

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет

Кафедра статистики та економічного аналізу

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКОВОГО, АНАЛІТИЧНОГО ТА
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

ЗБІРНИК

тез доповідей II Всеукраїнської студентської науково-практичної
інтернет-конференції,
*присвяченої 70-річчю економічного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

15 квітня 2021 р.
м. Київ, України

УДК 657.1:334.7:338.43

Теорія і практика облікового, аналітичного та правового забезпечення управління підприємствами аграрного сектору в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей II Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 70-річчю економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (15 квітня 2021 р.). К.: НУБіП України, 2021. 290 с.

Рекомендовано до друку кафедрою статистики та економічного аналізу НУБіП України (протокол № 13 від «28» квітня 2021 р.)

Відповідальна за випуск канд. екон. наук, доц. Чухліб А. В.

В збірнику максимально точно збережені орфографія і пунктуація, запропоновані авторами.

Відповідальність за зміст і достовірність тез доповідей несуть автори.

© Колектив авторів, 2021

© НУБіП України, 2021

Секція 1. Теоретичні та прикладні засади обліково-інформаційного забезпечення управління підприємствами економіки України

УДК 657.1

Байкулова С. Р.

здобувачка вищої освіти

Богданюк О. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

КЛАСИФІКАЦІЯ ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

Особливості обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів визначено положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» і Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язання і господарських операцій підприємств і організацій внесено зміни щодо обліку операцій з малоцінними і швидкозношуваними предметами. Починаючи з 01.01. 2000 р. малоцінні і швидкозношувані предмети можуть відноситися до необоротних активів, або можуть обліковуватися в оборотних активах у складі запасів.

Положенням (стандартом) 9 передбачено, що з метою бухгалтерського обліку запаси включають: малоцінні і швидкозношувані предмети, які використовуються не більше одного року або одного операційного циклу, якщо він більше року.

Тобто до малоцінних і швидкозношуваних належать предмети, які мають відносно короткий строк використання, і включати їх вартість до витрат виробництва або обігу шляхом нарахування амортизації недоцільно. Тому такі предмети, незалежно від вартості, визнаються малоцінними і швидкозношуваними й обліковуються як запаси. Малоцінні і швидкозношувані предмети, строк корисного використання яких більше одного року,

обліковуються в складі інших необоротних матеріальних активів.

Проте Положенням (стандартом) 9 не визначено, які предмети належать до малоцінних і швидкозношуваних з урахуванням їх вартісної оцінки для того, щоб вони не належали до необоротних активів, а обліковувалися у складі оборотних активів - запасів. Отже, основна проблема, пов'язана з обліком малоцінних і швидкозношуваних предметів, полягає у визначенні їх вартісної межі.

Таку межу підприємства визначають самостійно, виходячи з конкретних умов господарювання. Переважно ці умови залежать від специфіки виробничого процесу на виробництві проте підприємство самостійно старається визначити їх вартість і термін корисного використання.

Організація обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів зі строком корисного використання менше одного року (або одного операційного циклу) повинна повністю ґрунтуватись на Положенні (стандарті) 9, згідно з яким первинною вартістю таких предметів у складі інших запасів, придбаних за плату, є собівартість, яка складається з таких фактичних затрат:

- суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням малоцінних і швидкозношуваних предметів, які не відшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельні витрати (витрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту), за навантажувально-розвантажувальні роботи і транспортування запасів всіма видами транспорту до місця їх використання), включаючи затрати по страхуванню ризиків транспортування запасів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням малоцінних і швидкозношуваних предметів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання в запланованих цілях.

Первинною вартістю виготовлених своїми силами інструментів та інших малоцінних предметів визнається фактична собівартість їх виготовлення, а одержаних у порядку внесків до статутного капіталу підприємства засновниками (учасниками) - справедлива вартість, узгоджена сторонами.

Облік наявності і руху таких предметів ведуть на рахунку 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети» за первинною вартістю їх придбання або виготовлення.

Аналітичний облік малоцінних і швидкозношуваних предметів ведеться за видами предметів (однорідними групами), установленими виходячи з потреб підприємства.

Вартість малоцінних і швидкозношуваних предметів, які передані в експлуатацію, згідно з Положенням (стандартом) 9 виключається із складу активів (списується з балансу).

Облік малоцінних необоротних матеріальних активів (зі строком корисного використання більше одного року) здійснюється відповідно до Плану рахунків та обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів зі строком корисного використання більше одного року ведеться у складі необоротних активів на рахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», їх вартість погашається шляхом нарахування зносу за встановленою підприємством ставкою (нормою) з урахуванням очікуваного строку корисного використання таких предметів.

Ні про що інше з цього питання у нормативних документах не зазначається. Отже, підприємствам надано вільний вибір не тільки у визначенні норм зносу малоцінних і швидкозношуваних предметів, але і щодо віднесення зазначених предметів до необоротних чи оборотних активів. У практиці обліку підприємств найбільш поширеним є метод рівномірного нарахування зносу по малоцінних необоротних матеріальних активах, виходячи з корисного строку їх використання. Для зручності знос нараховують не по кожному об'єкту, а по групі однорідних за призначенням і строком служби предметів.

Література

1. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 №246 зі змінами та доповненнями.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 №2.

УДК 658:657.42:004

Безсонова А. О.

здобувачка вищої освіти

Маренич Т. Г.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку та аудиту,*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків*

УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПРИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Важливою складовою системи управління підприємством є управління запасами. Вартість використаних матеріальних запасів становить значну частину собівартості продукції (робіт, послуг), а тому суттєво впливає на фінансові результати діяльності. Втрати, які несуть підприємства внаслідок нерационального управління запасами, можуть бути дуже великими. Нестача виробничих запасів може привести до порушення ритмічності виробництва, зростання собівартості продукції, зриву термінів виконання робіт за договорами, зменшення прибутку і погіршення репутації компанії. А у випадку надмірних залишків запасів відбувається відволікання оборотних коштів підприємства, зростають витрати на їх зберігання. Також важливим питанням є оптимальна величина виробничих запасів, які підприємство створює на випадок непередбачених збоїв з постачанням при виробництві. Наявність необґрунтованого обсягу запасів негативно впливає на стійкість і ліквідність підприємства, тому проблема ефективного управління запасами є надзвичайно актуальною. Для підтримки виробничих запасів на оптимальному рівні необхідна чітко налагоджена система управління запасами.

В програмному продукті 1 С: Підприємство застосування бухгалтерської комп'ютерної програми 1 С: Бухгалтерія дозволяє ефективно вирішити проблему аналітичного обліку виробничих запасів завдяки широкій номенклатурі аналітичних об'єктів. При застосуванні комп'ютерної форми обліку автоматично

вирішується проблема оперативності отриманих даних про наявність і рух запасів на будь-яку звітну дату. Проте в зазначеній бухгалтерській програмі в недостатньому обсязі проявляються можливості управління запасами і матеріально-технічним забезпеченням підприємства. Зокрема, в 1 С: Бухгалтерія немає функціональних можливостей з роздільного обліку, керування запасами і резервами, контролю термінів придатності, характеристики товару, аналізу збуту товарів, формування замовлень на закупівлю матеріалів, комплектуючих на основі наявних прайс-листів постачальників і розрахованих потреб і кількості поставок [1]. Для усунення цих недоліків призначено окремий модуль «Управління запасами».

Автоматизація процесів управління запасами забезпечується функціоналом підсистеми «Управління запасами» програмних продуктів «Управління торгівлею 8», «Управління виробничим підприємством 8» і галузевих рішень, розроблених на його основі. Функціонал підсистеми «Управління запасами» даних прикладних рішень дозволяє: вести детальний оперативний облік запасів по складах із застосуванням методів формування собівартості: середньозважена, FIFO, LIFO; відображати в обліку всі складські операції: надходження, переміщення, реалізація, інвентаризація, оприбуткування надлишків, списання нестач та ін.; контролювати залишки запасів в оптовій і роздрібній торгівлі по складах і торгових точках; вести облік запасів в різних одиницях виміру; враховувати серії товару, терміни придатності, довільні характеристики (колір, розмір і т. д.). Для кожного виду номенклатури можна налаштувати свою політику обліку серій товарів; вести окремий облік товарів як власних, прийнятих і переданих на реалізацію, так і прийнятих на відповідальне зберігання; вести облік зворотної тари; планувати і вести облік внутрішньо-складських переміщень за допомогою внутрішніх замовлень або без них; проводити в оперативному режимі оцінку запасів по точці замовлення і планувати поповнення запасів з формуванням замовлень постачальникам [2].

За допомогою цього модулю забезпечується: визначення структури запасів; формування облікових параметрів кожної номенклатурної позиції (кілька одиниць

виміру, характеристики, серії та інші параметри); формування повної вартості придбання товарно-матеріальних цінностей; резервування товарно-матеріальних цінностей під виробничі замовлення та замовлення покупців; інвентаризація залишків виробничих запасів; застосування ордерної схеми руху товарно-матеріальних цінностей.

Автоматизація процесів управління складом забезпечується спеціалізованим прикладним рішенням «1С: Підприємство. Логістика. Управління складом». Функціонал рішення дозволяє організувати адресне зберігання товарів і повністю автоматизувати всі основні процеси роботи складу: планування та приймання товару; розміщення товару на складі; відбір, упаковка і відвантаження товару; підживлення; інвентаризація [3].

Отже, функціями модуля управління запасами в системі 1С можна вважати такі: облік надходжень запасів (матеріалів, комплектуючих) по складах; облік накладних витрат; оперативний складський облік запасів різного роду (надходження, витрата, сортування); ефективне управління пересуванням і розподілом матеріальних ресурсів; інформаційне забезпечення складських і логістичних процесів; ведення ордерного складського обліку; адресне зберігання товарів на складі; оформлення замовлень на матеріали, комплектуючі.

Література

1. Автоматизація складу. URL: <https://uit.kiev.ua/avtomatizacija-skladu/> (дата звернення 25.02.2021).

2. Облік управління запасами «1С: Підприємство 8.0. Управління торгівлею для України» (типова конфігурація). URL: <https://dtk.com.ua/show/4cid0167.html> (дата звернення 25.02.2021).

3. Управление складом. Складская логистика в 1С: Підприємство 8. URL: <https://tqm.com.ua/likbez/business-processes/sklad-upravlenie-logistikoy-v-1c> (дата звернення 25.02.2021).

Ведрук Д. Г.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Ефективне управління ресурсами підприємства є важливим завданням ведення бізнесу як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі. У фінансово-господарській діяльності підприємства розрахунки з підзвітними особами займають особливе місце. Підзвітними особами є працівники, яким роботодавець видав грошові кошти для виконання господарського доручення та працівники, які витратили для цього власні кошти, а згодом отримали від підприємства відшкодування здійснених витрат. Розрахунки з підзвітними особами представляють широкий спектр операцій з грошовими активами, розрахунками, оплатою послуг, оподаткуванням тощо. Тому здійснення цієї частини бухгалтерської діяльності вимагає суворого дотримання чинної нормативно-правової регламентації.

Нормативно-правова інформація є складовим елементом інформаційного забезпечення щодо розрахунків з підзвітними особами. Доцільно розділити нормативно-правові документи на загальнодержавні та локальні. До загальнодержавних нормативно-правових документів, що регламентують облік розрахунків з підзвітними особами, належать Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.06.1999 р. № 996-XIV, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Кодекс законів про працю від 10.12.1971 р. № 322-VIII, Інструкція «Про службові відрядження в межах України та за кордон» від 13.03.1998 р. № 59, Постанова «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у

відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» від 02.11.2011 р. № 98, Наказ міністерства фінансів України «Про затвердження змін до інструкції про службові відрядження в межах України та закордон» від 27.12.04 р. № 827, Наказ міністерства фінансів України «Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання» від 13.10.2015 р. за № 1248/27693, інші нормативні документи, що пов'язані з службовими відрядженнями в межах України та за кордон. Крім того, до складу загальнодержавних документів належать національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, інструкція про його застосування.

Локальні нормативно-правові документи розробляються і затверджуються підприємствами із врахуванням основних положень загальнодержавних нормативних документів.

Між підприємством і підзвітною особою існують відносини трудового та цивільного-правового характеру. Трудові відносини регламентуються трудовим законодавством, цивільно-правові – цивільним законодавством.

Підзвітній особі видаються кошти на:

- 1) службове відрядження відповідно до ч.2 ст. 121 КЗпП;
- 2) закупівлю сільськогосподарської продукції та заготівлю вторинної сировини (на строк не більше 10 робочих днів);
- 3) закупівлю брухту чорних і кольорових металів (на строк не більше 30 робочих днів);
- 4) всі інші господарські потреби - строком не більше двох робочих днів, включаючи день отримання готівки під звіт.

Видача коштів здійснюється різними способами: готівкою з каси, корпоративна картка, платіжна картка. Спосіб видачі підзвітних коштів не впливає на строки звітування по їх використанню.

Направлення працівника у відрядження супроводжується оформленням

наказу (розпорядження) керівника підприємства про направлення працівника у відрядження з видачею авансу, зазначенням мети відрядження та місця призначення; попереднього кошторису витрат на відрядження; посвідчення про відрядження; журналу реєстрації посвідчень про відрядження. Термін відрядження не може перевищувати 30 календарних днів у межах України і 60 днів при відрядженні за кордон. За кожний день перебування працівника у відрядженні, враховуючи вихідні, святкові і неробочі дні та час перебування у дорозі, йому виплачуються добові у розмірі 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день за добу при відрядженнях у межах України. Для відряджень за кордон добові видають у гривнях у сумі, еквівалентній 80 євро за офіційним обмінним курсом гривні до євро, установленим Національним банком України (пп. 170.9.1. Податкового кодексу України).

Звітування за одержані підзвітні кошти здійснюється у відповідності до Постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2017. р. № 148. Працівник подає в бухгалтерію підприємства Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, із зазначенням здійснених витрат та підтверджувальні документи, повертає в установлені строки до каси або на розрахунковий рахунок підприємства невикористану частину авансу. Після затвердження Звіту керівником підприємства, зобов'язання, визнане підприємством перед підзвітною особою, відображають в бухгалтерському обліку кредитом субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

Література

1. Кодекс законів про працю України : закон України від 10.12.1971 № 322-VIII : URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 30.03.2021)
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.03.2021)

Дубовик М. Ф.
здобувачка вищої освіти
Федорченко О. Є.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри податкового менеджменту та
фінансового моніторингу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана», м. Київ*

ВПЛИВ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА НА ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЗА ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК

У сучасних ринкових умовах основною метою діяльності підприємства є отримання прибутку, що вимагає чітко налагодженої інформаційної облікової системи, яка повинна адаптуватись під вимоги чинного законодавства. Витрати на виробництво, зокрема і загальновиробничі, є центральним об'єктом обліку і потребують постійного контролю з боку управлінського персоналу. При цьому витрати виступають важливим складовим елементом при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток.

Вплив витрат, у тому числі і загальновиробничих, на податкове навантаження підприємства досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці як: Ф.Ф. Бутинець, Р. Ентоні, Ю.Я. Литвин, Л.Г. Ловінська, В.Ф. Палій, М.С. Пушкар, В.В. Сопко та інші.

Методика формування у бухгалтерському обліку інформації щодо загальновиробничих витрат та їх місце у звітності підприємства визначена в НП(С)БО 16 «Витрати» [1]. Згідно з даним стандартом загальновиробничі витрати, як і всі інші витрати підприємства, відображаються в обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань [1].

Варто зазначити, що до складу витрат звітного періоду включається не вся сума загальновиробничих витрат, а лише частина постійних нерозподілених витрат та частина змінних, постійних розподілених витрат, що включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Крім того, змінні

загальновиробничі витрати розподіляються виходячи з фактичної потужності, а постійні – з нормальної потужності. При цьому, змінні та постійні розподілені загальновиробничі витрати, які віднесені до виробничої собівартості відображаються в обліку за дебетом рахунку 23 «Виробництво» та кредитом рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Якщо ж це постійні нерозподілені загальновиробничі витрати, то вони відносяться до собівартості реалізації та відображаються в бухгалтерському обліку за дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізації» та кредитом рахунку 91 «Загальновиробничі витрати».

На різних підприємствах і навіть у різних виробництвах і господарствах підприємства облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції може здійснюватись різними методами в залежності від галузевих особливостей. На наш погляд, виробничим підприємствам доцільно використовувати нормативний метод розрахунку собівартості продукції (робіт, послуг). Застосування даного методу формування та обліку собівартості продукції можна використовувати при управлінні податковим навантаженням у частині податку на прибуток підприємств [3]. Суб'єкт господарювання має самостійно встановлювати в обліковій політиці перелік умовно постійних та змінних загальновиробничих витрат та показник нормальної потужності. У подальшому від даних значень буде залежати показник нормативних загальновиробничих витрат, що у свою чергу включатимуться до собівартості продукції, а також понаднормативних загальновиробничих витрат, які будуть безпосередньо відноситись на витрати того періоду, у якому вони були фактично понесені. Варто зазначити, що показник понаднормативних загальновиробничих витрат, у даному випадку, буде впливати на фінансовий результат поточного періоду, що є «вигідним» для мінімізації суми податку на прибуток. Якщо використовувати нормативний метод, то при методиці розрахунку нормативних загальновиробничих витрат із застосуванням максимальної величини нормальної потужності, буде мінімізуватись сума нормативних загальновиробничих витрат на одиницю готової продукції. Відповідно, решта загальновиробничих витрат буде понаднормативними і потраплятиме до витрат періоду.

Кожен суб'єкт господарювання зацікавлений у тому, щоб максимізувати свій прибуток, при цьому мінімізувати податкове навантаження з податку на прибуток. Для того, щоб досягти вище зазначеної мети, необхідно звернути увагу на особливості нормування загальновиробничих витрат та обліку понаднормативних витрат. Понаднормативні витрати впливають на фінансові результати поточного періоду, оскільки вони включаються до витрат періоду, коли є фактично понесеними. При цьому, важливо обрати оптимальну методику розрахунку нормативних загальновиробничих витрат, використовуючи максимальний обсяг нормальної виробничої потужності, що зменшить суму нормативних витрат на одиницю продукції.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 26.03.2021).

2. Податковий кодекс України: відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. Дата оновлення: 02.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 26.03.2021).

3. Кулинич М.Б., Сорока С.В. Особливості інформаційного забезпечення системи управління витратами підприємства. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 41. С. 98-103. URL: <http://archive.nbu.gov.ua> (дата звернення: 27.03.2021).

4. Гурочкіна В.В. Оцінка та оптимізація податкового навантаження у діяльності суб'єктів підприємництва: *The world of science and innovation : Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference*, January 14-16, 2021. С.500-510. URL: <http://ir.nusta.edu.ua> (дата звернення: 28.03.2021).

Жмурко Н. І.
здобувач вищої освіти
Гаврилюк О. О.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На даному етапі становлення України важливою складовою її розвитку є забезпечення ефективного функціонування соціальної сфери. Система пенсійного забезпечення не тільки виконує основну роль в становленні соціальної політики, але й є невід'ємною частиною системи соціальної захищеності населення. Від раціональної організації роботи цієї системи безпосередньо залежить добробут населення та рівень соціальної стабільності в країні в цілому та в окремих галузях економіки, зокрема і у сільському господарстві.

Згідно законів України «Про загальнообов'язкове державне страхування» [1] і «Про недержавне пенсійне забезпечення» [2] у нашій державі де-юре діє трирівнева пенсійна система, яка складається з солідарної системи, накопичувальної та системи недержавного пенсійного забезпечення.

Важливою складовою підвищення рівня пенсійного забезпечення є його своєчасна індексація. Останні роки індексація пенсій практично не збільшується, що і є причиною її зменшення, яка прирівнюється до мінімального прожиткового мінімуму. Як показує досвід, підвищення пенсій потрібно здійснювати поступово, щоб уникнути ризиків зростання споживчих цін через одноразове вкидання великої суми грошей на пенсійні виплати [3].

Основною проблемою пенсійної реформи є підвищення пенсійного віку за рахунок демографічної ситуації України. Саме таке підвищення сприяє розбалансуванню пенсійної системи в цілому. Рівень пенсійного забезпечення в Україні не дозволяє створити умови гідного життя для громадян пенсійного віку.

Основними напрямками реформування пенсійної системи України наразі вважаємо наступні:

- підвищення рівня економічного розвитку держави, що передбачає появу коштів у бюджеті без підняття ставки податків;
- удосконалення системи нарахування державних пенсій, тобто пошук найбільш оптимальних підходів для поєднання стажу працівника та його заробітку;
- впровадження системи обов'язково - самостійного накопичення коштів шляхом певних відрахувань (наприклад, страхування життя).

Отже, пенсійна система України потребує значного удосконалення з боку держави, саме в частині пошуку оптимального співвідношення надходження та виплати коштів від солідарної, накопичувальної та системи недержавного пенсійного забезпечення для забезпечення гідного рівня життя «соціальних» верств населення. Важливу роль у цьому аспекті має обліково-аналітичне забезпечення нарахування та виплат соціальних платежів як на рівні суб'єктів господарювання, так і на рівні держави.

Література

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 №46-47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 05.04.2021).
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 46-47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 05.04.2021).
3. Жук О. Б. Фінансове забезпечення функціонування пенсійної системи України в умовах реформування економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 25. Ч. 2. С. 50–54.

Клімук С. В.

здобувачка вищої освіти

Гаврилюк О. О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і аудиту,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

В статті 14 Конституції України зазначається, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Але різні науковці наводять різне визначення поняття «земля». Вивчення думок науковців-економістів дає нам можливість стверджувати, що одні вважають, що земля – це специфічний засіб виробництва [3], інші стверджують, що земля – це економічний ресурс [6], треті вказують на те, що земля – це унікальний товар [4].

Класифікація земель за їх цільовим призначенням є важливою складовою українського законодавства. В статті 19 Земельного кодексу України прописано ключову класифікацію українських земель – за їх цільовим призначенням, крім того зазначається, що «земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати в запасі» [2]. Земля як об'єкт бухгалтерського обліку має певні особливості. Тому варто зазначити, що класифікація земельних ділянок у відповідності до їх цільового використання не відповідає вимогам бухгалтерського обліку, тому доцільно використовувати класифікацію земель за іншими показниками. Згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку можна виділити наступну класифікацію земельних ресурсів, які можуть бути відображені в обліку як:

- «об'єкт основних засобів»;
- «об'єкти інвестиційної нерухомості»;
- «необоротні активи утримувані для продажу» [7].

Важливим показником в системі бухгалтерського обліку землі є її достовірна оцінка, яка у вітчизняній практиці здійснюється на основі до Закону України «Про оцінку земель» [1]. Відповідно до цього закону виділяють наступні об'єкти оцінки:

- територіально-адміністративні одиниці або їх частини;
- території районів або зон;
- окремі ділянки землі чи їх частини або ж навпаки сукупність окремих ділянок чи відповідних прав на них.

Попри наявність розроблених методик економічної оцінки та обліку сільськогосподарських і лісових земель, фактично відсутні чіткі правила акумулювання інформації щодо екологічної складової використання земельних ресурсів. Вважаємо, що облік землі варто здійснювати у значно ширшому масштабі та охоплювати не лише вартісні, а й можливі якісні показники, зокрема дані ГІС-платформ. Використання геоінформаційних систем в сільському господарстві має наступні переваги:

- допомагають ефективно управляти земельними ресурсами;
- полегшують контроль за виконанням сільськогосподарських робіт на полях та відстежувати посіви в розрізі культур і полів;
- допомагають аналізувати ефективність ведення сільського господарства;
- забезпечують можливість збору просторових даних в польових умовах в реальному часі;
- містять інформацію про межі земельних ділянок, картограми агровиробничих груп ґрунтів, проекти сівозмін, цифрові моделі рельєфу тощо.

Застосування новітніх геоінформаційних систем та їх адаптація до показників оперативного і фінансового обліку земельних ресурсів дозволяє впроваджувати ефективні методи ведення сільського господарства, зокрема «методу точного землеробства» (Precision Farming). Точне землеробство (точне фермерство) – це метод оперативного обліку та управління, який зосереджений на спостереженні, вимірюванні та реагуванні на мінливість сільськогосподарських культур, полів та тварин (майже у реальному часі). Це може сприяти збільшенню

врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тварин, зменшенню витрат, включаючи витрати на робочу силу, та задіяні ресурси [5].

Отже, використання новітніх інформаційних технологій в обліку землі на сільськогосподарських та лісгосподарських підприємствах дозволяє значно розширити межі інформаційного поля бухгалтерського обліку, поєднати його з виробничим обліком та економічним аналізом системи управління.

Література

1. Закон України «Про оцінку земель» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15> (дата звернення: 09.04.2021)
2. Земельний Кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 09.04.2021)
3. Правдюк Н. Л., Іщенко Я. П. Особливості земель сільськогосподарського призначення як об'єкта бухгалтерського обліку. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету*. 2012. 1 (56). С. 211 – 217.
4. Степененко Т.О. Теоретичні положення обігу земель сільськогосподарського призначення. *Економіка АПК*. 2017. № 3. С. 65 – 71.
5. Сучасні технології в сільському господарстві URL: <https://eos.com/uk/blog/suchasni-tekhnologii-v-silskomu-hospodarstvi/> (дата звернення 09.04.2021)
6. Ткаченко Н. М. Актуальні питання обліку земельних ділянок України в умовах різних форм власності. *Вісник економічної науки України*. 2014.
7. Юхименко-Назарук І.А. Склад нерухомості: ідентифікація для цілей бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. 2 (20). С. 491 – 497.

Кобзар Ю. О.

здобувачка вищої освіти

Богданюк О. В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України., м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Розвиток сучасних інформаційних система та технологічних досягнень автоматизація значно підвищила своє значення в діяльності суб'єктів господарювання як один із важливих факторів збільшення ефективності діяльності підприємств.

Метою даної роботи є виділення суттєвих аспектів щодо ведення обліку безготівкових розрахунків в умовах використання інформаційних систем.

Автоматизація бухгалтерського обліку є одним із ефективних способів процесу обліку та має істотний вплив на нього щодо того, щоб забезпечити і задовільнити потреби користувачів. За допомогою бухгалтерських інформаційних систем відбувається підвищення продуктивності працівників бухгалтерії, зниження впливу «людського фактору» на суттєві дані, підвищення швидкості складання звітності і оброблення первинної документації та ін.

Використання бухгалтерських програм призвело до мінімізації помилок при зведенні обліку підприємств, проте не можливо взагалі виключити наявність помилок в обліку [1].

Бухгалтерські програми виступають основою підвищення ефективності та зменшення імовірності помилок при веденні обліку безготівкових розрахунків, тому перспективним є створення бухгалтерії при застосуванні комп'ютерів, що оптимізує роботу підприємств і дозволить їм спрямувати зекономлені кошти на іншу діяльність.

Однією з таких бухгалтерських програм є «1С: Підприємство». В даній програмі на субрахунках рахунку №31 здійснюється бухгалтерський облік наявності і переміщення безготівкових коштів на рахунках у банках. Аналітичний облік здійснюється в розрізі видів субконто: «Банківські рахунки» і «Статті руху грошових коштів». В довіднику «Банківські рахунки» зберігаються банківські рахунки всіх підприємств та фізичних осіб. Список банківських рахунків контрагента або самої організації визначається банківськими рахунками, які підпорядковані відповідному елементу довідника «Контрагенти» чи «Організації».

Також при веденні обліку операцій з грошовими коштами використовують спеціалізовані системи та програми, такі як «Клієнт – банк» [3].

«Клієнт-банк» є програмно-апаратним комплексом, який дає можливість підприємству керувати своїми рахунками із комп'ютера та автоматизує процеси створення, прийому, передавання фінансових й інших комунікацій між клієнтом і банком. Банк розробляє програму «Клієнт-банк» самостійно, або купує вже готову програму в компанії, яка володіє правами на неї, і адаптує її до власної автоматизованої системи банку.

Існує декілька переваг системи «Клієнт-банк»:

1) зручність - система «Клієнт-банк» автоматично готує документи, такі як платіжні доручення, меморіальні ордери, грошові перекази. Тип електронного документа, які відображається у інтерфейсі користувача, максимально схожий до паперу, що значно полегшує користування системою;

2) ефективність – за користування системою «Клієнт-банк» швидкість розрахунків зростає. Висока ефективність пояснюється тим, що доручення електронних платежів були підготовлені один раз, і це робиться не оператором банку, а в бухгалтерії підприємства;

3) мобільність - використання «Клієнт-банк» є необмеженим у часі, так само як і спілкування з банком, оскільки технічні особливості в більшості програмних системах дозволяють відправляти документацію в банк 24 години на день та переглядати вхідні.

Заходи захисту інформації в сучасних системах «Клієнт-банк» для правильного використання забезпечують надійний захист системи від несанкціонованого доступу та зміни інформації, що передається по телефонних лініях.

Отже, автоматизація обліку кардинально змінює технологію обліку. Саме через це в одній особі поєднуються функції декількох областей бухгалтерського обліку. Рівень фактичної бухгалтерської роботи в мережі передачі даних прискорює весь процес обліку, а коли ви змінюється дані в програмі, то ці результати відразу доступні для всім користувачам, які мають доступ до даної мережі. Така організація потребує, щоб користувачі облікової інформації дотримувались суворої дисципліни і мали відповідну кваліфікацію для введення інформації в загальнодоступну базу даних.

Література

1. Автоматизація обліку безготівкових розрахунків 2018 р. URL: <https://studopedia.org/14-103288.html> (дата звернення 08.04.2021)
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті. Постанова Правління Національного банку України. № 22 від 21.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення 08.04.2021).
3. Яценко Л.В., Фінансова безпека банку в сучасних умовах. Первый независимый вестник. 2017. Вип. 3. С. 115–120.

Корощенко М. Г.

здобувачка вищої освіти

Голуб Н. О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри облік і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – ОСНОВНА

СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність проблеми вдосконалення обліково-аналітичного інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень з метою розв'язання економічних проблем зумовлена сучасним станом національної економіки.

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку особливо важливим є інформаційне забезпечення процесу управління, що полягає в отриманні й обробці інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. В даних умовах найбільш важливим елементом управління господарською діяльністю є бухгалтерський облік. Облікова та аналітична інформація повинна забезпечувати досягнення поставлених цілей і завдань, які використовуються на різних рівнях управління підприємством.

Великий внесок в дослідження проблеми обліково-аналітичного забезпечення процесу управління зробили такі вчені: Ф.Ф. Бутинець, Р.Ф. Бруханський, Г.Г. Кірейцев, О.Д. Гудзинський, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, І.Ю. Ламикін, М.С. Пушкар, П.Т. Саблук, В.В. Собко.

Можливість використання облікової інформації суб'єктами господарювання для задоволення різноманітних інформаційних потреб і прийняття економічних рішень з метою вирішення конкретних проблем і досягнення поставлених цілей забезпечується якісними властивостями самої облікової інформації. Враховуючи міжнародний досвід, теоретичні засади, стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, виділяють не тільки загальні групи користувачів облікової

інформації, а й групи конкретних економічних проблем та варіанти оптимальних рішень, які вони можуть приймати на основі цієї облікової інформації.

Обліково-аналітична система – це система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації. Тому обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на макро- і мікро- рівнях.

Для користувачів всіх рівнів важлива інформація, яка відповідає наступним вимогам:

- оперативність, тобто інформація повинна надаватися вчасно, що дає можливість зорієнтуватись і своєчасно прийняти ефективне господарське рішення;

- достатність, що передбачає надання інформації в повному (достатньому) обсязі;

- аналітичність, тобто надавати можливість для прийняття управлінських рішень і застосовувати порівняння показників за структурою та у динаміці, і слугувати підставою наступного аналізу;

- гнучкість і користь, тим самим інформація повинна відповідати вище зазначеним принципам і забезпечувати всю повноту інформаційних інтересів в умовах, коли змінюються умови і фактори виробництва;

- достатня економічність, тобто затрати на підготовку інформації не повинні перевищувати економічного ефекту від її використання.

Отже, облікова інформація повинна слугувати основою для здійснення процесів прогнозування, планування, нормування, аналізу і контролю, тобто виступати важливим засобом у прийнятті ефективних управлінських рішень. Основним принципом, що забезпечує ефективність функціонування обліково-аналітичної системи, є безперервність взаємодії її складових: обліку, аналізу та аудиту.

Література

1. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник/ Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, З.В. Канурна та ін. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 480 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV зі змінами і доповненнями.

УДК 657

Костюк А. О.
здобувачка вищої освіти
Рябенко Л. М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ

Наразі головний напрям обліку витрат на оплату праці полягає у забезпеченні управлінського персоналу підприємства необхідною та своєчасною інформацією з метою прийняття обґрунтованих та раціональних рішень щодо ефективного використання найманої робочої сили. Під заробітною платою розуміють винагороду, яка обчислюється, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Її розмір залежить від складності та умов роботи, виконаної працівником, професійно-ділових якостей робітника, результатів його праці, та господарської діяльності підприємства.

Виплати працівникам є найвагомішою складовою усіх витрат підприємства, а їх облік та аналіз є однією з найважливіших сторін інформаційного забезпечення управління. Тому актуальним питанням є виявлення спільних та відмінних ознак з обліку виплат працівникам відповідно до міжнародних і національних

положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Облік заробітної плати та інших виплат працівникам на будь-якому підприємстві займає провідне місце в системі бухгалтерського обліку. Праця є найважливішим елементом витрат виробництва. Заробітна плата - основне джерело доходу працівників підприємства, вона виступає в якості одного з найважливіших економічних важелів управління економікою. Інтеграція України в європейський простір вимагає впровадження принципово нового організаційно-економічного механізму регулювання праці та її оплати, що повинен ґрунтуватися на сучасних прогресивних міжнародних стандартах методології та організації бухгалтерського обліку, що обумовлює необхідність дослідження та оцінки ефективності організації облікових процесів і визначення основних напрямів їх удосконалення.

Національні П(С)БО охоплюють усі чинні МСФЗ (IAS), але не копіюють їх. Деякі національні стандарти об'єднують положення кількох МСФЗ (IAS), а в деяких випадках передбачаються національні стандарти, які не мають аналогічного міжнародного стандарту. Структура стандарту визначається обсягом та змістом питань, які він розглядає.

Однією з основних принципових відмінностей П(С)БО від МСФЗ (IFRS;IAS) є жорстка регламентація дій бухгалтера. В українському бухгалтерському обліку є єдиний план рахунків, який є обов'язковим для застосування всіма суб'єктами господарської діяльності.

П(С)БО традиційно орієнтуються на запити регулюючих органів (податкова служба, держкомстат та інші), в той час як МСФЗ (IFRS;IAS) головним чином орієнтовані на користувачів, які мають дійсний чи потенціальний фінансовий інтерес до суб'єкта звітності: акціонерів, інвесторів, контрагентів.

Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, порядок ведення бухгалтерського обліку виплат працівникам та розкриття інформації про такі виплати у фінансовій звітності підприємства визначається МСФЗ (IAS) 19 «Виплати працівникам». МСФЗ (IAS) 19 не розглядає звітності за програмами пенсійного забезпечення, а стосується лише обліку виплат працівникам.

За змістом МСФЗ (IAS) 19 «Виплати працівникам» та П(С)БО 26 «Виплати працівникам» хоча і не суттєво, проте дещо відрізняються. Це зумовлено національними особливостями та не однократними спробами наблизити норми МСФЗ (IFRS;IAS) до вітчизняного законодавства.

Відповідно до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності необхідним є використання терміну «виплати працівникам».

Отже, згідно МСФЗ (IAS)19, виплати працівникам - це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками. При цьому, працівник може надавати послуги підприємству на основі повного або неповного робочого дня, постійної або періодичної зайнятості та на тимчасовій основі.

Таким чином, МСФЗ (IAS)19 розглядає трудову діяльність працівників як послуги, за які вони отримують відповідну компенсацію. Слід зазначити, що в контексті даного стандарту директори та інший управлінський персонал також розглядаються як працівники.

Отже, на підставі порівняльної характеристики МСФЗ (IAS) 19 та ПСБО 26 «Виплати працівникам» можна сказати, що зазначені нормативні документи, поряд з тотожними, містять відмінні положення. Крім того, оскільки ці документи мають надавати користувачам інформацію щодо змін у складі виплат працівникам протягом періоду та розкриття інформації про залишки на звітну дату, тому вони не повинні суперечити один одному.

Література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92431/МСБО_19.pdf

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 601 від 28.10.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

3. Розрахунки з персоналом з оплати праці і не тільки // Дебет-Кредит. – 2007. – № 48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dtk.com.ua>

УДК 657:322

Кравчук А. В.

здобувачка вищої освіти

Ілляшенко К. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Найважливішою умовою сталого розвитку сільського господарства в сучасній економіці стає перехід на новий рівень організації бізнес-процесів і проведення послідовних заходів щодо підвищення ефективності виробництва. При розробці та реалізації стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств приймаються бізнес-плани на середньо- і короткострокові періоди, формуються бюджети окремих бізнес-одиниць і структурних підрозділів, визначається потреба у фінансових ресурсах, здійснюється пошук найбільш раціональних джерел їх залучення, розраховується ефект від запланованих змін. Це передбачає необхідність розробки методології формування обліково-аналітичного забезпечення в сільськогосподарських підприємствах, спрямованого на створення інформаційної бази для прийняття управлінських рішень і дає можливість індикативно планувати діяльність, запускати нові бізнес-процеси шляхом проведення їх реструктуризації і планомірного згортання застарілих виробництв.

Разом з тим вивчення теоретичних робіт і методичних матеріалів дозволяє зробити висновок, що повного методологічного забезпечення розробки обліково-аналітичного забезпечення сільськогосподарських підприємств, що охоплює всі елементи, процеси і фактори розвитку організації, досі немає. Крім того, в

більшості робіт формування обліково-аналітичного забезпечення не пов'язується в повній мірі з особливостями конкретних сегментів бізнесу, тобто не враховує специфічні особливості сільськогосподарського виробництва і сформовані організаційно-виробничі структури. Обґрунтування формування обліково-аналітичного забезпечення сільськогосподарських підприємств – це складний процес, що передбачає врахування безлічі зовнішніх і внутрішніх факторів. взаємодія різноманітних методів і технологій управління [1, с.10].

Особлива значимість для забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств належить пошуку заходів, спрямованих на підвищення якості обліково-аналітичного забезпечення управління. В даний час в бухгалтерському обліку формується інформація, що не повною мірою відповідає потребам менеджерів і необхідна для регулювання бізнес-процесів. Причиною цього є недостатня розробленість питань, пов'язаних з формуванням обліково-аналітичного забезпечення управління процесами виробництва в сільськогосподарських підприємствах.

Формування обліково-аналітичного забезпечення в сільськогосподарських підприємствах, адекватно реалізованої стратегії і поставленим цілям, неможливо без використання можливостей сучасного інструментарію обліку, аналізу та аудиту, що дозволяє сформуванню релевантної інформації. Процес формування обліково-аналітичного забезпечення здійснюється в рамках функціонуючої на сільськогосподарському підприємстві обліково-аналітичної системи, залежить від обраного в рамках теорії управління підходу і може здійснюватися на базі підходу, що базується на позиціях основних шкіл в управлінні, а також процесного, системного і ситуаційного підходів.

Еволюція функцій управління сільськогосподарськими підприємствами призвела до трансформації планування в комплексне програмно-цільове планування, управління збутом і продажами – в маркетинг, бухгалтерського та виробничого обліку – в систему контролю і регулювання, що робить необхідним здійснення системної інтеграції різних аспектів управління бізнес-процесами в організаційній системі, створення методичної та інструментальної бази

формування обліково-аналітичного забезпечення управління для підтримки процесу прийняття рішень. Такі функції, як планування, облік і аналіз, реалізуються в рамках обліково-аналітичної системи сільськогосподарських підприємств. Їх взаємодія допомагає сформувати обліково-аналітичне забезпечення, що дозволяє здійснювати такі функції, як регулювання і контроль. У той же самий час зворотні зв'язки дозволяють виробити рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, а також удосконалювати обліково-аналітичне забезпечення управління в рамках обліково-аналітичної системи.

Отже, при формуванні обліково-аналітичного забезпечення сільськогосподарських підприємств слід враховувати галузеві особливості, що впливають на перебіг бізнес-процесів. Їх подальше удосконалення пов'язане з розвитком теорії бухгалтерського обліку, принципів обліку, звітності, теорії економічного аналізу, вдосконаленням основних елементів методу бухгалтерського обліку.

В рамках обліково-аналітичної системи сільськогосподарських підприємств доцільно використовувати процесно-орієнтований підхід, що дозволяє формувати адекватне поставленим цілям і обраним стратегіям обліково-аналітичне забезпечення управління. Для цих цілей необхідно створити обліково-аналітичну систему, яка враховувала б інформаційні потреби управлінського персоналу, а також особливості бізнес-процесів, що протікають у сільському господарстві.

Література

1. Illiashenko K., Bezverkhnia Y. Information, analytical and accounting support for management decision-making. Economic strategies for the development of society: collective monograph / Illiashenko K., Bezverkhnia Y., etc. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2020. 409 p. Available at : DOI-10.46299/ISG.2020.MONO.ECON.III

Кучер Ю. В.
здобувач вищої освіти
Павелко О. В.
доктор економічних наук, доцент,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне

КРЕДИТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЇХ ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Характерною рисою світової фінансової системи стає забезпечення розвитку вітчизняної банківської системи, що визначається насамперед станом кредитного ринку. Актуальність даної теми обумовлена тим, що на сьогоднішній день все більша кількість суб'єктів господарювання звертається до банків задля отримання послуг з кредитування. Це може пояснюватись тим, що тенденція до зростання цін на всі ресурси, які потрібні суб'єктам господарювання для належного провадження своєї діяльності, стрімко набирає обертів. Сьогоднішнє економічне становище нашої держави, нажаль, не дає можливості зафіксувати цінову політику всіх необхідних ресурсів на чітко визначеному рівні. Саме тому, задля створення вигідних умов кредитування, питання дослідження кредитів та їх облікового забезпечення потребує фундаментального дослідження. Висвітлення сутності кредитів суб'єктів господарювання та їх облікового забезпечення здійснювали такі вчені, як Л. Кіндрацька, В. Вовк, А. Луценко, О. Хмеленко та ін.

Відповідно до с. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми. Існують різні види кредитів (табл. 1).

Класифікація кредитів

№ з/п	Ознаки	Види кредитів
1.	За строком користування	Довгострокові
		Короткострокові
2.	За типом позичальника	Кредити банкам
		Кредити клієнтам: суб'єктам господарювання, органам державної влади, фізичним особам
3.	За видами діяльності	Кредити в поточну діяльність
		Іпотечні кредити
4.	За забезпеченням	Забезпечені
		Незабезпечені
5.	За методом надання	Кредити, що надаються у разовому порядку
		Кредити, що надаються окремими траншами у межах встановленого ліміту кредитування
		Кредити, що надаються понад залишок коштів на поточному рахунку позичальника (овердрафт)
6.	За ступенем ризику	Стандартні кредити
		Кредити з підвищеним ступенем ризику

Далі доцільно також навести вартість кредитів, наданих суб'єктам господарювання за період з 22.03.2021 р. по 05.04.2021 р. (табл. 2).

**Вартість кредитів наданих суб'єктам господарювання
(без урахування овердрафту) за період з 22.03.2021 по 05.04.2021 р.**

Дата	Середньозважена за день вартість у процентах річних і суми та вартість депозитів (у процентах річних)», %					
	національна валюта			іноземна валюта		
	усього	коротко-строкові	довго-строкові	усього	коротко-строкові	довго-строкові
22.03	8,7	8,1	13,3	3,9	3,6	6,3
23.03	7,5	7,3	14,0	3,6	3,4	5,5
24.03	8,3	8,0	13,9	4,3	3,9	6,2
25.03	7,8	7,4	14,1	4,3	4,1	4,9
26.03	7,9	7,5	12,7	3,6	3,4	5,9
29.03	8,4	7,8	12,9	3,7	3,3	5,4
30.03	7,8	7,4	12,9	5,2	5,2	5,3
31.03	9,4	9,2	12,6	4,5	4,4	4,6
01.04	8,9	8,3	14,6	3,7	3,4	6,8
02.04	8,3	8,0	13,3	3,9	3,6	6,4
05.04	8,4	8,0	14,0	3,7	3,4	6,1

Джерело: складено автором за даними [2]

Отже, у національній валюті було видано вдвічі більше кредитів, ніж в іноземній, причому така динаміка спостерігається впродовж всього зазначеного періоду. Оскільки взяття кредиту обліковується на певних характерних рахунках бухгалтерського обліку, далі наведемо типові бухгалтерські проведення, які формуються на фірмах при відображенні операцій з кредитування (табл. 3).

Таблиця 3

Типові бухгалтерські проведення при відображенні операцій з кредитування

№ з/п	Зміст господарської операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дебет	Кредит
1.	Отримано кредит на поточний рахунок	Виписка банку	311	501
2.	Нараховано та сплачено проценти за кредитом	Бухгалтерська довідка	951	684
			684	311
3.	Переведено до складу поточних зобов'язань заборгованість за кредитом		501	611
4.	Погашено кредит	Виписка банку	611	311

Таким чином, кредит – це позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається в тимчасове користування контрагенту (клієнту або іншому банку) на засадах (принципах) забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання. Серед основних проблем функціонування ринку банківського кредитування виокремлюються такі, як: нестача вільних фінансових ресурсів, пошук інвесторів, обмежена кількість банків, недосконалість нормативно-правової бази в частині банківського кредитування, обмежений платоспроможний попит, нестабільність національної валюти, високий рівень ставок за кредитами, відсутність в Україні розвинутого ринку цінних паперів.

Література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>. Дата звернення: 08.04.2021.

2. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>. Дата звернення: 08.04.2021.

Мошкун К. В.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Виробничий процес в підприємствах аграрної сфери здійснюється з використанням запасів, що становлять домінуючу частку виробничих активів підприємства. Особливістю виробничих запасів є те, що вони повністю використовуються в процесі одного виробничого циклу і тому потребують заміни новими запасами для здійснення наступних виробничих процесів. В цьому контексті важливе практичне значення і виробничу спрямованість набувають питання обліково-аналітичного забезпечення управління запасами, оскільки прийняття прогресивних управлінських рішень щодо оптимізації запасів та зменшення витрат на їх обслуговування є передумовою ефективності діяльності підприємств аграрного сектору. Основним завданням управління запасами є досягнення оптимальних розмірів двомірності масштабів виробництва продукції та виробничих запасів.

Вагомий вклад в дослідження процесу формування обліково-аналітичного забезпечення управління запасами внесли такі науковці, як: Безруких П. С., Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Верхоглядова Н. І., Войнаренко М. П., Герасимович А. М., Голов С. Ф., Загородній А. Г., Кужельний М. В., Лінник В. Г., Ловінська В. Г., Пушкар М. С., Садовська І. Б., Сопко В. В., Ткаченко Н. М., Ткачук Н. В., Чабанова Н. В., Чумаченко М. Г., Шигун М. М. та інші вчені.

Як об'єкт бухгалтерського обліку, виробничі запаси виступають складовою оборотних активів. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи – це ресурси підприємства, що контролюються підприємством в

результаті минулих подій, і як очікується, їх використання призведе до отримання в майбутньому економічних вигод [1]. Згідно із П(С)БО 9 «Запаси», запасами є активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2]. З точки зору економічного аспекту, виробничі запаси виступають формою авансування коштів підприємств агропромислового виробництва. Аналітичний аспект розкривається через забезпечення кругообігу оборотного капіталу, авансованого у грошовій формі.

Розкриття сутності системи обліково-аналітичного забезпечення управління запасами доцільно конкретизувати за допомогою визначення таких складових компонентів, як «система», «обліково-аналітичне», «забезпечення», «інформація» та «управління».

Категорія «система» використовується в різних напрямках наукових досліджень і характеризується багатоваріантністю її трактування авторами. В економічному ракурсі наукових досліджень «система» трактується як сукупність підсистем із властивими для них характеристиками, які взаємодіючи з середовищем, складають якісно нову інтегровану цілісність.

Термін «забезпечення» використовують для відображення певних умов, за яких можливим стає функціонування системи. Базовим елементом формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління запасами виступає інформація. Цивільним кодексом України інформація визначається як документоване або публічне оголошення даних про існуючі в суспільстві події та явища. Бухгалтерський облік виступає інформаційним базисом для акумулювання інформації про запаси підприємства, обґрунтованого прийняття управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію їх використання. Обґрунтованість і ефективність прийняття управлінських рішень залежить від якості інформації – її актуальності, доступності, своєчасності, об'єктивності, точності, порівнянності тощо.

Наступною компонентною складовою обліково-аналітичного забезпечення управління запасами є «управління». Серед науковців, які займаються дослідженням проблемних питань процесу управління, не існує єдиної думки щодо трактування сутності категорії «управління». Управління - цілеспрямований і обґрунтований вплив на досліджуваний об'єкт, процес або систему, для реалізації поставленої мети і вирішення відповідних завдань. Управління запасами розкривається через інформаційний та аналітичний аспекти. Інформаційний аспект відображає діяльність фахівців, спрямовану на збір, систематизацію, обробку і накопичення інформації. Аналітичний аспект полягає у застосуванні аналітичного апарату для отримання комплексної інформації про виробничі запаси.

Таким чином, система обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами представляє цілісність її складових елементів, взаємодіючих між собою через інформаційні ресурси, що формуються в процесі збору, систематизації і обробки інформації для забезпечення аналітичної оцінки стану, руху та ефективності використання виробничих запасів з метою прийняття прогресивних управлінських рішень щодо оптимального використання виробничих запасів в підприємствах аграрної сфери.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246, зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

Наконечна В. М.
здобувачка вищої освіти
Рудник В. І.
викладачка-методистка,
викладачка спеціальних економічних дисциплін,
ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»,
м. Бережани

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сьогодні у сучасному суспільстві найціннішим глобальним ресурсом є інформація. Інформованість - є ключовою ланкою для прийняття виважених управлінських рішень, які, своєю чергою, повинні забезпечувати конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Тому, підготовка та реалізація ефективних управлінських рішень повинна базуватися на плануванні, контролі та аналізі з метою виявлення поточних та стратегічних проблем розвитку підприємства. Зважаючи на це, удосконалювати систему управління необхідно не лише удосконалюючи основні її функції, а, в першу чергу, покращуючи інформаційне забезпечення.

У Законі України «Про інформацію» зазначено: «Одним із найпоширеніших підвидів документованої інформації, який надає не лише кількісну, але й вартісну характеристику масових явищ і процесів, що відбуваються в економічній сфері життя суспільства є економічна інформація» [1]. Важливою складовою економічної інформації підприємства є облікова інформація. Чинне законодавство трактує термін «облікова інформація» з урахуванням розуміння терміну «інформація», який реалізується через поняття «статистична інформація» [1].

Серед науковців розглядається і найбільш поширеним є поняття «облікова інформація». Дослідженнями суті цього поняття з врахуванням мікроекономічних концепцій, а також ролі, значення і використання облікової інформації при прийнятті управлінських рішень у своїх працях займались видатні вітчизняні вчені: В.Г Швець, Ф.Ф.Бутинець, В.В.Сопко, С.Ф.Голов, Н.М.Лисенко.

На сьогодні сформований досить широкий спектр точок зору науковців ролі та значення облікової інформації в управлінні підприємством.

Погоджуємось з думкою С.В Івахненкова, який вказує на те, що ядром економічної інформації є облікова інформація, оскільки вона повна, точна, усебічна, достовірна, більш оперативна ніж будь-яка інша. Вона моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їхню відповідальність за економічну ефективність [2].

Одними з головних принципів, яким має відповідати облікова інформація є: багаторазовість використання; цілеспрямованість – відповідність визначеним завданням; аналітичність – здатність продукувати не тільки зафіксовані дані в документах, але й розрахункові, додаткові, підсумкові.

Загальновідомим є те, що облікова інформація після її створення реєструється, накопичується, узагальнюється та зберігається у середовищі бухгалтерського обліку і зображає специфічний аспект бачення господарської діяльності підприємства, створюючи юридичну, обґрунтовану і достовірну базу для управління. За визначенням Американської асоціації бухгалтерів, «бухгалтерський облік – це процес ідентифікації інформації, вимірювання та оцінки показників і представлення даних користувачам для опрацювання, обґрунтування та прийняття управлінських рішень» [3].

Облікова інформація повинна відповідати певним вимогам, оскільки вона є основним джерелом для прийняття управлінських рішень. Найголовнішою перевагою облікової інформації є те, що вона виконує наступні вимоги: тимчасовість, якість і кількість. Саме вони визначають важливість бухгалтерського обліку для інформаційного забезпечення системи управління. Тимчасовість облікової інформації полягає в тому, що збирання інформації відбувається регулярно у строки бухгалтерської та статистичної звітності, або епізодично у разі потреби. Від якості залежить позитивний результат майбутніх рішень керівництва. Кількість визначає той обсяг облікової інформації, який дає змогу зробити певні висновки або прийняти правильне рішення.

Отже, беззаперечно облікова інформація займає ключове місце у системі управління підприємством. Використання та аналіз облікової інформації, що формується у системі бухгалтерського обліку є одним з головних джерел для прийняття виважених управлінських рішень. Роль і значення облікової інформації як основи інформаційного забезпечення управління невідмінно зростають в контексті економічного розвитку суб'єктів господарювання.

Література

1. Про інформацію: Закон України від 13.11. 1992 року № 2658-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

2. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посібн. К, Знання – Прес, 2003. 349 с.

3. Реслер М.В. Значення обліково-аналітичної інформації в управлінні підприємством. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. Вип. 3 (37). С. 146-148.

УДК 657.1

Охріменко Ю. О.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку – документи, прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, що визначають порядок складання фінансової звітності.

Процес розробки міжнародних стандартів бухгалтерського обліку почався

декілька десятиліть тому і полягав у створенні промислово розвиненими країнами стандартів, які можуть використовуватися країнами, що розвиваються як національні. Метою розробки і впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності є забезпечення прозорості та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів господарювання, формування достовірної бази для визначення доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, розкриття фінансових ризиків, проведення порівняльного аналізу результатів діяльності. На відміну від національних правил складання фінансової звітності, міжнародні стандарти фінансової звітності засновані на принципах, що роблять звітність здатною відображати фінансовий стан суб'єкта господарювання.

В сучасному середовищі поняття «Міжнародні стандарти фінансової звітності» розуміють як:

- Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, що прийняті протягом 1973-2002 рр. До 2000 р. стандарти мали назву Міжнародні бухгалтерські стандарти, в 2000 р. відбулася зміна їх назви на Міжнародні стандарти фінансової звітності.
- Міжнародні стандарти фінансової звітності; період прийняття - починаючи з 2003 р. і до теперішнього часу.
- Інтерпретації, розроблені Комітетом з тлумачень міжнародної фінансової звітності та Постійно діючим комітетом з тлумачень.

Міжнародні стандарти фінансової звітності містять такі обов'язкові елементи:

- основні визначення, відображені в стандарті;
- зміст і роз'яснення окремих положень;
- дата набуття чинності стандарту.

Таксономія фінансової звітності представляє собою склад статей, фінансової звітності, її показників та елементів, що підлягають розкриттю. Затвердження таксономії фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері бухгалтерського обліку.

Відповідно до ч. 2. ст. 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами складають:

- підприємства, які становлять суспільний інтерес, у тому числі великі підприємства, що не являються емітентами цінних паперів;
- публічні акціонерні товариства;
- підприємства, діяльність яких пов'язана із видобутком корисних копалин загальнодержавного значення;
- підприємства, що проводять господарську діяльність за видами, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України. [3]

Всі інші підприємства самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності.

Підприємства, які складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами, повинні вести бухгалтерський облік відповідно до облікової політики за міжнародними стандартами після подання першої фінансової звітності/ консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 р. № 419 встановлено, що фінансова звітність та консолідована фінансова звітність, складені на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності в єдиному електронному форматі подається до центру збору фінансової звітності, де операційне управління здійснюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку для забезпечення доступу органів державної влади та інших користувачів до фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Література

1. Богуцька Л. Т. Актуальні питання підготовки фінансової звітності за

МСФЗ: завдання та виклики сучасності. *Економіка і суспільство*. Мукачівський державний університет. 2017. Випуск № 13. С. 1302-1306. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/217.pdf (дата звернення: 17.03.2021)

2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 12.03.2021)

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 12.03.2021)

УДК 657

Павлюк В. В.
здобувач вищої освіти
Дорошенко О. О.
кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне

МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАДАННІ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПОСЛУГ

Сучасні виклики, пов'язані із новими реаліями глобального карантинного періоду, прискорили процеси розвитку цифрових технологій, які за умов обмеження фізичної присутності та контактів, здатні компенсувати, а в окремих випадках, навіть покращити якість надання послуг. Це, зокрема, стосується надання бухгалтерських консультаційних послуг.

Оскільки будь-які обмеження карантинного чи некарантинного характеру не є причиною для того, щоб не вести бухгалтерський облік чи не здавати всі види звітності, попит на надання консультаційних бухгалтерських послуг залишається на достатньо високому рівні, особливо враховуючи можливість дистанціювати

дані послуги.

Пандемія змусила підприємства працювати віддалено та застосовувати цифрові технології – незалежно від того, були вони готові до цього чи ні. Навіть до пандемії компанії вже експериментували з новими технологіями та працювали з Big data, щоб проводити якісніші та ефективніші аудити та надавати більш точні консультації та зменшувати ризики, як власні при перевірці, так і клієнтів в ході їх бухгалтерського обліку.

Пандемія значно прискорила процес змін. Невизначеність у поєднанні зі швидким економічним переходом на цифрові способи роботи стимулюють інновації та нестандартне мислення. Зараз підприємства переосмислюють свої ділові операції, щоб залучати клієнтів, постачальників та регуляторні органи не за фізичної присутності, а віртуально, за допомогою сучасних технологій, комп'ютерів, смартфонів, онлайн конференцій і т.д.

Окремі цифрові технології застосовуються при наданні бухгалтерських консультаційних послуг досить широко навіть невеликими підприємствами. Серед найбільш поширених – хмарні технології – для спільної роботи із документами та програмами; використання спеціалізованих бухгалтерських програм (програмні продукти BAS, M.E.doc, COTA, MASTER:Бухгалтерія та ін.).

Перспективними трендами, що можуть в недалекому майбутньому стати вагомим чинником розвитку досліджуваного виду діяльності є технології програмних роботів; блокчейн; аналіз великих даних Big Data; використання датчиків, сенсорів, дронів; економіка спільного користування; розподілені обчислення; інтернет речей.

Цифрова трансформація може бути необхідною в ці незвичні часи, коли дистанціювання та віддалена робота стали нормою. Але майбутнє консалтингу – це не лише віддалені послуги. Це й трансформація основних процесів з використанням технологій для досягнення трьох цілей:

- найбільш якісне надання послуг;
- найефективніші послуги;
- найкращий бізнес-аналіз для клієнтів.

Пандемія проклала чіткий шлях до віртуального консалтингу в режимі реального часу. За короткий проміжок часу цифрові технології стали невід'ємною частиною роботи в цій сфері. Із цим пов'язана також і низка ризиків. Зокрема, під час віддаленої роботи надзвичайно важливими є питання збереження конфіденційності інформації, несанкціонованого доступу до неї. Разом із додатковими можливостями зростає також кількість кібератак на сервери компаній різного рівня.

Адекватна робота із ризиками, систематичний моніторинг нових можливостей, що надають цифрові технології, адекватне їх застосування – не заради власне застосування, а задля покращення якості надання послуг, дозволять фірмам, що надають консалтингові послуги, вийти на новий якісний рівень, посиливши власну конкурентоспроможність на цьому ринку.

УДК 657.1:658.784

Паламарчук Л. О.

здобувачка вищої освіти

Богданюк О. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сучасне сільськогосподарське виробництво та агропромисловий комплекс України перебувають у центрі суспільної уваги. Це пов'язано з низкою причин; однією з головних є висока доля у ВВП продукції сільського господарства (сільськогосподарське виробництво, за даними Державної служби статистики України, займає 2 позицію у структурі ВВП країни за 2020 р.) та недосконалість реформ, проведених у галузі й недоведення їх до логічного завершення. Досить актуальною залишається тема обліку продукції сільськогосподарського виробництва в зв'язку з її особливостями. Перш за все сільськогосподарська

продукція є продуктом природного процесу, що обумовлює наявність як основної, так і побічної продукції. Окрім того, виробництво в сільському господарстві є сезонним. Також до особливостей більшості підприємств галузі можна віднести територіальну розпорошеність і неоднорідність. Всі ці особливості накладають відбиток на обліковий процес в сільськогосподарських підприємствах взагалі, й на облік готової продукції зокрема.

Облік продукції сільськогосподарського виробництва є важким та трудомістким процесом. Однією з причин є те, що в кожному господарстві є великий перелік продукції, що виробляється, як основної, так і побічної. Рух готової продукції дуже неоднорідний.

Огійчук М.Ф. [1] розглядає готову продукції сільськогосподарського виробництва як продукцію, що одержана від власних рослинницьких, тваринницьких та промислових підрозділів підприємства, яка призначена для продажу на сторону та для іншого невиробничого споживання (видачі й продажу працівникам, передачі в невиробничу сферу, наприклад у дитячі садки, їдальні тощо).

Нормативно-правові акти трактують, що сільськогосподарська продукція – це актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [2].

В даний час бухгалтерський облік на підприємствах сільського господарства ведеться, зокрема, з урахуванням:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [3];
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»;
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 №2 [4];
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.06 №1315 [5].

Для обліку врожаю сільськогосподарських культур використовуються єдині форми первинних документів для всіх типів сільськогосподарських підприємств, які відповідають основним вимогам П(С)БО 9 та П(с)БО 30. Міністерством аграрної політики розроблені та затвердженні спеціалізовані реєстри щодо документального оформлення готової продукції, які не використовуються в інших галузях економіки.

Згідно з ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи.

Облік зернової продукції ведеться кількома методами:

1. за допомогою реєстрів (реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля (форма № 77), реєстр приймання зерна та іншої продукції (форма № 78);
2. облік отриманої від врожаю зернової продукції ведеться за допомогою путівок на вивезення продукції з поля (форма № 77-а);
3. за допомогою талонів шофера (форма № 77-б) і комбайнера (форма № 77-в). При цьому складається реєстр прийому зерна вагарем (форма № 78-а).

Всі методи мають як позитивні так і негативні аспекти одночасно. Найбільшим мінусом є велика кількість інформації яку необхідно зібрати та обробити. При використанні метода за допомогою талонів є великий ризик втрати інформації із-за замалого розміру документів та великої кількості їх екземплярів.

Здача зерна оформляється товарно-транспортної накладної (зерно) (форма № 1-сг (зерно)). При відправці зерна на склад використовується накладна внутрішньогосподарського призначення. Зведеним документом, що відображає надходження і витрачання сільськогосподарської продукції є відомість руху зерна та іншої продукції (форма № 80).

Облік надоеного молока ведуть в журналі обліку надою молока (форма № 112). Його відправка на молокозавод оформляється товарно-транспортної накладної (молоко) (форма № 1- ТН(М)). Спеціалізована ТТН містить відомості про масу натуральної та фактичної жирності, відсотковий вміст жиру та білка в

молоці, його кислотність, температуру, відсоток сухих речовин, ступінь чистоти, відомості про загальне бактеріологічне осіменіння, густину, термостійкість та гатунок. Всі ці показники прямо впливають на вартість сировини, саме тому аналіз молока на якісні показники робиться при відпуску продукції та на молочному комбінаті під час її приймання. На випоювання телятам молоко відпускають на підставі відомості витрати кормів (форма № 94). Зведеним документом відображає рух молока є відомість руху молока (форма № 114).

Інша продукція тваринництва оприбутковується в щоденнику надходження сільськогосподарської продукції (форма № 81) в якому роблять записи назви продукції, вагу в кг, кількість в штуках та від кого прийнята продукція.

Облік сільськогосподарської продукції ведеться на рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». За дебетом рахунку 27 відображається надходження сільськогосподарської продукції за первісною вартістю, за кредитом – списання сільськогосподарської продукції внаслідок продажу або використання для власних потреб.

Згідно з П(С)БО 9 насіннева продукція та урожай від кормових культур що використовуються для висаджування, посіву та відгодівлі тварин безпосередньо в господарстві обліковується на субрахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення».

Таким чином, відображення надходження і реалізації готової продукції на підприємствах агропромислового комплексу має свої особливості та нюанси, які, безумовно, слід враховувати в господарській діяльності. Оптимізацією обліку продукції сільськогосподарського виробництва є його автоматизація.

Література

1. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах. Київ: Вища освіта, 2003. 800 с.

2. Біологічні активи: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.05 №790.

3. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 №246 зі змінами та доповненнями.

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 №2.

5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.06 №1315.

УДК 657.633.001

Ракітіна В. В.

здобувачка вищої освіти

Воляк Л. Р.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Відповідно до П (С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторами є юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. А тому, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторська заборгованість може бути як довгостроковою, так і короткостроковою (поточною) [3].

Аудит дебіторської заборгованості є засобом, що може визначити її достовірне відображення у фінансовій звітності, сприяти підвищенню якості зібраної інформації, прозорості та достовірності даних щодо розрахункових операцій з дебіторами підприємства.

У процесі діяльності підприємство не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна,

виконанням робіт, наданням послуг тощо. У зв'язку із цим у нього виникає дебіторська заборгованість.

Предмет аудиту дебіторської заборгованості – господарські процеси та операції, пов'язані з розрахунками підприємства з дебіторами, а також відносини, що виникають при цьому на підприємстві та за його межами.

Важливою є програма аудиторської перевірки та вибору аудиторських процедур, доречних в кожному конкретному випадку аудиту довгострокової та поточної дебіторської заборгованості. Слід зазначити, що на сьогодні немає типової програми аудиту, яка б відповідала сучасним вимогам якісного проведення аудиту дебіторської заборгованості. Як правило, програма включає тільки перелік аудиторських процедур, які необхідно здійснити, виконавця, термін перевірки та індекс робочого документа.

В процесі аудиту дебіторської заборгованості повинні бути вирішені наступні основні задачі [2]:

- перевірка дотримання порядку документального відображення виникнення дебіторської заборгованості;
- підтвердження наявності внутрішнього контролю за відсутністю викривлення даних при відображенні показників на рахунках бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- підтвердження відповідності оформлених бухгалтерських операцій діючим нормативним актам;
- перевірка наявності інвентаризації розрахунків відповідно до облікової політики підприємства та вимог законодавства;
- контроль своєчасності погашення дебіторської заборгованості.

Об'єктами аудиту дебіторської заборгованості є [1]:

- П(С)БО, якими керується підприємство при веденні обліку розрахунків з дебіторами;
- бухгалтерські рахунки, а також будова аналітичних рахунків з обліку дебіторської заборгованості;
- порядок проведення інвентаризації розрахунків;

- порядок нарахування резерву сумнівних боргів;
- форми бланків документів, реєстрів обліку, звітності;
- форми бланків векселів, цінних паперів;
- терміни подання документів до бухгалтерії для пред'явлення рахунків, векселів.

Таким чином, удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості необхідно здійснювати у таких напрямках:

- удосконалення нормативного забезпечення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- здійснення подальшої гармонізації бухгалтерського та податкового обліку в частині формування резерву сумнівних боргів, обліку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості;
- створення відділу внутрішнього контролю за сумнівною та безнадійною заборгованістю;
- забезпечення своєчасного контролю співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- визначення та підтримка оптимального розміру дебіторської заборгованості.

Отже, удосконалення аудиту дебіторської заборгованості за наведеними напрямами має сприяти підвищенню їх ефективності. Це забезпечить своєчасність, повноту та юридичну обґрунтованість розрахунків з дебіторами як запоруку успішного розвитку, стабільності та стійкості вітчизняних підприємств у сучасних ринкових умовах.

Література

1. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 52. – С. 41-45.
2. Давидова Г.М. Аудит : [підручник] / Г.М. Давидова, М.В. Кужельний. – К.: Знання, 2009. – 495 с.

3. П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість» затверджене наказом міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237.

УДК 657

Романець О. В.
здобувач вищої освіти першого рівня
Павелко О. В.
доктор економічних наук, доцент,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ОБЛІКОВІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ

Актуальність досліджуваної теми є дуже високою, що пов'язано з динамічними процесами розвитку вітчизняної економіки. Нині в Україні нарахування амортизації передбачено обліковим та податковим законодавством, що дещо різняться між собою з огляду на концептуальні засади. Якщо розглядати амортизацію з позиції облікового регулювання, то амортизація – це систематичний розподіл вартості активів, що амортизуються впродовж строку їх корисного використання (експлуатації).

Власне амортизація є предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних науковців, зокрема таких як: Бутинець Ф.Ф, Орлова В.К., Свірко С.В., Гресик В.В. та ін. Проте основною нормативно-інформаційною базою є вітчизняні та міжнародні стандарти. Так, загальні правила щодо амортизації основних засобів визначено в П(С)БО 7 «Основні засоби» [1] та МСБО 16 «Основні засоби» [2], які загалом дуже подібні, однак мають певні розбіжності, основні з яких в загальному стосуються кількості методів нарахування амортизації (у МСБО 16 їх заявлено менше, ніж у П(С)БО 7). Відповідно до П(С)БО 7 визначаються такі методи: прямолінійний, виробничий, кумулятивний, залишкової вартості та прискореної залишкової вартості об'єктів основних засобів. Натомість МСБО 16 «Основні засоби» передбачає лише три методи

нарахування амортизації (прямолінійний, зменшення залишку, сума одиниць продукції). Вданому документі також зазначено, що метод може змінюватися задля збільшення майбутніх економічних вигід. В розрізі нарахування амортизації основних засобів у вітчизняному та міжнародному стандарті бухгалтерського обліку є певна схожість, проте питання оцінки, переоцінки, визнання первісної вартості та кількості методів нарахування амортизації основних засобів дещо відрізняються.

Згідно з економічною концепцією, амортизація є розрахунковим інструментом для визначення втраченої (знеціненої) частини вартості основних засобів. Це необхідно для визначення витрат поточного виробництва, а також, відповідно, його прибутковості та інших показників ефективності. Тому економічна концепція амортизації має ще назви «витратна», «перенесення вартості», «знецінення», «регулятивна», «балансова» [3].

На сучасному етапі розвитку економіки особливої уваги потребує питання нарахування податкової амортизації основних засобів. Отож, одночасно податкову та облікову амортизацію нараховують лише суб'єкти господарювання, які перебувають на загальній системі оподаткування, тобто підприємства великого та середнього бізнесу, які застосовують податкові різниці. Відповідно до Податкового кодексу України амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [4].

Варто звернути увагу на те, що Податковим кодексом України не прописані чіткі правила нарахування амортизації, але зазначено, що амортизація нараховується відповідно до норм вітчизняних та міжнародних стандартів, зокрема відповідно до П(С)БО 7, якщо підприємство веде облік відповідно до національних стандартів та МСБО 16, у випадку коли підприємство у своїй діяльності керується міжнародними стандартами. Проте існують суттєві розбіжності між податковим та обліковими методами нарахування амортизації основних засобів, що не дають змогу гармонізувати бухгалтерський облік. В табл. 1 наведено окремі з них.

**Основні відмінності нарахування амортизації основних засобів
у бухгалтерському та податковому обліку**

№ з/п	Показники	ПКУ	П(С)БО 7
1.	Вартісна межа	20 000 грн	-
2.	Строк корисного використання	Встановлюється за групами основних засобів (п. 138.3.3 і п. 138.3.3 ПКУ)	-
3.	Виробничий метод нарахування амортизації	З 23.05.2020 р. п. 138.3.1 ПКУ дозволено його використання за певних умов	Метод, передбачений для вільного використання без визначення умов
4.	Амортизація невиробничих основних засобів	Не нараховується	Нараховується на об'єкти за загальними правилами
5.	Консервація основних засобів	З 23.05.2020 р. амортизація не нараховується за період припинення використання основних засобів у господарській діяльності у зв'язку з модернізацією, реконструкцією, добудовою, дообладнання та консервацію	Нарахування амортизації припиняється лише за умови вибуття та реалізації об'єкта основних засобів

Джерело: складено за даними: [1;4]

Загалом зміни у податковому законодавстві мали вагомий вплив на підвищення гармонізації зі стандартами бухгалтерського обліку. Вирішення проблем розбіжностей між вітчизняними стандартами та нормами ПКУ дозволить оптимізувати національну систему обліку, зокрема основних засобів, що позитивно вплине на стан економіки як кожного господарюючого суб'єкта зокрема, так і в загальному.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. Дата звернення 06.04.2021.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби».
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text. Дата звернення 07.04.2021.

3. Островецький В.І. Амортизаційна політика України в системі інструментів податкового стимулювання інвестиційноінноваційної активності. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2. С. 121–131.

4. Податковий кодекс України № 2755-VI.
URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua>. Дата звернення 07.04. 2021.

УДК 657:222

Сидорук В. Ю.
здобувачка вищої освіти
Гаврилюк О. О.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

ПЕРСПЕКТИВИ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Облік лісових ресурсів є досить складною та водночас важливою темою для України. За останні роки, цьому питанню почали приділяти значну увагу, адже лісові ресурси – це не лише деревина. Відповідно до статті 6 Лісового кодексу України, лісові ресурси – це відтворювальні продукти лісу, які використовуються для задоволення потреб населення. Є декілька видів цих продуктів, а саме: деревні, технічні, лікарські та інші. Або простіше деревні та недеревні ресурси лісу.

Саме недеревні ресурси і є справжньою знахідкою на ринку лісової продукції. Перш за все тому, що недеревні ресурси (гриби, ягоди, шишки, лікарські трави, березовий сік та ін.) швидко відновлюються у порівнянні з деревними, відновлювання яких може сягати від 40 років. В Україні реалізація цих ресурсів нажаль розвинена не так як би хотілось, але за останні роки робляться реальні кроки для налагодження цієї сфери.

Кожна країна має свої специфічні недеревні ресурси та відрізняється методами і суб'єктами, які здійснюють їх збір, заготовку і переробку. Від цих особливостей і залежить методика обліку та контролю за такими активами. Можна взяти до уваги Фінляндію, адже значний плюс цієї країни полягає у суспільному вжитку. Щорічно у Фінських лісах збирають близько 40 млн кг ягід, 75% з яких, для домашніх заготовок. Крім ягід, у фінських лісах налічується близько 200 видів грибів, 23 з яких схвалені для комерційної заготівлі. Іспанія спеціалізується на зборі соснових горіхів, але через те, що збір здійснюється населенням, важко контролювати точну кількість ресурсу. Приблизно щорічний збір горіхів складає 600 тон. Італійський білий трюфель збирають лише ліцензовані збирачі з навченими собаками. Ціни є регламентовані та впродовж сезону можуть досягати 450 євро. Також на півдні Італії заготовляють кору пробкового дуба, з якого виготовляють паркет, підошви для взуття та якісні винні пробки.

Як зазначається у статті 69 ЛКУ, спеціальне використання лісових ресурсів, підприємствами, здійснюється за наявності лісового квитка, який видається безкоштовно. Натомість населення використовує ці продукти без лісового квитка, крім березового соку та новорічних ялинок. Така особливість обліку та контролю за збереженістю та використанням ресурсів недеревинних ресурсів лісу вимагає розробки чіткої методики.

Дослідження перспектив вдосконалення обліку недеревинних лісових ресурсів за кордоном дає можливість виділити основні напрямки, які варто впроваджувати в Україні. Здебільшого для обліку понесених витрат з заготівлі недеревинної сировини у лісовому господарстві використовують рахунок 23, зокрема його субрахунок 236 «Непромислові виробництва», також для потреб лісового господарства його можна назвати як 236 «Виробництво недеревинної продукції лісу». Аналітика такого субрахунка може містити інформацію в розрізі продукції чи сировини, яку отримують: заготівля і переробка грибів; заготівля ягідних в розрізі їх видів; бджільництво; заготівля березового соку; збір лікарських рослин, садівництво в розрізі культур тощо.

Як справедливо зазначає О.І. Задорожна «оскільки в багатьох випадках цінність ягід та лікарських рослин перевищує економічне значення середньорічного приросту деревини, то постає об'єктивна необхідність інформації щодо економічної оцінки недеревної лісової рослинності, методика якої істотно відрізняється від методики економічної оцінки запасів деревини в зв'язку з відмінністю їх відтворення та використання» [1]. Тому важливим є не лише облік витрат на заготівлю недеревних продуктів лісу, а й визначення справедливої вартості тих активів, якими володіє лісогосподарське підприємство і з допомогою аналітичних прийомів встановлення економічних втрат від невикористання таких активів у системі лісогосподарювання.

Література

1. Задорожна О. Облік та економічна оцінка побічної продукції лісового господарства. Інноваційна економіка. 2008. №4 (10). С. 81–85. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1357/1/2.pdf>
2. Використання недеревних продуктів лісу. URL: <http://skoledlg.com.ua/mekhanizmy-hromadskoho-kontroliu-v-lishospakh-lvivskoho-oulmh/vykorystannia-nederevnykh-produktiv-lisu>

УДК 657

Хиноцький С. І.
здобувач вищої освіти
Воляк Л. Р.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ОБЛІК І АНАЛІЗ ДОХОДІВ ВІД ОСНОВНОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах ринкових відносин надзвичайно важливим є удосконалення механізмів обліку доходів операційної роботи як основного аспекту конкурентоспроможності бізнесу. У системі обліку інформація про операційні

доходи та видатки є дуже важливою та, за значенням для користувачів, займає місце поряд з інформацією про активи, зобов'язання та капітал підприємства.

Термін «дохід» (з англ. *income*) – це надходження активів, внаслідок певного виду діяльності. Фінансовий стан суб'єктів господарювання характеризується наявністю ресурсів та джерелами їх формування. Дохід від основної операційної діяльності виступає однією з узагальнюючих категорій фінансово-господарської діяльності.

Надходження доходів на підприємстві є свідченням його фінансової спроможності та підтвердженням попиту на продукції внаслідок відповідності її певним технічним властивостям [1].

До операційних доходів відносять суми інших доходів від основної операційної діяльності підприємства, окрім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Зокрема – дохід від операційної оренди активів; відшкодування раніше списаних активів; дохід від операційних курсових різниць; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо [2].

Аналіз доходів підприємства має велике значення в системі загальної оцінки роботи суб'єкта господарювання. Це пов'язано з тим, що доходи мають безпосередній вплив на загальний фінансовий результат діяльності підприємства, який може мати як позитивний, так і негативний характер.

Для аналізу основної операційної діяльності на підприємствах можуть бути використані різні прийоми та методи в залежності від цілей та завдань його проведення. Однак існує невизначеність щодо вибору оптимального методу аналізу, який може бути найбільш прийнятним на практиці. В зв'язку з цим оптимальним варіантом є проведення комплексної діагностики основної операційної діяльності, що дасть змогу обґрунтувати управлінські рішення спрямовані на удосконалення фінансової політики підприємства та прогнозування його розвитку [2].

Аналіз основної операційної діяльності займає важливе місце в системі управлінського аналізу, оскільки від його результатів залежить інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття виважених стратегічних управлінських рішень, спрямованих на посилення конкурентоспроможності підприємства та виявлення резервів підвищення ефективності його діяльності. Напрями аналітичних досліджень, безумовно, не є вичерпними, а їх коло залежить від запитів користувачів аналітичної інформації, вимог сьогодення та специфіки діяльності суб'єкта господарювання.

Література

1. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів в системі управління підприємством : Держава та регіон : наук.-виробн. журнал. Сер.: Економіка та підприємництво. Запоріжжя : Вид-во Класичного приватного університету. 2012. № 7. С. 221-225.
2. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2017. 668с.

УДК 657.2

Хома А. Р.
здобувачка вищої освіти
Голуб Н. О.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Таврійський Державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Собівартість продукції — це грошова форма витрат на підготовку виробництва, виготовлення та збут продукції. Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а отже, і рівень техніки, технології та організації

виробництва.

Під методом обліку витрат і калькулювання собівартості розуміють, сукупність прийомів організації документування та відображення виробничих витрат, які дозволяють визначити фактичну собівартість продукції (робіт, послуг) та отримати необхідну інформацію для контролю за процесом формування собівартості.

Питання за цією тематикою було розглянуто великою кількістю вчених та науковців, а саме: Герасименко Ю.С., Довжик О. О., Коваленко О.В., Ісай О.В., Маренич Т.Г. та інші. Багато з них ставили перед собою завдання розділити виробничі витрати на інші категорії, відмінні від відомих у бухгалтерії. Аби створити більш простіші методи визначення виробничої собівартості сільськогосподарської продукції.

Собівартість продукції є важливим узагальнюючим показником, який характеризує ефективність роботи підприємства. У ній відбиваються всі сторони виробничо-господарської діяльності фірми. Чим краще працює підприємство, чим економніше та раціональніше воно використовує власні ресурси, чим успішніше вдосконалює свою техніку, тим нижчою буде собівартість виготовлення продукції.

Під час обчислення собівартості продукції важливе значення має визначення складу витрат, які входять до неї. Як відомо, витрати підприємства відшкодовуються за рахунок двох його власних джерел: собівартості (валових витрат) і прибутку. Тому питання про склад витрат, які входять до собівартості, є питанням їх розмежування між зазначеними джерелами відшкодування. Загальний принцип цього розмежування полягає в тому, що через собівартість мають відшкодовуватися витрати підприємства, що забезпечують просте відтворення всіх факторів виробництва: предметів, засобів праці, робочої сили і природних ресурсів.

Виробнича собівартість – це виражені у грошовій формі витрати підприємства понесені на вироблення продукції, послуг чи надання робіт. Виробнича собівартість включає в себе такі витрати: прямі матеріальні

(матеріали), прямі витрати на оплату праці (тих хто зайнятий у виробництві), змінні загальновиробничі витрати та постійні розподіленні загальновиробничі витрати.

Собівартість продукції потрібно визначати по чергово. Розрахунок починають з допоміжних і обслуговуючих виробництв, що надають послуги основному виробництву (техніка, автомобільний парк, водопостачання, тощо). Далі йде розподіл загальних витрат на зрошення чи осушення земель, гіпсування чи вапнування, внесення добрив. Потім розподіляються загальновиробничі витрати та/або списуються з витрат основного виробництва суми витрат від надзвичайних подій. Таким чином можна обчислити собівартість продукції рослинництва. Після цього визначається вартість переробки рослинної продукції у підсобному виробництві. Потім визначаються та розподіляються витрати на утримання кормоцехів і розраховується собівартість продукції тваринництва, а відтак — і продукції промислових виробництв з переробки тваринницької продукції. Для того щоб порахувати всі ці витрати та обчислити собівартість для сільськогосподарського виробництва визначаються такі шість методів:

- пряме віднесення витрат на конкретні види продукції. При цьому методі, собівартість 1 продукції визначають діленням суми понесених витрат на загальний обсяг її виробництва (робіт, послуг);
- вирахування із загальної суми витрат побічної продукції, вираженої у грошовій формі. Вона оцінюється за цінами можливої реалізації;
- розподіл витрат між видами продукції пропорційно для всіх видів одержаної продукції схожої за певною ознакою;
- коефіцієнтний метод. Коли при діяльності одержують більше одного виду продукції. Витрати між ними розподіляють відносно їх питомої ваги в загальному обсязі, шляхом переведення їх в коефіцієнти;
- пропорційний метод (розподілі витрат між видами продукції пропорційно вартості продукції, оціненої за реалізаційними цінами);
- комбінований метод (включає два або більше розглянутих методів).

Деякі вчені в своїх працях наполягали на внесення в собівартість сільськогосподарської продукції і ціни на землю. На їхню думку – це наче приміщення, яке використовується в ході виробництва. Частково можна з цим погодитись, якщо земля орендована і за неї сплачується орендна плата, але якщо земля перебуває в повній власності на неї важко щось нарахувати, бо земля не підлягає амортизації. Якщо куплена ділянка перейшла у власність досить недавно, то її вартість можна відбити вже за рік, максимум два, виростивши на ній високоврожайну культуру.

Література

1 Дзюб'як В. Б. Собівартість виробництва сільськогосподарської продукції та шляхи її зниження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня ек. наук : спец. 8.03050401 «Економіка підприємства» / Дзюб'як Василь Богданович – Тернопіль, 2017. – 109 с.

2 Склад витрат, що включаються до собівартості [Електронний ресурс] // Factor. – 4. – Режим доступу до ресурсу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17158.html>.

УДК 657.471.65

Цаплій В. І.

здобувач вищої освіти

Воляк Л. М.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОБЛІК АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

Готельний бізнес є сферою людської діяльності, яка переживає бурхливий розвиток, оскільки є основою туристичної галузі. Готельні господарства виконують одну з основних функцій у сфері обслуговування туристів – забезпечують їх житлом і побутовими послугами під час подорожі, відпочинку та

інших цілей. Вагоме місце в готельному бізнесі займають адміністративні витрати.

Адміністративні витрати – це загальногосподарські витрат підприємства, які не пов'язані з виробництвом, а пов'язані з управлінням підприємством. Ці витрати не додають цінності готовій продукції, але збільшують витрати підприємства та без їх здійснення діяльність буде неможливою. Адміністративні витрати, які є витратами на управління, потребують своєчасного, повного та об'єктивного відображення в обліку.

На законодавчо-нормативному рівні склад адміністративних витрат регламентується НП(С)БО 16 «Витрати». Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» до адміністративних витрат відносяться загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством. Для правильного та достовірного відображення адміністративних витрат в обліку необхідно визначити адміністративні витрати як багатогранну категорію, що дозволить приймати управлінські рішення для забезпечення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, до адміністративних витрат відносять витрати періоду, операційні, непрямі, невиробничі, витрати, які не включаються до собівартості реалізованої продукції, робіт, наданих послуг та зменшують прибуток звітного періоду.

Адміністративні витрати готельного комплексу включають:

- заробітну плату співробітників апарату управління;
- витрати на підготовку управлінських кадрів;
- відрядження, утримання адміністративних приміщень;
- придбання канцелярського приладдя;
- утримання офісної техніки та інше.

Для ефективної організації обліку адміністративних витрат та внутрішнього контролю за використанням адміністративних витрат необхідна їх класифікація за однорідними ознаками. Це можуть бути класифікаційні групи або елементи, кожен з яких розподіляється на чітко визначені статті.

Планування витрат здійснюється на підставі адміністративних витрат попередніх періодів з коригуванням відносно ринкової кон'юнктури. Оскільки вони є витратами періоду, то однією з важливих складових їх обліку є правильне та своєчасне віднесення понесених витрат до певного звітного періоду.

Отже, адміністративні витрати являються незамінною частиною в обліку готельного бізнесу. Адміністративні витрати впливають на прийняття управлінських рішень, які в подальшому можуть привести до позитивних результатів в готельному бізнесі.

Література

1. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Фаріон, В. Я. Формування та облік адміністративних витрат підприємств: Вип.8, 2011. 342 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: проблеми визначення: Вісник ЖІТІ. Сер.: Економічні науки, 2001. 287 с.

УДК 657.412.1/4

Цинцовська Т. О.

здобувачка вищої освіти

Голуб Н. О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

КРЕАТИВНИЙ ОБЛІК: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ВИДИ

У даний момент існує безліч версій щодо такого поняття, як «креативний облік». Застосування підприємствами інакших способів і методів ведення бухгалтерського обліку, а саме: керування даними та показниками фінансової звітності, викликає у науковців безліч протиріч. Постає таке питання: «Що представляє собою креативний облік та які наслідки його застосування?»

Дослідження цієї теми займає значне місце в працях вітчизняних учених

Г.М. Азаренкова, М.С. Пушкар, Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Барановська, С.Ф. Голов, В.А. Кулик, С.Ф. Легенчук, С.М. Міщенко, Л.В. Чижевська та інші [1].

Креативний облік – це будь-який метод обліку, що не відповідає загальноприйнятій практиці або встановленим стандартам, або принципам, тобто формування та застосування облікової політики в межах чинного законодавства [2]. Він допомагає підприємству знайти шляхи вирішення зростання витрат за рахунок вдосконалення процесів і організації праці. Посилює обстеження переваг і недоліків певної діяльності для забезпечення конкурентності та тих об'єктів, якими не займаються фінансовий та управлінський облік.

Але є і зворотній бік медалі, креативний облік є процесом підгонки звітів підприємства, щоб вони подавали його діяльність в більш прийнятному та вигідному світлі в очах акціонерів, інвесторів та інших зацікавлених осіб [2]. При збільшенні або зменшенні доходів чи витрат змінюються результати, потім коефіцієнти ліквідності, фінансової незалежності, у підсумку маємо іншу вартість підприємства та кредитоспроможності. Інакше кажучи, це фальсифікація облікових даних, що вводить в оману всіх користувачів інформації.

Для повного розуміння дійсної сутності креативного обліку доречно розглянути його види. А саме:

- голлівудський облік,
- вуду-облік,
- облік «чорної скрині»,
- забалансоване фінансування.

Голлівудський облік супроводжується високими доходами, але з маленьким прибутком через штучне завищення накладних витрат. Тобто, цей вид зневажає принцип нарахування та відповідності доходів і витрат.

Вуду-облік містить у собі декілька методик: «наповнення каналів» - для нарощування обсягів доходів у кінці звітної періоду; «велика баня» - викривлення фінансового результату збиткового періоду в ще меншу сторону, щоб у наступному році мати запас прибутковості для відображення більш

вражаючих фінансових результатів; «коробка печива» - згладжування прибутку у вдалі роки компанії та нарахування зайвих резервів, які знижують звітний прибуток з метою, щоб у менш успішних періодах шляхом сторнування резервів збільшити його; «невиправдана капіталізація» - збільшення активів замість зменшення прибутку (замість того, щоб списати поточні витрати в зменшення звітного прибутку підприємство здійснює їх капіталізацію) [3].

Облік «чорної скрині» передбачає досить складні та заплутані механізми, алгоритми, формули. Це робиться для більшого ускладнення перевірки звітності. В Україні такий метод дуже часто зустрічається на підприємствах, так як обліковці знаходять деякі «лазівки» у нормах та положеннях щодо ведення обліку та складання звітності, та користуються можливістю ввести в оману користувачів інформації.

При забалансованому фінансуванні частина реальних зобов'язань підприємства відображається поза балансом. Без дотримання правил та принципів обліку цей метод є неправомірним.

У разі зловживання креативним обліком виникає ризик шахрайства через слабкий внутрішній контроль, відсутність ревізійної комісії, зацікавленість директора та недосвідченість. На думку І. Чалого: «...на шляху всього цього бухгалтерського неподобства має встати пильний, об'єктивний та розсудливий аудитор». Дійсно, з грамотним та суворим обліковцем ситуація буде більш під контролем, але все одно результат негарантований. Треба розбиратися глибше, а саме: зміни в аудиторській практиці та її регулюванні, тобто фінансову інформацію, що оприлюднюється, має контролювати регуляторний орган; потреба перегляду стандартів аудиту.

Отже, таке явище, як «креативний облік» завдає багато галасу серед вчених, так як має велику кількість питань, на які нелегко знайти відповіді. На мою думку, будь-який спосіб керування фінансовою звітністю у зручну для Вас сторону прямує до зловживань в обліку, а така позиція, як правило, веде до втрати довіри користувачів інформації.

Узагальнивши вищезазначену інформацію щодо видів креативного обліку, можна з точністю сказати, що у всіх випадках не враховуються принципи затверджені законодавством, а навіть якщо все легально, це просто підтасування результатів для успішного вигляду підприємства. Вважаємо, що можуть мати місце «креативні методи» для всебічного, додаткового дослідження, але ніяк не «креативний облік».

Література

1. Роль креативного обліку та його прояви. Олійник С.О. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/1610-6307-1-PB.pdf>
2. Креативний облік: творчість чи шахрайство? Голов С.Ф. URL: https://mrkt.mim.kyiv.ua/ftp/t_articles/G_EcN_7_2010.pdf
3. Фальсифікація як спосіб здійснення креативного обліку. Мельник З.Ю.

УДК 336.22

Червонна В. А.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ПОЛЬЩІ

Законодавче регулювання податкової системи у Польщі є доволі цікавим.

Наприклад, у Польщі кожен платник податків має право пожертвувати 1% від свого податку на благодійність і це право прописане у Законі про оподаткування фізичних осіб (Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) [1]. Податок на доходи фізичних осіб встановлено Законом «Про податок з фізичних осіб» від 26 липня 1991 року (передбачає більше ніж 100 видів діяльності, що звільнені від податку на доходи,

або передбачають певні пільги) і Законом «Про акордне начислення податку на деякі види доходу фізичних осіб» від 20 листопада 1998 року [2].

Варто відмітити, що в Польщі фактично не існує кодифікованого законодавчого акту в податковій сфері. Питання ТЦУ (трансфертного ціноутворення) загалом врегульовані двома нормативними актами:

- Законом 1992 року «Про податок на доходи юридичних осіб» та, як я вже зазначала,
- Законом 1991 року «Про податок на доходи фізичних осіб».

Порядок оподаткування фізичних осіб, врегульований останнім законом, обґрунтований тим, що в країні передбачаються форми товариств, які мають право здійснювати господарську діяльність без створення юридичної особи.

Ще одним нормативним актом, що регулює різні аспекти ТЦУ, є розпорядження 2009 року «Про спосіб визначення доходу юридичних осіб оціночним шляхом і про спосіб запобігання подвійного оподаткування в разі корекції доходів пов'язаних осіб» [3].

Слід зазначити, що головними суб'єктами застосування ТЦУ виступають національні та іноземні пов'язані особи в разі здійснення між ними господарських операцій.

У Польщі виокремлюють наступні види податків: [4]

Безпосередні – сплачується безпосередньо до податкових органів, а розмір такого податку залежить від ситуації платника. Прямі – оплачуються автоматично, адже сума вже входить в ціну.

Прибутковий податок для фізичних осіб, РІТ (Personal Income Tax)

Податок на доходи фізичних осіб сплачує кожен, хто отримує заробітну плату (на підставі трудових і цивільно-правових договорів) або дохід від підприємницької діяльності. Винятком є доходи, вільні від оподаткування. Станом на 2017 рік ставка прибуткового податку для фізичних осіб становить 32%.

Прибутковий податок для юридичних осіб, СІТ (Corporate Income Tax)

Оподатковується загальний дохід, отриманий на території Польщі юридичними особами, які мають тут правління або юридичну адресу. Це єдиний податок і становить він 15%. Крім сильної міжнародної позиції та стабільного економічного середовища, Польща привертає увагу іноземних підприємців своєю лояльною системою оподаткування, яка є однією з найоптимальніших в Європейському Союзі. Фіксована ставка податку на прибуток для юридичних осіб тут становить 15% (для порівняння, в Німеччині - 30%, в Естонії - 21%, в Угорщині - 20,6%). Що стосується податку на додану вартість, застосовуються знижені ставки щодо деяких категорій товарів і послуг.

Податок на додану вартість, VAT

Податок при купівлі продуктів харчування, одягу, послуг. Цей податок, як правило, включений в ціну товару або послуги (мова йде про ціну брутто). Якщо ціна в нетто - це означає, що треба додати ПДВ. Проте в магазинах і на підприємствах побутового обслуговування ціни вже включають в себе податок.

Отже, податкову систему Польщі складають численні обов'язкові державні платежі і збори, які регулюються двома ланками правових основ (загальним кодифікованим законодавством і спеціальними нормативними актами).

Література

1. Європейський інформаційно-дослідницький центр. Податкова система в Польщі - інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України – URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28912.pdf>

2. Світовий досвід оподаткування: Польща – URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/poland/>

3. Оподаткування в Польщі] – URL: <https://fbs-tax.com/uk/tax-planning/poland/taxation-in-poland/>

4. Податкова система в Польщі – URL: <https://uainkrakow.pl/podatkowa-systema-v-polshchi/>

УДК 336.22

Банкерт Н. Е.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Оподаткування аграрного сектору за допомогою сектору є доволі ефективним засобом його регулювання, як для його підтримки та сприяння, так і для забезпечення конкурентоспроможності.

Є два варіанти для сплати податку сільськогосподарськими товаровиробниками, це – загальна система оподаткування та спрощена система оподаткування.

Щодо останньої, то вона була запроваджена з метою зниження податкового тиску. Для сільськогосподарських товаровиробників існує спеціальна 4 група для ведення сільськогосподарського товаровиробництва.

Ставка податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить. У той же час 75% і більше з обсягу доходу для цих суб'єктів повинна бути сільськогосподарська продукція. Час для подання податкового звіту є рік. [3]

Позитивними сторонами цього способу оподаткування є стабільність бази оподаткування, її ставки та простий механізм для подання звітності.

Ще одним можливим варіантом для сплати податків та подачі податкових звітів є загальна система оподаткування. Її особливість полягає в тому, що податок на прибуток залежить від прибутковості чи збитковості діяльності

суб'єкта за рік. Що ж до інших податків, які обов'язкові для сільськогосподарського товаровиробника, то вони мають бути сплачені.

Отже, є різні системи для оподаткування діяльності сільськогосподарськими товаровиробниками, це – загальна система оподаткування та спрощена система оподаткування. Кожний з них має свої недоліки та переваги.

Література

1. Дем'яненко М. Я. Проблеми адаптації податкової системи до умов агропромислового виробництва. М. Я. Дем'яненко. Економіка АПК. 2008. № 2. С. 17-25.
2. Непочатенко О.О. Оподаткування сільськогосподарських товаровиробників та шляхи його вдосконалення. О.О. Непочатенко, П.М. Боровик, М.М. Уманець. Сталий розвиток економіки. 2013. № 1(18). С. 328-332.
3. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-17 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Тулуш Л. Д. Методологічні аспекти розвитку системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Л. Д. Тулуш. Економіка АПК. 2007. № 9. С. 116-123.

УДК 347.44:658.721

Бобко М. В.
здобувач вищої освіти
Панькова Л. О.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного та господарського права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ

Обов'язкове дотримання певних процедур при укладенні договору, зумовлене необхідністю здійснювати публічні закупівлі. Варто зазначити, що укладення договору про публічні закупівлі здійснюється з обмеженням дії

принципу свободи договору. Тобто нормативно-правові акти у цій сфері встановлюють обов'язок для контрагентів укладати договори про публічну закупівлю у певному порядку, у визначеній формі та з дотриманням встановлених вимог, що не завжди корелює із загальними засадами укладення договору. Процедури укладення договорів про публічну закупівлю товарів, у тому числі робіт, послуг, не є новими для договірної справи. Розвиток законодавства про публічні закупівлі в Україні сягає 90-х років. Так, у 1993 році була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України № 871 «Про затвердження Положення про порядок організації та проведення міжнародних торгів (тендерів) в Україні», Закон України від 22 грудня 1995 року № 493/95-ВР «Про поставки продукції для державних потреб», Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 року № 266 «Про Порядок формування та розміщення державних замовлень на поставку продукції для державних потреб і контролю за їх виконанням», Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 1996 року № 611 «Про заборону використання бюджетних коштів для закупівлі товарів (робіт, послуг) іноземного походження». Надалі виникла необхідність вдосконалення процедури державних закупівель у рамках міжнародної співпраці, що призвело до прийняття блоку нормативно-правових актів, що регламентують публічні закупівлі з урахуванням міжнародних вимог СОТ. Так, були прийняті Постанова Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 року № 694 «Про організацію та проведення торгів (тендерів) у сфері державних закупівель товарів (робіт, послуг)», Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 1997 року № 1058 «Про створення єдиної системи закупівель товарів (робіт, послуг) за рахунок коштів державного бюджету та іноземних кредитів, що залучаються під гарантії Кабінету Міністрів України», Постанова Кабінету Міністрів України від 01 вересня 1998 року № 1369 «Про здійснення торгів (тендерів) у будівництві». У процесі здійснення заходів щодо інформатизації державних структур протягом 1998–1999 років лише 2% державних закупівель товарів, робіт і послуг було проведено згідно з вимогами Постанови Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 року № 694 «Про організацію та проведення торгів (тендерів) у сфері державних

закупівель товарів (робіт, послуг)» [4, с. 45]. Згодом був ухвалений Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти». Він ґрунтувався на основних положеннях типового закону ЮНСІТРАЛ про публічні закупівлі товарів, робіт, послуг, що мало покращити ефективність процедур укладення договорів про публічні закупівлі. За вказаним законом укладенню договору про закупівлю товарів, робіт, послуг передувало в обов'язковому порядку здійснення процедур, які ґрунтуються на акті державної влади. Відповідно до ст. 13 Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» такими попередніми процедурами є відкриті торги зі зменшенням ціни; торги з обмеженою участю; двоступеневі торги; запит цінкових пропозицій (котирувань); закупівля в одного учасника; редукціон (торги зі зменшенням ціни) [5]. Причому основними процедурами здійснення державних закупівель є редукціон та відкриті торги зі зменшенням ціни. Внесення численних змін та доповнень до вказаного закону призводило до постійної зміни правил укладення аналізованих договорів. Зокрема, відбувалася постійна зміна контролюючого суб'єкта, створювалася Тендерна палата України, вводився та згодом змінювався механізм розгляду скарг Антимонопольним комітетом України. У 2012 році було прийнято Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» [6]. Відповідно до ст. 2 розгляданого Закону замовники здійснюють закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності». Згодом, 25 грудня 2015 року на зміну Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» прийнято Закон України «Про публічні закупівлі», Закон України «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони». Відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про публічні закупівлі» закупівля може здійснюватися шляхом застосування однієї з таких процедур: 1) відкриті торги; 2) конкурентний діалог; 3) переговорна процедура закупівлі. Окремо виділяється закупівля за рамковими угодами. Відповідно до ст. 13 Закону закупівля за

рамковими угодами здійснюється в порядку, передбаченому для проведення процедури відкритих торгів, з урахуванням вимог ст. 13 Закону, а рамкові угоди укладаються відповідно до вимог згаданої статті. При цьому на замовника покладається обов'язок здійснювати процедуру закупівель шляхом використання електронної системи закупівель. Законодавець ставить окремі вимоги щодо функціонування електронної системи закупівель. Законодавець надав право замовнику встановити один або декілька кваліфікаційних критеріїв відповідності учасника. У ч. 2 ст. 16 Закону визначено три кваліфікаційні критерії: 1) наявність обладнання та матеріально-технічної бази; 2) наявність працівників відповідної кваліфікації, які мають необхідні знання та досвід; 3) наявність документально підтвердженого досвіду виконання аналогічного договору. Головне є те, що Закон України «Про публічні закупівлі» не містить критерію, що мав місце у попередньому Законі України «Про здійснення державних закупівель». Адже ст. 16 Закону України «Про здійснення державних закупівель» містила чотири кваліфікаційні критерії [8]. Три з них тотожні наведеним у ч. 2 ст. 16 Закону України «Про публічні закупівлі», а четвертий кваліфікаційний критерій стосувався наявності фінансової спроможності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, довідка з обслуговуючого банку про відсутність (наявність) заборгованості за кредитами). Варто акцентувати увагу на тому, що учасники, визначені в ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції», повинні мати затверджену керівником антикорупційну програму. Така антикорупційна програма має відповідати Типовій антикорупційній програмі юридичної особи [9]. На практиці трапляються випадки, коли антикорупційна програма учасника не відповідає Типовій антикорупційній програмі юридичної особи, що тягне своїм наслідком відхилення замовником пропозиції. Не можна заперечити того факту, що учасник зобов'язаний внести інформацію щодо кінцевого бенефіціарного власника (контролера) до відповідної графи Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Відсутність такої інформації в згаданому реєстрі дає підстави

замовнику прийняти рішення про відмову учасникові в участі у процедурі закупівлі.

Література

1. UNCITRAL Model Law on Procurement of Goods, Construction and Services (1994). URL: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/procurement_infrastructure/1994Model.html (дата звернення: 05.05.2019).

2. UNCITRAL Model Law on Public Procurement (2011). URL: http://www.uncitral.org/uncitral/uncitral_texts/procurement_infrastructure/2011Model.html (дата звернення: 05.05.2019).

3. Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі : Закон України від 16 березня 2016 р. № 1029-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-19> (дата звернення: 03.05.2019).

4. Шатковський О. Розвиток законодавства України щодо державних закупівель: від еволюції до революції. Радник в сфері державних закупівель. 2015. № 5 (44). С. 44-48.

5. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти : Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1490-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 20. Ст. 148.

6. Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності : Закон України від 24 травня 2012 р. № 4851-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 17 Ст. 148.

7. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення 08.05.2019).

8. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10 квітня 2014 р. № 1197-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18> (дата звернення: 09.05.2019).

9. Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи : Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02 березня

2017 р. № 75 / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-17> (дата звернення: 10.05.2019).

УДК 351.086:346.91

Гавриленко Д. С.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Важливим напрямом аграрної реформи і невід'ємною складовою аграрного ринку є забезпечення зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється, в першу чергу, Господарським кодексом України, який визначає її як діяльність суб'єктів господарювання, що в процесі здійснення потребує перетинання митного кордону України майном, зазначеним у ч. 1 ст. 139 Кодексу.

Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. зовнішньоекономічна діяльність - це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами. [3] Зовнішньоекономічна діяльність регулюється ще також рядом спеціальних нормативно-правових актів: Міжнародним документом «Вступ України до СОТ. Внутрішня підтримка та експортні субсидії у сільськогосподарському секторі» від 26 листопада 2007 р.; Законом України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» та наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України (нині Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України) «Про затвердження Порядку розгляду заявок на видачу ліцензій у сфері

нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності» від 01.04.2004 № 122.

Проте для того, щоб бути суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, необхідно мати спеціальну правоздатність. Спеціальна правоздатність суб'єктів аграрного підприємництва всіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання визначається загальним законодавством: ГК України (статті 6,7,67,68, Розділ 7), Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Законом України «Про господарські товариства», а також спеціальним законодавством та установчими документами самих суб'єктів аграрного права.

Що стосується видів зовнішньоекономічної діяльності, які характерні для сільськогосподарських підприємств, то ними є експорт та імпорт товарів, спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами; орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності. Для підтримки вітчизняних переробних підприємств, що працюють з давальницькою сировиною згідно з підпунктом 14.1.41 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, давальницька сировина - сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) і передаються іншому суб'єкту господарювання (виробнику) для виробництва готової продукції, з подальшим переданням або поверненням такої продукції або її частини їх власникові або за його дорученням іншій особі. Давальницька сировина не може бути придбана іноземним замовником на митній території України за національну валюту України або отримана ним у результаті проведення інших операцій, у тому числі товарообмінних. Право власності на

давальницьку сировину на кожному етапі її переробки, а також на вироблену з неї готову продукцію належить замовнику. [3;4]

Отже, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності спрямовується на захист економічних інтересів України, прав і законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, створення рівних умов для розвитку усіх видів, підприємництва у сфері зовнішньоекономічних відносин та використання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності доходів та інвестицій, заохочення конкуренції і обмеження монополізму суб'єктів господарювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності поділяється на два види: тарифне регулювання (встановлення митних тарифів відповідно до Митного кодексу України, ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність», інших законів, митного тарифу та чинних міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України) та нетарифне регулювання (квотування та ліцензування).

Література

1. Вавенко А.Е. Особливості правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств / А.Е. Вавенко // Управління розвитком. – 2014 р. – № 6 (169). – с. 71-73.
2. Єрмоленко В.М. Аграрне право України: підручник / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова, М.В. Гребенюк – К.: Юрінком Інтер, 2010 р. – 608 с.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991 р. – № 29. – 377 с. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. (із змінами) Відомості Верховної Ради України. – 2010 р. – № 2755-VI,. – с. 768. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Деяк В. М.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів та
природокористування України, м. Київ

LEGAL REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE UKRAINIAN ECONOMY

The term «investment» is a word of Latin origin, which means «investment». In the domestic special literature, the most common is the understanding of investment as an investment to further increase it, but in foreign sources it is identified mainly with the movement of securities.

The Constitution of Ukraine stipulates that existing international agreements, the binding nature of which has been approved by the Verkhovna Rada of Ukraine, are part of national legislation [1]. Therefore, public authorities should focus their activities on improving the effective legal regulation of the process of attracting investment, in particular in the agricultural sector of the national economy.

According to the Law of Ukraine «On Investment Activity» of September 18, 1991 No. 1560-XII [2] it is stipulated that investments are recognized as all property and intellectual values invested in the object of entrepreneurial and other activities, as a result of which the investor receives a profit (income) or achieves a social effect, and investment activity is a set of practical actions of citizens, legal entities and the state to implement investments. It enshrined the general legal, economic and social conditions of investment activities in Ukraine, defined the general provisions and procedure for investment activities, state regulation of investment activities, guarantees of the rights of investment entities, investment protection and more.

According to the Program of investment and innovation development in Ukraine, the agro-industrial complex is one of the basic sectors of the economy in which investment and innovation projects are implemented, in particular production,

processing and storage of agricultural products, production of alternative energy sources, agricultural machinery [3].

In result, the legislative framework in the field of regulation of investment activity in the agricultural sector of the economy of Ukraine is a set of regulations: 1) Law of Ukraine «On Investment Activity»; 2) Law of Ukraine «On the regime of foreign investment»; 4) Law of Ukraine «On State support for agriculture»; 5) Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Program for the development of investment and innovation activities in Ukraine».[4]

Legal regulation of relations in the investment sphere, including in the field of agriculture, is carried out with the help of a significant number of bylaws. [5] Among them are the following: Decree of the President of Ukraine «On the plan of priority measures in the field of investment» dated April 10, 2006 No. 300/2006 [16], Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On improving investment in rural social development and agro-industrial complex» From July 29, 1992 No. 423 [17], «On approval of the Regulations on the procedure for state registration of agreements (contracts) on joint investment activities with the participation of a foreign investor» of January 30, 1997 No. 112 , orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Investment Image of Ukraine» of August 17, 2002 No. 477-r [19], «On Approval of the Concept of Creation of Industrial (Industrial) Parks» of August 1, 2006 No. 447-r [20] and others.[6]

I.I. Pavlenko and V.Yu. Bilinska, studying the innovation and investment support of agricultural development, identified the shortcomings of Ukraine's investment policy in the agricultural sector. [8] They determined that non-state investors' projects are directly supported in Ukraine, that there is a low level of innovation development, which obviously affects the attractiveness of the investment climate, remains low and the level of motivation for small business development in rural areas. [7]

In my conclusions I can say that the presence of a stable and predictable agricultural policy and clear legal regulation of investment activity in Ukraine will contribute to a gradual increase in the investment attractiveness of the agricultural sector of the national economy.

REFERENCES:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 No 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.10.2020).
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. No 1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – No 47. – Ст. 646.
3. Білінська О. В. Правові засади державної аграрної політики України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Ольга Володимирівна Білінська. – Харків, 2013.
4. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 року No 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF#Text>(дата звернення: 12.10.2020).
5. Фатєєва І. В. Правові засоби, що забезпечують інноваційні зрушення в Україні // Проблеми правового забезпечення економічної політики держави на сучасному етапі : матер. наук.-практ. конф. (11 грудня 2009 р.). – Харків : НДІ держ. буд-ва та місц. самовряд. АПрН України, 2009.
6. Звіт про хід і результати виконання цілей програми діяльності Кабінету Міністрів України у 2019 року в аграрному напрямку. Прес-служба Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1GFwBHsJlfDSzYbW9_KKB5ItJWmzifhuk/view(дата звернення: 17.10.2020).
7. Про схвалення Стратегії сприяння залученню приватних інвестицій у сільське господарство на період до 2023 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019 року No 595-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.10.2020).
8. Роздайбіда О. В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційного процесу в аграр- ному секторі економіки України / Інноваційний розвиток України: наукове, економічне та правове забезпечення : тези Всеукр. наук.-практ. конф. (27-28 жовтня 2006 р.). – Харків : Видавничий дім «ІНЖЕК», 2007.

Євтушенко О. О.
здобувач вищої освіти
Слюсаренко С. В.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національного університету біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Враховуючи важливість та незамінність м'ясо-молочної продукції у житті людини та стратегічне значення цієї галузі для держави, ринок м'ясо-молочної продукції є однією з найважливіших складових частин продовольчого ринку, питання правового регулювання якої є актуальними як в Україні, так і за кордоном, зокрема в ЄС.

Процеси глобалізації, що відбуваються у світовій економіці, зумовлюють встановлення політичного діалогу між окремими регіонами світу, поглиблення міжнародних господарських зв'язків та розвиток світової торгівлі [1, с. 233]. Позиція нашої держави щодо ЄС на законодавчому рівні вперше була сформульована в Основних напрямках зовнішньої політики України, схвалених постановою Верховної Ради України 2 липня 1993 р. [2, с. 379]. Актуальним і беззаперечним пріоритетом національної інтеграційної політики України як самостійної суверенної держави став курс на європейську інтеграцію, набуття нею асоційованого, а з часом і повноправного членства в ЄС.

Питанням харчової продукції та продовольчої безпеки у політиці ЄС приділялося багато уваги з самого початку європейської інтеграції. Так, уже у 60-х роках ХХ ст. почалася активна робота щодо розроблення єдиного підходу до безпечності та якості продуктів харчування. Її першими результатами стають Директива 64/433/ЄЕС, яка встановила вимоги до здоров'я, яких повинні дотримуватися в торгівлі м'ясом рогатої худоби, свиней, овець та кіз, а також домашніх однокопитних усередині Спільноти, та Директива 64/432/ЄЕС щодо

проблем здоров'я тварин, які впливають на торгівлю живою великою рогатою худобою і свинями. Основні принципи, закладені у цих директивах, полягають у тому, аби забезпечити якомога високий рівень для життя і здоров'я людей, визначити вимоги стосовно забезпечення безпеки продуктів харчування, що охоплюють як можна ширший ланцюжок від виробника до споживача, визначити вимоги до безпеки продуктів харчування, що ґрунтуються на досягненнях науки, та надати кожній з держав-членів можливість обирати заходи щодо виконання основних вимог з безпеки продуктів харчування. [3, с.7].

У директиві Ради 72/462/ЄЕС від 12 грудня 1972 р. про проблеми санітарного та ветеринарного огляду при імпорті великої рогатої худоби, свиней та свіжого м'яса з третіх країн було визначено, що м'ясна продукція має вироблятися, зберігатися та транспортуватися в умовах, що всіляко відповідають санітарним нормам, а необхідність отримання дозволів установами виробництва та оброблення покликана полегшити нагляд за виконанням цих умов. Директива охоплювала питання імпорту з третіх країн свійських тварин великої рогатої худоби та свиней для розведення, виробництва чи забою, свійських овець або кіз для розведення, вирощування чи забою, свіжого м'яса свійських тварин таких видів: великої рогатої худоби, свиней, овець, кіз та свійських однокопитних, свіжого м'яса парнокопитних диких тварин та диких однокопитних такою мірою, наскільки це стосується дозволеного імпорту з визначених третіх країн походження, виробів з м'яса, виготовлених зі свіжого м'яса [4, с. 8].

Наприкінці 80-х — на початку 90-х років ХХ ст. ухвалюється низка правових документів, які встановлюють контроль за здоров'ям свиней та великої рогатої худоби, які надавали гарантію безпечності продуктів тваринного походження для споживача. Серед правових актів, що ухвалювалися у цей період, слід також назвати Директиву Ради 88/657/ЄЕС від 14 грудня 1988 р., яка встановлює вимоги до торгівлі продуктами з рубленого м'яса, м'яса шматками меншими за 100 г та приготовленим м'ясом.

Директивою Ради 93/43 ЄЕС від 14 червня 1993 р. про гігієну харчових продуктів було встановлено загальні правила гігієни для харчових продуктів та

відповідно до цих правил процедури контролю. Діяла також Директива 94/65/ЄС Ради від 14 грудня 1994 р. щодо визначення інструкцій для виробництва і уведення в обіг рубленого м'яса та м'ясних страв.

Досвід показав, що ці правила та процедури становлять стійку основу для гарантування безпеки харчових продуктів. У контексті спільної сільськогосподарської політики було ухвалено багато директив, які встановлюють специфічні правила охорони здоров'я для виробництва та розміщення на ринку продуктів. Ці правила зменшили торгові бар'єри для зазначених продуктів, сприяючи створенню внутрішнього ринку із забезпеченням високого рівня захисту громадського здоров'я. Отже, сталося спрощення адміністративних процедур щодо переміщення продуктів харчування і продовольчої сировини у межах Співтовариства з одночасним встановленням вимог до безпечності і якості означеної продукції. Однак протягом наступних років відбулося декілька подій, які засвідчили певну недосконалість положень європейського законодавства у сфері безпеки харчування: отруєння діоксанами, спалахи енцефалопатії великої рогатої худоби, ящуру, сальмонельозу та лістерії. Все це стало причиною ревізії чинного законодавства і викликало необхідність ухвалення нових правових актів [28, с. 8–9].

Базовою є постанова (ЄС) №178/2002 Європейського парламенту і Ради від 28 січня 2002 р. про встановлення загальних принципів та вимог Харчового кодексу, створення європейського органу з безпечності харчових продуктів та встановлення заходів щодо безпеки харчових продуктів, яка заклала базу для всеохоплюючого стандарту з гігієни на харчові та кормові продукти. Дія постанови поширюється на всі країни ЄС. У ст. 1 цієї постанови описано її цілі та сферу застосування. Вона створює підвалини для високого рівня захисту здоров'я людини та інтересів споживачів стосовно продуктів харчування з особливим урахуванням різноманіття пропозицій харчових продуктів, зокрема традиційних. Водночас забезпечується чітка робота внутрішнього ринку, де визначаються єдині принципи, повноваження, передумови для створення міцного наукового фундаменту, а також організаційних структур, методів для обґрунтування пошуку

рішення в питаннях безпеки харчових продуктів та кормів. Для досягнення цих цілей у постанові визначаються загальні принципи для харчових продуктів та кормів загалом і безпеки харчових та кормових продуктів зокрема на рівні Співтовариства і окремих країн. Цією постановою створюється Європейський орган із безпеки харчових продуктів (EFSA – European Food Safety Authority).

Наступною важливою постановою (Регламентом) серед тих, які становлять «пакет постанов з гігієни» є постанова (ЄС) No 852/2004 Європейського парламенту і Ради від 29 квітня 2004 р. про гігієну продуктів харчування [29]. За змістом ця постанова базується на попередній директиві 93/43/Ради ЄЕС про гігієну харчових продуктів від 14 червня 1993 р., яка описує основні правила гігієни продуктів харчування для всіх підприємств усього ланцюга харчових продуктів включно з первинним виробництвом. Вона містить: загальний принцип гігієни, а також зобов'язання належного виконання загальних інструкцій з гігієни, наведених у додатках — окремо для первинного виробництва і наступного перероблення; зобов'язання щодо самостійного контролю за принципами згідно з Codex Alimentarius (за винятком виробництва сировини) включно із зобов'язанням документування заходів, що стосуються НАССР; загальне зобов'язання про реєстрацію, якій підлягають усі підприємства (зобов'язання про отримання дозволу існує (тільки) для підприємств, які переробляють харчові продукти тваринного походження); вимогу про те, що підприємства харчової промисловості у третіх країнах, які постачають у Співтовариство свою продукцію, мають виконувати такі самі вимоги; метод розроблення і перевірки галузевих національних або загальноєвропейських добровільних «Методик для доброго практичного застосування гігієни»; додатки із загальними інструкціями з гігієни — окремо для первинного виробництва та всіх інших виробничих ділянок.

Крім того, серед нормативних актів з регулювання ринку м'ясо-молочної продукції ЄС можна назвати ще Рішення Комісії No 2002/805/ЄС від 15 жовтня 2002 р. про деякі захисні заходи відносно певних ввезених з України продуктів тваринного походження для харчування тварин, Директиву Ради No 72/462/ЄЕС від 12 грудня 1972 р. про проблеми санітарних та ветеринарних інспекцій імпорту

тварин великої рогатої худоби, овець, кіз та свиней, свіжого м'яса або виробів з м'яса з третіх країн, Директиву Ради No 86/363/ЄЕС від 24 липня 1986 р. про встановлення максимально допустимих рівнів залишків пестицидів у продовольчих продуктах тваринного походження та на їх поверхні та ін.

Література

1. Струніна В. О. Агропромисловий комплекс України на шляху інтеграції до ЄС. Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз: матер. наук.-практ. конф. / за заг ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. К.: Вид-во УАДУ, 2016. 360 с.

2. Про основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. No 3360-ХП // Відом. Верхов. Ради України. 1993. No 37. Ст. 379.

3. Правове регулювання безпеки харчування в Європейському союзі та в Україні / за ред. М. І. Іншина. К.: Центр учеб. літ., 2017. 304 с.

4. Михальські Т. Управління якістю у харчовій промисловості із врахуванням Європейського харчового кодексу і міжнародно визнаних стандартів: довідник. Львів: ПАІС, 2016. 336 с.

5. Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety // Official Journal L 031, 01/02/2002 P. 0001 — 0024.

6. Regulation (EC) No 852/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the hygiene of foodstuffs // Official Journal L 139, 30/04/2004. — P. 0001 — 0054.

Журило А. С.
здобувачка вищої освіти

Богданюк О. В.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ОБЛІКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Відповідно до попиту на землю як природний ресурс, Конституція України не випадково розглядає її як головну власність країни, що підлягає особливому захисту з боку країни. Україна має унікальний земельно-ресурсний потенціал, який вимагає обережного, ефективного, розумного та екологічно безпечного використання та належного захисту. Україна є однією з найбільших країн Європи, площею 603354900 гектарів, що становить 6% Європи. Сільськогосподарські угіддя становлять близько 19% Європи (включаючи орні землі - близько 27%). Індекс площі сільськогосподарських угідь на душу населення в Україні є найвищим серед європейських країн - 0,9 га, у тому числі 0,7 га орної землі (середньоєвропейський показник відповідно 0,44 та 0,25 га).

Площа чорнозему, найбільш родючого ґрунту в Україні, оцінюється в 15,6-17,4 млн. га. 2/3 загальної площі сільськогосподарських угідь становить чорнозем, який є найкращим за природною родючістю, що становить 8,7% всього чорнозему у світі [1].

Правові проблеми використання та охорони земель сільськогосподарського призначення й надалі залишаються актуальними. Згідно Земельного законодавства України до складу земель сільськогосподарського призначення належать особливо цінні землі, що за природною якістю, екологічною, історичною, культурною та науковою значущістю для суспільства є особливим національним надбанням. Найціннішою складовою земель сільськогосподарського призначення виступають орні землі, що характеризуються

наявністю ґрунтового покриву, якому притаманна унікальна природна властивість родючості.

У суспільстві очевидний недосконалий контроль державою земельних відносин. Відсутність у них реформ посилила проблеми природних ресурсів країни та її регіонів для сталого розвитку. Законодавчий процес є незбалансованим, і немає системного методу реформування земельних відносин. У сфері правового нагляду за земельними відносинами нормативно-правова база є суперечливими, взаємопов'язаними та суперечливими нормами, що створює передумови для виникнення численних конфліктів.

Тому на сьогодні проблема відображення в обліку земельного капіталу не вирішена. З запуском ринку землі та вступом України до СОТ ця ситуація особливо загострюється. Сільськогосподарський сектор є «яскравою точкою» вітчизняної економіки у світовому розподілі робочої сили та товарів, і його земельний капітал може забезпечити Україні належне становище у провідній країні. У зв'язку з цим важливо використовувати світову ділову мову бухгалтерського обліку для залучення привабливості вітчизняного сільськогосподарського капіталу. З іншого боку, у складному завданні захисту сільських громад українського народу та цінного вітчизняного земельного капіталу завдання бухгалтерії не менш важливе [2].

Отже, ця система є результатом правового регулювання суспільних земельних відносин, беручи до уваги природні та соціальні особливості землі, вона повинна не лише забезпечувати інтереси пов'язаних сторін, а й забезпечувати особливий порядок використання земель. Аукціони, прямі продажі та земельний податок. Отримавши цей дохід, ви можете перерахувати кошти на Впроваджувати плани соціально-економічного розвитку, розширювати базу оподаткування та збільшувати кошти для задоволення соціальних потреб.

Література

1. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні: дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Т. Г. Титаренко.

Чернігів, 2016. 252 с.

2. Рекомендації з організації обліку та оцінки земель на підприємствах АПК [Текст] / В. М. Жук. *Облік і фінанси АПК*. 2005.

УДК 657:631.11

Зуйкова М. С.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЧЛЕНІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Говорячи про оплату праці, майже завжди розуміється заробітна плата і тому виникає питання, які ж можуть бути особливості в оподаткуванні оплати праці членів ФГ, якщо законодавство про працю регулює трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності. Проте згідно ч.2 ст.3 КЗпП особливості праці членів фермерських господарств визначаються законодавством та їх статутами [1].

Згідно ч.1 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян [4]. Члени ФГ — підприємці, але не обов'язково в розумінні фізичних осіб — підприємців, визначених Податковим кодексом, а в розумінні ініціативної, на власний ризик діяльності. Вони працюють на себе, а не на стороннього роботодавця.

Аналізуючи Закон України № 973-IV, можна дійти висновку, що з членами ФГ трудові договори не укладаються, а особливості їхньої праці регулюються статутом відповідного фермерського господарства [3]. Тож у фермерському господарстві маємо 2 види трудових відносин: відносини членів

ФГ та найманих працівників. А тому й регулювання трудових відносин (оплати праці та її оподаткування) для даних суб'єктів є різним та має свої особливості.

Члени ФГ отримують від господарства не заробітну плату, як це трактує трудове законодавство, а певну частку заробленого господарством доходу – так звані трудові дивіденди. Згідно з п. 7.10 Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, що затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 № 189, визначений дохід має розподілятися між членами господарства пропорційно їхньому трудовому внеску і має використовуватися для визначення заробітку, а також для утримань і відрахувань на соціальні заходи у відповідності до чинного законодавства. Оплата також може залежати від розміру внеску до складеного капіталу господарства.

Згідно з пп. 14.1.49 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу дивіденди – платіж, що здійснюється юридичною особою, у тому числі емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку. Для цілей оподаткування до дивідендів прирівнюється також платіж у грошовій формі, що здійснюється юридичною особою на користь її засновника та/або учасника (учасників) у зв'язку з розподілом чистого прибутку (його частини) [2].

Отже, незалежно від характеру виплати з позиції оподаткування вона вважається виплатою дивідендів, тому й оподатковується в порядку, як встановлено для дивідендів. Слід звернути увагу на таке: якщо платіж здійснено не в результаті розподілу прибутку, а на інших підставах, вважати його дивідендами сумнівно. У цьому разі виплату членам господарства класифікують як іншу виплату з відповідним оподаткуванням.

Що стосується ПДФО, то дивіденди як пасивні доходи (пп. 14.1.268 п. 14.1 ст. 14 ПКУ) включаються до бази оподаткування ПДФО згідно з пп. 164.2.8 п.

164.2 ст. 164 цього Кодексу [2]. Отже, якщо членам господарства виплачуються дивіденди першого виду (залежно від внеску до складеного капіталу господарства), вони оподатковуються за ставкою: 5 % - якщо господарство є платником податку на прибуток; 9 % - якщо господарство є платником єдиного податку (третьої чи четвертої групи). Якщо членам господарства виплачуються дивіденди другого виду (залежно від трудової участі), вони оподатковуються за ставкою 18 %.

Якщо виплату членам господарства класифіковано як іншу виплату (інший дохід), вона включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу фізичних осіб (членів господарства) як інші доходи згідно з пп. 164.2.20 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу й оподатковується за ставкою 18% відповідно до п. 167.1 ст. 167 цього Кодексу [2].

Щодо військового збору, відповідно до пп. 1.2 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу об'єктом оподаткування військовим збором є доходи, визначені ст. 163 Кодексу. Цією самою статтею визначається об'єкт оподаткування ПДФО. Таким чином, як дивіденди (пп. 164.2.8 п. 164.2 ст. 164 Кодексу), так і інші доходи (пп. 164.2.20 цього пункту) включаються до об'єкта оподаткування військовим збором [2].

А от ЄСВ членами ФГ може сплачуватись лише на добровільних засадах. Адже відповідно до п. 14 розділу II Переліку № 1170 єдиний внесок не нараховується на дивіденди. Також відсутні підстави нараховувати єдиний внесок навіть якщо винагорода, що виплачується господарством своїм членам, класифікується як інша виплата (інші доходи).

Література

1. Кодекс законів про працю України: затв. Законом УРСР від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971. — Дод. до № 50. — Ст. 375.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13-14, № 15-16, № 17. — Ст.

112.

3. Про особливості праці членів фермерського господарства: лист Міністерства соціальної політики України від 14.06.2017 р. № 306/0/22-17. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/document/100005303-pro-osoblivosti-pratsi-chleniv-fg-list-minsotspolitiki-ukrayini-vid-14-06-2017-no-306-0-22-17>.

4. Про фермерське господарство : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 973-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 45. — Ст. 363.

УДК 349.42:316.42

Краснопортко О. Є.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ НА СЕЛІ

Конституцією України визначено, що Україна є соціальною державою (ст. 1 [1]). Наша країна, визнавши себе соціальною державою, закріпила в Основному Законі перелік соціальних прав людини та громадянина: право громадян на працю, належні, безпечні й здорові умови праці, на заробітну плату, не меншу від визначеної законом (ст. 43), на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, тощо. Іншими словами, Конституцією проголошено обов'язок держави поліпшувати соціальне становище людини в суспільстві, це, зрозуміло, стосується і сільських жителів.

Разом із тим визнання та закріплення в Конституції України основних прав і свобод людини поки що не супроводжується адекватними заходами до їх практичного втілення в життя і тим самим породжує в особи розчарування

Водночас подальша деградація соціально-трудової сфери села ставить під загрозу вітчизняне сільськогосподарське виробництво, отже, національну безпеку держави. Сутність сучасної аграрної політики держави полягає не тільки у зміцненні аграрного виробництва, забезпеченні розширеного відтворення продукції рослинництва й тваринництва, а також у проведенні широкої системи соціальних заходів на селі.

Державна соціальна політика на селі як складова аграрної політики спрямована на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення економічних і соціальних інтересів сільського населення, комплексний розвиток сільських територій, збереження сільської поселенської мережі, розвиток об'єктів соціальної інфраструктури, сучасних систем зв'язку та інформатики, транспортного сполучення, житлово-комунального та водного господарства, шляхового будівництва [6, с .34].

Розвиток соціальної сфери є одним із основних напрямів соціальної політики держави і залежить від результатів здійснення аграрної і земельної реформи в Україні. Визначена політика завдяки чинному законодавству, яке має забезпечити її реалізацію, почала втілюватися з початку 1990-х рр., із дня проголошення України суверенною і незалежною державою. Так, одним із перших законодавчих актів є Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві».

Згідно з чинним Законом пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу об'єктивно впливає з виняткової значущості та незамінності вироблюваної продукції сільського господарства в життєдіяльності людини і суспільства, з потреби відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури.

Запроваджується організація постійного обстеження та паспортизації сільської поселенської мережі (моніторинг). Порядок здійснення моніторингу встановлюється Кабінетом Міністрів України (ст. 10). Законом також передбачені пільги для індивідуального житлового будівництва на землях сільських населених пунктів (ст. 11). У ст. 12 чинного Закону зазначено, що сільські жителі та

працівники агропромислового комплексу, які проживають у селищах міського типу, використовують електроенергію 14 за пільговими тарифами. Ці пільги поширюються також на пенсіонерів, які перед виходом на пенсію працювали в сільському виробництві та соціальній сфері села не менш як 15 років. Законом закріплені положення щодо забезпечення жителів села товарами масового вжитку, автотранспортом, будівельними матеріалами і паливом.

Дія переважної більшості норм цього Закону постійно зупинялась законами про Державний бюджет України та декретами Кабінету Міністрів унаслідок фінансової неспроможності держави забезпечити пріоритетність розвитку села .

У період роздержавлення й приватизації сільськогосподарських підприємств відбувалась передача в комунальну власність закладів соціальної інфраструктури, що належали реформованим сільськогосподарським підприємствам.

Починаючи з 1997 і до 2001 р. вона здійснювалась поетапно й безоплатно на основі розроблених і затверджених у встановленому порядку переліків об'єктів соціальної сфери. Установлено, що передачі в комунальну власність підлягали: – житловий фонд (крім гуртожитків); – дитячі дошкільні заклади, школи та інші заклади освіти, табори для відпочинку та оздоровлення дітей, об'єкти культури й аматорського спорту, приміщення будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів, об'єкти охорони здоров'я та побуту; – мережі електро-, тепло-, газо-, водопостачання і водовідведення, а також інженерні будівлі та споруди, призначені для обслуговування житлового фонду і соціальної сфери (бойлерні, котельні, теплові, каналізаційні та водопровідні мережі й споруди, убудовані та прибудовані приміщення, обладнання тощо) [4, с .99].

Об'єкти соціальної сфери передавалися в комунальну власність адміністративно-територіальних одиниць за згодою органів місцевого самоврядування.

Збереження й розвиток сільських територій, забезпечення повноцінного відтворення в них сільського населення мало стати головним пріоритетом аграрної політики держави. Такий підхід у подальшому був відображений у цілій

низці прийнятих підзаконних нормативно-правових актів. Так, були видані укази Президента України: від 18 жовтня 1997 р. № 1166/97 «Про Основні напрями соціальної політики на 1997–2000 роки»¹, від 20 грудня 2000 р. № 1356/2000 «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села»², від 15 липня 2002 р. № 640/2002 «Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села».

Література

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 30. – Ст. 141
2. Про освіту: Закон від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010 р. № 2778-VI, Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
4. Бондар О. Г. До питання про зміст інституту правового регулювання соціального розвитку села. Правові проблеми залучення інвестицій у сільське господарство та соціальну сферу села. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: ІДП ім. В. М. Корецького, 2017. – С. 68
5. Лісовий А.В. Державне регулювання розвитку сільських територій / А.В. Лісовий. – К. : Дія, 2007. – 400 с.
6. Кривчик Г.Г. Соціальний розвиток українського села у 60–80-ті рр. XX ст. : автореф. дис. ... доктора історичних наук : 07.00.01. – Д. : Дніпропетровський національний ун-т, 2002. – 32 с.

Мальчев Б. Р.
*здобувач вищої освіти,
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного,
м. Мелітополь*

РОЛЬ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Сучасна правова система стала найважливішим елементом світової економіки, право – це основа держави і суспільства, відповідно, і економіки, глобальної – світової, або ж національної. В рамках діяльності будь-якої галузі сучасної економіки існує «правовий аспект», те що регулює її діяльність. Саме правова держава є ідеалом сучасних класиків політичної філософії, адже саме верховенство права – правова доктрина, згідно з якою ніхто не може бути вище закону [1], зможе забезпечити інклюзивний розвиток як окремо взятої галузі, так і економічної системи в цілому.

Таким чином, правове забезпечення аграрного сектора економіки України є важливим елементом, який сприяє зростанню галузі та забезпечення її конкурентоспроможності на світових ринках. Завдання держави, створити такі умови, при яких інфраструктура аграрного ринку буде стабільно розвиватися, забезпечивши розвиток матеріально-технічної бази й зростання оптових ринків аграрної продукції, на національному і наднаціональному рівнях.

Відносини у сфері сільськогосподарської діяльності підприємств регулюються Конституцією України, Господарським, Цивільним та Земельними кодексами України, законами та указами, прийнятими відповідними державними органами.

Закони України «Про насіння», «Про охорону прав на сорти рослин» і «Про племінне тваринництво» визначають спеціальні суб'єкти, їх правомочність і основні вимоги до них.

Ефективний розвиток аграрного сектора, вимагає дорадчу діяльність, за

коштами законів. Так, відповідно до статті 1 Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» сільськогосподарська дорадча діяльність – це сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських і фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань і вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства [2]. Така законодавча система, дозволяє державі не тільки регулювати сільськогосподарську діяльність, але і підвищувати рівень її ефективності, тим самим, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності українських агрокомпаній на світових ринках, що буде зміцнювати позиції України як лідера в багатьох галузях сільського господарства, однак же, це також дає можливість освоювати нові сфери, тим самим розширюючи наші ринки збуту і зміцнюючи наші позиції в світовій економіці [3].

Україна належить до числа держав з однією з найрозвиненіших правових систем, ця система має великі перспективи. Однак, наша країна займає не найвищі позиції в списках найбільш правових держав світу. Маючи широку правову базу, Україна, має високу корупцію і відносно високу частку тіньової економіки, та низьку довіру до судової та правової системи [4].

Найважливішим фактором успішної інтеграції України в рамках Європейського союзу, є створення найкращих умов для ефективної роботи правової системи, що в комплексі, зможе забезпечити ще більш високі темпи розвитку всіх секторів національної економіки, особливо аграрного сектора як однієї з найперспективніших галузей.

У висновку можна сказати точно, що правова система – це основа сучасного суспільства. Саме від ступеня ефективності діяльності правових інститутів залежить успішність розвитку національної економіки України. Аграрний сектор як один з найбільш передових секторів української економіки, вимагає особливої уваги на основі законів, регулятивних і дорадчих. Однак, успішність державного

регулювання за коштами законодавства залежить від того, як скоро держава зможе зміцнити правові інститути, при наявній законодавчій базі.

Література

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. — Х.: Право, 2015
2. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV : станом на 9 груд. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15> (дата звернення: 06.04.2021).
3. Опалько В. В. Соціально-економічна нерівність і формування нової парадигми інклюзивного розвитку в Україні // Причорноморські економічні студії. – 2019. – №. 38 (2). – С. 63-69.
4. Каменський Д.В. Корупція та ринкова економіка: небезпечна комбінація. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф., (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Харків. ХНУВС, 2017. 228 с.

УДК 347.73

Мартиненко К. Е.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

АГРАРНІ СУБСИДІЇ ТА ДОТАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

Сільське господарство є однією з провідних та пріоритетних галузей України, яка дозволяє не тільки забезпечувати продовольчу безпеку держави, а й вести активну співпрацю з іншими країнами. До речі, Україна є однією з

найбільших країн-експортерів пшениці та соняшнику у світі, що підтверджує, що аграрний сектор економіки є важливим.

Проте, сільське господарство є галуззю, яка потребує державної підтримки, методом надання субсидій, дотацій або страхування з боку держави. Оскільки, існує велика кількість чинників, що можуть призвести до негативних наслідків у тій чи іншій сфері СГ.

Ще з перших років незалежності розроблявся механізм державного регулювання та підтримки аграрного сектору економіки. Державна підтримка сільськогосподарського виробництва є потужним важелем здійснення економічної та фінансової політики як в державі, так і в сільському господарстві.

Основними цілями державного регулювання є: покращення продуктової безпеки країни, підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва; забезпечення відповідного рівня життя сільського населення; стабілізацію ринків сільськогосподарської продукції та розвиток сільського господарства [1].

Для забезпечення цілей використовують методи державного впливу. До них належать: надання субсидій та дотацій сільськогосподарських товаровиробників, здійснення антимонопольної політики, державний контроль за цінами на більшість товарів, що мають стратегічне значення для держави [2].

Дотація — це безвідплатна, безповоротна допомога з бюджету вищого рівня бюджету нижчому, яка не має цільового характеру та надається у випадку перевищення видатків над доходами [3].

Субсидія – це грошова допомога, що надається державою за рахунок коштів бюджету, а також спеціальних фондів юридичним особам, місцевим державним органам, іншим державам з метою зміцнення доходної бази підприємств [4].

Проаналізувавши складну економічну ситуацію в Україні протягом останніх років, можна зазначити, що вищевказані методи державної підтримки є важливими, оскільки дозволяють розвивати аграрний сектор економіки, стабілізуючи економічну конкуренцію на ринку та надаючи перевагу вітчизняним виробникам сільськогосподарської продукції, допомагають сільськогосподарським товаровиробникам з низьким рівнем доходів, стимулюють

розвиток сільського господарства не тільки на рівні великих компаній, а й здійснюють підтримку фермерських господарств та особистих селянських господарств.

Внаслідок складної епідеміологічної ситуації в Україні та світі, питання державної підтримки набуло важливого значення, в результаті чого державою було проведено ряд заходів у сфері оподаткування та впроваджено «податкові канікули», що також можна розцінювати, як елементи механізму правового регулювання.

Отже, питання державної підтримки має важливе значення, для розвитку аграрного сектору економіки України.

Література

1. Самуельсон П. Экономика / П. Самуельсон, В. Нордхаус; [пер. з англ. под ред. Н.В. Шульпиной]. - М.: Вильямс, 2001. - 688 с.

2. Левченко Н.М. Принципи державного регулювання розвитку АПК в умовах інтеграції до європейського простору / Н.М. Левченко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. - Х.: Видавництво НАДУ Магістр, 2011. - № 1 (32). - С. 145 - 149.

3. О. Євтушенко. Дотація // Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови). — К. : Парламентське видавництво, 2011. - С. 229. - ISBN 978-966-611-818-2.

4. СУБСИДІЯ // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. - К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998-2004. - ISBN 966-749-200-1.

Мікуляк К. А.
*здобувач третього рівня освіти
спеціальності 051 «Економіка»,
Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Регулювання діяльності суб'єктів аграрного сектору в умовах ринкового середовища залишається ключовим пріоритетом держави. Разом із тим, подолання наслідків пандемії Covid-19 зумовлює необхідність оновлення моделі регулювання, в частині законодавчого підкріплення особливостей ведення аграрного бізнесу.

Потребу та особливості державного регулювання суб'єктів аграрного сектору в умовах сьогодення визначає низка об'єктивних чинників, серед яких слід зазначити виклики, пов'язані із переходом в онлайн режим, відкритість даних, децентралізація, дерегуляція, детінізація та врегулювання відносин на ринку землі.

Перехід до онлайн в аграрному секторі почався ще до пандемії Covid-19 та пов'язаний із протидією рейдерству та корупційним схемам [3].

Так, у 2020 р. прийнято Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», метою якого є надання доступу до даних про об'єкти нерухомості та відкриття даних Державного земельного кадастру [3].

На стадії розробки наразі перебуває офіційний вебсайт національної інфраструктури геопросторових даних, завдяки якому суб'єкти аграрного сектору матимуть можливість через мережу Інтернет знайти інформацію щодо необхідної земельної ділянки та здійснити перевірку наявності зареєстрованих речових прав на неї.

Крім того, у 2020 р. запущено роботу Державного аграрного реєстру [5], за допомогою якого здійснюватиметься прозорий розподіл коштів державної

підтримки для суб'єктів аграрного сектору, а також надання адміністративних послуг, в частині виправлення помилок у Державному земельному кадастрі [3].

У 2021 р. планується прийняття законопроекту про електронні земельні торги, який було прийнято у першому читанні 2019 р. у пакеті з іншими законопроектами щодо впровадження земельної реформи. Такі торги проводитимуться в мережі Інтернет у єдиній електронній торговій системі в режимі реального часу [3], що сприятиме більш прозорому процесу проведення земельних торгів та забезпечить не лише збільшення кількості проданих та орендованих об'єктів, а також їх вартість та розмір орендної плати.

Діяльність Кабінету Міністрів України у 2021 р. буде направлена на 3 «Д»: децентралізацію, дерегуляцію, детінізацію.

Зокрема, законопроект № 2194, який повинен був створити нормативне підґрунтя для децентралізації, не прийнято. Закон передбачатиме автоматичний перехід земель державної власності за межами населених пунктів до комунальної власності територіальних громад [3], яким надаватиметься право змінювати цільове призначення земельних ділянок та затверджувати детальні плани території.

Робота в напрямі детінізації виробництва с.-г. продукції потребує особливої ретельності, оскільки значний відсоток такої продовжує вироблятися на земельних ділянках, оренда на які офіційно не оформлена, а продукція продається за готівку без будь-якого обліку та звітності [3]. Так, для розв'язання цієї проблеми, у 2020 р. Верховною Радою було зареєстровано законопроект № 3131-д, який пропонує встановити мінімальне податкове зобов'язання.

Прийняття Закону про обіг земель [2] є початком земельної реформи. Перед тим, як ринок землі запрацює повноцінно, урядом планується прийняття ще низки законопроектів, серед яких: № 2194 та № 2195; № 3205-2, метою якого є створення Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві, для полегшення доступу малих та середніх аграрних підприємств до кредитного фінансування; № 3012-2, який стосуватиметься регулювання приватизації земель державних сільськогосподарських підприємств [3] та ін.

Крім вищезазначених правових аспектів регулювання діяльності аграрного сектору, важливого значення набуває наближення цільових орієнтирів вітчизняного сільського господарства до тих, за якими розвивається прогресивний «аграрний світ». В умовах пандемії потребують вирішення питання щодо організації цивілізованого аграрного ринку, здійснення гнучкої митно-тарифної політики та устремління заходів державної й бюджетної підтримки, що сприятиме збереженню та раціональному використанню землі й покращенню соціально-економічного добробуту.

Література

1. Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» від 13.04.2020 № 554-IX. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T200554.html (дата звернення: 09.04.2021 р.).

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31.03.2020 №552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text> (дата звернення: 09.04.2021 р.).

3. Ключові тенденції 2021 року в аграрному праві. URL: <https://uba.ua/ukr/news/8242/> (дата звернення: 09.04.2021 р.).

4. Мішенін Є. В., Косодій Р. П. Соціально-економічні та екологічні напрями розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. №5. 2005. С. 98-105.

Державний аграрний реєстр : офіційний сайт. URL: <https://www.ar.gov.ua/using> (дата звернення: 09.04.2021 р.).

Могелюк А. О.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ЕКОНОМІЧНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ ЗЕМЛІ ЯК ОБ'ЄКТА НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА УКРАЇНИ

Земля є одним із основних складників національного багатства, яке відіграє важливу роль у формуванні сильної держави та становленні нею провідного місця в світовій економіці. У свою чергу, національне багатство є нагромадженим запасом ресурсів та благ, який виступає пріоритетним визначником результатів економічної діяльності та можливостей нації щодо майбутнього соціально-економічного розвитку. Воно формує матеріальну і духовну культуру нації та її найвищу цінність – людину.

В національному багатстві країни друге місце після людського капіталу займає природний капітал. Поряд з тим, серед національного багатства виділяють землю, яка за ст. 1 ЗУ «Про охорону земель» визначається як «поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею». [1] Земля – це власний капітал України, який забезпечує дохід країни, її продовольчу безпеку, конкурентоспроможність на зовнішніх фондових та продовольчих ринках. Земля відноситься до матеріальних невироблених нефінансових активів.

Україна має 8,8 % кращих сільськогосподарських земель серед усіх країн світу, а також можливості надвиробництва продовольства (особливо органічного), біопалива, біоенергетики. Теодор Рузвельт влучно зазначає про важливість ґрунтів у формуванні та розвитку будь-якої країни: «Народ, який не цінує свої ґрунти – знищує своє майбутнє». Завдяки гідротермічним умовам та природо-

безпековим місцерозташуванням за статистикою частка чорноземів до площі країн в Україні становить 46 %, в той час як серед країн-лідерів вона значно менша (США – 5,8%, Канада 0,8%)[2, с. 6] Такі показники є перспективними для розвитку економіки нашої держави.

В Україні складання макроекономічної статистики здійснюється на основі міжнародного стандарту СНР (СНР 2008) та Європейської системи національних і регіональних рахунків (ESA 2010), які прийняті Європейською комісією, Міжнародним валютним фондом, Організацією економічного співробітництва та розвитку, Організацією Об'єднаних Націй, Світовим банком. Вони передбачають врахування земельного потенціалу у національному багатстві. [2, с. 5]

Оцінювати багатство країни можна з двох основних принципово різних позицій: з точки зору корисності для суспільства або з точки зору цінності цього багатства в рамках ведення економічної діяльності у вузькому розумінні, серед чого виділяють ринкову капіталізацію. У випадку останньої оцінюється об'єктивна вартість благ, що входять до національного багатства.

У Земельному кодексі економічна оцінка земель вважається оцінкою землі як природного ресурсу і засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві та як просторового базису в суспільному виробництві за показниками, що характеризують продуктивність земель, ефективність їх використання та дохідність з одиниці площі. Грошова оцінка земельних ділянок визначається на рентній основі. [3]

Проблема об'єктивності оцінки національного багатства методом ринкової капіталізації обумовлена також відсутністю практики розрахунку й методології оцінки тих елементів, які ніколи не оцінювалися у зв'язку з тим, що перебували в державній власності, та не були об'єктом купівлі-продажу.[4, с.7] Зняття мораторію із земель провідує більш ефективну систему оцінювання земель та введення їх обліку як частини національного багатства держави.

Один з підходів до вирішення цієї проблеми наведений у роботі М. Квак [5]. З позиції фізичної економії, абсолютне багатство розглядається як джерело створення абсолютної обмінної вартості. Абсолютна додаткова вартість

створюється у процесі засвоєння енергії Сонця при збільшенні біоінформаційного статусу енергії Землі. Отже, вимірювання розміру такої складової національного багатства, як земля, можливо за допомогою обчислення потоку вільної енергії Сонця, що надходить протягом року на територію України.

Таким чином, земля є важливим складником національного багатства та вимагає детального вивчення її оцінки, оскільки розвиток обліку земельного капіталу сприятиме прогресивному формуванню української економіки, що визначатиме подальшу долю держави на світовому ринку.

Література

1. Закон України «Про охорону земель» № 962-IV від 19.06.2003 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст.349
2. Жук В. М., Бездушна Ю.С. Капіталізація національного багатства України: землі сільськогосподарського призначення: наукова доповідь. – К.: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2019. – ЦП «Компринт», 40 с.
3. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27
4. Ляховець О.О. Оцінка національного багатства України/Ляховець Олена// Наукові праці. Том 126. Випуск 113. -2010 -с. 5-10.
5. Квак М. Національне багатство – ціннісний показник життєзабезпечення держави / Марія Квак // Вісник Львів. ун-ту. – Серія екон. – Вип. 39. – 2008. – С. 201-205.

Пешков Д. Ю.
здобувач вищої освіти
Слюсаренко С. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Відповідно до положень ст.1 Земельного кодексу України: «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави» [1].

Проте, в результаті виникнення проблем в сфері економіки або появи непередбачуваних наслідків (стихійні лиха, економічна криза, виявлення епідемій або епізоотій та інших наслідків, що мають негативний вплив на сільське господарство) суб'єкти аграрного сектору потребують державної підтримки, особливо актуальним дане питання стало протягом останнього року.

В результаті стрімкого поширення коронавірусної інфекції виникло велика кількість проблем пов'язаних з нестачею коштів, що призвело до необхідності втручання держави та нагального вирішення питання у сфері підтримки аграрного сектору економіки.

Сільське господарство - провідна галузь України і один з найбільш перспективних напрямків розвитку країни, що в свою чергу підтверджується високими показниками експорту сільськогосподарських товарів з України.

На даний момент Україна тісно співпрацює з Європейським Союзом та оптимізує Законодавство відповідно до стандартів ЄС, що також стосується і аграрного законодавства, особливо у сфері впровадження нових методів державного регулювання та державної підтримки.

Державна підтримка є невід'ємною частиною державного регулювання і

являє собою сукупність різних важелів та інструментів, пільгового і безоплатного фінансування підприємств. Вона передбачає широкий спектр програм та заходів спрямованих на розвиток сільського господарства та аграрного сектору економіки [2].

Положеннями Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» визначено, що державна підтримка сільського господарства в Україні містить бюджетне фінансування програм і заходів, спрямованих на розвиток галузі, пільговий режим оподаткування, часткову компенсацію процентних ставок за користування кредитами комерційних банків, списання безнадійної заборгованості перед бюджетом і соціальними фондами [3].

Було прийнято велика кількість Стратегій розвитку сільського господарства, Програм стимулювання розвитку сільського господарства, що передбачали впровадження заходів державної підтримки.

На даний момент державна підтримка аграрного сектору економіки передбачає стимулювання діяльності фермерських господарств, галузі тваринництва, садівництва і виноградарства, закупівля техніки вітчизняного виробництва [4].

Що ж стосується власне форм державної підтримки, то ними є: субсидії, дотацію, пільгові системи оподаткування, а також надання кредитів за пільговими умовами.

Отже, на мою думку, питання підтримки аграрного сектору економіки є актуальним та потребує розвитку, оскільки Україна – це аграрна держава, яка має великі перспективи у даній сфері і державна підтримка є запорукою розвитку сільського господарства.

Література

1. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 25.10.2001 р. № 2768, в ред. від 17.03.2021 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

2. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці: Монографія. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 260 с.

3. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

4. Державна підтримка : Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL : <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka>.

УДК 349.42

Сергієнко А. О.
здобувачка вищої освіти
Грабовецький О. І.
старший викладач
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин

ПРАВОВА БАЗА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Аграрний сектор займає ключову роль в економіці України, забезпечуючи при цьому 14% ВВП та 22% зайнятості суб'єктів господарювання. Як наслідок, зростання аграрного сектору є запорукою розвитку економіки України, формування позитивного зовнішньоторговельного балансу та стабілізації валютного ринку. Основним правовим важелем, яким держава може на законодавчому рівні врегулювати ефективність діяльності аграрного сектору економіки, є прийняття законодавчих нормативно-правових актів, орієнтованих на покращення умов здійснення якісної агропромислової діяльності в Україні.

Відповідно до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 р., державна підтримка суб'єктів аграрного бізнесу надається у формі державного регулювання гуртових цін, товарних інтервенцій, фінансових інтервенцій, тимчасового адміністративного регулювання цін, бюджетної позики, кредитної субсидії та часткової компенсації вартості с/г техніки й обладнання вітчизняного виробництва. Пунктом 42 розділу VI

Бюджетного кодексу України встановлено, що у 2017-2021 рр. щорічний обсяг коштів Державного бюджету України, які спрямовуються на державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників, становить не менше 1% випуску продукції у сільському господарстві. За останні декілька років Верховна Рада України прийняла такі законодавчі акти, що регулюють діяльність у сфері АПК: ЗУ «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18.01.2018 р., ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 6.02.2018 р. Також наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства № 1391 «Про затвердження форм для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств» від 24.07.2020 р. Окремого аналізу заслуговує Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, затверджена Кабінетом Міністрів України, що передбачала підтримку дрібних товаровиробників та їхніх об'єднань (кооперативів); диференціацію державної політики щодо великих, середніх і малих господарств; збереження спеціального режиму оподаткування тощо.

У 2021 році державна підтримка доповнюється програмами з розвитку промислового картоплярства, органічного виробництва, страхування агропродукції, а також розширюється підтримка розвитку галузі тваринництва шляхом стимулювання суб'єктів господарювання які утримують понад 100 голів корів за збільшення поголів'я (в сумі 30 тис. грн. за 1 гол.) та дотацію за утримання кіз та овець (1 тис. грн за 1 гол.).

Основні положення законопроекту № 3295 Про внесення змін до закону «Про державну підтримку сільського господарства України» та інших законів щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення держпідтримки виробників сільськогосподарської продукції передбачають:

- надання права на отримання бюджетної тваринницької дотації суб'єктам, які займаються козівництвом та аквакультурою;
- створення єдиної державної інформаційної системи, що містить відомості про виробників сільськогосподарської продукції (Державний аграрний реєстр);

- надання обов'язково на основі конкурсу кредитної субсидії та/або компенсації лізингових платежів, а також держпідтримки у вигляді кредитної субсидії на компенсацію відсотків шляхом здешевлення кредитів на будівництво оптових ринків сільськогосподарської продукції, виробничих приміщень та ін.;
- надання часткової компенсації (до 30% вартості) витрат для виробників плодів, ягід, винограду, хмелю та аквакультури;
- відшкодування с/г товаровиробникам та виробничим кооперативам до 30% вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, закупівлі техніки, обладнання тощо.

Отже, за результатами аналізу вищезгаданих нормативно-правових актів можна дійти висновку, що станом на сьогодні в Україні активно відбувається процес формування нормативно-правової основи в аграрному секторі економіки, який є достатньо об'ємним і довготривалим.

Література

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції : Закон України від 05.11.2020 р. № 985-IX. Дата оновлення: 05.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-20#Text> (Дата звернення: 28.03.2021 р.)
2. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. Дата оновлення: 04.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (Дата звернення: 28.03.2021 р.)
3. Петлюк Л. О. Державна підтримка у забезпеченні розвитку аграрного сектору економіки України. *Наукове фахове видання України з питань економіки «Економіка та держава»*. Київ, 2021. № 2. С. 105-111.
4. Петришин Л. П. Удосконалення державної підтримки сільськогосподарських підприємств. *Науковий журнал ЛНАУ «Аграрна економіка»*. Львів, 2017. № 10 (3–4). С. 27-35.

Скляр Я. В.
здобувачка вищої освіти
Улютіна О. А.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м.Київ

ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ЕКОЛОГІЧНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Система ознак правопорушення в єдності його об'єктивної та суб'єктивної сторін, необхідних і достатніх для притягнення до юридичної відповідальності, визначається складом правопорушення. До складу правопорушення входять чотири елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

Об'єктом адміністративного правопорушення за традиційним усталеним підходом визнані суспільні відносини. Й у найзагальнішому визначенні, наданому В. М. Берізко, являє собою те, на що посягає, на що спрямоване адміністративне правопорушення як антисоціальне явище, небезпечне для суспільства, що має негативні наслідки [1, с. 82].

На думку Н. Д. Красіліча в найбільш загальному вигляді під об'єктом екологічного правопорушення розуміють комплекс суспільних правовідносин екологічного характеру, які складають екологічний правопорядок у країні. Надалі, вважає науковець, у складі цього комплексу виділяють загальний і спеціальні об'єкти екологічних правопорушень. До першого належать правовідносини, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища в цілому. До другого - групи однорідних суспільних відносин по охороні й раціональному використанню землі, надр, вод, лісів та іншої рослинності, природних територій і об'єктів особливої охорони тощо [2, с. 335].

Про загальний об'єкт екологічних правопорушень говорять і Н. В. Кузнєцова та І. А. Білик, визначаючи його як «зміст екологічних правовідносин, що виникають щодо певного блага – предмета». Предметом

екологічного правопорушення дослідники вважають навколишнє природне середовище або його компоненти, за умови, що вони перебувають у природному екологічному зв'язку з довкіллям [3, с. 32].

Не менш важливою є й інша точка зору на об'єкт екологічних правопорушень, запропонована І. А. Куян. Вона стверджує, що вважати об'єктом екологічних правопорушень слід не суспільні відносини, а охоронювані правом цінності, такі як: довкілля, його компоненти (об'єкти, ресурси, екосистеми), екологічну безпеку, екологічні права громадян. За цими трьома об'єктами (які автор відносить до родових) вона виділяє відповідні групи екологічних правопорушень [4, с. 52].

Спираючись на результати дослідження І. А. Куян можна стверджувати, що для екологічних правопорушень предметом будуть цінності, перелічені у ст. 5 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів; природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ); ландшафти; інші природні комплекси; території та об'єкти природно-заповідного фонду України й інші території та об'єкти, визначені відповідно до законодавства України; здоров'я і життя людей (в контексті охорони від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки) [5].

Деякі вчені стверджують про те, що об'єктом адміністративних правопорушень є певний встановлений порядок дій. Прикладом цього твердження може виступати ст. 88 КУпАП, яка передбачає адміністративну відповідальність за порушення встановленого порядку вивезення з України та ввезення на її територію об'єктів тваринного і рослинного світу [6].

Література

1. Берізко В. М. Особливості складу адміністративного правопорушення у сфері протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. *Юридичний*

електронний науковий журнал. 2017. №1. С. 80–83.

2. Красіліч Н. Д. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. *Екологічне право України. Академічний курс: підручник*] За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К., 2005. С. 334 – 340.

3. Кузнецова Н. В. *Экологическое право: учебное пособие*. М., 2000. 168 с.

4. Куян І. А. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення: дисертація кандидата юридичних наук: 12.00.07. К., 2001. 208 с.

5. Про охорону навколишнього природного середовища України: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

6. Калюжний Р. А., Комзюк А.Т, Погрібний О.О. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Із змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2007 р. : науково-практичний коментар. К., 2008. 781 с.

УДК 349.414

Стець Д. О.
здобувач вищої освіти
Грабовецький О. І.
спеціаліст вищої категорії, старший викладач,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин

ІСТОРІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ЧАСТКИ (ПАЮ) ЯК ПРАВОВОГО ІНСТРУМЕНТУ ОСУЧАСНЕННЯ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Закони, за якими вирішувалися питання про оренду земельної частки (паю), були розглянуті та запроваджені ще з 1998 року. Для підтвердження соціального значення цього нормування наведемо цитату Мірошніченка А. М. з підручника для студентів вищих навчальних закладів «Земельне право України»: «Таке явище, як «оренда земельних часток (паїв)», було вперше запроваджене Указом Президента «Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну частку

(пай)» від 15.12.1998 № 1353» [1]. Цей документ виявився генератором незворотних процесів на селі, він запускав механізм важливої суспільної взаємодії: якщо сільськогосподарському кооперативу або підприємству потрібна була земля для роботи, то юридична особа (тобто підприємець) повинна була складати договір із власником цієї землі - селянином. Таким чином, на перші ролі поступово почав виходити саме селянин. Плата за оренду, на той час, коштувала 0,5 відсотка вартості земельної частки (паю).

Після цього «граничний розмір орендної плати» [1] неодноразово підвищували. У 2002 році - до 1,5 відсотка та до 3 відсотків вартості земельної частки (паю) у 2008 році.

5 грудня 2019 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству», що набрав чинності 16.01.2020 року і впровадив зміни до Земельного кодексу України, а саме процедури поновлення договорів оренди землі [2]. Цей закон міцно пов'язаний з договором оренди земельної частки (паю), тому що при закінченні терміну дії договору підприємцям потрібно його переукладати.

О. Кознова у червні 2020 року прослідкувала подальшу послідовність реалізації цього закону: «...процедура поновлення договорів оренди земельних часток (паїв) істотно зміниться, оскільки законодавець виключив ч. 6 ст. 33 з Закону України «Про оренду землі», та помістив її в новій редакції в ЗКУ, доповнивши главу 19 статтею 126-1» [2]. За цією статтею «якщо договір містить умову про його поновлення після закінчення строку, на який його укладено, цей договір поновлюється на такий самий строк і на таких самих умовах» [3]. Проте «в договорі оренди землі, договорі про встановлення земельного сервітуту, договорах про надання права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб» [3] пункт поновлення договору не повинен зазначатися. Окрім випадків, якщо «на таких земельних ділянках розташовані будівлі або споруди, що перебувають у власності користувача або набувача права користування земельною ділянкою» [3].

«Натомість, статтею 33 Закону України «Про оренду землі», також

встановлено процедуру поновлення договору оренди землі» [2]. За нею «орендар, який належно виконував свої обов'язки, які зазначені в договорі, протягом терміну оренди земельної частки має переважне право перед іншими особами в переукладанні договору оренди земельної частки на новий строк» [4].

Для цього орендар повинен за місяць до закінчення терміну договору оренди земельної частки повідомити власника про намір переукласти договір на новий строк. Також при переукладанні договору оренди земельної частки (паю) його умови можуть бути змінені за згодою сторін. «У разі недосягнення домовленості щодо орендної плати та інших істотних умов договору переважне право орендаря на укладення договору оренди землі припиняється» [4].

У статті ми навели хронологію змін договору оренди земельної частки (паю) від його запровадження до нещодавніх нововведень Верховною Радою України. Той факт, що зміни до Земельного кодексу України стосуються договору оренди землі, означає його актуальність серед підприємств комерційного та сільськогосподарського характеру. Як наслідок, Верховна Рада була змушена встановити обмеження в поновленні договору оренди землі через активізацію аграрних відносин (укладання або поновлення договорів) підприємствами України. Це означає те, що людям дотепер цікава аграрна діяльність, та свідчить про необхідність постійного контролю з боку держави за дотриманням законності при укладанні договорів оренди землі підприємствами аграрного сектору економіки України.

Література

1. Мірошниченко А. М. Земельне право України: Підр. для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Алерта, 2013. – 512 с.
2. Кознова О. Нові правила оренди землі: що зміниться з 15 липня. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/196270_nov-pravila-orendi-zeml-shcho-zmnitsya-z-15-lipnya (дата звернення: 09.04.2021).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству: Закон України від 05.12.2019 № 340-IX. Ст. 126¹. Дата оновлення:

16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-20#n27> (дата звернення: 09.04.2021).

4. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. Ст. 33. Дата оновлення: 17.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (дата звернення: 09.04.2021).

УДК 346.6

Черкесенко К. І.
здобувачка вищої освіти
Слюсаренко С. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

В ринкових умовах господарювання та існування різних форм власності основним методом формування доходів держави є податки, які складають податкову систему.

Податкова система - сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, які справляються в установленому законодавством порядку. В широкому розумінні податкова система представляється як регламентована нормами фінансового права, закріпленими в законах та інших нормативно-правових актах з питань оподаткування, сукупність податкових відносин, які опосередковуються фінансовими органами, що забезпечують адміністрування податків, і проявляються в конкретних формах оподаткування [3, ст 47].

Страховання - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними та юридичними особами страхових платежів та доходів від розміщення коштів цих фондів [2].

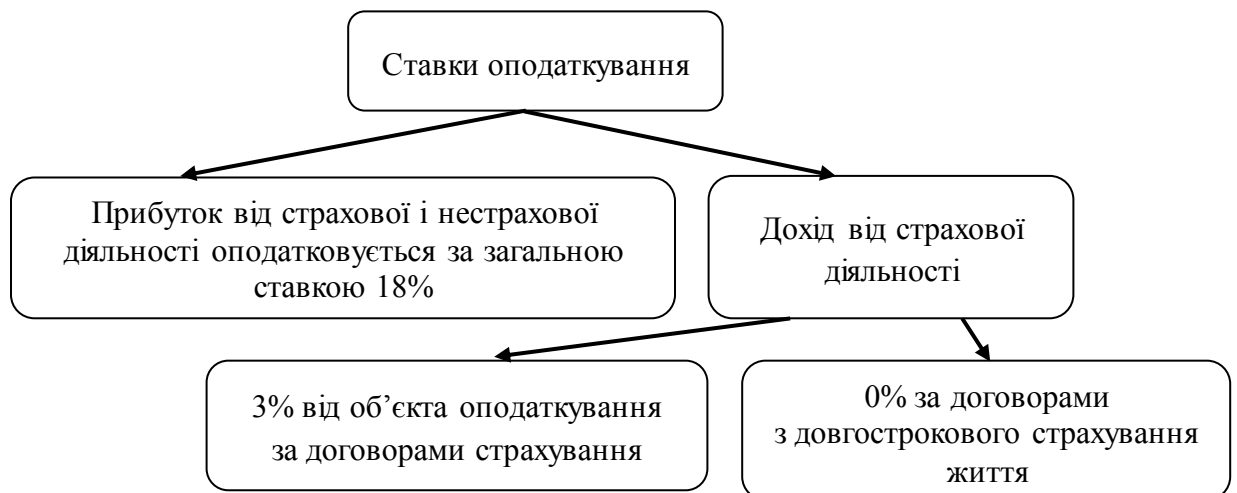
З 01.01.2015 р. в Україні запроваджено змішану систему оподаткування страховиків, згідно з якою страхові компанії сплачують податок у розмірі 3% від суми страхових платежів, внесків, премій (ст. 141 Податкового кодексу [1]) та податок на прибуток, отриманий від здійснення господарської діяльності страховика (страхової, фінансової та іншої).

Тобто страхові компанії оподатковуються за два об'єкти (рис 1):

- відповідно до законодавства України - прибуток від страхової і нестрахової діяльності оподатковується за загальною ставкою 18%;
- відповідно до спеціальних правил – дохід від страхової діяльності, для оподаткування якого застосовуються різні ставки [5].

Ставки податку встановлюються у таких розмірах:

- 3% від об'єкта оподаткування за договорами страхування (відповідно до ст. 136 Податкового кодексу);
- 0% за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової.

Джерело: Макаркина Н. Особливості оподаткування у сфері страхування

Рис 1. Можливі ставки оподаткування страхових компаній

Об'єктом оподаткування податком на прибуток страховика, що оподатковується за ставкою, встановленою п. 136.1 ПКУ, є фінансовий результат

до оподаткування, визначений за правилами бухгалтерського обліку, який формується, у тому числі з урахуванням доходів та витрат від страхування, відкоригований на різниці [4].

До доходів від страхової діяльності не відносять інші, ніж страхові премії, доходи від страхової діяльності, такі як:

- інвестиційний дохід, нарахований страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя;
- суми винагород, що належать страховику за укладеними договорами страхування, співстрахування, перестрахування;
- доходи від реалізації права регресної вимоги страховика до страхувальника або іншої особи, відповідальної за заподіяні збитки в частині перевищення над виплаченими страховими відшкодуваннями, та інші доходи, нараховані страховиком у межах страхової діяльності.

Ст. 142 Податкового кодексу встановлено пільговий режим у частині віднесення до витрат платників податків - роботодавців страхових платежів, які сплачуються ними на користь своїх працівників за договорами довгострокового страхування життя або будь-якого виду недержавного пенсійного забезпечення. Аналіз фінансових результатів діяльності страхової компанії розраховано на прикладі однієї з лідируючих компаній на страховому ринку України АТ СК «Країна» (таблиця 1).

Таблиця 1

Аналіз економічної діяльності АТ «Країна», тис. грн.

Назва показника	2016	2017	2018	2019	Відхилення, %
Валовий дохід	90021	68184	48299	115969	128,82
Фін результат до оподаткування	7288	6783	9191	8753	120,10
Сума сплаченого податку на прибуток	6748	5494	6823	8753	129,71
Чистий фінансовий результат	540	1289	2368	468	86,67

Джерело: розроблено авторами на основі звіту про фінансові результати АТ СК «Країна»

За даними проведеного аналізу можна побачити, що за досліджуваний період обрана страхова компанія збільшила обсяги отриманого валового доходу

від провадження своєї діяльності на 28%, що спричинило зростання обсягу сплаченого до бюджету податку на прибуток на 29%, тобто у 2019 р податкове зобов'язання компанії становило 8753 тис. грн. На відміну від показників, що наведені вище чистий фінансовий результат страховика зменшився на 14%, порівняно з початком досліджуваного періоду, але компанія все ще працює прибутково.

Література

1. Податковий Кодекс України за редакцією від 23.08.2021
2. Закон України «Про страхування» №85/96 – ВР за редакцією від 10.12.2020
3. Баранова В. Г. Податкова система. – Навчальний посібник. – за ред. д.е.н Баранової В.Г. – Одеський економічний університет. – Одеса, 2014 р. – 344 ст.
4. Ковтун Л.І Система оподаткування страхових компаній в Україні. Електронний ресурс:// Режим доступу:// <https://sworld.com.ua/konferu7-317/57.pdf>
5. Макарка Н. Особливості оподаткування у сфері страхування. – Вісник. Офіційно про податки. - № 30 (887) від 12.08.2016// Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/90010092>

УДК 336.225.6

Шейко О. В.

здобувачка вищої освіти

Слюсаренко С. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного та фінансового права,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОПОДАТКУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Щороку, затверджуючи Державний бюджет на наступний рік, Верховна Рада України закладає в бюджеті країни і певну суму на дотації та фінансову допомогу сільськогосподарським товаровиробникам.

Цього року уряд планує зберегти програми, які діють у 2020 році та запровадити нові напрями: на них заплановано 4,5 млрд грн, що на 0,5 млрд грн більше, ніж 2020 року, однак на 1,4 млрд грн менше, ніж у 2019 році.[5]

Порядок використання бюджетних коштів регулюється Постановою КМУ від 25 серпня 2004 р. № 1102 Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам.

Головним розпорядником бюджетних коштів є Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства. Розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня є Фонд підтримки фермерських господарств.

Фінансова допомога з бюджетних коштів надається на безповоротній та поворотній основах.

Для отримання бюджетної субсидії фермерські господарства подають регіональним відділенням Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (далі – Укрдержфонд) заявку та підтверджуючі документи.

Регіональні відділення Укрдержфонду формують реєстри фермерських господарств, яким виділяється бюджетна субсидія, та подають їх до 10 числа поточного місяця Укрдержфонду у паперовому вигляді та в електронній формі.

Мінекономіки погоджує до 20 числа поточного місяця на підставі наданого Укрдержфондом реєстру фінансової підтримки фермерських господарств розподіл бюджетних коштів, передбачених Мінекономіки у державному бюджеті для фінансової підтримки за відповідним напрямом, та перераховує кошти до Укрдержфонду у межах обсягу відкритих бюджетних асигнувань.

Укрдержфонд протягом п'яти робочих днів з дати отримання коштів від Мінекономіки перераховує їх на поточні рахунки фермерських господарств та протягом двох робочих днів інформує Мінекономіки про перерахування коштів.

Фінансова підтримка на конкурсних засадах на поворотній основі надається у розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, із забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів.[3]

Для забезпечення виконання зобов'язань фермерське господарство надає в заставу майно (рухоме, нерухоме).

Якщо ФОП фермерського господарства перебуває на спрощеній системі оподаткування (тобто на єдиному податку), то ця особа має враховувати норми пп.3 п. 292.11 Податкового кодексу. У цьому підпункті вказано, що до складу доходу платника єдиного податку не включаються суми кредитів та суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання. Отже, він може отримати поворотну фінансову допомогу, але тільки у разі повернення її протягом 12 календарних місяців із дня отримання.

Отже, якщо борг не вдалося повернути своєчасно і позичену суму включили до складу доходу, але загальна сума доходу не перевищує відповідної граничної суми, передбаченої для кожної групи платників єдиного податку, вона оподатковується за ставками податку, передбаченими для тієї ж групи.

На момент отримання поворотної фінансової допомоги вона не є доходом. Тому відобразити її в Книгах доходів немає підстав. Якщо ж допомогу не повертають вчасно, то вона включатиметься до складу доходів, і доведеться відобразити її в Книзі доходів — в графі 5 (Лист ДПСУ від 27 вересня 2012 р.).

Прагнення підвищити фінансову дисципліну при використанні бюджетних коштів шляхом ускладнення порядку надання фінансової підтримки часом призводить до втрати інтересу фермерських господарств до такої допомоги.

Запорукою ефективності державної підтримки фермерських господарств в Україні є не лише збільшення розмірів бюджетного фінансування, а й забезпечення чіткого і зрозумілого порядку використання таких коштів.

Література

1. Аграрне право (оглядові лекції, нормативно-правові акти): навч. посіб. / Статівка А.М. та ін., Х.: Юрайт, 2014, — 351 с.

2. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>

(дата звернення: 08.03.2021)

3. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV,
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 08.03.2021)

4. Основні напрямки підтримки АПК в 2021 році, від 29.12.2020, ред.
Uteka.ua, URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-osnovnye-napravleniya-podderzhki-apk-v-2021-godu> (дата звернення: 08.03.2021).

УДК 322.12:655.3

Бабкова Є. Д.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

Оцінювання показників вибіркового обстеження населення в сільській місцевості

Вибірковий метод спостереження – науково обґрунтована система правил відбору одиниць і способів характеристики сукупності досліджуваних одиниць, що вивчають. Вибірковий метод спостереження дає змогу розповсюдити висновки, отримані на основі вивчення частини сукупності (вибірки), на всю сукупність (генеральну).

Мета вибіркового методу спостереження – на підставі вибірових оцінок визначати невідомі характеристики генеральної сукупності. Переваги цього методу реалізуються лише за дотримання наукових принципів його організації та про ведення насамперед неупередженої, випадкової вибірки елементів для обстеження. Оскільки вибіркова сукупність не точно відтворює склад генеральної, то й вибіркова оцінка не збігається з відповідними характеристиками генеральної.

Обстеження СГД є вибіровим обстеженням складного дизайну і тому для адекватного і повного відображення явищ, що вивчаються в генеральній сукупності за його допомогою, будується система статистичних ваг.

Статистичне зважування підвищує рівень репрезентативності вибірки в плані відображення нею кількісних і структурних характеристик генеральної сукупності та забезпечує можливість вирішення таких проблем, як урахування

нерівних імовірностей відбору одиниць вибірки, фактичних рівнів відмов домогосподарств від участі в обстеженні, узгодження результатів обстеження з достовірною зовнішньою інформацією.

Генеральну сукупність обстеження СГД складають домогосподарства сільських населених пунктів, підпорядкованих сільським, селищним, міським радам (далі – сільради), місце проживання яких зареєстроване на їхній території («постійно проживаючі») й у володінні та користуванні яких є земельні ділянки, отримані ними відповідно до норм чинного законодавства. Інформаційною базою генеральної сукупності цього обстеження є дані погосподарського обліку.

Дизайн вибірки для обстеження СГД розроблено у відповідності з сучасною міжнародною практикою проведення вибіркових обстежень [3]. Формування вибірки здійснюється на основі процедури стратифікованого багатоступеневого ймовірнісного (випадкового) відбору в чотири основні етапи [5]:

- 1) виключення територій, що не можуть бути обстежені;
- 2) стратифікація генеральної сукупності з урахуванням адміністративно-територіального устрою України;
- 3) відбір територіальних одиниць з урахуванням природно-сільськогосподарського районування;
- 4) відбір домогосподарств.

Основною умовою формування вибірки є обов'язкове представлення у ній Автономної Республіки Крим, усіх областей і адміністративних районів сільської місцевості, за виключенням територій, які належать до першої або другої зони радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС (зона відчуження та зона безумовного (обов'язкового) відселення).

На першому етапі для проведення обстеження СГД у кожному адміністративному районі сільської місцевості відбирається не менше ніж три первинні територіальні одиниці вибірки (ПТОВ) – сільради або їхні групи. При цьому враховується поділ країни на природно-сільськогосподарські території (далі – ПСТ). У районі, віднесеному до більше, ніж однієї ПСТ, кожна ПСТ представляється у вибірці хоча б однією територіальною одиницею.

На другому етапі в межах ПТОВ відбираються домогосподарства. Це є принципова схема побудови вибірки для обстеження СГД.

У ймовірнісній вибірці обстеження СГД кожне i -те домогосподарство генеральної сукупності обсягу N , $i=1,2,\dots,N$ повинне мати певну позитивну ймовірність p_i потрапити до вибірки. Тобто, за результатами відбору це домогосподарство своєю площею землі буде репрезентувати певну площу землі одиниць генеральної сукупності i , відповідно, при оцінюванні показників у генеральній сукупності його потрібно врахувати $1/p_i$ разів. Таким чином, статистична вага одиниці вибірки при поширенні результатів обстеження на генеральну сукупність розраховується за такою формулою:

$$w_{li} = \frac{1}{p_i} \quad (1.1)$$

Ймовірність p_i є загальною ймовірністю включення домогосподарства до вибірки, а вага w_{li} , розрахована на її основі, є базовою вагою. Базова вага визначається дизайном вибірки [3].

У загальному випадку кінцева вага i -го домогосподарства вибірки обсягу n , $i=1,2,\dots,n$ розраховується як добуток базової ваги цієї одиниці та відповідних коефіцієнтів коригування ваг (коефіцієнтів переважування) за формулою:

$$w_i = w_{1i} * k_{1i} * k_{2i} * \dots * k_{Ei} \quad (1.2)$$

де w_i – кінцева вага i -ї одиниці; w_{1i} – базова вага i -ї одиниці; k_{1i} , k_{2i}, \dots, k_{Ei} – коефіцієнти коригування ваг; E – загальна кількість етапів коригування системи ваг.

Оскільки базові ваги враховують реальний дизайн вибірки (принципи побудови, структуру вибірки, механізми відбору тощо), то етап розрахунку системи базових ваг домогосподарств є визначальним.

Базова вага, що визначається за формулою (2.1), – це результат певної послідовності розрахунків. Існуючий дизайн вибірки обстеження СГД зумовлює використання для побудови базових ваг таких складових:

– ймовірність відбору ПТОВ p_{li} ;

– імовірність відбору домогосподарств у межах ПТОВ p_{2i} .

Базовою вагою i -го домогосподарства є обернена величина загальної імовірності відбору домогосподарства:

$$w_i = \frac{1}{p_i} = \frac{1}{p_{1i}} * \frac{1}{p_{2i}} \quad (1.3)$$

Для підвищення якості результатів обстежень система ваг має забезпечити врахування відхилень від теоретичного дизайну вибірки, які виникають під час реалізації обстеження і мають об'єктивний характер. Зокрема, це – наявність зачинених домогосподарств, домогосподарств, що тимчасово вибувають з обстеження, або з якими неможливо встановити контакт, та тих домогосподарств, які відмовились від участі в обстеженні, а також зміни в площах землі домогосподарств.

З відомих на сьогодні узагальнених методів коригування системи статистичних ваг найбільш теоретично розробленою й ефективною є так звана процедура калібрації статистичних ваг [1, 2].

Термін «калібрація» означає трансформацію (коригування) системи ваг одиниць вибірки шляхом мінімізації функції відстані між калібраційними вагами та вагами, що коригуються, за умови, що калібраційні ваги дають точні оцінки зовнішніх даних, відомих для генеральної сукупності або її частин. Слід зазначити, що застосування процедури калібрації має і певні недоліки.

Крім того, застосування методу калібрації вимагає вирішення проблем з визначенням зовнішньої інформації належної якості та з вибором оптимальної кількості зовнішніх джерел даних.

У теперішній час в обстеженні СГД калібрація статистичних ваг здійснюється на основі рекомендацій міжнародних консультантів з використанням спеціально розроблених та стандартних програмних засобів.

Таким чином, з урахуванням наведеного вище загальна формула, за якою розраховується система статистичних ваг домогосподарств обстеження СГД, має такий вигляд:

$$w_i = \frac{1}{p_i} = \frac{1}{p_{1i}} * \frac{1}{p_{2i}} * k_i^{(зем)} * k_i^{(уч)} * k_i^{(калібр)} \quad (1.4)$$

Література

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1./.: Редкол ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.– К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
2. Вибіркове спостереження: термінологічний словник / [наук.кер. Васечко О.О.]. – К.: НТК статистичних досліджень, 2004. – 140 с.
3. Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2009-2013 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, економічної активності населення та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості, затверджена наказом Держкомстату від 14.08.09 № 308.
4. Наказ Державного комітету статистики України від 01.09.2000р. №290 «Про затвердження інструментарію вибірового обстеження сільськогосподарської діяльності населення».

УДК 311.14: 519.257

Балюк О. К.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСНОГО МЕТОДУ В ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Для проведення економічних досліджень необхідно сформувати якісну системи взаємопов'язаних і взаємоузгоджених індикаторів - кількісних або якісних факторів/ змінних, які виступають надійним засобом виміру змін, що відбулися внаслідок певної дії. Поряд з індикаторами на практиці широко використовуються економічно обґрунтовані індекси, які є невід'ємною складовою

аналітичного інструментарію економічних досліджень. Індекс – відносна величина, що характеризує зміну явища у часі, просторі або у порівняння з планом/ стандартом. Індексний метод використовують для вирішення широкого спектра задач: аналізу зміни економічних явищ і показників в динаміці, оцінки впливу окремих чинників на зміну складних економічних явищ і показників, аналізу структури і структурних зрушень в складних економічних явищах, оцінки співвідношення показників за різними територіями та ін. Дослідження зміни складного економічного явища, що включає незіставні елементи, які не підлягають безпосередньому підсумуванню, здійснюють із застосуванням агрегатних індексів. При індексуванні незіставних явищ елемент взаємозв'язку вводить шляхом їх агрегування з певним співвимірником.

Агрегатний індекс цін, запропонований німецьким вченим Ласпейресом (1864 р.):

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}, \quad (1)$$

де p_0, p_1 – ціна одиниці продукції відповідно у базисному і звітному періодах; q_0 – кількість продукції.

Тобто, сумірником/ вагою виступає кількість продукції базисного періоду. Слід зазначити, що зазначена методологія розрахунку індексу цін використовується у розвинених країнах світу і коректна у випадку, коли не відбувається суттєвих змін у структурі споживання.

Агрегатний індекс цін Пааше (1874 р.):

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}, \quad (2)$$

де q_1 – кількість продукції звітної періоду.

На відміну від індексу Ласпейреса, в індексі Пааше сумірником виступає кількість виробленої продукції звітної періоду. Індекс цін Ласпейреса, як правило, дещо більший, ніж індекс цін Пааше. Така системна залежність називається ефектом Гершенкрона. Індекс Ласпейреса використовують для

короткострокового прогнозування обсягу товарообігу за рахунок цін та тарифів. Якщо обсяги реалізованої продукції не значно відрізняють у звітному і базисному періодах, індекси цін Ласпейреса і Пааше практично співпадають.

Статистичне спостереження за рівнем цін здійснюється щомісячно. Загальні індекси за рік розраховують за рекурсивною схемою як добуток помісячних ланцюгових індексів.

Застосування індексного методу для дослідження динаміки цін за окремими галузями економіки має певні особливості.

Зведені індекси цін на промислову продукцію обчислюють щомісячно за формулою Ласпейреса на підставі індивідуальних індексів цін на окремі продукти – представники основних груп промислової продукції та загальної вартості випуску за цими групами у попередньому місяці.

Індекси цін на вантажні перевезення визначають за кожним видом транспорту та в цілому, використовуючи індивідуальні індекси тарифів і загальну виручку за окремими видами перевезень звітного періоду. Зведений індекс цін розраховують за середньогармонійним індексом Пааше. Річний індекс обчислюють як добуток помісячних індивідуальних індексів послуг-представників.

Враховуючи, що структура експорту та імпорту продукції щорічно змінюється, аналіз динаміки імпортних та експортних цін здійснюється за допомогою зведеного індексу Пааше.

Торгівельні підприємства аналізують динаміку цін за середньозваженою формулою Ласпейреса. При цьому динаміку цін фіксують за групами товарів на підставі індивідуальних індексів, що стосуються товарів – представників окремих груп. Помісячні індекси середніх цін на міських ринках визначають за даними вибіркового обстеження, під час якого визначають модальні ціни на конкретні товари та обсяги реалізованої продукції за товарами – представниками.

Узагальнюючим показником динаміки споживчих цін є індекс споживчих цін на товари і послуги, що розраховується окремо за продовольчими, непродовольчими товарами та послугами населенню. Інформаційною базою

слугує щомісячна реєстрація за фіксованим набором товарів і послуг, які входять до «споживчого кошика». Споживчий кошик – це певний набір продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, призначених для споживання населенням і окремими його групами для забезпечення їх потреб на відповідному нормативному рівні. Загальний індекс споживчих цін та тарифів обчислюють за формулою індексу Ласпейреса. Крім того, аналізують витрати населення та його окремих груп на стандартні набори найважливіших продовольчих/непродовольчих товарів і послуг.

Двофакторну модель валової продукції можна представити у вигляді:

$$I_{\text{індекс валової продукції}} = I_{\text{індекс кількості продукції}} \times I_{\text{індекс цін}} \quad (3)$$

$$\frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0} \times \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} \quad (4)$$

Мультиплікативна індексна модель залежності середньої собівартості продукції представлена як добуток індексу собівартості фіксованого складу та індексу собівартості структурних зрушень:

$$I_z = I_{\text{ф.скл.}} \times I_{\text{стр.зр.}} \quad (5)$$

$$\frac{\sum z_1 q_1}{\sum q_1} \div \frac{\sum z_0 q_0}{\sum q_0} = \frac{\sum z_1 q_1}{\sum q_1} \div \frac{\sum z_0 q_1}{\sum q_1} \times \frac{\sum z_0 q_1}{\sum q_1} \div \frac{\sum z_0 q_0}{\sum q_0} \quad (6)$$

де z_0, z_1 – собівартість одиниці продукції відповідно у базисному і звітному періодах.

Таким чином, використання функціонального підходу для побудови економічних індексів дозволяє побудувати індексну модель взаємопов'язаних показників, оцінити вплив чинників на результативний показник, здійснити комплексний аналіз економічних явищ і показників.

Література

1. Кулинич О. І. Теорія статистики: Підручник. К.: Державне Центрально-Українське видавництво, 1996. 228 с.

Безручко В. О.
здобувач вищої освіти
Дворник І. В.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри аграрної економіки,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Аграрний сектор є однією з найважливіших сфер економіки країни, у межах якого створюється істотна частина ВВП, наповнюється бюджет, забезпечується зайнятість населення. Він має значний продуктивний потенціал, однак потребує докорінних структурних перетворень через його невисоку конкурентоспроможність. Створення сучасних управлінських систем може відігравати вирішальну роль для підвищення ефективності роботи аграрних підприємств та їх об'єднань. Важливим аспектом забезпечення економічної обґрунтованості управлінських рішень виступає зміст, якість, склад, а також актуальність інформаційних ресурсів. Зазначені елементи, їх наповненість формують підґрунтя для прийняття правильних та своєчасних управлінських рішень.

Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління представляє собою взаємопов'язану логічну систему відбору та систематизації інформації про стан об'єкта управління з метою оцінки та діагностики відповідних даних для прийняття своєчасних ефективних управлінських рішень.

Інформаційно-аналітичне забезпечення – це процес створення інформаційних умов функціонування системи, надання необхідних даних, включення в систему засобів пошуку, отримання, зберігання, накопичення, передачі, обробки інформації, організації банків даних.

Становлення досконалого аграрного ринку вимагає забезпечення його

прозорості для всіх учасників, а також налагодження зв'язків з вітчизняними та зарубіжними ринковими, науковими, інформаційними центрами. Тобто інформаційно-аналітична інфраструктура стає важливою складовою й необхідним елементом всієї виробничої інфраструктури.

Проте існуюче в аграрному секторі інформаційно-аналітичне забезпечення не відповідає належним чином сучасним потребам. Теоретичні узагальнення дозволили визначити такі недоліки системи:

- нестача інформаційних ресурсів, передусім ринкової і науково-технічної інформації виробничого призначення;
- домінуючі інформаційні потоки містять помилки та не спрямовані на обслуговування виробничих структур і населення;
- не налагоджені контакти і не забезпечений обмін інформацією з міжнародними та національними центрами наукової, інформаційної і ділової активності в тому обсязі, якого потребують процеси структурних перетворень.

Для досягнення реформування інформаційно-аналітичної системи аграрного сектору України у світову економічну систему необхідно сформувати сучасні системи інформаційної підтримки діяльності основних суспільних інститутів аграрного сектора, у тому числі:

- удосконалити систему соціально-економічного моніторингу розвитку сільського господарства країни шляхом посилення контролю за ефективним використанням коштів державного і місцевого бюджетів для виконання програм розвитку;
- сформувати систему інформаційного забезпечення аграрного ринку для оперативного інформування операторів про ціни, попит і пропозиції на місцевих, регіональних, загальнодержавних і міжнародних ринках продовольства і ресурсів;
- забезпечити ефективні комунікації між рівнями управління аграрним сектором на базі використання засобів телекомунікацій і системи інтернет, комп'ютерної та оргтехніки, сучасних інформаційних технологій.

Крім того, у кожній природній кліматичній зоні, з урахуванням умов господарювання, доцільно широко розповсюджувати середньострокові та короткострокові прогнози запасів продуктивної вологи в метровому поверхневому шарі ґрунту (прогнози та оптимальні), фіто-санітарного стану (зокрема забур'яненості, шкідників, хвороб), прогнози урожайності тощо, а також рекомендації щодо строків підготовки ґрунту і сівби, проведення обробки посівів агротехнічними та хімічними засобами, строків та способів збирання урожаю тощо.

Отже, реструктуризація системи інформаційно-аналітичного забезпечення вимагає перебудувати роботу не тільки органів державного управління сільським господарством, а й діяльність науково-дослідних установ, самих підприємств сільського господарства.

Література

1. Лапін А. В. Інформаційне забезпечення вертикальної інтеграції підприємств аграрного сектора: дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Житомирський національний агроекологічний ун-т. Житомир, 2015. 195 с.
2. Масленников Є. І., Побережець О. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління результатами діяльності підприємства. *Ринкова економіка*. 2016. № 15. вип. 1 (32). С. 35–49.
3. Яхно К. Г. Напрями розвитку інформаційного забезпечення ринку аграрної продукції. *Економічні науки*. 2016. № 21. ч. 1. С. 46-49.

Безсмертна Д. В.

здобувачка вищої освіти

Смігунова О. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту,

Харківський національний технічний університет сільського господарства

імені Петра Василенка, м. Харків

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Зернове господарство виступає стратегічною галуззю економіки, гарантуючи продовольчу безпеку країни та забезпечуючи потужний експортний потенціал. Розвитку галузі в Україні сприяють ґрунтово-кліматичні умови та вигідне геополітичне та територіально-економічне розташування.

За статистичними даними у 2019 р. 57,2 % посівних площ підприємств України було зайнято під зерновими культурами. Регіонами з найбільшою концентрацією посівних площ зернових та зернобобових культур в 2019 р були Одеська (1210,9 тис. га), Дніпропетровська (1127,1 тис. га) та Харківська (1047,2 тис.га) області.

Наразі урожайність зернових в Україні недостатньо висока, особливо в порівнянні з країнами ЄС та США. Середні та високі показники урожайності демонструють агрохолдинги, що залучають зовнішній капітал. Виступаючи стабілізуючим ключовим чинником на зерновому ринку, урожайність зернових в значній мірі залежить від природно-кліматичних умов та рівня ресурсного забезпечення підприємств-виробників. Високу залежність показника урожайності від погодних умов демонструють підприємства, що обмежені в можливостях залучення фінансових ресурсів та впровадження сучасних технологій, в той час як застосування інтенсивних технологій забезпечує підприємствам стабільний рівень врожайності та високий рівень ефективності виробництва зернових культур.

Зниження закупівельних цін на зернові у 2019 р. стало основною причиною зменшення їх рентабельності. Так, відмічене зниження показника майже по всіх

зернових культурах: пшениця (16 % в 2019 р.), кукурудза (0,6 %), та ячмінь (11,0 %). Відбулось зростання рівня рентабельності виробництва жита (9,9%) та гречки (6,6%) [1].

При цьому, за даними ННЦ «Інститут аграрної економіки», фермерські господарства виявились більш ефективними. Так, рентабельність значної кількості основних сільськогосподарських культур в них виявилась вищою, ніж в сільськогосподарських підприємствах в цілому. Зокрема, показник рівня рентабельності виробництва зернових культур склав 14,5%, тоді як аналогічний показник по всіх підприємствах був 11,8 % [2]. Нестабільність рентабельності виробництва зернових пов'язують з щорічним зростанням цін на матеріально-технічні ресурси. Неможливість внесення достатньої кількості мінеральних добрив і засобів захисту спричиняє зниження якості зерна, а відповідно – ціни.

В останні роки в Україні відмічається нарощування експортних партій зернових. Так, за 9 місяців 2019 року Україна експортувала 39,8 млн т зернових, що стало рекордним показником для країни [3]. Найбільше імпортують українське зерно країни Африки, Азії та Європи, зокрема лідером є Єгипет. При цьому на внутрішні потреби залишається достатня кількість зернової продукції, в т.ч і для забезпечення тваринництва кормами [4].

На думку аналітиків, Україна має значні перспективи у збільшенні експорту зерна, що пов'язують передусім зі значним потенціалом урожайності вітчизняних зернових. Для цього сільгоспвиробники мають здійснити якісний підхід до фінансування новітніх технологій виробництва та зрошування.

Також проблемою є той факт, що конкурентоспроможність українського зерна на зовнішніх ринках підтримується за рахунок низьких закупівельних цін, які, в свою чергу, компенсуються за рахунок низьких орендних платежів та оплати праці. Вирішення проблеми вимагає структурних змін в сільськогосподарському виробництві, зокрема, шляхом збалансування рослинницьких та тваринницьких галузей, та формування системи регулювання агропродовольчих ринків.

Нестабільність обсягів виробництва зерна спричиняє порушення ринкової рівноваги між попитом і пропозицією та, як наслідок – суттєвого коливання цін. За таких умов ускладнюється можливість ведення ефективної експортної діяльності. Щоб згладити наслідки коливань обсягів виробництва зерна в останні роки, український уряд вводив обмеження на його експорт.

Наразі фактором, що стримує експорт зернових є логістичні та транспортні труднощі з перевалкою зерна. За даними Світового банку, незадовільна логістика в агропромисловій сфері є причиною неотримання виробниками 0,6-1,6 млрд дол. Для вирішення проблем розбудови та покращення роботи транспортної та логістичної інфраструктури необхідне державне регулювання, спрямоване на стимулювання конкуренції та створення сприятливого інвестиційного середовища, що сприятиме також створенню додаткових робочих місць та доданої вартості продукції.

Література

1. В агробізнесі найрентабельнішим торік було виробництво насіння соняшнику – експерт. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3061848-a-agrobiznesi-najrentabelnisim-torik-bulo-virobnictvo-nasinna-sonasniku-ekspert.html>.

2. Рентабельність у фермерів вища, ніж у сільгосппідприємствах – експерти. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3060477-rentabelnist-u-fermeriv-visa-niz-u-silgosppidприємствah-eksperti.html>.

3. У січні-вересні 2019 року Україна експортувала рекордні 39,8 млн т зернових на суму понад 6,8 млрд дол. США – Микола Пугачов. URL : <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/2666-u-sichni-veresni-2019-roku-ukrayina-eksportovala-rekordni-398-mln-t-zernovykh-na-sumu-ponad-68-mlrd-dol-ssha-mykola-puhachov.html>.

4. Агровісник. URL : <https://www.adama.com/ukraine/ua/news>.

Бєлозерських М. В.
здобувачка вищої освіти

Воляк Л. М.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Питання гендерної рівності останнім часом набувають все більшої значущості у всьому світі. Реалізація свого потенціалу у будь-якій царині діяльності як жінок, так і чоловіків – саме це вважається гендерною рівністю. Адже правовий статус людина і громадянин у державі отримує тільки тоді, коли дотримується принцип рівноправності.

У нашій державі існує закон «Про забезпечення прав та можливостей жінок та чоловіків», що забезпечує законодавчу рівність прав обох статей та забороняє будь-яку дискримінацію. Проте в реальному житті наявні певні диспропорції.

Гендерні дослідження спрямовані на відтворення гендерної рівності та взаємовідносинах жінок і чоловіків у суспільстві. Відповідно до цього метою дослідження є аналіз ситуації на ринку праці України з точки зору гендерної статистики працевлаштування та розміру заробітної плати. Адже ринок праці є одним із базових сфер, який породжує гендерну нерівність.

Багато країн у світі працюють над ліквідацією гендерної дискримінації в оплаті праці, але все ще існує низка країн у яких ці питання не вирішені остаточно. На основі статистичних даних за 2019 рік в Україні виявлено, що існує серйозна різниця в оплаті праці між чоловіками та жінками, яким в середньому платять на 32% менше. Цей показник досить різниться в різних регіонах та галузях промисловості країни, однак у країні в цілому спостерігається помітний розрив у оплаті праці.

При цьому зайнятість у чоловіків значно вища, ніж у жінок. У 2019 р. становила різниця становила 12% на користь чоловіків.

Статевий дисбаланс населення поглиблюється з віком: якщо у віковій групі 55–59 років на кожну тисячу жінок припадає 794 чоловіки, у віці 60–64 років – 713, у віці 65–69 років – 635, у віці 70–74 років – 535, а у віці 75–89 років і більше – лише 440 чоловіків. Тобто у згаданих вікових групах співвідношення жінок і чоловіків збільшується із 1,26 (вік 55–59 р.), до 2,43 (вік 75–79 р.).

Жінки складають лише 28% власників бізнесу. Разом з тим відповідно до соціологічних опитувань більшість чоловіків та жінок в Україні вважають, що жінки можуть бути кращими керівниками, ніж чоловіки.

Що стосується розміру заробітної плати, то традиційно лідерами виступають м. Київ, Донецька та Київська області (рис. 1). При цьому відсоткове співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків становить 77,70% у м. Київ, 74,74% - у Донецькій області та 81,6% - у Київській.

Рис. 1. Регіони України з найвищим та найнижчим рівнем середньої заробітної плати, 2019 р.

До регіонів з найнижчим рівнем заробітної плати належать Волинська, Тернопільська та Івано-Франківська області. Співвідношення між оплатою праці чоловіків і жінок і тут розподілені нерівномірно і знаходяться в межах 84-87%.

Найвища заробітна плата у галузі авіаційного транспорту і гендерний розрив в оплаті становить аж 38, 2%. (рис. 2).

Рис. 2. Галузі з найвищою заробітною платою, 2019 р.

До галузей в яких оплата праці жінок є вищою за чоловіків є діяльності екстериторіальних організацій і органів, виробництво гумових і пластмасових виробів та рибне господарство.

Отже, наявний певний гендерний розрив. На ринку праці спостерігається більша кількість зайнятих чоловіків, ніж жінок, проте жінки набагато рідше за чоловіків займають керівні посади. Середня заробітна плата чоловіків майже на 25% вища за жіночу. Всі ці фактори вказують на сегрегацію працюючих за гендерною ознакою, яка в свою чергу є законодавчо заборонена. Також сегрегація не дозволяє використати весь трудовий потенціал суспільства в цілому, тому це явище негативно впливає на економіку та стримує її.

Модель реалізації гендерних пріоритетів в державної політики зайнятості може бути представлена у вигляді декількох блоків:

- економічного, призначення якого полягає в тому, щоб створити умови для формування механізму, що дозволяє збільшити ефективність як зайнятого, так і працездатного населення, що знов повернулося на ринок праці;
- соціального, який спрямований на підтримку соціальної стабільності, генерування нового стимулу управління, формування гендерного балансу зайнятості;

- інституційного, який забезпечує створення нормативно-законодавчої бази економічного розвитку країни, закріплюючи відповідальність різних структур за виконання законів.

УДК 338.24

Блашко М. В.

здобувачка вищої освіти

Петренко О. П.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ СВК «БОРИСІВСЬКИЙ»

За умов фінансової та політичної нестабільності робота підприємств нерідко супроводжується різноманітними кризовими ситуаціями, наслідком чого може стати фінансова неспроможність або банкрутство. В наслідок світової фінансової кризи багато підприємств України вже перебувають у кризовому стані і стикнулися з проблемою загрози банкрутства. З метою вирішення проблем фінансової стабілізації та подальшого розвитку підприємств необхідно виявити та подолати причини виникнення кризових явищ. Саме тому актуальними стають проблеми проведення фінансового оздоровлення з метою виведення підприємств з фінансової кризи [1].

Ряд авторів вказують, що: «місце механізму фінансового оздоровлення, який базується на повній зміні системи управління та організаційної структури в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, потребує всебічного дослідження» [2].

На вирішення відповідних проблем повинна бути націлена система заходів фінансового оздоровлення підприємств, яка дозволить запобігати та долати негативні тенденції у їх діяльності на основі раціонального використання наявних фінансових ресурсів і виробничого потенціалу, мінімізації матеріальних та фінансових витрат шляхом застосування відповідних форм, принципів та методів

фінансової роботи [3].

Більшість сільськогосподарських підприємств, так чи інакше зазнають впливу кризових явищ, економічних та фінансових труднощів, які в подальшому можуть привести до виникнення неплатоспроможності та загрози банкрутства. Так, дослідження проведено на прикладі СВК «Борисівський» Татарбунарського району Одеської області. Ймовірність банкрутства даного підприємства розглянута за моделями «Ліса та Таффлера».

Таблиця 1

**Дослідження ймовірності настання банкрутства
СВК «Борисівський»**

Модель Ліса		Модель Таффлера	
X1 =0,063*(9/7)	=0,063x9560/22538= = 0,03	X1 =0,53*(3/8)	=0,53x(-7112/93)= =-40,5
X2 =0,092*(3/7)	=0,092x(- 7112/22538)=-0,03	X2 =0,13*(9/5)	=0,13x(9560/93)= =13,4
X3 =0,057*(2/7)	=0,057x(21431/22538) =0,05	X3 =0,18*(8/7)	=0,18x(93/22538)=0
X4 =0,001*(4/5)	=0,001x(22445/93)=2,4	X4 =0,16*(6/7)	=0,16x(11989/22538) =0,08
Модель Ліса = X1+X2+X3+X4		2,45	
Модель Тоффлераа = X1+X2+X3+X4		-27,02	

Джерело: розраховано автором на основі даних СВК «Борисівський»

Модель Ліса є найбільш збалансованою, вона акцентує увагу на рівень прибутковості діяльності та рентабельності активів підприємства, а також на структуру активів і їх джерел фінансування. За моделлю Ліса підприємство з достовірністю 66% може бути віднесено до категорії потенційних банкрутів. За моделлю Таффлера на підприємстві відзначається незадовільний фінансовий стан, відзначається висока ймовірність банкрутства тому, що коефіцієнт менше 0,2.

Виходячи з проведеного аналізу, можна відзначити необхідність проведення фінансового оздоровлення даного підприємства. Основною метою є швидке відновлення платоспроможності та фінансової сталості підприємства, що допоможе запобігти банкрутству. Для цього на підприємстві розробляють

політику антикризового управління.

Санація включає крім заходів фінансово-економічного ще й заходи виробничо-технологічного та соціального характеру, які лише в сукупності спроможні вивести підприємство з кризи.

Підготовка альтернативних варіантів передбачає врахування різних вартісних та часових характеристик стратегій, як спосіб уникнути ризикованих, форс-мажорних ситуацій, або зменшити їх негативний вплив на результативність інвестиційних вкладень.

З метою фінансового оздоровлення керівництву СВК «Борисівський» необхідно провести ряд заходів:

- перш за все необхідно переглянути напрямок виробничої діяльності підприємства, відмовитися від виробництва збиткових видів продукції;
- зменшити адміністративні та недопущення додаткових витрат підприємства;
- зменшення собівартості продукції;
- оптимізувати платіжний календар підприємства;
- реструктуризувати короткострокової заборгованості в довгострокові;
- проведення активного маркетингу з метою завоювання ринку;

Таким чином фінансове оздоровлення або інакше санація підприємства є важливим заходом для кожного підприємства, тому що завдяки йому здійснюються під провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника.

Література

1. Костецький В.В. Особливості здійснення фінансового оздоровлення підприємства. *Економічний аналіз*. 2016 рік. № 1. С. 50-56
2. Марина А.С., Єланська Н.О., Петренко М.А. Фінансова санація в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2019. Випуск 2 (51). С.118-122

3. Грешко Р.І. Формування механізму фінансового оздоровлення підприємств у сучасних умовах. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Випуск 669-671. С. 78-82

УДК 338.3:633.1:633.8

Вершута Ю. С.

здобувачка вищої освіти

Богданюк О. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДНІХ РЕАЛІЗАЦІЙНИХ ЦІН КУЛЬТУР ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ В УКРАЇНІ

В Україні найбільші посівні площі займають зернові та зернобобові культури. Народне господарство України базується на вирощуванні зернових та зернобобових культур, які, в свою чергу, формують основу сільськогосподарського виробництва країни. Зерно є унікальним дарунком природи і тому використовується, як продукт харчування людиною, на корм тваринам, а також як сировина для промислового використання.

За способом вирощування, морфологічними та біологічними особливостями зернові культури поділяють на дві групи:

- зернові, до цієї групи відноситься: пшениця, овес, ячмінь, пшениця, просо, жито та інші зернові;

- зернобобові, до цієї групи відноситься: горох, соя, квасоля, чечевиця та інші зернобобові.

Темпи експорту з України зернових і зернобобових, за даними Державної служби статистики України, на 22 лютого 2021 р., були на рівні 31 млн тон та відповідають закріпленій у зерновому меморандумі динаміці. Тому середні реалізаційні ціни на ці види продукції мають значний вплив на динаміку

експорту, обсяг реалізації та розвиток України, внесок агропромислової галузі в частку ВВП країни.

Таблиця 1

Групування областей України за середньою реалізаційною ціною культур зернових та зернобобових у січні-лютому 2021 р., грн/т

Групи областей	Області	Середня реалізаційна ціна у групі
до 5347,42	Закарпатська область та місто Київ	4884,95
5347,42 - 6065,84	Чернігівська, Сумська, Київська, Львівська та Івано-Франківська області	5929,1
6065,84 - 6784,26	Рівненська, Чернівецька, Полтавська, Житомирська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Волинська області	6374,05
6784,26 - 7502,68	Харківська, Кіровоградська, Луганська, Донецька, Херсонська, Одеська, Запорізька, Миколаївська, Дніпропетровська області	7119,3
7502,68 - 8221,1	Черкаська область	8221,1

За даними таблиці 1 можна дійти висновку, що найнижчі реалізаційні ціни культур зернових та зернобобових за аналізованих період у Закарпатській області і м. Києві (4629 грн/т та 5140,9 грн/т відповідно) та найвища ціна у Черкаській області (8221,1 грн/т). Середня реалізаційна ціна культур зернових та зернобобових в Україні за аналізованих період становить 6379,2 грн/т.

Слід зауважити, що у січні-лютому 2021 р. були зафіксовані найвища середня реалізаційна ціна за останні роки (рис. 1).

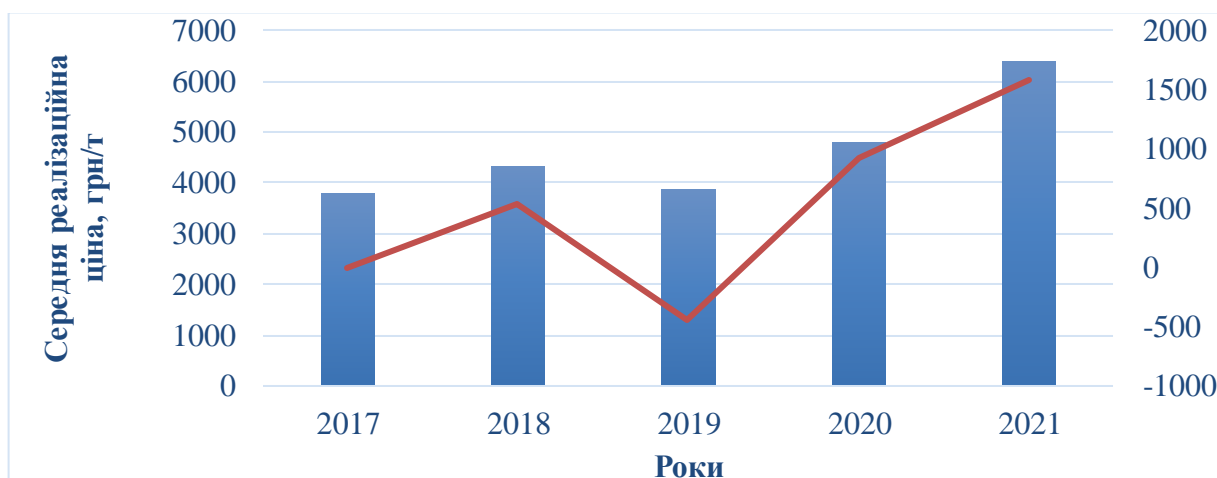

Рис. 1. Динаміка середніх реалізаційних цін культур зернових та зернобобових у 2017-2021 рр. та їх абсолютний приріст.

Обчислимо середні значення за аналізований період:

Середній абсолютний приріст:

$$\bar{A} = \frac{\Sigma A}{n-1} = 869,2 \text{ грн/т}$$

Середній коефіцієнт зростання:

$$\bar{K} = \sqrt[n-1]{\frac{x_n}{x_0}} = 1,83$$

Середній темп приросту:

$$\bar{\text{ТП}} = \bar{\text{ТЗ}} - 100 = 83\%$$

Отже, проведені розрахунки дають можливість спостерігати динаміку, формування та становлення реалізаційних цін на зернові та зернобобові культури в Україні. Зернові культури в Україні мають стратегічне значення, адже без масштабного постачання зернових, у тваринницьких господарствах не було б високих показників. Зернові культури є основою сільськогосподарського виробництва.

Література

1. Зернові та зернобобові культури. URL: <http://agroforward.com.ua/ru/category/556/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

УДК 658.15

Власова Н. Л.

здобувачка вищої освіти

Собченко Т. С.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Економічний потенціал як економічна категорія відображає економічні відносини працівників у процесі нарощування масштабів суспільного виробництва й оптимального використання ресурсів і можливостей виробництва

та реалізації продукції. Ці відносини виходять з об'єктивних економічних законів.

В економічному потенціалі важливу роль відіграють фінансові ресурси, що складаються зі статутного, додаткового й резервного капіталу, довго- і короткотермінових кредитів, фондів накопичення, вартості капіталу основних засобів, інвестованого капіталу, оборотних активів тощо. Не менш вагоме місце в складі економічного потенціалу займають нематеріальні ресурси, що є складовою потенціалу підприємства й здатні приносити економічну користь відносно тривалий період. Для цієї складової характерні відсутність матеріальної основи здобування доходів і невизначеність розмірів майбутнього прибутку від її використання [2].

В сучасних умовах, надзвичайно актуальним є забезпечення умов для ефективного використання потенціалу підприємства, тому важливим є розроблення системи аналітичних показників кількісної та якісної оцінки складових економічного потенціалу. Формування такої системи має ґрунтуватись на структурному підході, який дозволяє проаналізувати рівень відповідності економічного потенціалу підприємства його цілям, поставленим на перспективу.

Потенціал досліджується не тільки з позицій його ресурсного розуміння або сукупності можливостей випускати певну продукцію, створювати певний ефект чи досягти певної мети. Водночас визначають його внутрішню будову значно ширше, ніж через дослідження структури ресурсів або його функціональних можливостей. Вважається, що найдоцільнішим є змішаний підхід, коли структуризація потенціалу здійснюється за декількома критеріями: складом ресурсів і виконуваними функціями або зв'язками з матеріально-речовинною та суспільною формою прояву можливостей. Під час визначення змісту економічного потенціалу як фундаментального поняття облікової концепції, П(С)БО спираються на економічну реальність, а не на юридичну форму, ресурсно-майнову сутність чи обмежуються лише потенційною ефективністю. Економічний потенціал, що притаманний підприємству як суб'єкту господарювання, розглядається стандартами як можливість втілення майбутніх економічних вигод прямо чи опосередковано в потоки грошових коштів чи їх

еквівалентів і може бути поданий за структурою в різних аспектах (рис. 1) [1-4].

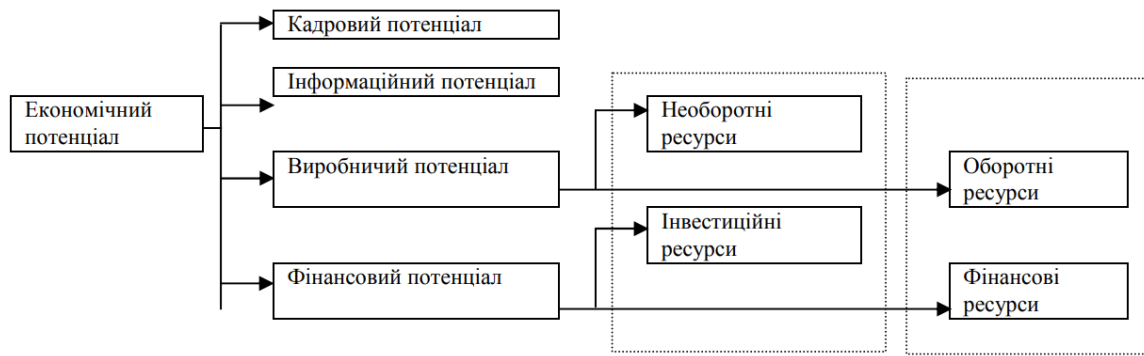

Рис. 1. Структура економічного потенціалу на засадах інформаційного підходу та в категоріях П(С)БО

Таким чином, визначення величини економічного потенціалу представляє суму вартісних характеристик його наявних елементів, та дає можливість характеризувати якісну величину загального економічного потенціалу підприємства, пов'язаного з вартісною оцінкою складових елементів [1].

Забезпечення раціонального використання економічного потенціалу підприємства значним чином пов'язане із необхідністю проведення якісних змін структури та складу ресурсів, а також із оптимізацією їх ефективного управління. Підвищення ефективності управління економічним потенціалом підприємства полягає в налагодженні їх раціонального використання та управління. При цьому, ресурси підприємства характеризуються низкою функціональних властивостей, ґрунтовне вивчення яких забезпечить їх своєчасне компенсування у процесі аграрного виробництва [4].

Отже, оцінка ефективності використання певних видів ресурсів проявляється на основі співставлення отриманих корисних результатів та понесеними витратами на їх отримання. Отже, ефективне та раціональне використання економічного потенціалу забезпечує отримання підприємством ефекту: економічного, екологічного та соціального ефектів. Відповідно отримані показники ефективності використання економічного потенціалу використовуються для здійснення оцінки ефективності господарської діяльності підприємства. Забезпечення формування економічного потенціалу підприємства

сприяє оперативному виявленню стратегічних можливостей підприємства, спроможних забезпечити підвищення конкурентних позицій на ринку.

Список використаних джерел

1. Савченко В.Ф. Потенціал національної економіки України: моногр. / В.Ф. Савченко; Міністерство освіти і науки України, Чернігівський державний інститут економіки і управління. – Чернігів: ЧДІЕіУ, 2009. – 273 с.

2. Калінеску Т.В. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток: моногр. / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 272 с.

3. Пантелєєв М.С., Коломієць Г.В. «Оцінка організаційного потенціалу підприємства». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1988/3/Panteljejev%20M.S.,%20Kolomijec'%20G.V..pdf>

4. Котирєва С. О. Сутність та особливості управління економічним потенціалом підприємства [Електронний ресурс] / С. О. Котирєва, С. Т. Дуда, К. А. Львівська // Науковий вісник. — 2007. — №17.1 — Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/portal/chem_biol /nvnltu/17_1/234_Kotyriewa_17_1.pdf

УДК 657

Гладюк Н. В.

здобувачка вищої освіти

Рябенко Л. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ

Підприємства у своїй виробничо-господарській діяльності щоденно здійснюють великий обсяг комерційних операцій. Реалізуючи продукцію, вони отримують дохід, один із найважливіший показників своєї діяльності. Всі

підприємства прагнуть до того, щоб випущена ними продукція була конкурентоспроможною, реалізовувалася в короткі терміни за найвищою ціною. Тому, облік і аналіз розрахунків з покупцями та замовниками завжди був і залишається одним із основних чинників щодо успішного функціонування підприємства.

Розрахунки з покупцями і замовниками, які є дебіторами для підприємства, виникають внаслідок здійснення реалізації продукції і товарів, виконання робіт і надання послуг стороню. Згідно з П (С) БО 10 «Дебіторська заборгованість» – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Відповідно дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1].

Важливе значення в обліку та аналізі розрахунків з покупцями та замовниками має Наказ «Про облікову політику підприємства», адже саме в ньому висвітлені всі елементи щодо їх обліку, які є специфічними для даного підприємства, тобто в обліковій політиці вказано, який з альтернативних варіантів запропонованих П(С)БО було обрано і має бути застосовано на практиці. В наказі про облікову політику підприємству доцільно відображати методику визнання безнадійної дебіторської заборгованості, а також: порядок організації та оформлення договірних відносин; склад і обсяг комерційної таємниці та порядок її захисту; розробка посадової інструкції бухгалтера до функцій якого входить облік розрахунків з дебіторами; форму ведення бухгалтерського обліку; організацію документації і документообігу; організацію, умови й строки зберігання документів та облікових реєстрів на підприємстві; робочий план рахунків; методи, способи і дату визначення величини резерву сумнівних боргів; порядок обліку резерву сумнівних боргів для різних видів поточної дебіторської заборгованості; методику визнання безнадійної дебіторської заборгованості; порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості; класифікаційні групи поточної дебіторської заборгованості; порядок обліку векселів.

На відміну від українських стандартів в міжнародній практиці не передбачено єдиного МСФЗ, який би регулював облік дебіторської заборгованості. Питання щодо обліку дебіторської заборгованості регулюються декількома міжнародними стандартами, серед яких МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів», МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [3]. Однак жоден з наведених стандартів не дає визначення дебіторської заборгованості. В МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» вказано, що дебіторська заборгованість визнається фінансовим активом (це будь-який актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти чи інший фінансовий актив від іншого підприємства. У МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» вказано порядок визнання, оцінки, наведено класифікацію дебіторської заборгованості, порядок визнання безнадійної дебіторської заборгованості, а розкриття інформації у примітках до річної фінансової звітності наведено в МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів».

На основі наведеної вище облікової політики група фахівців проводить комплексний аналіз для вибору найефективнішого методу аналізу розрахунків із дебіторами і кредиторами підприємства, що ґрунтувався би на принципах: - усебічності; - неперервності; - комплексності аналізу даних бухгалтерського обліку [2].

За умови достовірного обліку та ефективного аналізу на підприємстві фахівці матимуть усю необхідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. Ретельне виконання всіх етапів організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків дасть змогу побудувати на підприємстві ефективну систему, за допомогою якої можна ефективно керувати дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства. Така система не тільки покращить розрахунки з контрагентами, але й надасть більші можливості до ефективного залучення коштів у грошовий обіг на підприємстві, що відобразиться на результатах його діяльності в цілому.

Нормативно-правові акти допомагають організувати бухгалтерський облік

на відповідному рівні, а також своєчасно здійснювати аналіз розрахунків. Такі дії сприяють підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень на підприємстві. Крім того, для удосконалення обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками необхідно здійснити наступні заходи: внести зміни у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вищезазначеному стандарті. Разом із тим слід вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках.

Література

1. Наказ Міністерства фінансів України. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене від 08.10.1999 р. № 237. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : [монографія] / Є.В. Калюга. – К. : Ельга, НікаЦентр, 2014. – 360 с.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 / Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К., ФПБАУ, 2000. – 1268 с.

УДК 338.58:65

Гончарук Ю. М.
здобувачка вищої освіти

Гурська Л. Л.
*викладач економічних дисциплін,
ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України», м. Ірпінь*

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

За умов конкурентної економіки діяльність кожного суб'єкта господарювання спрямована на оптимізацію економічної вигоди, що знаходить

відображення у фінансових результатах. Прогнозування прибутку як абсолютного кінцевого показника діяльності підприємства дає можливість уникати значних прорахунків та пов'язаних з ними втрат грошових коштів. З метою нейтралізації ризику неприбутковості та підвищення результативності господарської діяльності, фінансовий стан підприємства потребує постійного прогнозування та аналізу.

Дослідженням окремих аспектів фінансового прогнозування займалися такі українські вчені, як Бечко П.К., Біла О.Г., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Вахович І.М., Герасимчук З.В., Гузар Б.С., Давиденко Н.М., Колотуха С.М., Кузьмін О.Є., Марцин В.С., Мних Є.В. Непочатенко О.О., Олексів І.Б., Поддєрьогін А.М., та ін. Їх праці є основою для розробки і реалізації нових напрямів і гнучких методик моделювання економічної діяльності підприємства із досягненням запланованих фінансових показників.

Прогнозування є важливою з'єднуючою ланкою між теорією і практикою у всіх галузях життя суспільства. Економічні прогнози, в тому числі і фінансових результатів, необхідні для визначення шляхів розвитку системи й економічних ресурсів, що забезпечують його досягнення, для виявлення найбільш імовірних і економічно ефективних варіантів довгострокових, середньострокових і поточних планів, обґрунтування основних напрямків економічної і технічної політики, передбачення наслідків прийнятих рішень і здійснюваних у даний момент заходів. У сучасних умовах господарювання, прогнозування стає одним з вирішальних наукових факторів формування стратегії і тактики розвитку економічних систем як на мікро так і на макрорівнях. Виділяють такі функції прогнозування: передбачувальну – опис можливих перспектив, станів, рішень проблем майбутнього та вказувальну – вирішення цих проблем, використання інформації про майбутнє в цілеспрямованій діяльності [1, с. 56].

Метою прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства виступає оцінка перспективного фінансового стану суб'єкта господарювання. Об'єктом прогнозування являється фінансовий стан аналізованих підприємств, який характеризується величиною комплексної бальної оцінки.

Першим етапом є прогнозування доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Ця операція є ключовою і, певною мірою, визначальною для підготовки проекту фінансових звітів у цілому — прогноз обсягу реалізації є відправною точкою для розрахунку показників звіту про фінансові результати та балансу. Другим етапом є підготовка проекту звіту про фінансові результати, що обумовлено необхідністю розрахунку суми нерозподіленого прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства і може бути реінвестований у виробництво, тобто спрямований на покриття майбутніх фінансових потреб.

Важливість прогнозування фінансового стану полягає, по-перше, в тому, що за його допомогою можна зробити розрахунки різноманітних варіантів розвитку подій, маючи можливість при цьому порівняти очікувані результати за кожним варіантом та вибрати найкращий. По-друге, важливість прогнозування фінансового стану обумовлюється тим, що воно дозволяє:

- виявити фінансові проблеми, які можуть виникнути у підприємства в перспективі;
- оцінити фінансовий стан підприємства в майбутньому під впливом різноманітних факторів;
- визначити можливі перспективні джерела фінансування діяльності підприємства в плані його розширення, подальшого виживання, зміцнення конкурентних позицій;
- визначити оптимальну структуру капіталу підприємства [3, с. 378].

Інформаційне забезпечення для здійснення прогнозування фінансового стану представлене аналітичними показниками і коефіцієнтами, сформованими на базі даних, відображених у фінансовій звітності. Отримання інформації про майбутнє, передбачення можливих або бажаних змін фінансових результатів сучасних підприємств є необхідним елементом формування їх ринкової стратегії. Прогнозування виступає основою розробки довготермінових та середньотермінових прогнозів щодо економічного стану підприємства в цілому та його окремих структурних підрозділів. Необхідність прогнозування прибутку, рентабельності, норми прибутку обумовлена тим, що через часті зміни ринкової

ситуації без прогнозу показників фінансових результатів підприємство не зможе якісно планувати розвиток матеріально-технічної бази, свої витратні статті, віддача яких не співпадає в часі з їх здійсненням. Також прогнозування надає можливість отримання науково-обґрунтованого висновку про можливі фінансові результати, термін досягнення бажаних результатів або навпаки – застерегти про небажані зміни та необхідність прийняття певних коригуючих рішень [2, с. 84].

Таким чином, ретельний прогноз фінансових результатів діяльності підприємства та всебічна оцінка отриманих даних є основою для подальшого розвитку та розширення його фінансово-господарської діяльності. На основі прогнозних показників рентабельності, платоспроможності, ліквідності, раціонального розміщення оборотних та необоротних активів, підприємство формує подальшу стратегію розвитку, що дозволить уникнути значних втрат та підвищити його конкурентоспроможність.

Література

1. Грабовський Б.Є. Економічне прогнозування і планування / Б.Є. Грабовський. К.: ЦНЛ, 2013.
2. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Київ. нац. торг-екон. ун-т., 2014. 536 с.
3. Поддєрьогін А.М., Фінанси підприємств: [підручник] / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; ред. проф. А.М. Поддєрьогін ; 8-е вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2013. – 519 с.

Грицюк Б. В.
здобувачка вищої освіти

Куць Т. В.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан підприємства характеризує рівень виробничо-фінансової діяльності. В загальному, під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

В економічній літературі прийнято виділяти наступні завдання аналізу фінансового стану підприємства: оцінка динаміки суми і структури коштів підприємства і джерел їх формування; виявлення зміни показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства; встановлення стану фінансової, кредитної, розрахунково-платіжної дисципліни; вивчення впливу показників оборотності засобів і рентабельності на фінансовий стан підприємства; виявлення резервів забезпечення фінансової стабільності підприємства; економічна діагностика фінансового стану підприємства та її партнерів; розробка моделі фінансового стану в умовах раціонального використання ресурсів господарюючого суб'єкта; обґрунтування основних напрямків і програми зміцнення фінансового становища підприємства на конкурентному ринку [1, 4].

На нашу думку, головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Проблемам формування показників фінансової звітності та їх аналітичної оцінки присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема: Ф. Бутинця, Л. Івченко,

В. Костюченко, Т. Кучеренко, А. Музиченка, М. Пушкаря, В. Савчука, Н. Ткаченко, М. Чумаченка, О. Федорченко. Низку важливих аспектів зазначеної тематики розкрито у публікаціях зарубіжних вчених-економістів: Р. Бола, А. Гінзбург, Т. Варфілда, А. Томпсон.

Однак, в результаті дослідження сучасного інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства, науковці Івченко Л.В. та Федорченко О.Є. наголошують на необхідності його удосконалення [2]. При проведенні аналізу фінансового стану підприємства основним повинен бути системний підхід: вивчення взаємозв'язків системи аналізу і системи підприємства через діяльність апарату управління. При цьому, якість управлінських рішень буде визначатися адекватністю аналітичних висновків, одержаних на основі інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану. Пріоритетним напрямом удосконалення інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану є необхідність використання фінансової звітності як основного джерела інформації при проведенні аналізу фінансового стану [3].

На практиці здійснення аналізу виділяють такі основні його прийоми: горизонтальний (часовий) аналіз; вертикальний (структурний) аналіз; трендовий аналіз, коефіцієнтний аналіз та факторний аналіз.

Література

1. Гуменюк О.О. Особливості проведення аналізу фінансового стану підприємства. Інноваційна економіка. 2016. №7-8. С.147-152
2. Івченко Л.В. та Федорченко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. Фінанси, облік і аудит. 2015. Випуск 1 (25), С. 197-208
3. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія за заг. ред. В.К. Савчука. – К.: ФОП Ямчинський О. – 2020. 292 с.

4. Фридман А.М. Финансы организации (предприятия) : учебник / М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2014., 488 с.

УДК 657.1

Делейчук З. М.
здобувачка вищої освіти
Рябенко Л. М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЗБУТ

В ринкових умовах господарювання до одного із завдань для вирішення управлінським персоналом підприємства віднесено забезпечення ефективної діяльності пов'язаної зі збутом готової продукції та формування конкурентоспроможної організаційної структури як елементу системи управління нею.

З метою підвищення ефективності збуту продукції використовують багатоканальні системи реалізації продукції. Кожне підприємство на основі маркетингових досліджень ринків збуту своєї продукції визначає структуру можливих каналів реалізації, їх зв'язок зі споживачами.

Визначення поняття «витрати на збут» наводиться у підручниках М.Д. Корінька [2], М.Т. Левочко [3], В.П. Пантелеєва [4], В.В. Сопка. З метою формування єдиного підходу до визначення сутності поняття «витрати на збут», пропонуємо під цим терміном розуміти сукупність ресурсів, які підприємство витрачає для забезпечення збуту продукції (товарів, робіт, послуг) та проведення реклами та маркетингової діяльності.

Методологічні основи формування інформації про витрати на збут в бухгалтерському обліку регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [1] та методичними рекомендаціями щодо формування собівартості продукції (робіт, послуг). А в торгівлі склад витрат на

збут пропонується Методичними рекомендаціями по формуванню складу витрат і порядку їх планування які затверджені наказом Міністерства економіки та по питанням європейської інтеграції України №145 від 22.05.2002 року. В кожному з цих нормативних документів витрати на збут згруповані за іншими статтями. У Методичних рекомендаціях перелік витрат, що входять до складу витрат на збут, значно розширений ніж в Положенні (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [1], витрати на збут охоплюють: – витрати матеріалів для пакування готової продукції на складах; – витрати на ремонт тари; – оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збутову діяльність; – витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг); – витрати на передпродажну підготовку товарів; – витрати на відрядження працівників, зайнятих у сфері збутової діяльності; – витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції (товарів, робіт, послуг) (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона); – витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору поставки; – витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; – витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства; – витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства; – інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

З облікової точки зору витрати на збут є окремим об'єктом, відображення якого надає можливість отримувати інформацію про обсяги витрат, що несе підприємство у процесі доставки продукції (товарів, робіт, послуг) до споживача.

Для синтетичного обліку витрат на збут Планом рахунків бухгалтерського обліку виділено активний рахунок 93 «Витрати на збут». Субрахунки на даному

рахунку не передбачені.

Аналітичний та синтетичний облік витрат на збут Методичними рекомендаціями по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку передбачено вести в журналах 5 або 5А. Однак, у цих журналах для обліку витрат на збут виділено тільки п'ять рядків, що не дозволяє групувати витрати за статтями, що пропонуються. Тому необхідно узагальнити ці витрати в окремій відомості, де їх порівнювати із кошторисними витратами та інформацією про фактичні витрати, що накопичилися з початку року. Це дозволить додатково контролювати їх фактичне споживання, виявляти відхилення від кошторису та, якщо можливо, групувати їх за причинами та винуватцями. Крім того, інформація про фактичні витрати на збут від початку року може бути використана при складанні звіту про фінансові результати.

З точки зору бухгалтерського обліку витрати на збут є окремою статтею, відображення якої забезпечує можливість отримання інформації про витрати, які підприємство мало в процесі доставки продукції (товарів, робіт, послуг) до споживача. Оптимізація таких витрат дає можливість збільшити прибутковість суб'єкта господарювання.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. №318. URL: <http://buhgalter911.com /Res/PSBO/PSBO16.aspx>

2. Бухгалтерський облік: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. за ред. М.Д. Корінька. Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009. 495с.

3. Левочко М.Т. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і аудит». К.: Вид-во ДП «Інформаційно-аналітичне агенство». 2008. 327 с.

4. Пантелєєв В.П. Фінансова звітність: посібник. К. Вид-во «Інформаційно-аналітичне агенство». 2006. 227 с.

Десятник Н. О.
здобувачка вищої освіти
Макарчук О. Г.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ

Аграрний сектор займає вагоме місце в економіці України. Від його розвитку залежить не лише національна економіка, а й добробут населення країни. При цьому в сільськогосподарських підприємствах спостерігається недостатність коштів, які необхідні для модернізації виробничих засобів, оскільки у багатьох господарствах засоби виробництва є фізично зношеними та морально застарілими. Це призводить до зниження ефективності виробництва. Вирішенням даної проблеми є кредитування сільськогосподарських підприємств.

Обсяги кредитів, наданих комерційними банками суб'єктам господарювання щороку зростають. Більшість виданих кредитів – це невеликі споживчі позики строком до 1 року. У той же час загальні обсяги кредитного портфеля підвищуються також за рахунок збільшення кількості клієнтів. Зі звітності про фінансову стабільність Національного банку України співвідношення банківських позик і річного чистого доходу позичальників коливається у межах 13–14% [3].

У 2020 р. відмічалось зниження платоспроможності і погіршення споживчих настроїв, що в свою чергу позначилось на кредитному попиті. Згідно з опитуванням банків він стримується різким падінням споживання послуг та багатьох груп товарів, перш за все тривалого вжитку. Проте падіння обсягів споживчих кредитів, що спостерігалось навесні 2020 р., швидше за все, не буде тривалим. Цьому сприятимуть поступове відновлення економіки та значна пропозиція кредитів з боку банків та інших фінансових установ. Обсяги

кредитування надалі будуть дещо нижчими від докризового рівня.

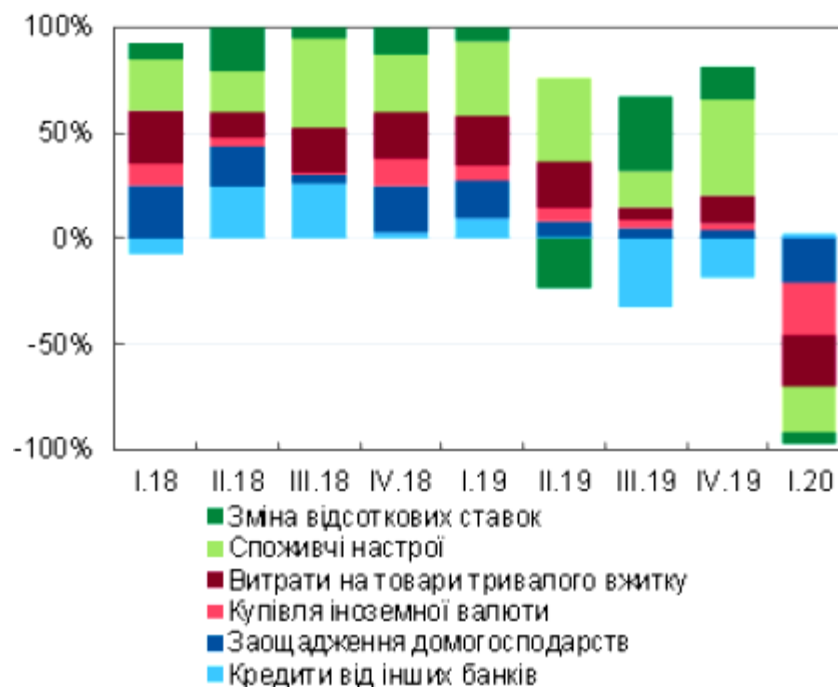

Рис. 1. Чинники зміни попиту на споживчі кредити [3]

За підсумками 2020 р. з передбачених планових асигнувань за напрямом здешевлення кредитів, Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства України згідно затверджених наказів та поданих реєстрів одержувачів бюджетних коштів фактично спрямувало уповноваженим банкам кошти у сумі 1047,7 млн. грн. або 99,9 % від запланованих, які були перераховані на поточні рахунки позичальників.

Загальний обсяг кредитів, залучених такими суб'єктами становив більше 143,5 млрд. грн., з них компенсовано за рахунок бюджетних коштів – 24,8 млрд. грн., у тому числі:

а) за видами кредитів:

- короткострокових – 11,6 млрд грн (46,7 %);
- середньострокових – 6,1 млрд грн (24,7 %);
- довгострокових – 7,1 млрд грн (28,6 %);

б) за видами діяльності позичальників:

- галузь тваринництва – 4,5 млрд грн (18 %);

- інші галузі – 20,3 млрд грн (82 %).

Водночас у Державному бюджеті на 2020 рік було визначено обсяг бюджетної підтримки АПК на рівні 4 млрд. грн., що становить лише 43% від встановленого обмеження і не відповідає не лише показнику 1% ВВП, а й реальній потребі у бюджетній підтримці однієї з ключових галузей економіки України [2].

З подальшим розвитком ринкових відносин зростає залежність функціонування сільського господарства від фінансово-кредитної системи. При цьому сезонність виробництва у сільському господарстві за нормального відтворювального процесу вимагає забезпечення раціонального співвідношення між власними і залученими коштами [1]. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність оцінити тенденції кредитування сільського господарства як в цілому, так і за видами економічної діяльності.

Література

1. Гомза В. М. Сучасний стан кредитування аграрних підприємств: проблеми та шляхи їх вирішення // Науковий вісник Херсонського державного університету, Випуск 6. Частина 2. , 2014. - С. 137-141.
2. Державна підтримка агросектору на 2020-2025 рр. Режим доступу: <https://agropolit.com/spetsproekty/751-derjavna-pidtrimki-agrosektoru-na-2020-2025-roki--slidkuyte-za-rukami-zakonotvortsiv>
3. Звіт про фінансову стабільність, Національний банк України, 2020 р. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H1.pdf?v=4

Дерень О. Р.

здобувачка вищої освіти

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ТА РУХОМ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних ринкових умовах господарювання успішна діяльність кожного підприємства полягає у підвищенні рівня економічної ефективності виробництва готової продукції. Облік готової продукції є надзвичайно актуальною метою для дослідження, оскільки поряд з обсягом реалізації підприємство планує обсяг прибутку, тому в системі організації бухгалтерського обліку на підприємстві особливе місце займає облік готової продукції, її відвантаження та реалізації. Саме тому реалізація продукції та отримання доходів в умовах конкуренції стають центральними проблемами функціонування підприємства [1].

Реалізація виробленої готової продукції завершує операційний цикл господарської діяльності суб'єкта господарювання. Підприємство має виробляти лише ті види продукції, які користується попитом на ринку збуту та задовольняють потреби споживачів. За умов швидко змінюваної ринкової ситуації завданням організації обліку є забезпечення управлінського персоналу підприємства інформацією для оперативного регулювання реалізації готової продукції, планування майбутньої господарської діяльності.

Нормативно-правове забезпечення та регулювання обліку готової продукції здійснюється у відповідності до чинного законодавства за допомогою законодавчих документів, таких як: закони України, накази та постанови міністерств, методичні рекомендації та інструкції, положення (стандарты) бухгалтерського обліку та інші.

У звітності кожного сільськогосподарського підприємства домінуючу позицію у складі оборотних активів займає стаття «готова продукція», адже від обсягів виробництва і реалізації продукції залежить показник прибутку.

До готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів відповідають затвердженим стандартам, пройшли технічний контроль підприємства і здані на склад або замовнику (покупцю) згідно з діючим порядком прийняття продукції. Сільськогосподарське виробництво характеризується різноманітними умовами надходження, зберігання і використання одержання продукції. Продукція є результатом виробництва. Всі елементи виробничого процесу (сировина, матеріали, які перебувають на різних його стадіях) утворюють незавершене виробництво.

Облік сільськогосподарської продукції і матеріалів повинен бути організований відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 776-IX від 14.11.2020, Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»[3]. У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 9 «Запаси», готовою вважається продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, та призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом. Відповідно, у нормативних документах, роботи і послуги не відносяться до складу готової продукції. Що ж стосується наданих підприємством послуг чи виконаних робіт, вважаємо за доречне відносити їх до складу виробництва та відображати на рахунку 23 «Виробництво». Підтвердженням нашої думки є норми П(С)БО 9 про те, що для підприємств, витрати на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу є незавершеним виробництвом. [2]

Одним з важливих завдань сучасних підприємств є організація ведення обліку готової продукції з метою її найефективнішої реалізації.

Основними завданнями обліково-аналітичного забезпечення руху готової продукції на підприємстві є:

- систематичний контроль за випуском готової продукції, використанням запасів і зберіганням на складах; обсягом виконаних робіт й послуг;

- своєчасне та правильне документальне оформлення відвантаженої та відпущеної продукції (робіт, послуг);

- чітка організація розрахунків з покупцями, контрагентами за виконанням планів договорів щодо обсягу та асортименту реалізованої продукції, з метою проведення оцінювання менеджерів;

- своєчасний і точний розрахунок сум за реалізовану продукцію, фактичних витрат на її виробництво та облік нарахування та сплати належних до обсягу реалізації податків та зборів.

Облік готової продукції здійснюється на основі первинних документів – актів, накладних, відомостей випуску продукції; документів, що засвідчують якість. З використанням комп'ютерної техніки на багатьох виробничих підприємствах прийнято вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів [4].

Література

1. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації / - 2007 - с.321 -324.URL: <https://lib.dsau.dp.ua/book/43683?lang=ru>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» N 588 від 29.09.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" N 1019 від 12.12.2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

4. Гончарова Т.В. Облік продукції, робіт, послуг та їх реалізація / Т.В. Гончарова [http: / URL: www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences8f.pdf](http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences8f.pdf).

Зволинська О. В.
здобувачка вищої освіти
Рябенко Л. М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ФАКТОРІВ ЇХ ФОРМУВАННЯ

В сучасних умовах ринкової економіки головною метою діяльності суб'єктів господарювання є отримання прибутку, що безпосередньо залежить від рівня їх доходів. Динаміка доходу, його величина свідчить про міру ефективності діяльності підприємства, суспільне визнання вироблюваної ним продукції, нарешті, про місце і роль підприємства на відповідному ринку. Тому аналіз доходів підприємства та факторів їх формування має велике значення в оцінці ефективної діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, економічна суть доходів полягає у відшкодуванні витрат на ведення діяльності й отримання відповідної суми прибутку, яка забезпечує досягнення стратегічної мети підприємства – приріст власного капіталу. Логічна та структурована класифікація доходів дає можливість ефективно ними управляти та бути складовою сучасної системи управління.

Аналіз доходів – це частина економічної стратегії підприємства. Він спрямований на створення економічних умов, що забезпечують відшкодування постійних витрат підприємства, покриття змінних витрат, які залежать від обсягу реалізації продукції, повної і своєчасної оплати всіх видів податків, обов'язкових платежів та забезпечення отримання прибутку.

Стратегія аналізу доходу передбачає:

- створення інформаційної бази для прийняття управлінських рішень;
- проведення аналізу обсягу та складу оптимальних доходів, чинників, які визначають їх розмір та рівень, ступеня достатності отримання доходів для забезпечення самофінансування розвитку підприємства;

- формування політики отримання доходів та вибір інструментів та важелів їх реалізації;
- розробку прогнозу можливих варіантів отримання доходів за видами діяльності та їх експертизу щодо можливості реалізації;
- формування оптимального варіанта плану доходів підприємства.

Метою аналізу доходів підприємства є вивчення і виявлення потенційних можливостей збільшення доходів господарської діяльності підприємства.

Основні завдання аналізу доходів підприємства полягають в наступному:

- контроль за виконанням планів отримання доходів від реалізації продукції;
- виявлення факторів формування доходів від реалізації та розрахунки їхнього впливу;
- розрахунок прогнозних значень доходів від реалізації;
- розроблення заходів для ефективнішого управління підприємством на основі проведеного аналізу.

Методика аналізу доходів здійснюється як за доходами в цілому по підприємству, так і за їх джерелами надходження.

Одними з методичних підходів для аналізу доходів підприємства відображені в табл. 1.

Таблиця 1

Методичні підходи до аналізу доходів

Методичний підхід	Зміст
Горизонтальний аналіз доходів	Порівняння показників звітного періоду з показниками минулих періодів
Вертикальний (структурний) аналіз доходів	Структурний аналіз доходів підприємства за джерелами їх надходження
Порівняльний аналіз доходів	Порівняльний аналіз показників підприємства та галузі в цілому, порівняльний аналіз показників підприємства з його конкурентами, порівняльний аналіз звітних та планових показників
Факторний аналіз доходів	Статистичний метод аналізу впливу окремих факторів (чинників) на результативний показник. За допомогою нього можна розрахувати суму впливу даних факторів, на основі яких визначити невикористані можливості щодо збільшення доходу підприємства. Для проведення факторного аналізу доходів потрібно підготувати необхідну інформацію та розрахувати показники, які впливають на дохід.

Отже, основними факторами, які мають вплив на формування доходів підприємства, є:

- 1) Обсяг виробництва і реалізації продукції, на що впливають асортимент продукції, ритмічність випуску та ін.;
- 2) Рівень товарності окремих видів продукції – відношення кількості реалізованої продукції до кількості виробленої, виражене у відсотках;
- 3) Структура реалізованої продукції, за якою продукція з найбільшою часткою реалізації у загальній структурі дає найбільший дохід для підприємства;
- 4) Ціна реалізації, на яку впливає якість продукції, рівень інфляції, рівень оподаткування, канали реалізації, ринки збуту;
- 5) Витрати на виробництво продукції, її реалізацію, зберігання та ін.

Література

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.04.2021).
2. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
3. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

УДК 338.24.01

Зелінська В. В.
здобувачка вищої освіти
Макарчук О. Г.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

СТАТИСТИКА ПРИРОДНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ

У сучасних умовах глобалізації проблема демографічної стійкості будь-якої країни світу є надзвичайно актуальною. Негативно на демографічну

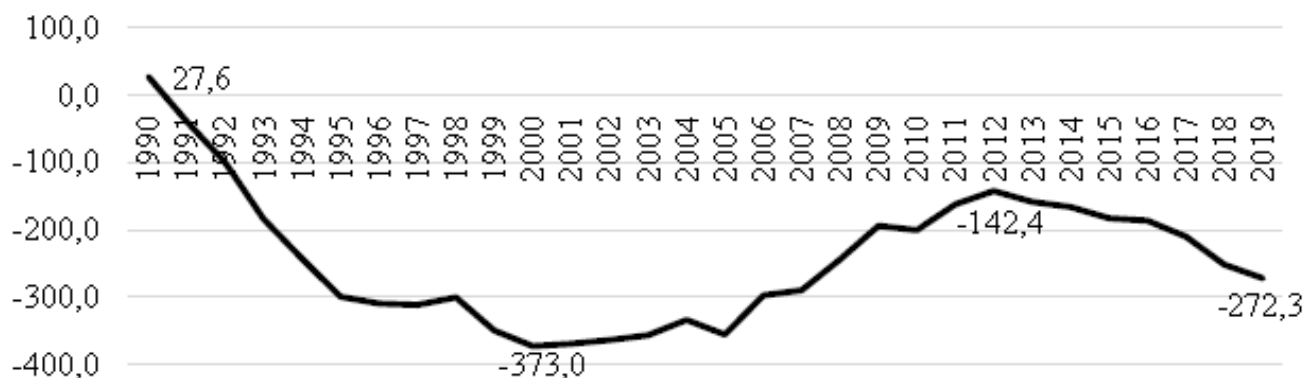
стійкість впливає надмірне зростання чисельності населення та надмірне його скорочення, що несе загрозу для соціально-економічної, фінансової і політичної стабільності. Зазначена проблема нині надзвичайно важлива для України, оскільки в умовах різкого скорочення чисельності населення України, посилення трудової міграції відбуваються деструктивні процеси, зокрема в сфері зайнятості, освіти, соціального захисту тощо. Так, на жаль, нині Україна займає 207 місце в рейтингу країн світу за чисельністю населення та має найвищі темпи його скорочення [1].

Природний рух населення — це зміна чисельності і складу населення в результаті народжуваності і смертності без врахування механічного переміщення (міграції) [2]. Об'єктом дослідження природного руху є такі статистичні сукупності: чисельність померлих, чисельність народжених, число зареєстрованих шлюбів та розлучень, а також чисельність всього населення та окремих його контингентів. Статистика вивчає природний рух населення з метою визначення його абсолютних розмірів, оцінки рівнів та ступенів поширення серед окремих контингентів населення, тенденцій зміни природного руху та складових, а також порівняння інтенсивності цих процесів у регіональному аспекті. Для цього використовується система статистичних методів: екстенсивного та інтенсивного аналізу, а також моделювання. Населення, його соціальне самопочуття та розвиток є визначальною ознакою суспільства, основою зміцнення країни. У зв'язку з цим, демографічна сфера завжди є об'єктом пильної уваги політиків та громадськості.

З 01.01.1991 р., як почався процес природного скорочення населення. Так, станом на 01 січня 2019 р. воно становило 272,3 тис. осіб та його динаміка за 1990–2019 рр. наведена на рис. 1.

Дані, які відображені на рис. 1 свідчать про нестійку тенденцію природного скорочення чисельності населення, яке мало максимальне значення у 2000 році – 373 тис. осіб; з 2001 р. по 2009 р. відбулось його уповільнення до 142,4 тис. осіб; з 2010 р. знову почали рости його обсяги до 272,3 тис. осіб. Зазначені тенденції

можна пояснити за рахунок проведення аналізу темпів приросту (скорочення) чисельності населення, зокрема кількістю народжуваних та кількістю смертей.

Примітка: дані по Україні наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Рис. 1. Динаміка природного приросту (скорочення) чисельності населення України в 1990–2019 рр. (на 1 січня), тис. осіб [1]

Проблема забезпечення демографічної стійкості і стабілізації демографічних процесів на сучасному етапі має розглядатись в контексті пошуку шляхів приросту міграції, зокрема шляхом повернення в Україну емігрантів, зокрема трудових. При паралельному пошуку резервів зростання якісних характеристик населення України [1].

Аналіз природного руху населення України дозволяє зробити такі висновки: в Україні простежується чітка проблематична тенденція до зменшення природного приросту населення, насамперед за рахунок зростання рівня смертності; зниження народжуваності і зростання смертності обумовлено значною мірою статеві-віковою структурою населення; розширене відтворення населення в Україні не забезпечується, так як депопуляційні тенденції при існуючій структурі населення досить стійкі.

Література

1. Заюков, І., Лавров, Р., & Олійник, Л. (2021). Сучасні тенденції природного руху населення як фактору забезпечення демографічної стійкості

України. Економіка та суспільство, (24), Режим доступу:
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-12>.

2. Ярова В.В., Лебеденко А.М. (2020). Залежність природного руху населення від ВВП на душу населення, Режим доступу:
<http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/13494/1/134.pdf>

УДК 338.439.4:339 (477)

Красноштан А. О.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РИНКУ МЕДУ

Мед був важливим елементом міжнародної торгівлі ще за часів Київської Русі.

Сьогодні в Україні налічується близько 400 000 бджолярів, на яких припадає 4 млн. вуликів. Основними виробниками меду є вісім областей: Вінницька, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Житомирська, Миколаївська, Полтавська і Кіровоградська. Ці регіони забезпечують виробництво 70% меду. Український мед постачається в 35 країн світу.

Виробництво меду в Україні значно розвинулось за роки незалежності. Особливою популярністю на ринку український мед користується за рахунок високої якості та відносно низької ціни, порівняно з продуктами бджільництва інших країн. З 2008 року Україна займає перше місце по об'єму виробництва серед Європейських країн та четверте у світі, поступившись таким країнам як Китай, Туреччина та Аргентина. З 2012 року Україна перемістилась на 3-тє місце у світі, поступившись лише Китаю та Туреччині. Високий рівень виробництва (70-80 тис. тонн на рік) підтверджується високим рівнем споживання - в середньому 1,2 кг на людину в рік, що є одним з найбільших в Європі. Серед

країн-експортерів меду найвищим попитом користується мед з Аргентини, через те, що його виробляють якісно та за низькою ціною. Наступними за нею йдуть Китай, Мексика та Україна.

На ринку найвищим попитом користується мед, зібраний з однієї рослини – мономед. В Україні мономед виробляють в місцях, де цвіте багато одного медоносу, або в ізольованих місцях, де є лише одна медоносна рослина. На продаж виробляється мед з п'яти рослин - соняшнику, гречки, ріпаку, липи та акації, а також мед із різнотрав'я.

Найбільше меду виробляють пасічники Житомирської, Хмельницької, Вінницької, Миколаївської та Івано-Франківської областей. Близько 70% українського меду експортується за кордон. В Україні 74 підприємства займаються експортом меду.

Основними імпортерами меду з України в 2020 році стали Польща (25% експорту), Німеччина (20%), Бельгія (11% експорту) та США (10% експорту).

Експорт меду з України у 2020 р. зріс на 45,1% порівняно з 2019 р. – до 80,8 тис. тонн з 55,7 тис. тонн, у доларовому вираженні – на 27,2%, з 101 млн. дол. США до 139 млн. дол. США (рис. 1). Частка в експорті збільшилась до 0,28%.

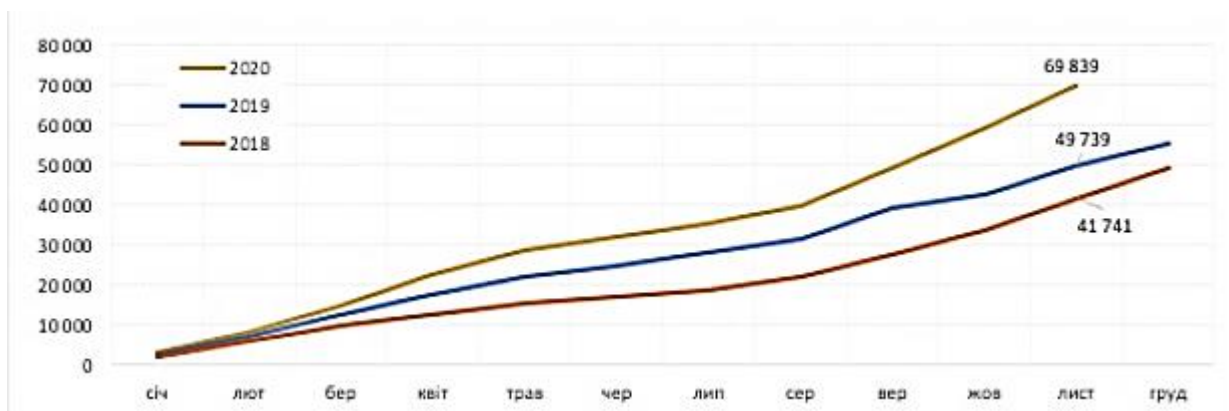

Рис. 1. Динаміка експорту українського меду, тис. тонн

Імпорт меду в Україну в 2020 р. зріс у натуральному вираженні в 6,5 разів, у вартісному – в 4,5 рази, що в абсолютному виразі складає 0,14 тис. тонн на суму 0,27 млн. дол. США.

На внутрішньому ринку меду України за останні роки не відбулося суттєвих змін, адже споживання меду українцями є стабільним, а обсяг виробництва продуктів бджільництва є достатньо великим, щоб задовольнити внутрішні потреби в даній продукції та постачати мед до інших країн. За рік Україна в середньому виготовляє 70 - 80 тис. тонн, з них на внутрішньому ринку споживається в середньому 20 тис. тонн меду.

Аналізуючи статистичні дані ринку українського меду, можна простежити його чітку тенденцію до збільшення. У період з 2018 по 2020 рік, експорт меду зріс на 47%. Високий попит на український мед з боку країн Європейського Союзу, обумовлений низкою причин:

- невизначеність з подальшим розвитком ситуації з COVID-19, а відповідно активне формування запасів на весь сезон 2020/2021;
- неврожай меду в ЄС, за попередніми оцінками урожай меду в ЄС знизився на 40%, через несприятливі погодні умови;
- Україна має ряд переваг - географічна близькість до основного покупця і якість українського продукту.

Показники свідчать про високий рівень рентабельності та розвитку такої галузі сільського господарства як бджільництво. Обсяги виробництва вітчизняних продуктів бджільництва є достатніми, аби задовольнити внутрішні потреби споживачів та експортувати український мед до країн ЄС.

Література

1. Синяк М. О. Моделювання динаміки розвитку ринку меду в Україні : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 051 «Економіка». Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 98 с.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. FAOSTAT. URL : <http://www.fao.org/faostat/en>.

Кривошея А. Ю.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Зерновий сектор України має важливе соціально-економічне та політичне значення для розвитку національної економіки, забезпечення продовольчої та економічної безпеки держави.

Найбільшу частку в структурі посівних площ сільськогосподарських культур займають зернові культури, що пояснюється їх стратегічним значенням та універсальністю використання. На аграрному ринку зернові культури зберігають свої конкурентні переваги, провідні позиції в експорті та внутрішньому споживанні.

Оскільки зерновим культурам належить особлива роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, актуальним є питання аналізу тенденцій і перспектив розвитку зернової галузі. З цією метою застосуємо методи укрупнення періодів, згладжування ряду динаміки за допомогою ковзної середньої та аналітичне вирівнювання ряду динаміки (табл. 1).

Вибір типу функції ґрунтується на теоретичному аналізі сутності урожайності зернових культур, характері її динаміки. Аналітичне вирівнювання ряду динаміки за прямою використовується у тих випадках, коли рівні динамічного ряду змінюються в арифметичній прогресії або наближуються до неї.

Рівняння лінійного тренду має вигляд:

$$y_t = a_0 + a_1 t, \quad (1)$$

де a_0 , a_1 - параметри прямої (початковий рівень і щорічний приріст); t - час.

**Виявлення тенденції урожайності зернових і зернобобових культур в Україні
за 2005-2019 роки, ц/га**

Рік	Урожайність зернових і зернобобових культур, ц/га Y	Метод укрупнення періодів		Метод ковзної середньої		Метод аналітичного вирівнювання за прямою			
		Σ	y	Σy	y	t	t ²	yt	y _t
2005	26	71,9	23,967			-7	49	-182	23,06
2006	24,1					-6	36	-144,6	24,92
2007	21,8			71,9	23,97	-5	25	-109	26,78
2008	34,6	91,3	30,433	80,5	26,83	-4	16	-138,4	28,64
2009	29,8			86,2	28,73	-3	9	-89,4	30,5
2010	26,9			91,3	30,43	-2	4	-53,8	32,36
2011	37	108,1	36,033	93,7	31,23	-1	1	-37	34,22
2012	31,2			95,1	31,7	0	0	0	36,08
2013	39,9			108,1	36,03	1	1	39,9	37,94
2014	43,7	130,9	43,633	114,8	38,27	2	4	87,4	39,8
2015	41,1			124,7	41,57	3	9	123,3	41,66
2016	46,1			130,9	43,63	4	16	184,4	43,52
2017	42,5	139	46,333	129,7	43,23	5	25	212,5	45,38
2018	47,4			136	45,33	6	36	284,4	47,24
2019	49,1			139	46,33	7	49	343,7	49,1
Σ	541,2	X	X	X	X	0	280	521,4	541,2

Параметри a_0 і a_1 рівняння лінійного тренду визначають способом найменших квадратів, розв'язавши систему нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} na_0 + a_1 \Sigma t = \Sigma y \\ a_0 \Sigma t + a_1 \Sigma t^2 = \Sigma yt \end{cases} \quad (2)$$

$$\begin{cases} a_0 = 541,2/15 = 36,08 \\ a_1 = 521,4/280 = 1,86 \end{cases} \quad (3)$$

Рівняння лінійного тренду матиме вигляд:

$$y_t = 36,08 + 1,86t \quad (4)$$

Тобто, середній щорічний приріст урожайності зернових і зернобобових культур

складає 1,86 ц/га.

Підставляючи у рівняння $Y_t = 36,08 + 1,86t$ послідовно значення t , отримаємо вирівняний ряд динаміки врожайності зернових і зернобобових культур, який абстрагований від випадкових коливань і характеризується систематичним ростом (рис. 1).

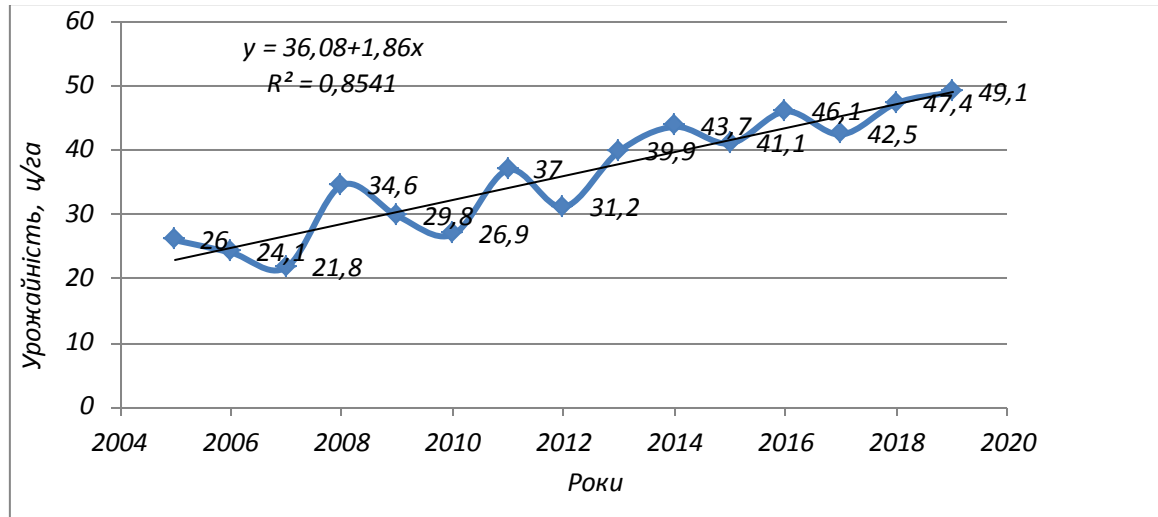

Рис. 1. Динаміка урожайності зернових і зернобобових культур в Україні за 2005-2019 роки, ц/га

Оцінку рівня адекватності трендової моделі здійснюють за допомогою:

- коефіцієнта детермінації

$$R^2 = 1 - \frac{\sum (y_t - \hat{y}_t)^2 \div n}{\frac{\sum y^2}{n} - \left(\frac{\sum y}{n}\right)^2} \quad (5)$$

- похибки апроксимації

$$v = \sqrt{\frac{1}{n-m-1} \times \sum \left(\frac{Y_t - y_t}{y_t}\right)^2} \times 100\% \quad (6)$$

де n – кількість рівнів ряду динаміки; m – кількість параметрів рівняння тренду.

Похибка апроксимації становить:

$$v = \sqrt{\frac{1}{15-2-1} \times 0,18596} \times 100\% = 12,4\% \quad (7)$$

Оскільки стандартна похибка апроксимації менше 15%, трендову модель

можна використовувати для прогнозування. Точкова оцінка прогнозу урожайності зернових і зернобобових культур становить:

$$Y_{2021}=52,8 \text{ ц/га} \quad (8)$$

Таким чином, Україна має реальний потенціал збільшити обсяги виробництва зернових культур та підвищити свої позиції щодо експортеру зерна на світовий ринок, зробити вагомий внесок у подолання світової продовольчої кризи.

Застосування статистичних методів дозволяє здійснити комплексний аналіз зерновиробництва, виявити резерви збільшення його обсягів, провести обґрунтовані прогностичні розрахунки за методом екстраполяції тренду.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 658.15

Кулібаба М. Р.
здобувач вищої освіти
Собченко Т. С.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

За сучасних умов економічного розвитку найважливішим практичним завданням та вихідною умовою забезпечення підвищення ефективності інвестицій є застосування комплексної методології аналізу й оцінки грошових потоків з метою визначення шляхів зростання віддачі від інвестиційної діяльності підприємства, вибору вірних альтернатив його інвестиційного розвитку, а також зниження ризиків господарсько-економічної діяльності та, у подальшому,

підвищення її результативності. Безпосередньою метою аналітичної оцінки ефективності управління грошовими потоками є виявлення рівня достатності коштів, необхідних не лише для забезпечення динамічного функціонування підприємства, а й для подальшого його інвестиційно-інноваційного розвитку.

Відповідно, постає питання розробки моделі, яка б на основі комплексного аналізу грошових потоків, визначала необхідний рівень інтенсивності використання інвестиційних коштів підприємства; найбільш прийнятні варіанти джерел їх надходжень та напрями витрачання; прогнозувала витрати й надходження коштів для забезпечення поточної та перспективної інвестиційної діяльності, ураховуючи при цьому ризик втрати платоспроможності, а також можливості підвищення рівня ефективності управління грошовими потоками підприємства.

Аналітична модель ефективності управління грошовими потоками в інвестиційній діяльності підприємства, ґрунтується на комплексному аналізі грошових потоків в інвестиційній діяльності та оптимізації величини інвестиційних потоків підприємства для досягнення максимального соціально-економічного ефекту з урахуванням рівня фінансового ризику інвестиційної діяльності. Використання даної моделі у практичній діяльності підприємства є науково обґрунтованим, раціональним підходом до обґрунтування подальших напрямів інвестиційної активності та соціально-економічного розвитку суб'єкта господарювання.

До основних принципів аналізу грошових потоків належать: комплексність, системність, коректність, послідовність, систематизованість, оперативність, інтерпритованість. До специфічних принципів побудови моделі аналітичної оцінки грошових потоків в інвестиційній діяльності підприємства можна віднести:

- 1) комплексність – даний принцип полягає в охопленні всіх необхідних показників для всебічного дослідження грошових потоків в інвестиційній діяльності;

2) системність – цей принцип полягає у дослідженні грошових потоків в інвестиційній діяльності як складових динамічної системи, загального грошового потоку на підприємстві, елементи якого тісно пов'язані між собою;

3) перспективність – даний принцип означає, що підприємство повинно здійснювати аналіз інвестиційних грошових потоків як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, тобто всі інвестиційні проекти, які реалізуються або будуть реалізовані підприємством, мають ґрунтуватись на аналізі майбутніх грошових потоків від інвестиційної діяльності підприємства;

4) відповідність – принцип ґрунтується на тому, що при проведенні аналізу необхідно використовувати саме ті показники, які є доцільними та доречними, щоб уникнути дублювання й надлишкової трудомісткості методики, при цьому слід чітко дотримуватись методики визначення показників з метою правильності їх розрахунків;

5) послідовність – принцип полягає в поетапному проведенні аналізу грошових потоків в інвестиційній діяльності, що дозволяє поступово поглиблювати і узагальнювати результати аналізу;

6) оперативність – принцип полягає у швидкості й чіткості проведення аналізу, оскільки грошовий потік перебуває під впливом великої кількості факторів, які здатні впливати та змінювати обсяги і структуру грошових потоків на підприємстві;

7) інтерпретованість – цей принцип полягає в обґрунтуванні допустимих меж аналітичних показників, тобто не явності шкали для їх аналізу, що дозволить швидко і правильно тлумачити результати проведеного аналізу відповідно до запропонованої методики;

8) ефективність – принцип полягає у виявленні диспропорцій між грошовими потоками в інвестиційній діяльності підприємства та встановленні причин їхнього виникнення з метою підвищення ефективності управління ними.

Отже, аналітична оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства є основою для прийняття управлінських рішень, а тому має бути обґрунтована і давати можливі оцінити можливі ризики. Тому,

найоптимальнішим варіантом для обґрунтування заходів щодо використання грошових коштів є побудова аналітичної моделі, яке не лише відображає грошовий потік за напрямками використання, а й дозволяє визначити ефективність вкладень та ступінь ризикованості.

Література

1. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності: навчальний посібник. Укладачі Н.О. Бондаренко, В.Д. Понікаров, С.М. Попова. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 300 с.
2. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів) : навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 282 с.
3. Білецька К.М. Удосконалення організації обліку грошових коштів підприємства.
4. Боярова О. А. Роль Звіту про рух грошових коштів у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень // Науковий вісник НУБіП України.

УДК 631:338

Лебедько А. В.

здобувачка вищої освіти

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Агропромисловий комплекс – один з найбільш прибуткових та провідних секторів господарської діяльності в Україні. Від його розвитку залежить економічне зростання нашої країни, її конкурентоспроможність на ринку серед інших країн світу з ринковою економікою. Аграрний сектор України формує 16-17% ВВП країни. Він забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу

незалежність нашої країни, а також формує значну кількість нових робочих місць переважно в сільській місцевості. Близько 60% фонду споживання населення забезпечує аграрний сектор, він займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту і показує себе, як єдина галузь, яка щороку забезпечує позитивне зовнішньо-торгівельне сальдо.

Нині Україна займає лідируючі позиції на світовому аграрному й продовольчому ринках, базуючись на земельному та ресурсному потенціалах галузі, які потрібно й надалі розвивати та удосконалювати. Як свідчать дослідження вітчизняних науковців, до найбільш конкурентоспроможної продукції сільського господарства можна віднести кукурудзу, ячмінь, ріпак, пшеницю. Крім того, результати аналізу доводять наявність конкурентних переваг меду [3]. За даними Українського клубу аграрного бізнесу, наша країна є одним зі світових лідерів експорту соняшникового шроту та олії, вартість експорту складала 5,3 млрд доларів [2].

Разом з тим, слід зазначити, що на агропромисловий комплекс України розвивається в досить складних умовах, а карантинні обмеження у всіх країнах світу у зв'язку з пандемією COVID-19 лиш посилюють це.

Узагальнюючи результати наукових досліджень щодо тенденцій розвитку аграрного бізнесу в Україні, можна виділити наступні проблеми його розвитку:

- незавершеність земельної реформи;
- недостатній рівень інноваційного розвитку сектору, високий рівень зношеності техніки, використання застарілих технологій, які провокують ризики збільшення виробничих витрат, тобто техніко-технологічне оновлення виробництва відбувається повільно;
- низька платоспроможністю населення обумовлює обмежену ємність внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та продовольства;
- недосконалість інфраструктури аграрного ринку та логістики зберігання, що зумовлює значні витрати продукції;
- значна частина сільськогосподарських виробників непоінформована або має обмежену кількість знань про кон'юнктуру ринків;

- самоорганізація та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства недостатньо ефективні, сільськогосподарським виробникам досить складно захищати свої інтереси, тощо.

В багатьох наукових публікаціях виокремлюється проблема недофінансування вітчизняного аграрного сектору, внаслідок лібералізації цін, нееквівалентного обміну між сільським господарством та іншими галузями економіки, низькою доступністю кредитних ресурсів та нестабільністю макроекономічного стану [3].

Отже, український агропромисловий комплекс має достатньо великий потенціал виробництва. Його слід ефективно використовувати для успішної інтеграції України в економічний простір світу через вирішення актуальних проблем його розвитку.

Література

1. Куць О.І., Куць Т.В. Аналітична оцінка фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія. За заг. ред. В.К. Савчука. К., 2020. С.270-281

2. Україна стала одним з лідерів в світовому аграрному експорті (2020) <https://mind.ua/news/20208106-ukrayina-stala-odnim-z-lideriv-v-svitovomu-agrarnomu-eksporti>

3. Ходан О., Глущенко Я. Оцінювання експортного потенціалу агропромислового комплексу України. Ефективна економіка. №6. 2016. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5052>

Лисенко К. С.

здобувачка вищої освіти

Богданюк О. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аналітика на малих сільськогосподарських підприємствах базується переважно на порівнянні показників між звітним та попереднім періодами, фактичними і плановими показниками. Оскільки в таких підприємствах облік є спрощеним, і не завжди об'єктивно відображає процеси і результати діяльності, тому відіграє малозначну роль в прийнятті управлінських рішень. В середніх підприємствах аналіз співвідношень доповнюється аналізом тенденцій, оскільки облік (оперативно-технічний, статистичний, фінансовий, управлінський) надає більші масиви інформації, має більш системний та динамічний характер. Аналіз співвідношень та тенденцій на великих аграрних підприємствах доповнюється варіантним аналізом, орієнтованим на різномірні потреби управління. Інформаційною базою аналізу виступає вся сукупність облікових та позаоблікових даних, а сама аналітична інформація є основою для реалізації всіх функцій управління. Складна організаційна структура великих підприємств має визначальний вплив на специфіку аналітичної роботи, яка здійснюється на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях.

На оперативному рівні формуються первинні дані, а основний аспект аналітичної роботи полягає у збиранні, групуванні інформації для її подальшої систематизації та обробки на тактичному рівні. Відповідальними за формування даних є обліковець, бухгалтер або економіст згідно з штатним розписом структурного підрозділу.

На тактичному рівні проводиться аналіз поточної діяльності підприємства по окремих ланкам, підрозділам Аналітичні процедури здійснюють працівники бухгалтерії, планово-фінансового або аналітичного відділу. Процес обґрунтування управлінських рішень передбачає складання аналітичних обґрунтувань, кошторисів.

На стратегічному рівні приймаються управлінські рішення щодо довгострокових перспектив розвитку підприємства. Основними завданнями аналітичної роботи є: комплексна оцінка діяльності агропідприємства з метою визначення ступеня досягнення фінансових та стратегічних цілей; представлення найбільш вагомих результатів аналізу діяльності керівництву та їх відображення в стратегічній та управлінській звітності, орієнтованій на зовнішніх зацікавлених осіб; проведення причинно-наслідкового аналізу для визначення найбільш суттєвих чинників, які обумовили визначений рівень показників або їх відхилення від запланованих; прогнозування перспективи розвитку підприємства за допомогою варіантного аналізу.

На сьогоднішній день великі аграрні підприємства розраховують показники вартості підприємства, найпоширенішими з яких є: MVA, SVA, EVA. До переваг таких показників можна віднести те, що вони є: одним з основних індикаторів результативності діяльності підприємств; характеристикою рівня добробуту і збагачення власників (акціонерів) підприємств; головним індикатором його інвестиційної привабливості; показником рівня конкурентоспроможності підприємства; одним із основних параметрів проведення антикризових та реструктуризаційних заходів.

У великих підприємствах аналітична інформація відображається в аналітичних, стратегічних, та інших звітах у зручній для управління формі і використовується для обґрунтування управлінських рішень, стратегій розвитку, аналітичного забезпечення всіх функцій управління.

В сучасних умовах відбувається зміна аналітичної парадигми шляхом зменшення ролі облікової моделі та підвищення значення вартісної концепції аналізу. Це пов'язано з тим, що аналіз на основі облікових даних має

ретроспективний характер. При цьому виникає суттєвий часовий лаг між інформацією на основі якої приймаються рішення та реальною ситуацією, на яке воно спрямовується. Вартісно-орієнтований підхід до аналізу базується на теперішніх можливостях економічної діяльності і орієнтується на майбутнє.

Література

1. Лень В. С. Обліково-аналітичне забезпечення: визначення поняття. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: I Міжнародна науково-практична конференція. Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т. 2015. С. 69–73

2. Отенко В. І. Стратегічний вибір підприємства та його реалізація: монографія. Х.: ФОП Павленко О.Г.; ВД «ІНЖЕК», 2010. 336 с.

3. Рябенко Л. М. Тренди розвитку сільськогосподарських підприємств як визначальні пріоритети їх стратегій. Стратегія економічного розвитку суб'єктів аграрної сфери: актуальні питання науки і практики» [колективна монографія]. Ніжин. ПП Лисенко М.М. 2017. С. 215–229.

4. Савчук В. К., Рябенко Л. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління формуванням стратегії підприємств. Стратегії економічного розвитку: держава, регіон, підприємство: [колективна монографія]. У 2 томах. Херсон. Видавничий дім «Гельветика». Т. 2. 2015. С. 352–365.

5. Савчук В. К. Теоретичні засади формування інформаційно аналітичного сервісу управління. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, менеджмент, бізнес» К.: ВЦ НУБіП України, 2013. Вип. 181, ч. 3 С. 218–223.

Мазурова І. В.

здобувачка вищої освіти

Захарова Н. Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО РЕЄСТРУ

Тенденція переходу до он-лайн формату в аграрному секторі пов'язана, передусім, із протидією рейдерству та корупційним схемам. У 2020 р. було прийнято Закон України 554-ІХ від 13.04.2020 р. «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», за яким через створення єдиного порталу можна буде отримати доступ до даних про об'єкти нерухомості, зокрема, земельні ділянки, природні ресурси тощо. Цим же Законом передбачається відкриття даних Державного земельного кадастру.

Наприкінці 2020 року було прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції», який створив нормативне регулювання для функціонування державного аграрного реєстру [2].

Державний аграрний реєстр - державна автоматизована інформаційна система збирання, обліку, накопичення, оброблення та надання інформації про виробників сільськогосподарської продукції та сільськогосподарську діяльність, яку вони здійснюють [1].

Державний аграрний реєстр функціонує на принципах:

- 1) єдності методології ведення Державного аграрного реєстру;
- 2) об'єктивності, достовірності, актуальності та повноти відомостей у Державному аграрному реєстрі;

3) відкритості та доступності відомостей Державного аграрного реєстру, законності їх одержання, поширення і зберігання;

4) відсутності дублювання відомостей інших реєстрів, кадастрів та інформаційних систем;

5) обов'язковості електронної інформаційної взаємодії Державного аграрного реєстру з іншими державними реєстрами та кадастрами, що містять відомості про виробників сільськогосподарської продукції, за допомогою прикладного програмного інтерфейсу та/або через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів шляхом забезпечення технологічної сумісності технічних рішень Державного аграрного реєстру з іншими державними реєстрами та кадастрами;

б) документування всіх відомостей Державного аграрного реєстру;

7) захищеності інформації Державного аграрного реєстру від несанкціонованого доступу, порушення цілісності відомостей Державного аграрного реєстру, його апаратного чи програмного забезпечення [1].

Переваги реєстру для сільськогосподарських товаровиробників:

- спрощений доступ до державної підтримки;

- можливість отримання з державних реєстрів інформацію про себе в «єдиному кабінеті» та можливість її відслідковувати, зокрема в частині зміни правового статусу земельної ділянки;

- покращення доступу до банківського кредитування та здешевлення фінансового ресурсу за рахунок наявності інформації про суб'єкта та оручення до державної програми кредитних гарантій. Інформація в реєстрі матиме для банку статус офіційної;

- отримання оперативної інформації про державну підтримку та інші аспекти аграрної політики;

- у сервісі передбачені додаткові функції та сервіси послуг: зробити заявку на приїзд інспектора ДПСС, замовляти будь-які довідки та реєстри про себе, повідомляти Держгеокадастр чи будь-які інші реєстри про помилки [3].

Отже, впровадження Державного аграрного реєстру сприятиме зростанню кількості отримувачів державної підтримки, спрощенню взаємодії між державою та сільськогосподарськими товаровиробниками, запровадженню програм цільової державної підтримки з можливістю виконання всіх процесів через електронні інструменти.

Відмітимо, що при цьому державна підтримка аграрної сфери України повинна бути спрямована на забезпечення достатнього рівня прибутковості сільськогосподарського виробництва на рівні, який дозволяє забезпечити розширене відтворення, виконання соціальних стандартів та сприятиме розвитку сільських територій. Крім того, від ефективності її здійснення залежатимуть можливості розширення експорту сільськогосподарської продукції і відповідного збільшення валютних надходжень, та формування цілісної системи продовольчої безпеки країни [4, с. 120].

Література

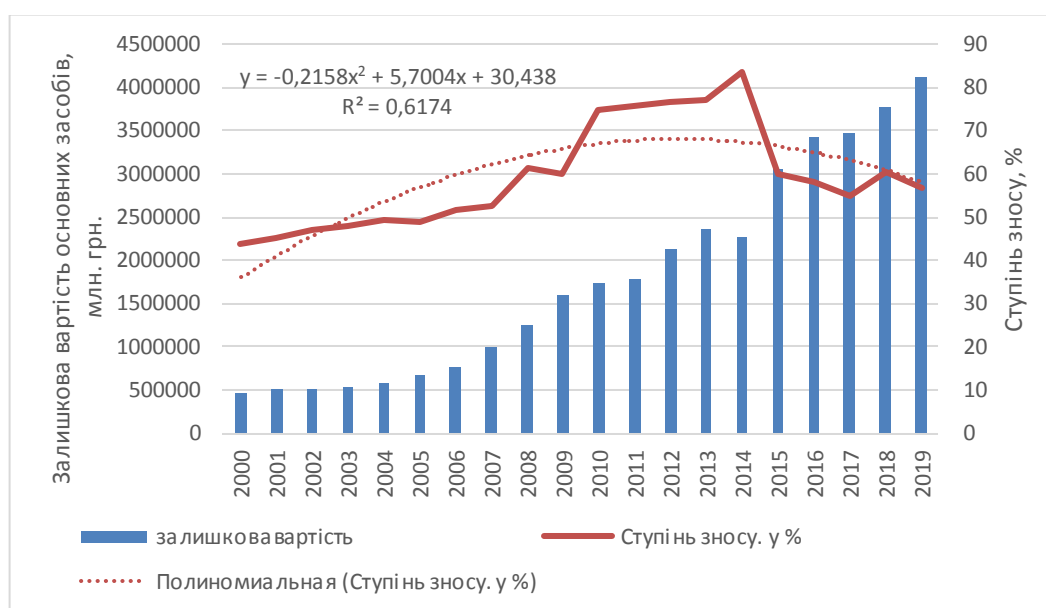
1. Про державну підтримку сільського господарства України. Закон України № 985-IX від 04.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
2. Глушко С. У 2021 році державна підтримка аграріїв здійснюватиметься за допомогою Державного аграрного реєстру. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/189699-u-2021-rotsi-derzhavna-pidtrimka-agrariyiv-zdiysnyuvatimetsya-za-dopomogoyu-derzhavnogo-agrarnogo-reyestru>
3. На Волині презентували Державний аграрний реєстр. URL: <http://agrovoly.gov.ua/news/na-volyni-prezentuvaly-derzhavnyy-agrarnyy-reyestr-foto>.
4. Захарова Н.Ю., Мазурова І.В. Державна підтримка розвитку сільськогосподарських підприємств України. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Д. Моторного (економічні науки)*. 2020. №2(42). С. 113-120.

Макарова О. О.*здобувачка вищої освіти***Воляк Л. Р.***кандидат економічних наук, доцент,**доцент кафедри статистики та економічного аналізу,**Національний університет біоресурсів і**природокористування України, м. Київ*

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Основні засоби підприємства – це сукупність засобів праці, матеріальних цінностей, що функціонують у натуральній формі як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері терміном служби більше одного року. До них належать виробничі та невиробничі об'єкти: будівлі, споруди, машини, устаткування, інвентар тощо.

На сьогоднішній день значна частина основних засобів є морально застарілою і зношеною. Вона потребує модернізації та оновлення (рис. 1).

Джерело: розроблено автором на основі даних Державної служби статистики України

Проаналізувавши стан основних засобів за 2000-2019 рр., виявлено, що ступінь зносу збільшувався до 2014 р. (за винятком 2009 р. – у даному році

спостерігалось не значне зниження показника), що є негативним фактором у діяльності підприємств, проте у 2015 році цей показник зменшується на 23,4% і на далі ми можемо спостерігати тенденцію до зниження.

На основі методу аналітичного вирівнювання побудовано динамічна модель на основі параболічної залежності з тіснотою зв'язку на рівні 61,74%.

$$y = -0.2158x^2 + 5.7004x + 30.438$$

Отже, $a_0=30,438$ – це вирівняне значення ступеня зносу для центрального в динамічному ряді;

$a_1=5,7$ – середній щорічний приріст ступеня зносу;

$a_2=-0,2158$ – середнє щорічне прискорення приросту ступеня зносу.

Дані розрахунки підтверджують необхідність посиленого контролю як за станом і використанням основних засобів, так і за використанням амортизаційних відрахувань та розширеним відтворенням.

Ефективній заміні основних засобів (відтворенню) повинен передувати процес накопичення необхідних грошових коштів.

Відтворення основних засобів суб'єктами господарювання може здійснюватися за допомогою валових капітальних інвестицій з конкретним цільовим призначенням [3].

До напрямів удосконалення використання та відтворення основних засобів відносять наступні:

1) створення резервів для удосконалення екстенсивного використання основних засобів;

2) створення резервів для удосконалення активного використання оснащення або збільшення рівня його завантаження в одиницю часу;

3) реформування структури основних засобів.

Поліпшення стану основних засобів можливе за умови оновлення їх структури та здійснення інноваційної модернізації.

Література

1. Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7,

затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. за № 92.
URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-00>.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Шем'якіна Н. В. Амортизація основних засобів: проблеми та методи вирішення: монографія. Донецьк: Ін-т економіки пром-сті. 2009. 98 с.

4. Федаш Г. В. Формування стратегії відтворення основних виробничих фондів підприємства URL: http://www.rusnauka.com/2._SND_2007/Economics/19243.doc.

УДК 336-767

Макарова О. О.

здобувачка вищої освіти

Музиченко А. О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

АМОРТИЗАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Одним з основних джерел відтворення основного капіталу організацій виступають амортизаційні відрахування, які становлять особливу економічну категорію, що опосередковує широке коло таких показників, як собівартість, прибуток, податки, балансова вартість основних засобів. Умови ринкової економіки надають економічним суб'єктам самостійність у визначенні напрямків вкладення інвестицій і їх масштабів, однак при цьому виникає досить гостра проблема залучення інвестиційних ресурсів для відтворювальних цілей. Вирішення проблеми збільшення інвестиційного потенціалу організацій викликає необхідність пошуку нових підходів до підвищення ролі амортизації як власного джерела відтворення основного капіталу.

Таким чином, амортизація в основній діяльності підприємств виконує двояку роль. З одного боку, амортизаційні відрахування беруть участь у формуванні собівартості продукції, з іншого – є власним джерелом відтворення основного капіталу.

Динаміка й ефективність інвестиційної діяльності підприємств багато в чому залежать від розширення можливостей внутрішніх накопичень і формування їхнього власного потенціалу.

До власних фінансових ресурсів, якими товаровиробник розпоряджається самостійно відносяться амортизаційні відрахування і прибуток, крім прибутку, що підлягає перерахуванню в бюджет. Оптимальне використання зазначених ресурсів за цільовим призначенням дозволяє вести господарську діяльність на розширеній основі.

У класичному розумінні амортизація являє собою об'єктивний економічний процес поступового відшкодування вартості основних засобів у період їх функціонування у виробництві, з метою оновлення до моменту закінчення терміну експлуатації, який залежить від фізичного та морального зносу. Процес відтворення здійснюється через систему амортизації, яка є частиною інвестиційної політики держави. У сучасних умовах амортизація є важливим джерелом формування внутрішніх інвестиційних ресурсів підприємств, що направляються на модернізацію виробничої бази, технічне переозброєння, розробку і впровадження інновацій.

В більшості розвинутих країн амортизація основного капіталу сьогодні – це процес, що динамічно розвивається та посилює свій вплив на розвиток економіки. Про це свідчать збільшення частки амортизаційних відрахувань в інвестиційній діяльності, випереджаюче їх зростання по відношенню до ВВП та вартості основних активів.

Спочатку, з отриманої виручки здійснюються амортизаційні відрахування, які входять до складу витрат. В свою чергу, загальна сума витрат впливає на визначення маси та норми отриманого прибутку. Оскільки амортизація відноситься до витрат, на неї на нараховується податок на прибуток. Знос

основних засобів, перетворившись в амортизаційний фонд, стає частиною вільних грошових засобів виробника, набуваючи серед них особливої якості.

Якщо звичайні фінансові засоби підприємець може витратити на дивіденди, виплату бонусів, покласти на депозит у банківську установі і т. д., то амортизаційні засоби, пройшовши ланцюжок перетворень, набувають в результаті цільової функції – їх необхідно знову авансувати на поновлення основних активів, а при перевищенні ними потреб оновлення – на інвестиційну діяльність. Якщо цього не відбуватиметься, то для держави втрачається сенс звільнення амортизації від податку на прибуток, оскільки, скорочуючи свої надходження від податку на прибуток, вона має отримати компенсацію у вигляді прискорення економічного розвитку, а це в основному досягається через нарощування інвестиційної діяльності.

Амортизація постійно проявляє себе не тільки серйозним чинником, що запобігає падінню економіки в період економічних криз, але й потужним стимулятором підвищення її ефективності і темпів росту.

З пасивного податкового інструменту, що відокремлює витрати виробництва від прибутку, розвинуті країни перетворили амортизацію в один з основних інструментів регулювання розширеного виробництва, вирішальний фактор економічного зростання. Відправною точкою стала політика прискореної амортизації. У підприємств з'являються додаткові грошові засоби, які на відміну від вільного залишку прибутку не обтяжені податком.

Амортизаційні відрахування на відміну від прибутку після сплати податку та залучених коштів є найбільш стабільним джерелом надходжень грошових засобів, так як на них менш відчутно впливають спади виробництва, підвищення ставок по кредитах, зміна ці і т. д. При спаді виробництва обсяг прибутку корпоративного сектору може скоротитися майже у 2 рази, а амортизаційні відрахування зберігатимуться на до кризовому рівня, що спостерігалось в економіці США в періоди Великої депресії та останньої економічної кризи 2008 – 2009 рр. [1].

Наявність амортизаційного фонду та необхідність його використання чітко за цільовим призначенням дисциплінують підприємця, змушують його витратити ці кошти на розширення і модернізацію виробництва. Контроль з боку держави за цільовим використанням амортизаційного фонду позбавляє спокуси витратити гроші на цілі, не пов'язані з інвестиційною діяльністю.

Податкове законодавство розглядає амортизацію виключно як елемент валових витрат виробників без взаємозв'язку з питаннями інвестування. Не дивлячись на збільшення норм нарахування амортизації, що з одного боку сприяє швидкому відшкодуванню вартості придбаних необоротних активів, в державній амортизаційній політиці не вистачає елементів фінансової зацікавленості суб'єктів господарювання у здійсненні інвестицій в основний капітал за рахунок власних амортизаційних відрахувань.

Ліквідація амортизаційного фонду як фінансового активу призвело до блокування прискореного відтворення як у якісному, так і в кількісному відношенні. Підприємства, захищаючись від фінансових втрат, змушені направляти амортизацію в поточний обіг, поповнюючи оборотні кошти, авансуючи видачу заробітної плати та інші витрати, звідки, як показує практика, вона повертається на інвестиції не в повному обсязі. Підприємства стали віддавати пріоритет короткостроковим інтересам на шкоду стратегічним завданням, до яких відноситься відтворення основних активів.

У разі якщо податкова амортизаційна пільга й надалі буде використовуватися без цільового зобов'язання, то економіка України й у майбутньому буде зазнавати значних і фіскальних, і інвестиційних втрат без певного реноваційного ефекту.

Щоб відновити інвестиційний характер амортизаційного фонду, необхідно провести реформу амортизаційної політики та системи кругообігу і обороту амортизаційного фонду.

Розробка економічно ефективної амортизаційної політики – досить складна й багатоаспектна проблема і для знаходження найбільш прийнятної й

оптимального варіанта її рішення необхідно враховувати особливості кожного етапу економічного розвитку.

Ми прийшли до висновків про необхідність виявлення шляхів та ініціатив збільшення обсягів інвестицій. Особлива увага має бути приділена розширенню джерел та обсягів одержання інвестиційних коштів, і саме державна амортизаційна політика повинна створювати переваги для зростання власних джерел капіталовкладень. Амортизаційна політика перехідного періоду повинна органічно поєднувати директивні та ринкові важелі при посиленні останніх, що сприятиме активізації інвестиційної діяльності, фінансовому оздоровленню підприємств. Отже, з метою активізації інвестиційних процесів доцільно: дозволити підприємствам самостійно вибирати методи амортизації та вільно переходити з прискорених методів амортизації на рівномірні; запровадити систему контролю цільового використання амортизаційних фондів на цілі інвестування у виробництво; припинити практику вилучення амортизаційних нарахувань до бюджету.

Література

1. Кленін О. В. Дослідження ролі амортизації як джерела фінансового забезпечення відтворення основного капіталу // Вісник економічної науки України. – 2005. – № 2(8). – С. 127–130.
2. Крейдич І. М. Регулювання інвестиційної діяльності проведенням гнучкої амортизаційної політики / І. М. Крейдич // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 11. – С. 2–4.2.
3. Ніпаліді О. Ю. Амортизаційні відрахування як основне джерело фінансування інвестиційних програм // Вісник СНУ ім. В. Даля. – 2004. – № 3. – С. 77–85.
4. Соколов М. Роль амортизации в накоплении / М. Соколов // Экономист: ежемесячный научно-практический журнал. – 2010. – № 7. – С. 36–57.

Мезерна А. О.

здобувачка вищої освіти

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринку успішне функціонування підприємств різних сфер діяльності багато в чому залежить від ефективності використання матеріальних ресурсів. Виробничі запаси є одним з важливих чинників, що активно впливають на використання продуктивних сил суспільства. Нестача запасів веде до втрати робочого часу, до недостатнього використання основних засобів, а отже до недоодержання прибутку від реалізації продукції; а надлишок запасів може свідчити про нераціональні витрати. Тому питання оптимізації виробничих запасів набувають важливого значення, оскільки результати комерційної діяльності значною мірою залежать від обсягу й рівня запасів.

Значний внесок у вивчення теоретичних проблем і розробку практичних рекомендацій з обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами вітчизняні й закордонні вчені: О.В. Богданюк, Ф.Ф. Бутинець, С.І. Дерев'янку, І.Д. Лазаришина, В. Лукинський, В.М. Намазова, В.В. Сопко, Л.К. Сук Л.В. Чуприна та ін.

В результаті узагальнення наукових публікацій за темою, слід відмітити неоднозначність підходів вітчизняних і зарубіжних вчених щодо трактування терміну «виробничі запаси», визначення його складових елементів, функціонального призначення. Зокрема, ряд науковців (В.Л. Пілюшенко, В.Н. Амітан, ін.) відзначають, що всі запаси поділяються на виробничі і товарні, які, в свою чергу, діляться на поточні, підготовчі та гарантійні. У інших роботах (Е.В. Крикавський, Т.А. Колодізева) виділяють запаси за фазовою і функціональною ознакою. За фазовою ознакою виділяються запаси в постачанні: матеріали,

сировина, покупні частини; запаси у виробництві: напівфабрикати, запаси на робочих місцях; запаси в дистрибуції, які класифікуються на: кінцеву продукцію, замінні частини і повернуту продукцію. За функціональною ознакою запаси поділяються на: поточні (циклічні), страхові, сезонні, спекулятивні, мертві запаси наявні в збуті та постачанні, а також виділяються запаси в процесі виробництва, запаси в дорозі і запаси агресивного просування на ринок.

Управління запасами вітчизняних підприємств має бути спрямоване на визначення їх оптимального обсягу і зниження витрат, пов'язаних з їх утриманням. Основні моделі управління запасами базуються на певних припущеннях і не враховують обмеженості терміну придатності як сировини, так і кінцевого продукту, що призводить до збільшення витрат на зберігання матеріальних ресурсів на величину суми зіпсованої продукції в грошовому вираженні. Критерії ефективності управління запасами можуть бути різними – мінімум логістичних витрат, мінімальний час виконання замовлень, максимальна забезпеченість ресурсами виробничих процесів і надійність поставок, т.д. Обґрунтування управлінських рішень здійснюється на основі аналізу запасів, основними складовими якого є: вивчення дійсної потреби підприємства в окремих видах оборотних засобів; визначення забезпеченості підприємства виробничими запасами; оцінка ефективності їх використання оборотних засобів та визначення резервів підвищення забезпеченості підприємства запасами та ефективності їх використання.

Управління запасами направлено на забезпечення безперебійного здійснення процесу виробництва і реалізації продукції, а також мінімізацію витрат по їх обслуговуванню на підприємстві. Ефективне управління запасами дозволяє знизити тривалість виробничого і всього операційного циклу, зменшити рівень поточних витрат на їх зберігання, знизити рівень трансакційних витрат з їх закупівлі, вивільнити з поточного господарського обороту частину фінансових засобів, реінвестуючи їх в інші активи.

Література

1. Лукинський В. Совершенствование аналітичних методів управління запасами. Логістика. 2019. № 2. С. 46–49
2. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія за заг. ред. В.К. Савчука. – К.: ФОП Ямчинський О. – 2020. 292 с.
3. Чуприна Л.В., Намазова В.М. Роль управління запасами у підвищенні ефективності управління підприємством. Молодий вчений. 2017. №4

УДК 311.42 : 658.115 : 665

Мельник Т. І.

здобувачка вищої освіти

Макарчук О. Г.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах виробництво олійно-жирової продукції є одним з перспективних видів аграрного бізнесу України. Країна є найбільшим світовим експортером соняшnikової олії. Так, у 2019/20 МР було вироблено 7 млн. т соняшnikової олії, з яких 6,4 млн. т було експортовано (90%) (табл. 1). При цьому найбільшими імпортерами української соняшnikової олії у 2019 р. були країни ЄС – 31% від загального експорту.

Реалізація зовнішньоекономічної діяльності підприємств олійно-жирового комплексу передбачає відповідне організаційно-економічне забезпечення, де основна роль належить державі, яка зобов'язана створити відповідне правове поле як для забезпечення продовольчої безпеки так і для нарощення експортного потенціалу країни.

Баланс соняшникової олії в Україні, тис.т

Маркетинговий рік	2000/2001	2005/2006	2010/2011	2015/2016	2019/2020
Початкові запаси	12	293	144	344	40
Виробництво	970	1925	3335	5010	7055
Імпорт	0	0	1	1	0
Загальне постачання	982	2218	3480	5355	7095
Експорт	550	1514	2652	4500	6350
Внутрішнє споживання	417	417	530	550	545
Загальний попит	967	1931	3182	5050	6895
Кінцеві запаси	15	287	298	305	200

Джерело: [1]

Розвиток олійно-жирового комплексу України почався з прийняттям Закону України N 1033-XIV «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур» в 1999р., в якому було встановлено експортне мито на насіння соняшнику в розмірі 23%. У подальшому з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України» у 2001 р. експортне мито було зменшено до 17 %. А з 2008 р. після набуття Україною членства у СОТ набрав чинності Закон України від 07.07.2005 року 2773-IV «Про внесення змін до Закону України «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур», який передбачав щорічне зменшення діючої 17% ставки мита на 1% (до 10% у кінцевому періоді, яка діє на сьогоднішній день), як одна з умов СОТ [3].

Такі заходи дозволили переорієнтувати структуру експорту олійно-жирового комплексу від сировинної до готової продовольчої продукції та зробити Україну світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії.

З 2009 р. Україна є лідером серед країн експортерів соняшникової олії. За підсумком 2017/2018 МР частка України у світовому виробництві соняшникової олії становила 55,1%. Більше 95% виробленої олії спрямовується на зовнішній ринок. За період 2013-2018 рр. об'єм експорту олії зріс в 1,8 рази (до 5988 тис. т), у тому числі соняшникової – 1,8 рази (до 5757,3 тис т), соєвої – у 2 рази (до 166,5 тис. т), ріпакової – на 32,9% (до 91,9 тис. т).

Однак, якщо в структурі українського експорту соняшникового насіння та продуктів його переробки домінує продукція з доданою вартістю – олія, макуха (шрот), то експорт сої та ріпаку має сировинний напрямок. За 2013-2019 рр. з України щорічно експортувалося більша частина врожаю сої та ріпаку через привабливу ринкову кон'юнктуру. Це у свою чергу стримує їх переробку всередині країни. Переробка сої та ріпаку на олію можуть стати потужним стимулом для подальшого розвитку олійно-жирового комплексу України [2].

Сировинний напрям експорту сої та ріпаку в значній мірі обумовлений відсутністю митних обмежень у вигляді вивізного мита, що діє на соняшник.

Запровадження експортного мита на насіння ріпаку та сої дозволило б спрямувати ці олійні культури на вітчизняні переробні підприємства і збільшити експорт продукції з доданою вартістю – олії та шроту.

Наступною групою методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності є нетарифне регулювання, що охоплює комплекс таких заходів, як заборона експорту або імпорту окремої продукції, ліцензування, квотування, сертифікація, екологічний, фітосанітарний, та інші види контролю.

Щорічно Україна розширює географію ринків збуту олійного насіння та продуктів його переробки, зокрема у 2017 р. налічувала 120 країн світу [2]. Дослідження географічної структури експорту продукції олійно-жирового комплексу України, свідчать про зростання ролі країн ЄС та Азії як основних імпортерів. Так, у 2017 р. найбільшими імпортерами української соняшnikової олії були Індія та Китай, питома вага яких у загальній структурі експорту соняшnikової олії становила 37,4% та 10,7% відповідно [3].

Отже, тенденції розвитку олійно-жирового комплексу України демонструють досить глибоку інтеграцію у світовий торговельний простір, що дає можливість нашій державі впливати на світову ринкову кон'юнктуру у цьому сегменті та нарощувати експортний потенціал рослинних олій.

Література

1. FAS-USDA (2020) «Report: Oilseeds and Products Annual», Режим доступу:

[https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName=Oilseeds%20and%20Products%20Annual_Kyiv_Ukraine_04-15-2020](https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Oilseeds%20and%20Products%20Annual_Kyiv_Ukraine_04-15-2020)

2. Асоціація «Укроліяпром»: офіційний сайт, Режим доступу <http://www.ukroilprom.org.ua>

3. Казанджі А. В. Тенденції та перспективи розвитку експортної діяльності олійно-жирового підкомплексу України // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №19, Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/34.pdf>

УДК 657.471.12 : 331.21

Мусій А. Л.
здобувачка вищої освіти
Куць Т. В.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

У ринковій економіці заробітна плата відіграє важливу роль у розвитку всіх галузей економіки завдяки їх характеристикам. Основна її функціональна мета - підвищення продуктивності праці, повернення до роботи та задоволення соціальних потреб суспільства. Заробітна плата - це найефективніший спосіб мобілізації людського фактору.

Дослідженню проблем обліково-аналітичного забезпечення управління розрахунками з оплати праці суб'єктами господарювання різних видів економічної діяльності, визначенню його сутності й складових присвятили свої праці такі вчені, як С. П. Барановська, В. О. Волощук, В. М. Жук, А. Г. Загородній, Т. Г. Камінська, О. А. Кравченко та ін.

В наш час значення обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами з оплати праці визначається рівнем відповідності та

адекватності його складових потребам управління. Задля відповідності потребам управління важливо зосередитися на такій організації обліку трудових витрат, що надасть можливість групувати витрати відповідно до вимог калькуляції і водночас дозволить визначити об'єм коштів для ведення господарської діяльності з урахуванням резерву своєчасних розрахунків з оплати праці (звільнення, поховання, одруження та інші непередбачені виплати). Правове регулювання оплати праці в Україні здійснюється на підставі Конституції України, міжнародних договорів України у сфері праці, Кодексу законів про працю, Закону України «Про оплату праці», колективного договору та інших нормативно правових документів.

У зв'язку з намаганням українських підприємств вийти на міжнародний ринок, з'являються нові вимоги щодо організації системи оплати праці. Сьогодні велика увага приділяється обліку і управлінню витратами з оплати праці, адже внаслідок оптимізації виробничих витрат за рахунок раціонального використання трудових ресурсів, підвищенням якості продукції, можна підвищити конкурентоспроможність національних підприємств на світовому рівні [1].

Витрати на оплату праці є однією з основних статей витрат і займають значну частку в структурі собівартості сільськогосподарської продукції. Тому важливим кроком при діагностиці трудових ресурсів є аналіз вивчення фонду оплати праці, що проводиться на основі форми №1-ПВ статистичної звітності. При вивченні структури фонду оплати праці слід приділити увагу питомій вазі окремих елементів у загальній сумі та дослідити їхню зміну в динаміці й оцінити виконання завдання. При визначенні рейтингової оцінки підприємства важливо дослідити співвідношення трудових показників і середньої заробітної плати по підприємству з відповідними показниками підприємств галузі, а середню заробітну плату по підприємству порівняти також з прожитковим мінімумом, мінімальною заробітною платою та іншими показниками, що діють на момент дослідження [2].

Основним показником ефективності використання персоналу є продуктивність праці. Заробітна плата і продуктивність праці є взаємозалежними

показниками діяльності підприємства. Із зростанням продуктивності праці створюються реальні передумови підвищення її оплати. У свою чергу, підвищення рівня оплати праці сприяє зростанню її мотивації і продуктивності. Якщо заробітна плата не буде ефективною, то це може призвести до плинності кадрів на підприємстві, що спричинить досить істотні витрати пов'язані як зі спадом виробництва в період заміни робітників так і прямі витрати на працівників, що звільняються та інші.

Чинне сьогодні нарахування ставок і окладів допускає можливість їх виплати без досягнення працівниками відповідних результатів. Такий механізм організації та виплати ставок і окладів, природно, розслаблює, розхолоджує і, вже звичайно, не зацікавляє працівників у високопродуктивній праці. Більше того з урахуванням сказаного, він не в усьому відповідає економічному закону розподілу праці в його класичному розумінні і принципу соціальної справедливості, оскільки допускає рівну винагороду за нерівну працю. Діючи нині форми і системи оплати праці володіють рядом недоліків. Головний недолік полягає в тому, що заробітна плата погано, а іноді взагалі не пов'язана з кінцевими результатами праці. Щоб перешкодити цьому, потрібно зробити одне з двох: або індивідуалізувати результати, або колективізувати систему оплати.

Щодо удосконалення аналітичного забезпечення важливо відслідковувати та удосконалювати систему преміювання на підприємстві. Адже премії дають змогу мотивувати працівників на високопродуктивну працю, що веде за собою підвищення технічного рівня та якості продукції. А дотримання основних вимог до розробки системи преміювання підприємством, що є основою раціональної системи преміювання, призведе до максимального стимулювання працівників, як наслідок, забезпечить високу продуктивність праці на підприємстві. Систему преміювання необхідно робити прийнятною кожному працівникові і визначати конкретні розміри і умови преміювання.

Література

1. Покатаєва О. В. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на

підприємстві. Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія : Економіка та підприємництво. 2015, № 3. 250 ст.

2. Гречко А. В. Перспективи реформування податкової системи України в умовах Євроінтеграції. Проблеми економіки. 2016 р., № 3. С. 60-70.

УДК 657.42:658.153

Нагурний В. В.

здобувач вищої освіти

Рябенко Л. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

Сьогодні ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств, не можливе без формування необхідного обсягу оборотних активів, недостатність і якість яких впливає не тільки на кількісні характеристики продукції, товарів, робіт, послуг, що реалізуються, їх конкурентоспроможність, але і на соціально-економічні процеси підприємств.

Управлінські рішення стосовно формування, структури й ефективності використання необоротних та оборотних активів базуються на основі облікової інформації, яка формується у процесі ведення бухгалтерського обліку, здійснення комплексного аналізу та контролю. Як і раніше, найбільшу цінність серед інформаційних ресурсів займає інформація, підготовлена обліковою системою. Можна багато говорити про її ретроспективний характер, проте саме облікові дані є основою подальшого аналізу фінансово-господарського стану підприємства [1, с. 35].

Система управління на підприємстві потребує не тільки удосконалення організації діяльності, але і покращення інформаційного забезпечення. Важливою складовою загальної інформаційної системи підприємства є інформація, яку

формує обліково-аналітичне забезпечення.

Обліково-аналітичне забезпечення – це система формування, збору, аналітико-синтетичної обробки, накопичення та передачі обґрунтованої й релевантної обліково-аналітичної інформації, сформованої з використанням методів бухгалтерського обліку та економічного аналізу для прийняття управлінських рішень, здатних сприяти сталому розвитку суб'єктів господарювання [2].

До основних функцій обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами належать:

1) інформаційна функція – надання інформації про склад, стан та використання оборотних активів;

2) бухгалтерська функція – передбачає реєстрацію всіх фактів господарської діяльності;

3) функція контролю – дає змогу перевіряти первинну інформацію обліку, контролювати ефективність використання оборотних активів;

4) аналітична функція – дає змогу проводити ретроспективний, поточний і стратегічний аналіз на основі первинної облікової інформації [3].

Як за етапами, так і за напрямками облікового процесу інформація повинна накопичуватися та систематизуватися в різних її носіях. Якість і швидкість накопичення облікової інформації залежать від кількості облікових номенклатур, раціональної структури реєстрів інформації, кваліфікації та відповідальності виконавців облікових функцій. Поєднання інструментів та прийомів обліку, аналізу і контролю в системі управління ресурсним потенціалом підприємства здійснюється на етапі реалізації політики управління активами, яка базується на потоці облікової інформації. Це формує базис для ефективного та результативного управління оборотними активами.

Сучасний економічний простір функціонування підприємств характеризується зростанням ролі чинників, пов'язаних із глобалізаційними процесами, інтелектуалізацією та інформатизацією господарського життя

суспільства. Останнє є дуже складним та різноманітним середовищем, тому до обліково-аналітичної системи постійно висуваються нові вимоги.

Бухгалтерський облік як інформаційна система має постійно розвиватися і вдосконалюватися відповідно до економічних процесів які відбуваються на макро- і мікро рівнях. Оскільки потреби та пріоритети зовнішніх і внутрішніх користувачів постійно зростають і змінюються, система бухгалтерського обліку оборотних активів повинна адекватно змінюватися з тим, щоб задовольняти інформаційні потреби різних груп користувачів для постановки тих проблем, які їм потрібно вирішувати в їх діяльності.

З метою підвищення релевантності інформації, що створюється в системі обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами необхідно:

- узгодити окремі положення національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в частині обліку активів;
- визначити механізм виокремлення резервів під майбутні кредитні збитки;
- визначити індикатори ризику для дебіторів, удосконалить нормативно-методологічне забезпечення під час визнання та відображення в обліку активів в умовах застосування норм МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»; удосконалити інструменти і форми перманентного аналізу та контролю активів.

Подолання вказаних аспектів підвищить інформаційну, аналітичну та контрольну функції бухгалтерського обліку у процесі прийняття управлінських рішень щодо управління оборотними активами підприємства.

Література

1. Бочуля Т.В. Облікова складова інформаційного потенціалу підприємства. Бюл. Міжнар та використання оборотних активів. Нобелів. екон. форуму. 2013. № 1(6). С. 35–42.
2. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності : монографія / Баланюк І.Ф. та ін.; за ред. І.Ф. Баланюка. Івано-Франківськ : Друкарня Фоліант, 2014. 292 с.
3. Tytenko L. Economic security as an element of strategic management system:

accounting and analytical aspect. Baltic Journal of Economic Studies. 2018. № 3. Vol. 4. С. 309–318.

УДК 338.43:633

Олексійчук М. Л.
здобувачка вищої освіти
Богданюк О. В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ОЦІНКА СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ВАЛОВОГО ЗБОРУ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

Соняшник - основна олійна культура в Україні. Насіння його районованих сортів і гібридів містить 50 - 52 % олії, а селекційних - до 60 %. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі (750 кг/га в середньому по Україні). На соняшникову олію припадає 98 % загального виробництва олії в Україні.

Соняшник вирощують і як кормову культуру. Він може дати до 600 ц/га і більше зеленої маси, яку в чистому вигляді чи в сумішах з іншими кормовими культурами використовують при силосуванні. Силос із соняшнику добре поїдається худобою і за поживністю не поступається силосу з кукурудзи. В 1 кг його міститься 0,13 - 0,16 корм. од., 10- 15 г протеїну, 0,4 г кальцію, 0,28 г фосфору і 25,8 мг каротину (провітаміну А).

Стебла соняшнику можна використовувати для виготовлення паперу, а попіл - як добриво. Жовті пелюстки язичкових квіток соняшнику використовують як ліки у фітотерапії.

Соняшник - чудова медоносна рослина. З 1 га його посівів під час цвітіння бджоли збирають до 40 кг меду. При цьому значно поліпшується запилення квіток, що підвищує врожай насіння.

Сіють соняшник також для створення куліс на парових полях. Як просапна

культура він сприяє очищенню полів від бур'янів [1].

Розглянемо динаміку виробництва соняшнику в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка валового збору соняшнику в Україні, 2011–2019 рр., тис.т

Показники	Роки								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Валовий збір, тис.т	8671	8387	11051	10134	11181	13627	12236	14165	15254
Абсолютний приріст:									
базисний	X	-284,0	2380,0	1463,0	2510,0	4956,0	3565,0	5494,0	6583,0
ланцюговий	X	-284,0	2664,0	-917,0	1047,0	2446,0	-1391,0	1929,0	1089,0
Коефіцієнт зростання:									
базисний	X	0,97	1,27	1,17	1,29	1,57	1,41	1,63	1,76
ланцюговий	X	0,97	1,32	0,92	1,10	1,22	0,90	1,16	1,08
Темп зростання,%:									
базисний	X	96,72	127,45	116,87	128,95	157,16	141,11	163,36	175,92
ланцюговий	X	96,72	131,76	91,70	110,33	121,88	89,79	115,76	107,69
Темп приросту,%:									
базисний	X	-3,28	27,45	16,87	28,95	57,16	41,11	63,36	75,92
ланцюговий	X	-3,28	31,76	-8,30	10,33	21,88	-10,21	15,76	7,69
Абсолютне значення 1% приросту									
ланцюговий	X	86,71	83,87	11,05	10,13	11,18	13,63	12,24	14,16

Для характеристики зміни показників в середньому за аналізований період розрахуємо середні рівні ряду динаміки.

1) Середній рівень ряду динаміки:

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n} = 104,7 \text{ тис. т};$$

2) Середній абсолютний приріст:

$$\bar{A} = \frac{\sum A}{n-1} = 822,87 \text{ т};$$

3) Середній коефіцієнт зростання:

$$\bar{K} = \sqrt[n-1]{\frac{x_n}{x_0}} = 1,07;$$

4) Середній темп зростання:

$$\bar{TЗ} = K * 100 = 107,32 \text{ \%};$$

5) Середній темп приросту:

$$\overline{\text{ТП}} = \overline{\text{ТЗ}} - 100 = 7,3 \%$$

Отже, за аналізований період обсяг валового збору соняшнику в середньому становив 104,7 тис т.

Абсолютний приріст показника за аналізований період в середньому становив 822,87 т.

Обсяги виробництва щорічно збільшувались на 1,07%, а середньорічний приріст обсягу валового збору соняшника за аналізований період становив 7,3 %.

Література

1. Підручник «Рослинництво», О. І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко, К.: Аграрна освіта, 2001. 591 с.
2. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

УДК 658.15

Росва Є. Л.
здобувачка вищої освіти
Собченко Т. С.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ В АГРОФОРМУВАННЯХ

Забезпечення ефективного розвитку вітчизняного аграрного сектора та виробництва високоякісної конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції потребує внесення змін, насамперед щодо організації використання економічного потенціалу, забезпечення впровадження інноваційних та ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції, тощо. Адже раціональне, максимально ефективне використання ресурсів, що беруть участь у виробництві сільськогосподарської продукції виступає необхідною передумовою для

досягнення балансу інтересів суспільства (соціальних, економічних, екологічних), а також основою для забезпечення національних пріоритетів розвитку аграрного сектору: забезпечення продовольчої безпеки країни; оптимізації експортного аграрного потенціалу; дохідності сільгоспвиробників; забезпечення соціально-орієнтованої державної аграрної політики.

При формуванні та використанні потенціалу підприємства проводиться його декомпозиція на компоненти, встановлюються їх функції і зв'язки, тобто здійснюється структуризація. Оптимальна структура потенціалу повинна мати мінімальну кількість компонентів, але, разом з тим, вони повною мірою повинні виконувати задані функції. Існує кілька можливих підходів до структуризації потенціалу підприємства:

1. Блочно-модульна структуризація.
2. Функціональна структуризація.

Блочно-модульна структуризація потенціалу підприємства заснована на взаємодії трьох складових, які охоплюють всі стратегічні компоненти підприємства, що дозволяють досягти поставлені цілі, та найбільш повно характеризують внутрішній стан підприємства - ресурсів, системи управління та діяльності персоналу (рис. 1) [2].

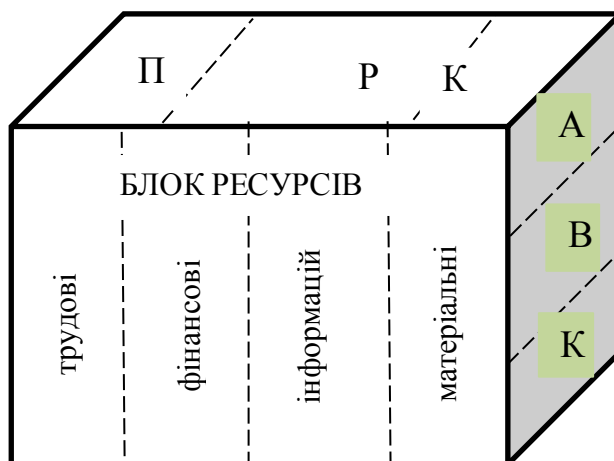

Рис. 1. Блочно-модульна структуризація потенціалу підприємства

Блок системи управління: П - планування; Р - реалізація; К - контроль.

Блок діяльності персоналу: А - аналітична; В - виробнича; К - комунікаційна.

Формуючи систему показників для здійснення оцінки потенціалу аграрного підприємства з метою перспективного ефективного його використання та нарощування, необхідно вказати на недостатність дослідження виключно наявних ресурсів. Важливо враховувати міру впливу таких факторів як попит, наявну конкуренцію, систему державної підтримки та регулювання. Вказані фактори характеризуються високим рівнем невизначеності окремих структурних елементів, а тому в процесі здійснення їх оцінки для складання прогнозів їх розвитку доцільно розробляти два варіанти: оптимістичний та песимістичний.

Оцінка ефективності використання певних видів ресурсів проявляється на основі співставлення отриманих корисних результатів та понесеними витратами на їх отримання. Отже, ефективне та раціональне використання економічного потенціалу забезпечує отримання підприємством ефекту: економічного, екологічного та соціального ефектів. Відповідно отримані показники ефективності використання економічного потенціалу використовуються для здійснення оцінки ефективності господарської діяльності підприємства. Забезпечення формування економічного потенціалу підприємства сприяє оперативному виявленню стратегічних можливостей підприємства, спроможних забезпечити підвищення конкурентних позицій на ринку.

Наявний економічний потенціал аграрних підприємств слугує основою для прийняття ефективних управлінських рішень щодо його оптимального використання, що також сприяє обґрунтуванню його перспективних напрямів розвитку для забезпечення підвищення конкурентоспроможності. Відтак збільшення економічного потенціалу аграрних підприємств забезпечує підвищення його конкурентоспроможності та забезпечує розвиток. Слід також зауважити, що наявний потенціал у більшій мірі характеризує майбутній стан підприємства, а конкурентоспроможність – поточний.

Отже, забезпечити ефективне управління, раціональне використання та відтворення ресурсів аграрних підприємств є можливим за гармонійної взаємодії наступних умов: економіко-соціальна доцільність співвідношення наявних на підприємстві видів ресурсів; застосування у процесі виробництва

сільськогосподарської продукції прогресивних, екологічно безпечних та високопродуктивних технологій; забезпечення процесів збільшення (розширення, примноження), відтворення та оновлення економічного потенціалу.

Література

1. Калінеску Т.В. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток: моногр. / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 272 с.

2. Федонін О.С., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 316с.

3. Савченко М. В. Управління економічним потенціалом промислових підприємств: дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Марина Василівна Савченко. - Х., 2004. - 220 с.

УДК 657.471:637.1

Рябенко П. В.

здобувачка вищої освіти,

Національний університет харчових технологій

Рябенко Л. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

З точки зору формування вартості, витрати – це грошове вираження суми ресурсів (матеріальних, технічних, трудових, фінансових, інформаційних тощо), використаних для виробництва та реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг, здійснення інших видів господарської діяльності, спрямованої на досягнення стратегічних і поточних завдань розвитку суб'єкта господарювання.

На побудову обліку витрат молокопереробних підприємств, відповідно до

характеру організації виробництва і потреб управління господарської діяльності, значний вплив здійснюють специфічні особливості галузі, а саме: – основний предмет праці (молоко) є швидкопсувним продуктом; – вітчизняний ринок молока сформувався та функціонує стихійно; – ємність вітчизняного ринку молочних продуктів заповнюється низькоякісною імпортованою продукцією; – низька інвестиційна активність у молоко-продуктовому комплексі; – недосконалі механізми державної підтримки молокопродуктового комплексу в цілому і молокопереробної промисловості зокрема [1].

Витрати молокопереробного підприємства залежно від його типу можуть обліковуватися кількома методами: попроцесним (простим), позаамовним, попередільним. Попроцесний (простий) метод обліку витрат застосовується головним чином у нескладних переробних виробництвах. При цьому методі витрати відносяться безпосередньо на той об'єкт обліку, за яким калькулюється собівартість. Відповідно до кожного такого виробництва відкривають аналітичний рахунок, на якому відображують всі витрати на виробництво і весь вихід продукції.

Позаамовний метод обліку витрат на виробництво застосовують переважно на індивідуальних та дрібносерійних виробництвах. Об'єктом обліку при використанні цього методу є окреме індивідуальне замовлення, окремий контракт (проект) або партія продукції, яка складається з ідентичних зразків, що проходять однаковий технологічний процес виготовлення. Відповідно при цьому методі відкриття аналітичних рахунків і калькуляція собівартості проводиться за кожним замовленням або партією виробів. Витрати за замовленням (партіями виробів), виготовлення яких не закінчено, вважається незавершеним виробництвом.

Попередільний метод обліку витрат (від слова переділ) - певна сукупність технологічних операцій, внаслідок яких отримують конкретну продукцію, готову для використання чи продажу, використовується у виробництвах, де продукція одержується внаслідок послідовної переробки вихідної сировини за окремими стадіями (переділами) на безперервній основі. Наприклад, у молочному виробництві виділяються переділи: виробництво масла, виготовлення казеїну.

Власне за цими переділами відкривають аналітичні рахунки з обліку витрат і виходу продукції.

Поділ виробництва на види потребує відповідного розмежування витрат основного та допоміжного виробництв, а також невиробничих підрозділів, оскільки їм притаманні свої витрати, які відрізняються структурою, змістом, призначенням.

Виробництво молочної продукції характеризується складним, масовим безперервним автоматизованим процесом технологічної переробки молока за умови суворого дотримання технологічних процедур, що вимагає нормування матеріальних витрат. Розрахунки норм витрат основних та допоміжних матеріалів проводяться за результатами контролю технологічних процесів, технологічних специфікацій та рецептур. Розраховуються такі норми в натуральних показниках на одиницю продукції або напівфабрикат та використовуються під час визначення кількості молочної сировини та матеріалів, необхідної для відпуску у виробництво.

Значний вплив на облік витрат здійснює комплексний характер виробництва. З переробленого молока отримують декілька видів основної готової продукції (вершки, сметана, масло, сир тощо) і супутню продукцію (сироватку, склотини, знежирене молоко, відвійки).

Проте сьогодні існує певна проблема стосовно оцінки вартості супутньої продукції внаслідок того, що критерієм поділу продукції на основну та попутну є тільки один компонент – жир. Унаслідок такої однокритеріальної оцінки на підприємстві відбувається викривлення собівартості попутної продукції і зниження фінансових результатів діяльності підприємств.

Фактична собівартість продукції визначається щомісячно шляхом ділення загальної суми витрат на кількість випущеної продукції за переділом. Відповідно до отриманих даних за переділами і складаються калькуляції собівартості продукції (напівфабрикатів).

Література

1. Андросенко О. О. Економічна сутність витрат виробництва та їх роль у

системі управління діяльністю промислових підприємств / О. О. Андросенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 15. - С. 122-126.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів від 10.01.2007 р. №2 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293629&cat_id=293536.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 р. за №27/4248.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Затверджене Наказом Мінфіну від 20.10.1999 року N 246. Зареєстроване в Міністерстві юстиції України 2.11.1999 р. за N 751/4044 [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://www.readbooks.com/book/5/184.html>

УДК 336.22

Самохвалова А. Ю.

здобувачка вищої освіти

Кучеркова С. О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ОБРАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

В сучасних умовах ведення підприємницької діяльності обрання оптимальної системи оподаткування є надзвичайно важливим завданням, яке дасть змогу не тільки уникнути зайвого податкового навантаження, а й дозволить досягти більш високого та стійкого фінансового результату.

Податковим кодексом України для суб'єктів господарювання, у тому числі і фермерських господарств, визначено дві системи оподаткування, а саме загальну

та спрощену. Кожна з них має певні переваги та недоліки, тому оцінка доцільності застосування тієї чи іншої системи потребує ретельного аналізу усіх аспектів обраної підприємницької діяльності, а саме доходу, рентабельності, виду діяльності та інших.

Фермерські господарства-це форма підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування[1].

Обираючи загальну систему оподаткування, фермерське господарство має сплачувати податок на прибуток, основна ставка якого становить 18%. Об'єктом оподаткування при цьому буде прибуток ФГ, визначений за даними бухгалтерського обліку.

Разом з податком на прибуток ФГ може сплачувати інші податки та обов'язкові платежі, такі як земельний податок та податок на нерухоме майно за наявності відповідних об'єктів, які підлягають оподаткуванню, а також 41,5% податків на зарплату найманих працівників. Для фермерських господарств, зареєстрованих як фізичні особи-підприємці разом з податком на прибуток необхідно буде сплатити 22% ЄСВ.

Особливістю даної системи оподаткування є орієнтованість саме на прибуток підприємства, тому вона буде найоптимальнішою для фермерських господарств з низькою рентабельністю або зовсім збиткових. Однак, обираючи дану систему оподаткування слід звернути увагу на те, що вона не звільняє підприємство від сплати земельного податку.

Спрощена система оподаткування дозволяє фермерським господарствам зареєструватися платниками єдиного податку 3 або 4 групи. Кожна з цих груп має свої особливості, яким слід приділити окрему увагу.

Згідно з Податковим кодексом України платниками 3 групи єдиного податку можуть бути юридичні особи, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. Об'єктом оподаткування даної

групи буде дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі [2].

Третя групи ЄП дає змогу фермерським господарствам право обирати ставку податку у розмірі 3% зі сплатою ПДВ або 5% - у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Значною перевагою для фермерських господарств при використанні даної групи ЄП буде звільнення від сплати земельного податку на ділянки, що використовуються в господарстві та податку на прибуток.

Недоліком 3 групи є значні обмеження в проведенні розрахунків за відвантаженим товаром (роботи, послуги), а саме вони повинні проводитись виключно у грошовій формі, що робить неможливим використання бартеру та інших видів взаємозаліків. Крім того, отримання збитку у звітному періоді не дає право ФГ на звільнення від сплати податку, саме тому 3 група єдиного податку є більш привабливою для підприємств з високою рентабельністю діяльності.

Платниками 4 групи єдиного податку згідно ПКУ можуть бути: 1) юрособи, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік дорівнює або перевищує 75%; 2) ФОП, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», за умови виконання сукупності вимог, встановлених пунктом 291.4 ПКУ[2].

Об'єктом оподаткування 4 групи є площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду. Розмір ставки податку з 1 га залежить від категорії земель та їх розташування і розраховується у відсотках до бази оподаткування.

Знаходження на 4 групі звільняє фермерські господарства від сплати податку на прибуток, рентної плати за використання води та податку на майно, відмінне від земельної ділянки.

Однак, незалежність від отриманого результату діяльності є характерною рисою і 4 групи ЄП, що робить її найоптимальнішою лише для фермерських господарств, які є високоприбутковими при невеликій кількості земель.

Отже, фермерські господарства повинні приділити значну увагу розрахунку майбутньої рентабельності та прибутковості своєї діяльності, адже саме ці показники впливають на визначення найоптимальнішої системи оподаткування.

Література

1. Про фермерське господарство: Закон України від 19. 06. 2003 р. № 973–IV // ВВР. – 2003. – № 45. – ст.363.

2. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. // ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112.

УДК 657.1

Семенкова А. Є.

здобувачка вищої освіти

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ОДЕРЖАНИХ АВАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Зобов'язання є невід'ємною складовою господарської діяльності підприємства при здійсненні взаємовідносин з іншими суб'єктами ринку. На практиці всі поточні зобов'язання, у т.ч. зобов'язання з одержаних авансів, відображаються в обліку тільки тоді, коли за ними виникає заборгованість. Зобов'язання вважаються поточними, якщо непередбачений строк їх погашення не перевищує 12 місяців із дати балансу. До інших поточних зобов'язань відносяться всі, що не знайшли відображення за вказаними статтями зобов'язань.

Зобов'язання, які підлягають виконанню в майбутньому, не є заборгованістю і не відображаються в системі бухгалтерського обліку. Зобов'язання виникають як наслідок минулих подій, а саме після отримання товарів, робіт, послуг, авансу, а також нарахування заробітної плати, податків,

зборів та ін.

Поточні зобов'язання відображаються у балансі за сумою погашення, оскільки очікується їх оплата в поточному періоді, що не перевищує 12 місяців [1]. Дані про поточні зобов'язання використовуються при оцінці пасиву балансу підприємства та при проведенні аналізу фінансового стану підприємства для визначення його платоспроможності та ліквідності. Зокрема, за допомогою горизонтального аналізу визначають величину джерел формування капіталу та його видів станом на кінець базового і звітного періодів; абсолютні зміни видів пасивів (у тисячах гривень); відносні зміни видів пасивів (темп приросту у відсотках); абсолютне значення одного відсотка приросту величин джерел формування капіталу та його видів. Показниками вертикального аналізу пасиву балансу є: частка окремих видів джерел формування капіталу у валюті балансу та підсумку його розділів станом на кінець базового і звітного періодів; зміни частки (у відсоткових пунктах); зміни окремих видів джерел формування капіталу у відсотках до загальної зміни валюти балансу. Підсумком аналізу складу, структури та динаміки джерел формування капіталу має бути формулювання комплексних висновків, у яких наводяться позитивні та негативні ознаки і тенденції у фінансовому стані підприємства.

Таким чином, аналіз заборгованості дає можливість не тільки моніторингу, а й визначення впливу заборгованості на фінансовий результат та фінансовий стан підприємства. Системний та своєчасно проведений аналіз зобов'язань дозволить уникнути небажаних проблем на підприємстві таких як понесення значних витрат або банкрутства.

Дані про поточні зобов'язання використовують при визначенні платоспроможності та ліквідності підприємства. При цьому, Тесленко Т.І. наголошує, що коефіцієнти платоспроможності та ліквідності мають два суттєві недоліки: по-перше, для розрахунку коефіцієнтів використовується загальна сума поточних зобов'язань, які складаються з різних видів заборгованостей, строк яких може коливатися від одного дня до одного року, тому не враховується більш детальне співвідношення строків платежів у складі поточних зобов'язань; по-

друге, окремі види активів підприємства відображаються в балансі за фактичною собівартістю, а не за вартістю їх можливої реалізації. Тому розраховані коефіцієнти ліквідності можуть бути завищеними або заниженими залежно від рівня рентабельності готової продукції, товарів тощо. Для отримання більш оптимальних значень показників платоспроможності та ліквідності слід враховувати строк погашення поточних зобов'язань та вартість можливої реалізації запасів, що обліковуються на балансі підприємства на дату проведення аналізу.

Аналітичне забезпечення ефективного управління поточними зобов'язаннями в наукових сучасних публікаціях пропонують доповнювати наступними показниками: оборотності, покриття поточних зобов'язань та визначення їх граничної суми під впливом таких чинників, як доходи, витрати діяльності та оборотні активи підприємства. В сукупності одержані результати використовують для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації розрахунків за поточними зобов'язаннями та запобігання банкрутству підприємства.

Література

1. Лозинська Г.В., Дубініна М.В. Поточні зобов'язання: порядок визнання та відображення у балансі. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 8, 2015. С.1131-1134
2. Тесленко Т.І. Аналіз змісту показників платоспроможності та ліквідності підприємств / Торгівля і ринок України. 2004. Т.ІІ, № 17. С.218-223

Семикопна В. М.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування, м. Київ

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ЯК ОСНОВА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І УПРАВЛІННЯ РИНКОВИХ ПРОЦЕСІВ

Маркетинг – соціальний і управлінський процес, спрямований на задоволення потреб як окремих індивідів, так і цілих груп за допомогою створення, пропозиції та обміну товарів і послуг. Маркетингові дослідження являють собою систематичний збір, облік і аналіз даних, що відносяться до конкретної ринкової ситуації, з метою прийняття обґрунтованих ефективних рішень та контролю в маркетинговому середовищі. Одними із головних завдань маркетингу є дослідження, аналіз і оцінка ринкових ситуацій, виявлення закономірностей і тенденцій розвитку ринків, розробка прогнозів їх подальшого розвитку.

Маркетинг представляє собою систему управлінської, регулюючої і дослідницької діяльності, спрямованої на ефективне доведення товарів від сфери виробництва до сфери споживання, а також створення сприятливих умов для їх продажу. Всі маркетингові дослідження потребують науково обґрунтованого інструментарію. Аналіз ринкових явищ і процесів передбачає дослідження обсягу, структури, динаміки ринку і його сегментів, як в цілому, так і в регіонально-територіальній розрізі. Все це входить в комплекс завдань маркетингу, що вирішуються за допомогою статистичних методів [2].

Маркетингові дослідження можна розподілити на певні етапи.

На першому етапі використовується метод статистичного спостереження, який представляє собою збір інформації.

Розрізняють первинні і вторинні дані. Первинні дані представляють собою інформацію, що збирається вперше для певної цілі. Вторинні дані – інформація, зібрана раніше для інших цілей. Джерела вторинної інформації поділяється на внутрішні та зовнішні.

В процесі збору первинної інформації важливе місце займають методи опитування, в тому числі анкетування, які дозволяють зрозуміти, як і під впливом яких чинників складається і змінюється купівельний попит, які існують територіальні відмінності та ін. Опитуючи респондентів, отримують цілий ряд маркетингових характеристик. Оскільки суцільне спостереження вимагає багато витрат часу і коштів, тому, в основному, використовують вибіркоче спостереження. Отримана в процесі статистичного спостереження інформація підлягає упорядкуванню, систематизації, аналізу.

Використання методу групувань дозволяє виділити однорідні групи із багатоструктурної ринкової сукупності, проаналізувати структуру досліджуваного явища, виявити взаємозв'язки і взаємозалежності між досліджуваними явищами і процесами.

На етапі аналізу зібраної інформації здійснюється виокремлення із сукупності отриманих даних найбільш важливих результатів. Отримані дані оформлюють у вигляді таблиць, на основі яких розраховують частотний розподіл, середні рівні показників, структурні середні, ступінь розсіювання.

Для оцінки і аналізу ринкової ситуації використовуються абсолютні, відносні і середні величини. Особлива увага надається відносним величинам структури, координації, порівняння, динаміки.

Використання індексного методу дозволяє вирішити цілий комплекс завдань і проаналізувати основні показники ринку. За допомогою побудованих багатофакторних індексних моделей оцінюється вплив окремих чинників на ринкові процеси. Для дослідження кон'юнктури ринку використовують методи аналізу динамічних рядів, здійснюють побудову трендових моделей, екстраполяцію тренду. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу оцінюють

взаємозв'язки і взаємозалежності між ознаками, що характеризують ринкові процеси.

Таким чином, особливого значення в маркетингу набувають статистичні методи, спрямовані на вирішення широкого кола прикладних завдань маркетингових досліджень.

Література

1. Анненков Р.А. Етапи та методи маркетингових досліджень конкурентного середовища. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3019>
2. Жегус О. В., Парцирна Т.М. Маркетингові дослідження : навч. посіб.; ФОП Іванченко І.С. Харків, 2016. 237 с.
3. Статистика ринку товарів і послуг : навч. посіб. / Л. І. Крамченко. 2-ге вид., випр. та доп. Львів: Новий світ, 2006. 295 с.

УДК 338.24.01

Сергієнко А. О.
здобувачка вищої освіти
Дворник І. В.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри аграрної економіки,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ БАЗИ ТА ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Інтеграційні процеси у світове співтовариство, що нині інтенсивно розгортаються на теренах України, зумовили підвищення вимог до якості інформації як основи прийняття стратегічних рішень на усіх рівнях управління.

Інформаційне забезпечення управління – це організація цілеспрямованих масивів інформації та інформаційних потоків, яка включає збирання, зберігання, опрацювання і передавання інформації (в тому числі і з використанням

комп'ютерних інформаційних систем) з метою аналізу одержаних результатів для підготовки, обґрунтування і прийняття управлінських рішень.

У загальному обсязі інформації, яка циркулює у складних суспільних системах, відрізняють інформацію безпосереднього управління й інформацію розвитку системи. Під інформацією безпосереднього управління розуміють відомості, які обертаються по каналах конкретної системи і використовуються для вирішення завдань, які стоять перед цією системою. Під інформацією розвитку системи розуміють відомості, що містять результати науково-технічних досягнень, які можуть бути використані для докорінної перебудови системи.

Управлінську інформацію можна умовно поділити на три категорії:

- інформація стратегічного планування дозволяє вищому керівництву приймати рішення із встановлення довготермінових цілей, накопичення ресурсів для досягнення цих цілей і формулювати політику їх досягнення;
- контрольна управлінська інформація використовується менеджерами середнього рівня для координації різних підконтрольних їм дій, приведення ресурсів у відповідність із завданнями і розробки оперативних планів;
- оперативна інформація допомагає виконувати звичайні повсякденні операції, розрахунок заробітної платні і фінансові розрахунки та ін.

За нових економічних умов, характерною особливістю яких є нестабільність, підприємствам життєво необхідно здійснювати постійний систематичний збір та опрацювання інформаційних даних з метою пристосування до умов зовнішнього середовища та досягнення конкурентних переваг. Даний процес успішно реалізується на великих промислових та торгівельних підприємствах, і досить повільно втілюється у життя на сільськогосподарських. Така ситуація зумовлена тим, що на побудову інформаційного поля сільськогосподарських підприємств мають вплив численні фактори як об'єктивного (зовнішнього), так і суб'єктивного (внутрішнього) характеру, причому перші не можуть бути усунені зусиллями підприємства.

**Об'єктивні і суб'єктивні фактори впливу на побудову інформаційного поля
сільськогосподарських підприємств**

Об'єктивні фактори впливу	Суб'єктивні фактори впливу
Сезонний характер виробництва	Відсутність чітко сформованої вимоги інформації від керівництва
Природно-кліматичні умови	Відсутність висококваліфікованих спеціалістів
Нестабільність та неоднозначність державної політики	Відсутність обґрунтованого розподілу обов'язків щодо збору та опрацювання інформації
Події зовнішньоекономічного простору	

Таким чином, сільськогосподарські підприємства, не маючи можливості вплинути на ситуацію, що спричинена зовнішніми чинниками, а також маючи необхідність контролювати внутрішні чинники, потребують високоякісного, оперативного інформаційно-аналітичного забезпечення для прийняття оптимально-ефективних управлінських рішень.

Отже, зважаючи на те, що інформація є основою управлінського рішення та базою для планування і аналізу, сільськогосподарським підприємствам необхідно максимально точно прораховувати власні втрати від недоотримання інформаційних даних або неправильного чи неоднозначного їх тлумачення, мінімізуючи при цьому дію суб'єктивних та об'єктивних факторів впливу на них, відпрацьовуючи певну суцільну методику збору, аналізу, взаємозалежності і впливу облікових, агротехнічних та макроекономічних показників, при цьому пошук, вибір та аналіз інформаційних джерел не повинен обмежуватися принципом «що явне – те дійсне». Опрацювання даних має включати прийоми порівняння, аналогій, ототожнення, проведення паралелей, ретроспективного і перспективного погляду та творчого підходу.

Література

1. Захарова І. В., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури,

2013. 335 с.

2. Кармазін В. А., Савицька О. М. Економічний аналіз: Практикум. К.: Знання, 2007. 255с.

3. Ковальчук Т. М. Оперативний економічний аналіз: теорія, методологія, організація. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.К.: ІАЕ УААН, 2004. 39с.

УДК 658.15

Собченко О. М.

здобувачка вищої освіти

Собченко Т. С.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ: МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

З метою побудови дієвої системи управління державними фінансами в Україні та для удосконалення діяльності органів державної влади у сфері закупівель, створена лаконічна нормативно-правова база. З метою прозорості та запобігання корупційної складової під час здійснення державних закупівель, законодавством передбачено обов'язкове застосування електронних торгів. Електронна торгова система ProZorro в червні 2017 року була визнана однією з найкращих антикорупційних систем в світі, а на початку 2018 року отримала антикорупційну нагороду від C5 Accelerate та USA Institut of Peace [2].

Сутність державних закупівель – це певна, регламентована законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг з найбільшою ефективністю і найменшими витратами з метою забезпечення діяльності держави, а також з метою впливу на розвиток галузей національної економіки і зміцнення соціальної політики. У зв'язку з цим, економічна сутність механізму державних закупівель, полягає в акумулюванні державою суспільних коштів та їх

перерозподіл з метою забезпечення функціонування держави та задоволення потреб суспільства. Іншими словами, економічна сутність механізму державних закупівель полягає у перерозподілі грошових коштів у формі наділення суспільства певними соціальними (матеріальними) благами.

Основними критеріями ефективних державних закупівель є:

1 - якісний продукт - компанія-замовник формує вимоги до продукту - опис, склад, термін, кінцевий термін споживання та інші критерії до закупівлі.

2 - оптимальна кількість - ознака хорошої закупівлі. Наявність товарів, які компанія не використовує вчасно і навпаки, відсутність товарів, що необхідні - негативно позначається на діяльності компанії.

3 - мінімальна ціна - ціновий критерій - ключовий в комерційних торгах і тендерах на товари, послуги, роботи.

4 - відповідність визнаним стандартам - як правило, базовий критерій закупівлі, на товар або послугу, що бере участь в подальшому просуванні в циклі виробництва.

5 - доставка за розкладом - бізнес цінує, коли прогнози збуваються, а це можливо, коли контрагент погоджується на терміни замовника.

6 - надійний постачальник - закупівельники шукають контрагентів, з'ясовують репутацію, позицію на ринку, потім служба безпеки перевіряє відомості про можливого партнера — справжність документації, та інші факти, що можуть вплинути на результат співпраці.

Основне завдання національної системи державних закупівель – забезпечити придбання товарів, робіт і послуг для задоволення державних потреб при найбільш ефективному витрачанні державних коштів [4]. Ефективність функціонування національної системи закупівель залежить не тільки від наявності продуманої стратегії і політики у сфері державних закупівель, сильної законодавчо-нормативної бази, ефективного планування закупівель, а й від високого професійного проведення закупівель і управління укладеними контрактами, націленого на отримання найвищої віддачі від вкладених коштів.

Витрачання державних коштів передбачає підзвітність державних замовників і конкретних осіб, що здійснюють закупівлі від їхнього імені, щодо дотримання ними законодавчих вимог і відповідний контроль з боку уповноважених державних органів. При цьому, ринок державних закупівель є місцем для забезпечення взаємозв'язків між бізнесом (в особі підприємців та юридичних осіб, державного сектора економіки) та кінцевими споживачами.

Ефективна взаємодія суб'єктів у сфері державних закупівель здійснюється при:

- підготовці, організації та виконанні процедур розміщення замовлення (органів управління державних закупівель та розпорядників бюджетних коштів);
- відбору учасників розміщення замовлення, визначення переможців, висновків державного контракту і виконання його умов (державного замовника, учасників розміщення замовлення і кінцевим споживачем).

Крім того, результативність ефективної взаємодії суб'єктів державних закупівель залежить і від способу розміщення замовлень, яке може здійснюватися шляхом проведення торгів у формі конкурсу, аукціону, в тому числі аукціону в електронній формі; без проведення торгів: запит котирувань, у єдиного постачальника (виконавця, підрядника), на товарних біржах.

Отже, державні закупівлі мають значних обсяг у частині валового внутрішнього продукту країни і можуть створювати ринки товарів та послуг, а також стимулювати впровадження інновацій та нових технологій. Зміни у системі державних закупівель, що відбулися останніми роками, мають удосконалити управління фінансами в державному секторі та забезпечити ефективність їх використання, а також сприяти міжнародній конкуренції.

Література

1. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. №922–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2412383-prozorro-pobedila-v-globalnom-konkurse-antikorrupcionnyh>

proektov.html

3. ProZorro [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://bi.prozorro.org/sense/app/fba3f2f2–cf55–40a0–a79f–74f5ce947c2/sheet/HbXjQep/state/analysis#view/pEh>

4. Храпкін А. Теоретичні й методологічні основи сучасної системи державних закупівель / А. Храпкін, О. Воробйова // Державні закупівлі України. – 2008. – № 2. – С. 15.

УДК 338.439.5:664.1

Тоюнда А. І.

здобувачка вищої освіти

Чухліб А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування, м. Київ

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЦУКРУ

Україна – індустріально-аграрна країна, яка має великі перспективи у розвитку сільськогосподарської сфери виробництва. Для цього існують всі необхідні передумови: потужний виробничий та ресурсний потенціал, трудові ресурси, сприятливі природно-кліматичні умови для ефективного ведення аграрного бізнесу.

Цукор є стратегічним продовольчим товаром не лише в Україні, але і у всьому світі, являється важливою складовою функціонування та розвитку аграрного сектору та харчової промисловості.

На сучасному етапі розвитку економіки України актуальним є формування потужного цукробурякового підкомплексу, збільшення експортних можливостей, вихід на світовий ринок з конкурентоспроможною продукцією, яка відповідає вимогам СОТ.

Протягом останніх років спостерігаються негативна тенденція в розвитку цукробурякової галузі. Падіння обсягів виробництва цукрових буряків

(фабричних) призвело до зниження забезпеченості вітчизняних цукрових заводів сировиною, зменшення виробництва цукру, зростання оптових та роздрібних цін, створення штучного попиту на цукор та ін.

Посівні площі під цукровими буряками (фабричними) у 2019 році скоротилися на 29,4% порівняно з 2017 роком, що призвело до зменшення валового збору культур на 31,4%. (рис.1-3). В 2019/2020 МР виробництво цукру скоротилось майже на 20 % порівняно з попереднім періодом. Перероблено 9,84 млн. т цукрових буряків, вироблено 1,48 млн. т цукру.

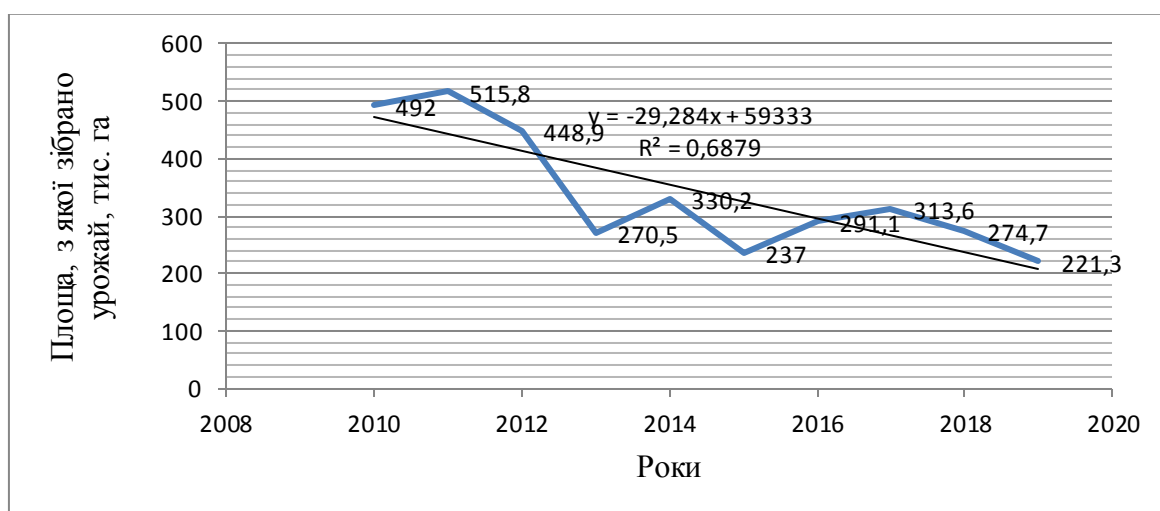

Рис. 1. Динаміка площ, з яких зібрано урожай цукрового буряка фабричного, тис. га

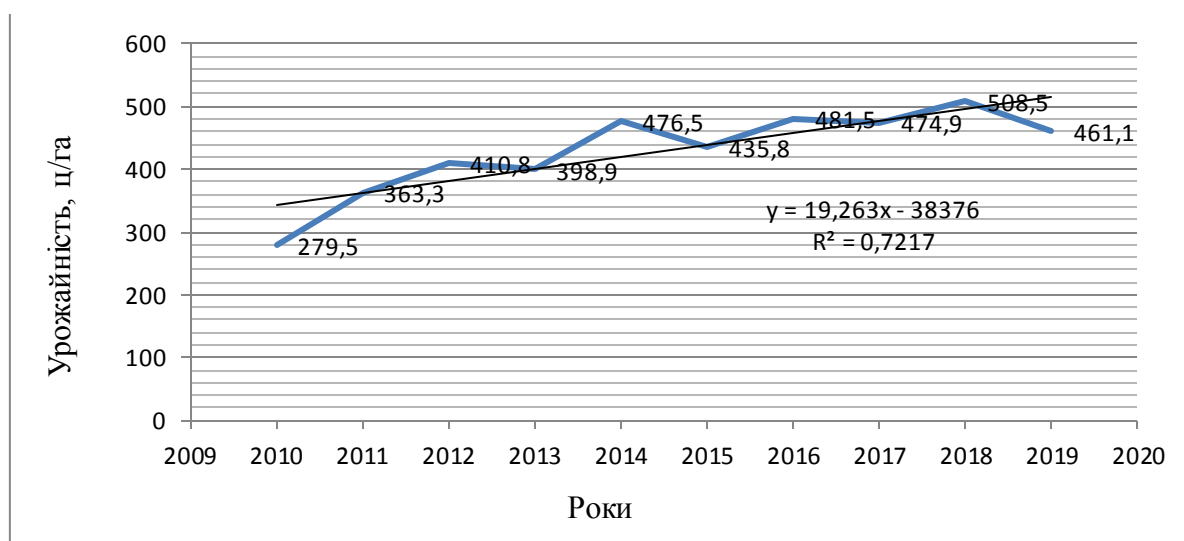

Рис. 2 Динаміка урожайності цукрового буряка фабричного, ц/га

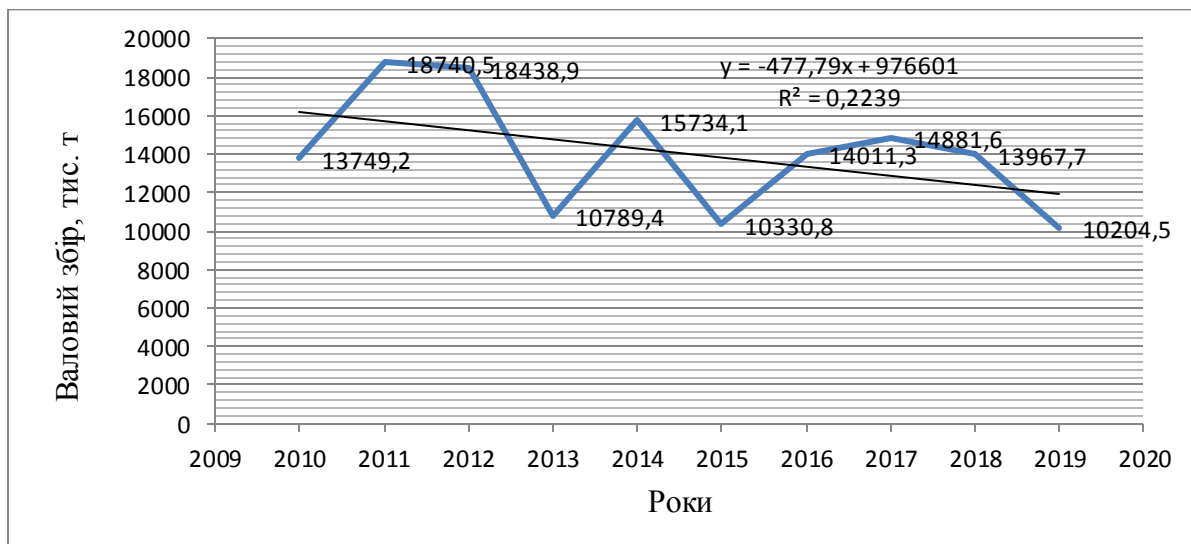

Рис. 3. Динаміка валового збору цукрового буряка фабричного, тис. т

Причиною скорочення виробництва цукру стали скорочення площ під посівами цукросировини, низька якість сировини.

На сьогоднішній день найбільшими вітчизняними виробниками цукру залишається Вінницька, Тернопільська та Полтавська області.

У 2019/2020 МР Україна експортувала 103,6 тис. т цукру, в 2018/2019 МР – 409,8 тис.т.

Світове споживання цукру хоч і повільно, проте збільшується. Основними споживачами цукру залишаються країни Азії та Африки, включаючи Індію.

В Україні існують реальні можливості перспективного розвитку цукробурякового підкомплексу, що базуються на нарощуванні масштабів виробництва, підвищенні урожайності, вирішенні проблем підвищення ефективності його функціонування.

Література

1. Офіційний портал Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» АПК online. URL: <http://www.apk-inform.com>
2. Соціально-економічний розвиток України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Хомицька Д. С.

здобувачка вищої освіти

Нагасв В. М.

доктор педагогічних наук, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка, м. Харків

ПЛАНУВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ

Час – один із найцінніших та найдефіцитніших ресурсів, які має людина. За дослідженням експертів, користування власним робочим часом виглядає так: лише 1% людей має достатньо часу; 10% відсоткам потрібно на 10% більше часу; 40% людей потребують 25% додаткового часу; іншим досліджуваним не вистачає 50% часу (а це близько двох додаткових робочих днів на тиждень) [1, с. 55]. Планування робочого часу – означає підготовку до реалізації поставленої мети та впорядкування власного часу. Його основними завданнями є: забезпечення цілеспрямованого розвитку організації, координація діяльності структурних підрозділів та працівників, створення бази ефективного контролю й оцінювання, мотивація трудової діяльності, інформаційне забезпечення членів трудових колективів. Планування діяльності туристичного підприємства – процес якісного, кількісного та часового визначення поставлених цілей, методів та засобів формування, управління і розвитку даного підприємства.

В умовах управління персоналом зручно використовувати систему «тайм-менеджмент». Це техніка управління часом, яка включає в себе правила і принципи, що допомагають людині правильно організувати свій час і досягти максимальної ефективності в будь-якій справі. Є три головних принципи тайм-менеджменту: *правильна постановка мети* (головне аби вона була чітко визначеною та досяжною); *мотивація* (бажання зекономити час повинно бути усвідомленим і пов'язаним із задоволенням якихось важливих потреб); *результативність* (управління часом необхідно для того, щоб зменшити дефіцит

часу, виконуючи певні завдання за короткий період) [4, с. 189].

Схема з планування управління туристичною діяльністю починається із процесу стратегічного планування, тобто з розробки стратегічних планів і програм. Для певного туристичного регіону визначається його конкурентна спроможність і формується туристичний образ. Туристичний образ оцінюється за гостинністю, якістю наданих послуг, іміджем, наявністю можливостей для проведення активного відпочинку, розвиненістю транспортної інфраструктури та ін. В результаті такого дослідження можна виявити переваги й недоліки кожного туристичного регіону та запропонувати методи вдосконалення [2, с. 214]. Беручи це до уваги планування охоплюватиме такі види роботи: розробка цілей розвитку даного регіону; аналіз конкурентоспроможності регіону; втілення в реальність конкурентоспроможності регіону; надання додаткових консультацій. Процес планування поділяють на рівні. Вищий рівень (стратегічне планування) – спроба визначити головні складові організації у достроковій перспективі; оцінити тенденції; знати наперед поведінку конкурентів. Головне завдання, яке стосується цього рівня – визначення поведінки організації в межах свого сегмента ринку [3, с. 205].

План туристичної компанії на п'ять та більше років є орієнтиром до прийняття відповідних рішень на нижчих рівнях. Тактичне планування стосується середнього рівня управління. Воно визначає проміжні цілі досягнення стратегічних завдань. Складовими оперативного планування є бізнес-план, план з маркетингу, фінансовий план, виробничий план. Окрім даних видів документів можуть бути плани підготовки й проведення заходів. Три типи планів утворюють загальну систему, що має назву генеральна, або загальна.

Ефективність планування залежить від того, якими саме критеріями користуються під час його складання: повнота планування характеризує врахування ситуацій, що можуть вплинути на діяльність туристичної фірми; точність передбачає використання сучасних методів, які забезпечують точний прогноз; зрозумілість планування підкреслює його чіткість; економічність передбачає зіставлення витрат із доходом.

На даний час менеджмент втілює ефективні методи планування, що дають можливість вирішувати і кількісні, й якісні питання планування: бюджетний метод, основу якого складають опис і характеристика притоку та відтоку готівки, аналіз структури надходжень та витрат; аналіз окупності дає інформацію про витрати та інвестиції, вкладені у фірму, та прогнозує прибуток; метод оперативного дослідження – оцінка власної діяльності за допомогою сучасних моделей розробки та прийняття рішень.

Час – найунікальніший ресурс людини. Це не тільки хвилини й години, це ще й сумлінно і вчасно виконана робота. Кожен фахівець туристичної сфери повинен із серйозністю ставитися до планування робочого часу, правильно розподіляти свої справи так, щоб повністю і в термін виконувати свою роботу, та ще й до того мати час на відпочинок. Варто звернути увагу на класифікацію справ за важливістю та складністю, починати із найскладніших, переходячи до більш простих. Не варто забувати про допоміжні засоби в організації робочого часу: записні книжки, електронні органайзери, кишенькові комп'ютери. Схема з планування управління туристичною діяльністю повинна включати стратегічне, тактичне та оперативне планування виходячи з цілей, завдань та обсягів ринку туристичних послуг.

Література

1. Балабанова Л. В. Організація праці менеджера: підручник. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Професіонал, 2017. 416 с.
2. Виноградський М. Д. Організація праці менеджера: навч. посіб. для студ. екон. вузів. К.: Кондор, 2013. 414 с.
3. Мумладзе Р. Г., Гужина Г. Н. Экономика и социология труда: учебник для ВУЗов. Изд-во: КНОРУС, 2017. 328 с.
4. Скібіцька Л. І. Тайм-менеджмент: навч. посіб. для студ. екон. вузів. К.: Кондор, 2019. 528 с.

Цюк П. О.

здобувач вищої освіти

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

АНАЛІЗ ВИТРАТ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Зернова галузь в Україні є провідною в аграрній сфері. Рівень розвитку виробництва зерна є одним із найважливіших показників стану економіки країни. Саме зерно та продукти його переробки є життєво необхідними видами продукції, які забезпечують продовольчу безпеку держави, відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку національної економіки, становлять основу аграрного експорту та визначають ступінь її участі в міжнародному співробітництві. Сприятливі природно-кліматичні умови та родючі землі України дають змогу вирощувати всі зернові культури і отримувати високоякісну продовольчу продукцію в достатніх обсягах як для забезпечення внутрішніх потреб, так і для формування експортного потенціалу. Протягом багатьох років Україна посідає перші позиції серед найбільших виробників і експортерів зерна в світі. Зерновиробництво належить до стратегічно важливих галузей аграрної економіки України, оскільки вона забезпечує значну частину доходів сільськогосподарських підприємств, займає більше половини посівних площ, зумовлює сталий попит і високу потребу людей у споживанні продуктів харчування, для яких зерно є сировиною, а також є незамінним джерелом створення повноцінної кормової бази для розвитку тваринницьких галузей.

Отже, зерновиробництво безпосередньо впливає на матеріальний добробут населення, є об'єктом зовнішньої торгівлі та визначальним фактором у продовольчій безпеці країни. Зерно є цінним і незамінним кормом у тваринницькій галузі, сировиною для виготовлення спирту, медичних препаратів,

крохмалю, паперу, інших цінних видів продукції, тому потреби в зерні постійно зростають.

Посівні площі зернових культур у господарствах усіх категорій в Україні, тис.га

Показник	1990 р.	2000 р.	2010 р.	2019 р.	2019 р. до 1990 р., %
Культури зернові та зернобобові	14583,4	13646,5	15090,0	15318,1	105
у т.ч. пшениця	7576,2	5619,3	6451,0	6817,6	90
з неї озима	7567,5	5316,3	6137,3	6650,2	87,9

Рослинництво України – 2019. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. 2020. 183 с.

Посівні площі під зерновими культурами в Україні протягом 1990 -2019 рр. зросли на 5 % з 14583,4 до 15318,1 тис.га, однак посівні площі під пшеницю скоротилися на 10 % з 7576,2 до 6817,6% тис.га. При цьому, посівні площі під озиму пшеницю склали 98% всіх площ пшениці та 43,4 % посівів зернових культур у 2019 р.

Динаміка виробництва озимої пшениці в Україні

Показник	1990 р.	2000 р.	2010 р.	2019 р.	2019 р. до 1990 р., %
Виробництво озимої пшениці у господарствах усіх категорій, тис.т	30348,0	9775,2	16216,8	27663,6	91,2
Виробництво озимої пшениці у підприємствах, тис.т	30154,1	8860,6	12811,0	22108,6	73,3
У т.ч. виробництво озимої пшениці у фермерських господарствах, тис.т	-	504,9	2176,5	4929,7	-
Виробництво озимої пшениці у господарствах населення, тис.т	193,9	914,6	3405,8	5555,0	У 28,6 р.

Рослинництво України – 2019. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. 2020. 183 с.

Вирощують озиму пшеницю як сільськогосподарські підприємства, так і господарства населення. При цьому частка агроформувань (включаючи

фермерські господарства) у структурі виробництва становила у 2019 р. майже 80 %, частка виробництва озимої пшениці господарствами населення займає близько 20% від загального обсягу збіжжя цієї зернової культури. У 2019 р. аграрії зібрали 27,7 млн т зерна озимої пшениці з площі 6,7 млн га при середній урожайності 41,6 ц/га.

Аналіз динаміки витрат на виробництво озимої пшениці свідчить про зростання загального їх розміру у 2019 р. до 64,3 млрд грн та в розрахунку на одиницю площі 10429,2 грн, що 35% вище порівняно з 2017 р.

Динаміка витрат на вирощування зерна озимої пшениці

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Витрати всього, тис.грн	47739619,9	56064890,9	64252352,1
Рівень рентабельності, %	26,8	24,6	7,3

Витрати підприємств на виробництво продукції сільського господарства. Статистичні збірники за 2017 р., 2018 р., 2019 р. Державна служба статистики України. 2020.

За статистичними даними спостерігається збільшення темпів росту повної собівартості реалізованої продукції протягом досліджуваних років. Рівень рентабельності у 2019 р. різко зменшився до 7,3% в результаті несприятливої кон'юнктури ринку.

Незважаючи на зростання виробничих витрат, структура витрат при вирощуванні зерна озимої пшениці останніми роками залишається відносно стабільною. У структурі витрат на виробництво озимої пшениці зросла частка оплати праці – з 5,3 до 5,8 %, однак витрати на оплату праці залишаються невисокими в структурі собівартості агровиробництва.

У складі прямих матеріальних витрат варто відзначити зростання частки вартості насіння та добрив.

Насамперед, виробники враховують переваги купівлі якісного посівного матеріалу. Для зернових культур в Україні, як і раніше, характерним є переважання посівного матеріалу власного виробництва та української селекції.

Структура витрат на виробництво озимої пшениці в Україні, %

Елементи витрат	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Прямі матеріальні витрати	56	56,5	56,4
у т.ч. насіння	7,2	7,5	7,7
мінеральні добрива	23,5	23,7	24,6
Пальне	9,7	10,7	10,3
решта матеріальних витрат	15,6	14,6	13,8
Прямі витрати на оплату праці	5,3	5,6	5,8
Інші прямі витрати та загальновиробничі витрати	38,7	37,9	37,8
у т.ч. відрахування на соціальні заходи	1,2	1,2	1,3
амортизація	6,2	7,0	7,5
оплата послуг сторонніх організацій	7,9	7,2	7,3
решта інших прямих та загальновиробничих витрат	23,4	22,5	21,7
Витрати усього	100	100	100

Узагальнюючи результати дослідження, слід відміти, що витрати на вирощування зерна озимої пшениці у 2020 р. суттєво не зростуть. Агробізнес очікує на відкриття ринку землі, а тому намагатиметься сконцентрувати власні обмежені фінансові ресурси для її придбання, тобто більш оптимально їх витратити на посівну кампанію та оптимізувати технології. Багато господарств намагаються побудувати власну стратегію оптимальної диверсифікації ведення агробізнесу та зниження непродуктивних витрат.

УДК 657:42

Чорновол В. Р.

здобувач вищої освіти

Куць Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Під основними засобами розуміють матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів,

надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуєий термін корисного використання яких більше одного року. Відповідно до діючої типової класифікації основні засоби групуються за її функціональним призначенням, галузями, речовим натуральним характером і видами, за використанням і належністю.

Завданням аналізу основних засобів підприємства є оцінка забезпеченості підприємства засобами праці та виявлення резервів підвищення ефективності їх використання. Інформаційними джерелами аналізу основних засобів виступають: бізнес-план економічного і соціального розвитку підприємства; план технічного розвитку; бухгалтерський баланс; примітки до балансу (форма № 5); відомості про наявності і рух основних засобів; баланс виробничої потужності; дані обліку по відповідним рахункам за видами і інвентарними об'єктами основних засобів; інвентарні картки обліку основних засобів; проектно-кошторисна, технічна та інша документація.

Проблематика аналізу наявності основних засобів, їх відтворення, оцінки ефективності використання розглядається в роботах багатьох вітчизняних учених: М. Білика, М. Болюха, Н. Бондара, М. Грещака, М. Герасимчука, В. Мельника, В. Меца, О. Павловської, В. Покин'єчереда, С. Покропивного, Г. Савицької, В. Савчука та ін. Отримані ними результати теоретичних і практичних розробок мають велике значення для удосконалення методичних прийомів аналітичного забезпечення господарської діяльності. При цьому, М. Білик та А. Загородній наголошують, що оптимізація використання основних виробничих засобів багато в чому залежить від наявності обґрунтованої системи показників оцінювання рівня ефективності їх використання.

В результаті узагальнення наукових праць вітчизняних вчених, можна видалити основні показники, які характеризують різні аспекти формування, використання та відтворення основних засобів підприємства. Так, В.В. Покин'єчереда систематизував аналітичні показники для оцінки стану та ефективності використання основних засобів наступним чином:

1. Показники, які характеризують наявність, динаміку та структуру основних засобів. Вони розраховуються для визначення рівня забезпеченості підприємства основними засобами, рівня забезпеченості планових потреб у засобах виробництва, виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів на основі оптимізації їх структури;

2. Показники руху (коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту) та технічного стану основних засобів (коефіцієнти зносу та придатності основних засобів). Однією з головних умов підвищення ефективності відтворювальних процесів є оптимальність термінів експлуатації основних засобів, і передусім активної їх частини, відповідно до первинного технологічного призначення. При цьому як скорочення, так і продовження терміну експлуатації по-різному впливають на ефективність відтворення та використання основних засобів.

3. Показники інтенсивності та ефективності використання основних засобів (рентабельність основних засобів, капіталовіддача, капіталомісткість);

4. Показники використання виробничої потужності підприємства для визначення рівня використання виробничої потужності підприємства та його впливу на кінцеві результати господарювання (коефіцієнт використання виробничої потужності, коефіцієнт інтенсивного завантаження виробничої потужності та коефіцієнт екстенсивного завантаження виробничої потужності);

5. Показники використання технологічного обладнання, які розраховуються для оцінки рівня використання чисельності, часу роботи та потужності обладнання [1].

Особливістю аналізу основних засобів є багаторівневий характер дослідження, тобто у ході аналізу важливо виділити чинники, які обумовлюють рівні показників аналізу основних засобів та визначити рівень їх впливу. Підсумком аналізу використання основних засобів підприємства може бути можливість розширення обсягів випуску і реалізації продукції без додаткового залучення ресурсів, або визначення потреби у відновленні або розширенні виробничого потенціалу.

Література

1. Покинъчерета В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства. Інвестиції: практика та досвід. № 17. 2018. С. 5-11
2. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія за заг. ред. В.К. Савчука. – К.: ФОП Ямчинський О. – 2020. 292 с.

УДК 336.6

Чукіна К. Ю.
здобувачка вищої освіти
Трусова Н. В.
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Д. Моторного, м. Мелітополь*

ГАЛУЗЕВІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови господарювання і рівень конкуренції вимагає від підприємств підвищення ефективності їх діяльності, визначає здатність підприємств до фінансового виживання. Фінансовий стан та виробничо-господарська діяльність багато в чому залежить від забезпеченості основними засобами та від їх використання.

Основні засоби – це вартісна форма існування засобів праці, які тривалий час, не змінюючи при цьому своєї натуральної форми, багаторазово беруть участь у процесі виробництва. [1].

Успішне використання господарювання підприємства не можливе без проведення аналізу результатів його діяльності, що включає в себе аналіз ефективності використання основних засобів. Ефективне використання техніки є збільшення виходу виробництва продукції, поліпшення її якості, та зниження

собівартості виробництва, що у свою чергу забезпечує підвищення рентабельності та зростання прибутку підприємства.

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів підприємства передбачає проведення аналітичної роботи за такими показниками:

- показники інтенсивності використання виробничих основних засобів (узагальнювальні та індивідуальні, що характеризують завантаженість та напруженість роботи машин і обладнання за часом використання);

- показники продуктивності використання активних виробничих основних засобів (індивідуальні показники виробітку машин та обладнання);

- показники економічної ефективності використання основних засобів (узагальнюючі та часткові).

Показники інтенсивності та продуктивності використання доцільно розраховувати лише по активних основних засобах, що задіяні в операційній діяльності. Водночас основні засоби невиробничої діяльності потрібно враховувати під час аналізу ефективності використання, оскільки вони також формують результативні показники господарської діяльності. Однак, оскільки ефект у вигляді збільшення виробництва продукції, зменшення витрат на виробництво, зростання доходу та прибутку залежить від багатьох чинників, виявити вплив на них саме активів, що задіяні не в основній діяльності, дуже складно.

Система аналітичних показників, які характеризують використання ресурсів підприємств, без сумніву, повинна відображати галузеві особливості господарювання. До основних особливостей використання основних засобів в аграрній сфері, які слід враховувати під час аналізу, можна віднести наступні:

- на відміну від промисловості, в сільському господарстві технічні засоби безпосередньо не створюють продукцію, а лише сприяють її виробництву в результаті дії природних процесів;

- використання ресурсів та результати діяльності значною мірою залежить від неконтрольованих, об'єктивно діючих зовнішніх умов (біологічних процесів, погодних умов, ринкових впливів, нормативно-правової бази господарювання,

інших суспільно-політичних та економічних чинників, які прямо впливають на результати виробництва тощо);

– використанню основних засобів (особливо в рослинництві) властива сезонність, відповідно існують періоди (піки) найбільшої потреби у певних видах машин та обладнання;

– сільськогосподарські підприємства, як правило, поєднують кілька видів діяльності та мають механізовані підрозділи (машинно-тракторний парк, автопарк) й підрозділи з ремонтно-технічного обслуговування (ремонтні майстерні);

– фізична і моральна зношеність матеріально-технічної бази, що спостерігається у значній частині вітчизняних підприємств. Негативно впливають на показники використання основних засобів недостатність інших складових виробничого потенціалу, рівень кваліфікації кадрового складу, недосконалість технології виробництва, низька ефективність управління, незадовільний фінансовий стан підприємства тощо. [1]

Отже, система показників аналізу основних засобів повинна всебічно характеризувати їхнє використання та враховувати зазначені особливості під час оцінки їхньої ефективності. Аналіз використання основних засобів сприяє своєчасному та якісному проведенню сільськогосподарських робіт, підвищенню продуктивності праці, збільшенню виробництва продукції, поліпшенню її якості та зниженню виробничої собівартості одиниці продукції, що забезпечує зростання прибутку і підвищення рентабельності. Ефективність функціонування основних засобів залежить від раціональної організації господарства загалом і є результатом використання всіх виробничих ресурсів підприємства.

Література

1. Єгорова, О. В. Аналіз використання основних засобів сільськогосподарських підприємств: галузевий аспект [Текст] / Олена Володимирівна Єгорова, Людмила Олександрівна Дорогань-Писаренко, Алла Іванівна Рудич // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський

національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін.
– Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 26. – № 1. – С. 106-112. – ISSN 1993-0259.

УДК 330:519.22/.25; 311.21

Шохіна Ю. С.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ВИБІРКОВЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Вибіркове спостереження дає можливість з певною ймовірністю побудувати основні характеристики генеральної сукупності на основі вибірки, дослідити та проаналізувати певне соціально-економічне явище.

Основними завданнями вибіркового методу є:

- вивчення середнього розміру досліджуваної ознаки (наприклад, середнього виробітку або середньої заробітної плати робітників, середньої сортності продукції, тощо);
- визначення (частки) досліджуваної ознаки в певній сукупності (наприклад, частки першосортних одиниць, частки підприємств приватної форми власності та ін.) [2].

Перші спроби використання вибіркового обстеження як наукового методу були зроблені у сфері соціальних досліджень (1899 р., американець Раунтрі). У економічних дослідженнях вибірковий метод почав використовуватися у працях вчених значно пізніше.

У господарській діяльності цей метод статистичного дослідження застосовується для вирішення поточних практичних завдань. Це стосувалося

необхідності визначення розмірів урожаю за результатами пробних обмолотів у сільському господарстві. Аналогічна потреба виникала у торгівлі, коли якість всієї партії товару визначалась на підставі окремих проб. Розвиток державності зумовлював необхідність розробки бюджетних обстежень. Такі завдання за своєю природою мали інший зміст, явно відрізняючись від тих, на базі яких виникла теорія випадкового відбору. Вирішення нових практичних завдань вимагало одержання інформації про всю сукупність на підставі певної її частини. Тобто, необхідно було побудувати таку систему відбору, при якій вибіркова сукупність досліджуваних об'єктів змогла б забезпечити одержання найбільш точної, повної, вірогідної інформації про всю статистичну сукупність.

Цей метод є головним у дослідженнях соціальної статистики, зокрема у вивченні доходів, споживання матеріальних благ і послуг, житлових умов та інших характеристик рівня життя населення. Джерелом інформації про рівень життя стали вибіркові обстеження бюджетів сімей, на основі яких розраховуються показники соціально-економічної статистики : показники зайнятості, розміру доходів різних груп населення, джерел їх формування. Результати бюджетних обстежень дають оцінки диференціації споживання продовольчих і непродовольчих товарів, одягу, взуття, меблів, предметів культурно-побутового призначення та інших соціальних характеристик (освітнього, професійного статусу та ін.)

Найважливішу соціальну інформацію дають вибіркові обстеження бюджету часу населення, що представляє багато параметрів його способу та стилю життя - культурного, освітнього, матеріального рівня, характеру використання робочого і позаробочого часу, дозвілля та ін. Все більшу актуальність набувають вибіркові дослідження соціальної стратифікації, міграційних потоків, захворюваності, контролю над народжуваністю та ін. [1].

Переваги вибіркового методу над іншими методами статистичного дослідження соціально-економічних явищ полягають у тому, що на нього потрібні відносно невеликі матеріальні затрати, він має широку область застосування і високу достовірність. Цей метод використовується для прискореної обробки

матеріалів суцільного спостереження та перевірки правильності даних переписів і одноразових обстежень.

Література

1. Выборочный метод в социально-экономической статистике: учеб. пособие / Э. К. Васильева, М. М. Юзбашев. ИНФРАМ. 2010. 256 с.
2. Теорія статистики / О. І. Кулинич, Р. О. Кулинич: Підручник. - 6-те вид., перероб. і доп. затверджено МОН. К. 2010. 239 с.

УДК 336.6

Щебликіна В. М.
здобувачка вищої освіти
Трусова Н. В.
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Д. Моторного, м. Мелітополь*

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств потребує детального вивчення, адже її інтенсивність та ефективність має свою специфіку у різних галузях. Функціонування підприємств в аграрній галузі спрямовується не тільки на отримання максимального прибутку, але й на раціональне використання наявних ресурсів.

Структура агропромислового комплексу (АПК) заснована на поєднанні чотирьох основних групувань галузей:

1. постачання сільському господарству тракторів, сільськогосподарських машин, добрив, засобів захисту рослин тощо;
2. сільське, рибне та лісове господарства, які займаються виготовленням продуктів харчування та сировини для подальшої переробки;

3. галузі, які спеціалізуються на зберіганні, переробці та продажі аграрної продукції;
4. підприємства виробничої та соціальної інфраструктури [1].

Діяльність сільського господарства значною мірою залежить від природних умов, клімату, періодів виробництва та сезонності. Ці фактори значною мірою впливають на інвестиційну діяльність організацій.

На сьогоднішній день держава практично не приймає участі в фінансуванні капітальних вкладень у сільське господарство. Проте активно використовуються різноманітні елементи регулювання – спеціальний режим оподаткування, регулювання цін, кредитна підтримка, створення аграрних розписок тощо.

Зараз в сільському господарстві функціонують колективні форми ведення бізнесу, до яких належать аграрні холдинги, консорціуми та інші варіанти об'єднань. Даний фактор провокує появу специфічних інвестиційних потоків.

Визначальною рисою інвестиційної діяльності АПК є його потреба в залученні інвестицій до соціальної сфери та інфраструктури. Сучасна аграрна економіка – це не лише галузь всеукраїнського виробництва продуктів харчування та іншої продукції, але й справжній спосіб життя для населення більшості сіл та селищ.

Більша частина інвестицій залучається для будівництва та подальшого розвитку закладів освіти, зокрема шкіл та дитячих садків, закладів побутового обслуговування мешканців, розвитку торгівельної мережі, сфери послуг, будівництва нових автомобільних доріг та залізничних шляхів, створення якісного газо-, водо- та електропостачання.

Нажаль, більшість невеликих аграрних підприємств відрізняється нестійким фінансовим становищем та низьким рівнем платіжної спроможності. Даний аспект суттєво впливає на специфіку їхньої інвестиційної діяльності та зумовлює появу необхідності залучення грошових коштів для фінансового оздоровлення господарств.

Залучення додаткових ресурсів дасть змогу аграріям погасити наявні борги, поповнити запаси оборотних та необоротних засобів, підвищити рівень зайнятості

та дохідності серед населення [2]. Додатковою перевагою є збільшення ефективності використання наявних ресурсів, у тому числі земельних угідь та основних засобів.

Інвестиційна діяльність – це важлива деталь, без якої успіше функціонування АПК стає неможливим. Залучення грошей та матеріальних благ дає підприємствам змогу зберігати та накопичувати капітал, зосереджуючи його в руках власника.

Інвестиційна діяльність залежить від великої кількості різноманітних факторів, серед яких кліматичні, соціальні, економічні та інші. Враховуючи всі деталі, доцільно буде створити конкретний план розподілу ресурсів, що надходять до підприємства в інвестиційній формі.

Класифікація особливостей інвестиційної діяльності у сільському господарстві залежить від 5 ознак: специфічних цілей та завдань, напрямів інвестування, об'єктів інвестицій, а також факторів впливу на наявний інвестиційний клімат. Найбільш вагому роль грає специфіка галузі, у якій функціонує компанія, її залежність від загального розвитку АПК та сфери державного регулювання, а також наявність додаткової підтримки з боку держави або інвесторів.

Під час оцінки та аналізу інвестиційної діяльності певного сільськогосподарського підприємства необхідно звертати увагу на такі методичні підходи, які передбачають обов'язкове надання оцінки щодо ефективності вкладення грошових та інших ресурсів на усіх етапах діяльності організації. Не можна забувати про врахування масштабів діяльності, пріоритетних напрямів інвестицій, оцінку загального клімату та умов, а також про загальну привабливість та кількість шансів на подальший успіх. Також слід враховувати джерела інвестицій. Багатогранність та багатофакторність даної сфери – основні причини, через які аналіз інвестиційної діяльності потребує від науковців уваги до сукупності різноманітних методів, підходів та показників.

Література

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін. — К.: ННЦ «ІАЕ», 2011. — 1008 с.
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року URL: <http://minagro.gov.ua/node/16822>

УДК 311.13

Щегельська Д. Р.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

СТАТИСТИКА ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Продуктивність праці була і буде одним із головних показників, що визначає прогрес соціальної науки і техніки та характеризує статус країни, конкретної галузі та підприємства. Зв'язок між продуктивністю праці та економічним зростанням очевидна, оскільки продуктивність праці в ринковій економіці є одним із факторів, що впливають на загальну пропозицію. Рівень продуктивності праці, досягнутий в українському сільськогосподарському виробництві, не відповідає наявним природним та матеріально-технічним ресурсам. Україна навіть у найкращі роки поступалась іншим розвинутим країнам світу за рівнем продуктивності праці.

Цей, відкинутий сьогодні на задні щаблі важливий економічний показник є безперечно узагальнюючим та універсальним, його аналіз дозволяє контролювати поставлені цілі. Продуктивність праці - це результативний показник діяльності працівника, підприємства, галузі, ринку, держави.

Продуктивність праці є важливим трудовим показником. Від її рівня і динаміки залежить чисельність працівників, рівень і фонд оплати праці, обсяг випуску продукції тощо [1, с.9].

По території України сформовані неоднакові умови для сільськогосподарського виробництва, що серйозно позначається на їх ефективності, в тому числі й продуктивності праці. Умови виробництва мають переважно природний характер, як-то: родючість ґрунтів, розміри полів, кліматичні фактори.

З метою розроблення та впровадження у практику макроекономічного аналізу і прогнозування показника продуктивності праці Міністерством економіки України від 26 грудня 2008 року N 916 розроблено та затверджено Тимчасові методичні рекомендації розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та за видами економічної діяльності

Згідно даного нормативного документу продуктивність праці визначається як узагальнюючий показник результативності праці, що характеризує ефективність її витрат у виробництві та сфері послуг.

Продуктивність праці - це ефективність витрат конкретної праці, яка визначається кількістю продукції, виробленої за одиницю робочого часу, або кількістю часу, витраченого на одиницю продукції. Зростання продуктивності праці означає збільшення кількості продукції, виробленої в одиницю часу, або економії робочого часу, затраченого на одиницю продукції.

У кожній країні існують свої методи для обчислення продуктивності праці, часом неефективні і не відображають дійсний стан економіки тієї чи іншої країни. Причиною цьому можуть бути показники тіньових економік в слабо розвинених країнах світу, які не враховуються в розрахунках продуктивності праці.

На продуктивність праці впливає не лише рівень технологій і розвиненість економіки країни. Існує ряд інших факторів, які також у великій мірі впливають на продуктивність праці, такі як, кваліфікація персоналу, конкурентоспроможність компанії і можливість її виходу на світовий ринок, масштаб бізнес-операцій, привабливість компанії для інвесторів, ефективне управління компанією і здатність до зростання і просування.

Крім перерахованих вище факторів, що впливають на продуктивність праці, варто вказати також на те, що демографічні показники в країні теж особливо не впливають на фактор продуктивність праці, і помилкою багатьох країн є надмірна

увага до політики збереження робочих місць, замість політики ефективного підвищення продуктивності праці.

У доповіді Міжнародної організації праці було сказано, що рівень зайнятості в сільськогосподарському секторі розвинених країн знизився, однак він як і раніше залишається високим, у порівнянні з іншими країнами.

Продуктивність праці є одним із головних факторів досягнення високих показників діяльності підприємства, яка істотно залежить від трудової мотивації працівників. У загальному визначені трудову мотивацію можна сформулювати як процес заохочення кожного співробітника і всіх членів його колективу до активної діяльності для задоволення своїх потреб і для досягнення цілей організації.

Одним із головних факторів мотивації праці працівників є заробітна плата, яка, на жаль, в сільському господарстві є найнижчою як серед інших видів економічної діяльності, так і порівняно із середнім показником по Україні. У нашій державі в основу концепції побудови заробітної плати покладена теорія «мінімуму засобів існування».

Протягом останніх десятиріч спостерігається незадовільне міжгалузеве співвідношення заробітної плати. Так, в сільському господарстві порівняно з іншими галузями економіки фіксується найнижчий рівень заробітної плати, який не перевищував 65% від середнього по економіці.

На сьогоднішній день низький рівень заробітної плати та рівень життя сільського населення сприяють його міграції як за межі області, так і в країни близького та далекого зарубіжжя. Відплив кваліфікованої робочої сили з села призводить до погіршення якісної структури трудових ресурсів, відповідно до не належного виконанням селом своїх функцій, таких як: виробнича, соціально-демографічна, духовно-культурна, природоохоронна, рекреаційна, контрольно-територіальна. Саме ці фактори негативно позначаються на результатах господарської діяльності підприємств [3, с.75].

Дослідження шляхів підвищення ефективності праці слід розпочати з аналізу темпів зростання матеріальної зацікавленості працівників (заробітної

плати) та продуктивності праці. Теоретично, з точки зору політекономії, дана залежність прямо пропорційна, а тому адміністративний апарат має усвідомлювати, що за нормальних економічних умов граничні темпи зростання реальної заробітної плати та реальних доходів не повинні перевищувати реальні темпи зростання продуктивності праці як в економіці загалом, так і в її основних галузях. Якщо перевищити межу ефективності, то можна спровокувати появу оберненого ефекту.

Зростання продуктивності праці на будь-якому підприємстві залежить від багатьох чинників - як зовнішніх, так і внутрішніх. Всі чинники збільшення продуктивності праці можна об'єднати у чотири основні групи:

1. Техніко-технологічні чинники визначаються рівнем розвитку засобів виробництва із впровадженням нових технологій, використанням якісної сировини. Важливим чинником є індустріалізація, яка полягає у створенні прогресивної виробничо-технологічної бази. Це комплексний процес, в якому лежить застосування сучасних нових виробничих технологій, упровадження нових комп'ютерних розробок, перехід до механізованого складання різноманітних виробів тощо.

2. Організаційні чинники спрямовані на створення такої організації виробничого процесу, яка ліквідує втрати робочого часу і забезпечує оптимальне завантаження як усім членам трудового колективу, так і основним виробничим фондам підприємства.

3. Соціально-економічні чинники можна умовно поділити на фактори морального і матеріального стимулювання. До них належать зростання заробітної плати, премії та доплати, можливість самовираження і творча заінтересованість, кар'єра, підвищення кваліфікації тощо.

4. Природні умови та географічне розміщення виділяють і аналізують передусім на підприємствах сільськогосподарської, добувної та деяких переробних галузей промисловості, а саме впливають на вид діяльності підприємства і його зв'язки з постачальниками і споживачами [2, с.4].

Існуючі проблеми, які пов'язані з продуктивністю праці потрібно

вирішувати. Але для того, щоб вирішити ці проблеми мало визначити продуктивність праці за формулою.

Потрібно починати проводити дослідження продуктивності праці з рівня підприємств. Тому що лише тоді, коли ми проведемо дослідження підприємства, визначимо всі фактори та їх складові, які впливають саме на це підприємство, ми зможемо визначити які саме шляхи підвищення продуктивності праці можна застосувати до даного підприємства. А вже виходячи з цього, переходити до дослідження продуктивності праці в галузі і продуктивності праці на загальнодержавному рівні.

Література

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підрозділів / В.Г. Андрійчук. - К.: ІЗМН, 2010. - 512 с.
2. Богиня Д. Ефективність праці в ринковій економіці / Д. Богиня, А. Шевченко // Україна: аспекти праці. - 2008. - № 4. - С.3-6.
3. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / О. Бородіна, І. Прокопа // Економіка України. - 2009. - № 4. - С.74-85

Секція 4. Економетричне моделювання та прогнозування розвитку підприємств аграрного сектору в умовах сучасних викликів

УДК 330.43:338.432:635.07

Бендик О. В.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ПОБУДОВА ДИНАМІЧНОЇ МОДЕЛІ ЗБОРІВ ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР ЗА ДАНИМИ ЧАСОВИХ РЯДІВ

Основою системи моніторингу зборів зернових та зернобобових культур є динамічна модель.

Динамічні моделі забезпечують якісно новий ступінь у розумінні суті описуваних процесів, дозволяють глибоко аналізувати наслідки, викликані сукупністю зовнішніх впливів.

Аналіз часових рядів - сукупність математико-статистичних методів аналізу, призначених для виявлення структури часових рядів і для їх прогнозування.

Крім того, моделювання динаміки врожайності ускладнюється сильними неврожайами, які виявляються випадково і зазвичай пов'язані з метеорологічними факторами.

Якщо часовий ряд породжений динамічною системою, тобто значення x є певною функцією стану такої системи, існує така глибина занурення D , яка забезпечує однозначне передбачення наступного значення часового ряду.

Дослідження показали, що часові ряди врожайності є персистентними часовими рядами, тобто вони володіють ефектом «тривалої пам'яті». Це означає, що авторегресійні моделі не можуть виступати адекватним інструментом моделювання та прогнозування таких рядів.

За даними сайту Державної служби статистики була побудована динамічна модель валових зборів зернових та зернобобових культур за 2000-2019 р.р. Урожайність є визначальним фактором формування валових зборів, це підтверджує результати моделювання з високим значенням коефіцієнта кореляції.

Рік	Обсяг виробництва (валовий збір) зернові та зернобобові (Y)	Урожайність зернових та зернобобових, ц з 1 га зібраної площі (X)
2000	24459	19,4
2001	39706	27,1
2002	38804	27,3
2003	20234	18,2
2004	41809	28,3
2005	38016	26,0
2006	34258	24,1
2007	29295	21,8
2008	53290	34,6
2009	46028	29,8
2010	39271	26,9
2011	56747	37,0
2012	46216	31,2
2013	63051	39,9
2014	63859	43,7
2015	60126	41,1
2016	66088	46,1
2017	61917	42,5
2018	70057	47,4
2019	75143	49,1

дисперсійний аналіз						
	df	SS	MS	F	значущість F	
регресія	1	4629332016,24	4629332016,24	1050,40	0,00	
залишок	18	79330083,96	4407226,89			
Разом	19	4708662100,20				
	коефіцієнти	стандартна помилка	t-статистика	P-Значення	Нижні 95%	Верхні 95%
Y-перетин	-5036,29	1714,85	-2,94	0,01	-8639,05	-1433,53
мінлива X 1	1616,18	49,87	32,41	0,00	1511,41	1720,94

Модель є верифікованою з високим ступенем ймовірності і тому її можна використовувати для прогнозування зерновиробництва у динаміці.

Література

1. Сайт Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. http://web.kpi.kharkov.ua/auts/wp-content/uploads/sites/67/2017/02/MOCS_Kachanov_posobie.pdf

УДК 330.43:502.4

Іванова І. В.

здобувачка вищої освіти

Слюсаренко С. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного та фінансового права,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ, А САМЕ НАСІННИЦТВА ТА РОЗСАДНИЦТВА, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Соціологічна діагностика аграрної реформи здійснюється при поєднанні двох підходів - соціотехнологічного та селянознавчого. Це дало змогу показати динамічні і результативні особливості агрореформи як великомасштабного соціоінженерного проекту, а також поведінку селянства України, його ставлення до трансформації аграрних, земельних, економічних і соціальних відносин, участь у реформі. Особливу увагу приділено обґрунтуванню необхідності коригування аграрної і земельної реформ у напрямі їх відповідності інтересам і думці більшості селян [3].

Норми діючого Закону України «Про насіння і садивний матеріал» від часу набрання ним чинності не влаштовували в повній мірі виробників садивного матеріалу багаторічних культур (плодових, ягідних, винограду, хмелю та декоративних). Закон окреслює в основному межі правового поля для діяльності суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом насіння.

З метою оптимізації процесу адаптації вітчизняного законодавства до норм ЄС, наказом Мінагрополітики України від 07 травня 2015 року № 177 було

утворено робочу групу з напрацювання проекту нормативно-правового акта щодо врегулювання діяльності галузі розсадництва багаторічних культур, куди ввійшли керівництво і спеціалісти профільного департаменту міністерства та Держсільгоспінспекції України, а також співробітники галузевих науково-дослідних установ та представники виробництва.

Метою проекту Закону є гармонізація українського законодавства до законодавства Європейського Союзу, зокрема врахування вимог директив ЄС, сприяння ефективному веденню розсадництва багаторічних рослин, виходу вітчизняних товаровиробників на сучасний рівень виробництва за показниками якості і фітосанітарної чистоти, спрощення ведення підприємництва у садівництві, виноградарстві, хмелярстві та декоративному садівництві за рахунок вдосконалення існуючих правових норм, які регулюють правовідносини в галузі розсадництва багаторічних рослин.

Отже, визначено ризики сталого розвитку агропродовольчої системи у контексті посилення світових інтеграційних тенденцій. Запропоновано методи удосконалення економічних механізмів господарювання у напрямках досягнення сталих темпів аграрного виробництва, підвищення дієвості форм державної підтримки агросфери, зростання її ресурсної ефективності. Висвітлено питання підвищення якості та безпечності продовольства у контексті світових вимог. Досліджено становлення та розвиток фінансового забезпечення сільськогосподарських виробників. Обґрунтовано стратегію діяльності України на світовому агропродовольчому ринку [4].

Література

1. Закон України «Про насіння і садивний матеріал» // Відомості Верховної Ради України 2003, № 13, ст.92. - // Електорний ресурс // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15#Text>.

2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про насіння і садивний матеріал» // Відомості Верховної Ради України 2013, № 42, ст. 585 - // Електорний ресурс // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5397>

-17#Text.

3. Аграрна реформа в Україні (соціологічна діагностика) [Текст] / М. Баланівський [та ін.] ; заг. ред. В. Тарасенко ; НАН України, Ін-т соціології. - К. : ІС НАН України, 2007. - 576 с.

4. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку [Текст] / Б. Й. Пасхавер [та ін.] ; ред. Б. Й. Пасхавер ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. - К. : [б.в.], 2009. - 432 с.

УДК 519.86

Колошнюк Д. В.
здобувач вищої освіти
Симоненко О. І.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування, м. Київ

МОДЕЛЮВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Зернове виробництво займає провідне місце в структурі аграрного сектору економіки України. Від рівня ефективності його розвитку залежить добробут населення, гарантування національної продовольчої безпеки, експортні можливості країни. Також Україна є одним з найбільших експортерів зерна в Європі. Для утримання позицій на міжнародній арені з продажу зерна, вітчизняним товаровиробникам необхідно постійно вкладати кошти у підвищення ефективності галузі, запроваджувати інноваційні технології з виробництва конкурентоспроможної продукції.

Зернове виробництво – це галузь, продукція якої завжди була, є і буде одним з найважливіших джерел багатства будь-якої держави. У світовому землеробстві зернові культури постійно домінували, а зерно й нині залишається найважливішим і стратегічним продуктом сільського господарства. Розширення виробництва зерна зумовлюється підвищенням попиту на продукти харчування, збільшені потреби у фуражі для худоби, а також необхідністю поповнення

державних страхових запасів і розширення фондів для зовнішньої торгівлі.

Згідно із твердженнями А. Сміта і Д. Рікардо під витратами розуміли суспільні середні витрати на одиницю продукції. Крім того, витрати визначалися як ціна виробництва з урахуванням рентних платежів. Вивчаючи витрати виробництва суспільства і витрати виробництва підприємства, К. Маркс дійшов висновку, що прибуток (P) створюється не всім авансовим капіталом $(c + v)$, а лише його змінною частиною (v), тобто робочою силою. При дослідженні цієї проблеми К. Маркс абстрагувався від коливання цін навколо вартості та зміни витрат залежно від кількості виготовленої продукції [1].

Згідно Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджених наказом Міністерство аграрної політики України від 18.05.2001р. № 132, витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [2].

Аналіз формування виробничих витрат на пшениці у товаровиробників показує, що найбільшу частку (25%) мають витрати на мінеральні добрива, що на 10% вищі ніж у середньому по Україні. Отже, підприємства концентрують фінансові ресурси на тих позиціях, які сприяють підвищенню врожайності та поліпшенню якості продукції. Усі інші статті витрат із розрахунку на 1 га нижчі, зокрема на оплату праці – на 4%, амортизація – на 7%, що дало змогу одержати суму виробничих витрат на 1 га меншу, порівняно з результатами в цілому по Україні.

Вироблене сільськогосподарським підприємством зерно має різне цільове призначення і використовується для реалізації різними каналами. Значна частина виробленого зерна реалізовується. Певну його частину використовують для виробництва кормів - в основному використовується насіннєвий матеріал власного виробництва, але періодично закупається деяка кількість насіння.

Провівши дане дослідження, можна зрозуміти, що:

- виробництво зерна пшениці - один із напрямів, що стійко розвивається в рослинницькій галузі України;
- виробництво пшениці є одним із найбільш високорентабельних виробництв у сільському господарстві;
- пшениця є невибагливою, що дає можливість для насаджування культури в різних куточках України.

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,563313245
R Square	0,317321812
Adjusted R Square	0,287640152
Standard Error	6,699390162
Observations	25

ANOVA								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>			
Regression	1	479,8243434	479,8243434	10,69083767	0,003366923			
Residual	23	1032,282057	44,88182855					
Total	24	1512,1064						
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	54,283	15,045	3,608	0,001	23,161	85,405	23,161	85,405
X Variable 1	-0,141	0,043	3,23	0,003	-0,231	-0,052	-0,231	-0,052

Табличне значення критерії Стюдента для ступенів вільності 24 і рівнем значущості α (ймовірність того, що ми можемо зробити помилку у висновках по нашій гіпотезі) 0,05. Табличне значення критерії Стюдента = 2,06. Оскільки $t_{\text{факт}} (3,608) > t_{\text{табл}}$, то параметр $\hat{\alpha}$ є значущий, $t_{\text{факт}} (3,23) > t_{\text{табл}}$, то параметр $\hat{\beta}_0$ є значущим.

Коефіцієнт детермінації показує, на скільки відсотків варіація результативної ознаки у визначається варіацією чинника x: $D = r^2 \times 100\%$

$$D=31.7\%$$

Це означає, що варіація витра на одиницю продукції на 31.7 % пояснюється дією рівня рентабельності і на 69.3% впливом інших неврахованих випадкових чинників.

Перевірити модель на адекватність можна за допомогою критерія Фішера, який дорівнює 10,690. Так як $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, можна зробити висновок, що побудована модель адекватна реальній дійсності.

Література

1. Маркс К. Капитал: Т.1-2 // К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч. Т.23. - М.: Политиздат, 1961.

2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ 30 Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc>

УДК 631.559

Коцупера С. О.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ДИНАМІЧНА ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР

У 1969 р. Р. Фріш і Я. Тінберген стали першими дослідниками, які отримали Нобелівську премію з економіки за створення та застосування динамічних моделей до аналізу економічних процесів.

Динамічна модель системи – сукупність співвідношень, що визначають вихід системи в залежності від входу та стану системи.

У математичному моделюванні динамічних систем виділяють три основні частини:

- Емпірична частина — фактичні дані, що отримуються в експериментах і спостереженнях, а також дані з первинної систематизації.

- Теоретична частина — визначаються основні концепції для об'єднання й пояснення з єдиних позицій емпіричні закономірності та явища.

- Математична частина — конструює моделі для перевірки основних теоретичних концепцій, а також методи обробки експериментальних даних, планування експериментів і спостережень.

Широке використання динамічних моделей пов'язане перш за все з тим, що дає змогу різко скоротити обсяг і масштаби натурних експериментів.

Динамічна модель відтворює зміни об'єкта, які відбуваються з плином часу, або особливості функціонування об'єкта. Динамічне моделювання використовується для опису поведінки об'єкта в будь-який довільний змінний момент часу. Структурно-динамічне моделювання – це процес створення моделі відкритої динамічної системи.

Динамічні моделі вивчають взаємозв'язки економічних змінних у часі. Змінні, що вивчаються в динаміці, у статичних моделях мають фіксоване значення. Однак динамічна модель не зводиться до простої суми статичних моделей, а описує взаємодію сил, що рухають економіку.

Аграрна сфера забезпечує населення країни життєво-необхідною продукцією та істотно впливає на стан розвитку економіки. В системі національних рахунків сільське господарство та суміжна зайнятість є однією зі складових, які формують валову додану вартість, а отже і валовий внутрішній продукт всієї країни. Аграрний сектор економіки України є одним з постачальників сировини та готової продукції на експорт, що зумовлює формування торговельного сальдо платіжного балансу. Моніторинг стану та розвитку галузі є завжди актуальним, оскільки дозволяє відстежувати позитивні і негативні тенденції в динаміці та виявляти фактори їх формування.

Важливу роль при вирішенні означених проблем відіграє аналіз розвитку сільського господарства, виявлення причин позитивної або негативної динаміки.

В Україні для фіксації результатів діяльності сільськогосподарської галузі використовують економічні рахунки сільського господарства. Згідно з методологією Державної статистики України рахунки аграрного сектору, статистичний облік якого здійснюється на державному рівні, складають агреговано за період в один рік.

При зборі та аналізі даних щодо цієї галузі зважають на такі фактори виробництва продукції, як:

пов'язані з природним процесом росту і розвитку рослин та тварин, згідно з біологічними законами;

циклічні зміни в зайнятості працівників та проблему сезонного безробіття оскільки біологічні процеси є циклічними, або повторюваними;

природно-кліматичні умови, які впливають на врожайність та від яких залежить продуктивність аграрної сфери.

В нижче наведеному аналізі було проведено розрахунки щодо встановлення залежності між собівартістю зернових та зернобобових (y) від внесення органічних добрив (x_1) та урожайності (x_2).

В цьому допоможе розібратися множинний коефіцієнт кореляції, який характеризує тісноту зв'язку між залежною змінною і предиктором. Він змінюється в межах від 0 до 1 і розраховується за формулою:

$$R_{y|x_1, x_2, \dots, x_n} = \sqrt{1 - \frac{|R|}{R_{\bar{y}}}}$$

Показникам тісноти зв'язку можна дати якісну оцінку (шкала Чеддока):

Відповідно до неї, при отриманому коефіцієнті 0,9, зв'язок між ознаками прямий та тісний, *що свідчить про пряму залежність ознак від незалежної.*

R-квадрат - коефіцієнт детермінації. У даній моделі - 0,746, або 74,6%. Це означає, що *розрахункові параметри моделі на 74,6% пояснюють залежність між досліджуваними параметрами.* Чим вище коефіцієнт детермінації, тим якісніше модель.

Також, було встановлено коефіцієнт Фішера, який = 17,6

Але порівнявши отримане значення із табличним (6,70) було встановлено, що дана модель неадекватна.

Роки	Собівартість 1т зернових (y)	Внесено органічних добрив (x1)	Урожайність (x2)
2006	515,2	4561,5	24,1
2007	833,5	4269,4	21,8
2008	778,6	3458,3	34,6
2009	799,0	3741,7	29,8
2010	1120,9	2939,5	26,9
2011	1374,2	2916,8	37
2012	1547,1	2825,3	31,2
2013	1299,8	2620,0	39,9
2014	1801,4	2253,4	43,7
2015	2912,1	2332,5	41,1
2016	3414,0	2025,4	46,1
2017	3771,6	1873,9	42,5
2018	4315,0	2316,6	47,4
2019	3867,5	2368,5	49,1

Підсумки

Регресійна статистика	
Множинний R	0,864
R-квадрат	0,746
Нормований R-квадрат	0,703
Стандартна помилка	802,07
Спостереження	15

Дисперсійний аналіз					
	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	2	22643670,90	11321835,45	17,60	0,00027
Залишок	12	7719866,84	643322,24		
Разом	14	30363537,74			

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
У-перетин	-2129,69	3048,80	-0,70	0,50	-8772,46	4513,08	-8772,46	4513,08
Змінна X 1	-0,15	0,51	-0,29	0,78	-1,26	0,969	-1,26	0,97
Змінна X 2	126,36	44,88	2,82	0,016	28,57	224,14	28,57	224,14

Висновок залишку

<i>Спостереження</i>	<i>Передбачене Y</i>	<i>Залишки</i>	<i>Стандартні залишки</i>
1	239,73	275,47	0,37
2	-7,62	841,12	1,13
3	1729,93	-951,33	-1,28
4	1081,43	-282,43	-0,38
5	833,84	287,06	0,39
6	2113,411	-739,21	-1,00
7	1394,09	153,01	0,21
8	2523,82	-1224,02	-1,65
9	3058,29	-1256,89	-1,69
10	2718,04	194,06	0,26
11	3395,33	18,67	0,03
12	2962,89	808,71	1,09
13	3516,45	798,55	1,08
14	3723,57	143,93	0,19
15	3860,80	933,30	1,26

Література

1. Конспект лекцій до курсу «Економетрія» / Б. Г. Скоков, К. А. Мамонов. – Харків : ХНАМГ, 2006 –105 с
2. Практичні заняття з економетрії в EXCEL: [навч. посіб.] / О. О. Кубайчук, С. А. Теренчук. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2007. – 212 с.
3. Дані взяті із головного сайту Державної служби статистики України:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 338.43:635

Красько Д. А.
здобувачка вищої освіти
Богданюк О. В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування, м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ПЛОДОВИХ ТА ЯГІДНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

З кожним роком вирощування плодових та ягідних культур стає більш привабливим бізнесом через залучення невеликих земельних ділянок, з яких отримується достатньо високий дохід. Цьому сприяють нові тенденції здорового харчування. Плодово-ягідні рослини дають велику різноманітність

цінних продуктів, що відрізняються вмістом сахарози, фруктози, глюкози. Всі ці складові відмінно засвоюються в організмі людини. Плоди містять і ряд інших корисних елементів - солідна кількість білків, жирів, вітамінів і ферментів.

Україна посідає третє місце з виробництва яблук у Східній Європі, а також входить у трійку світових виробників черешень та смородини.

Таблиця 1

**Групування областей України за середньою площею посівів
плодово-ягідних культур, тис. га**

Групи областей за площею насаджень у плодоносному віці, тис. га	Області	Середня врожайність культур в групі, ц/га
До 0,5	Київська, Луганська, Сумська, Донецька, Житомирська, Кіровоградська, Полтавська, Рівненська, Харківська, Черкаська, Чернігівська, Волинська, Миколаївська	46,6
0,5-1	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Одеська	95
1-1,5	Хмельницька	35,5
1,5-2	Чернівецька	127,6
2 і більше	Вінницька	87,7

Проаналізувавши площі насаджень (табл. 1), ми бачимо найвищий рівень врожайності у Чернівецькій області – 127,6 ц/га. Буковина має біля 4% садів країни.

Спостерігається тенденція збільшення врожайності. Важливими чинниками цього є вдосконалення технологій садівництва, виведення нових видів високопродуктивних саджанців та подальше їх розповсюдження. Зміна кліматичних умов дозволяє збирати по декілька врожаїв за рік. Але на динаміці (рис.1) ми можемо побачити стрімке падіння врожайності у 2006 та 2019 роках через погодно-кліматичні умови.

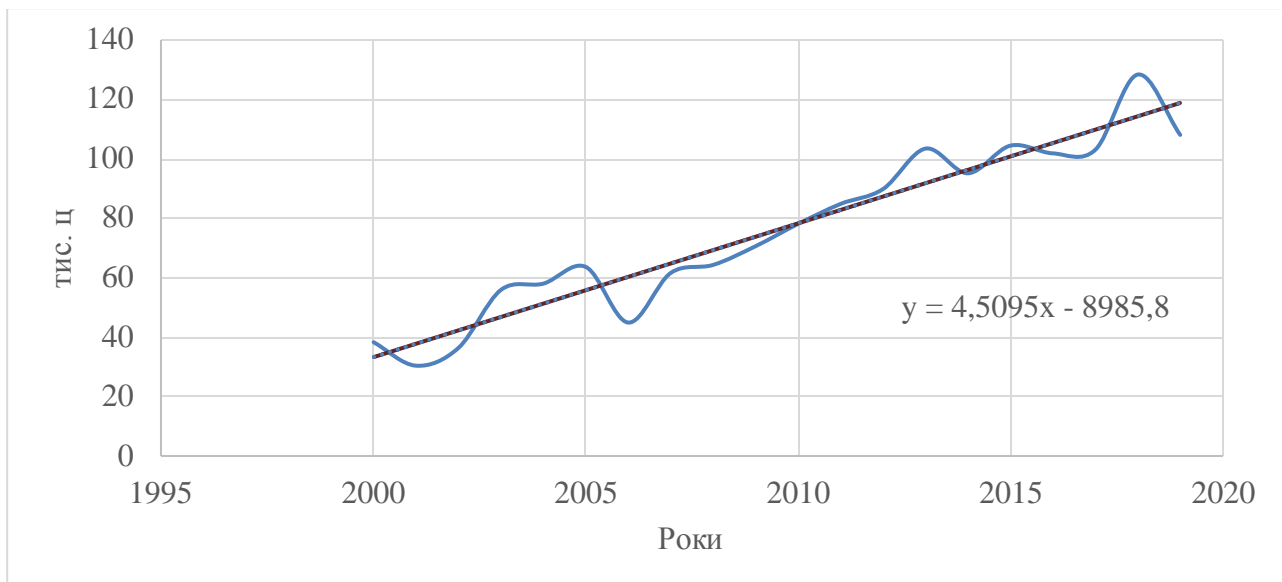

Рис.1. Динаміка обсягів урожайності плодкових та ягідних культур в Україні, тис. ц, 2000 – 2019 рр.

Якщо говорити про експорт, то його показники зменшуються. На це впливає недостатнє забезпечення передпродажної підготовки свіжих плодів. Наприклад, падіння з експорту сливи з 8 тис. т до 133 т, попит на груші скоротився в 1,7 рази, до 434 тон. Але слід зазначити, що Україна збільшила експорт волоського горіха за цей період на 45% - до 48,5 тис. Основними імпортерами українського горіху є Туреччина, Греція, Франція, Азербайджан, Ірак, Нідерланди, Румунія, Ліван, Болгарія та Німеччина.

Провівши відповідний аналіз, можна зробити висновок, що виробництво плодкових та ягідних культур в Україні має великий потенціал та достатньо сприятливих факторів для його розвитку.

Література

1. Державна служба статистики <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Чернівецька обласна державна адміністрація <https://bukoda.gov.ua/page/131>
3. Ринок плодово-ягідної продукції: стан, прогнози та рентабельність. Юрій Кернасюк, канд. економ. наук, ІСГС НААН [http:// agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/15148-rynok-plodovoiyahidnoi-stan-prohnozy-ta-rentabelnist.html](http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/15148-rynok-plodovoiyahidnoi-stan-prohnozy-ta-rentabelnist.html)

Могила Ю. С.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування, м. Київ

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОДУКЦІЇ НАСІННЯ СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ

Соняшник – основна олійна культура в Україні. Вирощування соняшнику дозволяє отримати два найважливіших продукти, які мають виняткову значимість для розвитку продовольчої бази України – це рослинна олія, що за своєю поживністю не поступається тваринним жирам, та макуха – найцінніший компонент для збалансування кормів за протеїном і амінокислотами, який масштабно використовується в тваринництві, птахівництві тощо. За господарським значенням соняшник не поступається таким найважливішим та розповсюдженим культурам, як пшениця, кукурудза, соя тощо.

Соняшник - високорентабельна та вигідна в економічному відношенні культура. Виробництво соняшника справляє суттєвий вплив на ефективність функціонування усієї галузі рослинництва. Висока закупівельна ціна на насіння цієї культури робить її економічно вигідною для вирощування, сприяє підйому економіки господарств. Попит на соняшник і соняшникову олію суттєво не зменшується при зростанні цін.

Дослідження питань формування і розвитку ринку соняшника висвітлюється у працях вчених-економістів: А. Алтухова, Д. Вермеля, В. Гончарова, Н. Дворяккіна, В. Логінова та інших. Проблеми оптимального розміщення сільськогосподарського виробництва та підвищення ефективності виробництва насіння соняшника і продукції його переробки висвітлюються в працях провідних учених Н. П. Олександрова, А. І. Барбашіна, В. Д. Гончарова, М. Г. Дворяккіна, В. П. Заслонкіна, П. Д. Половінкіна, К. С. Тернових та інших.

Україна виступає одним з найбільших виробників та експортерів соняшника

в світі. Соняшник, як універсальна рослина вирощується практично на всіх типах ґрунту та використовується у харчовій промисловості, фармацевтиці, виступає екологічним паливом та кормом для тварин.

Попит на вирощування соняшника залишається стабільно високим, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Площі сівби соняшника в Україні зросли на понад 500 тис. га. Вирощування цієї культури з кожним сезоном стає все більш актуальним для українського аграрія. Під соняшником збільшують площі навіть там, де його ще недавно не вирощували та де він не був профільною культурою, наприклад, на півночі та північному заході нашої країни.

За підсумками 2019 року рівень рентабельності виробництва насіння соняшнику в усіх підприємствах становить 23,5 % і став найвищим серед усіх видів сільськогосподарської продукції.

Використання в сівозміні соняшнику є стабільною страховкою економічного прибутку підприємств вже на протязі багатьох років. Соняшник пристосований до виживання в умовах посухи, допомагаючи виробникам уникати погодних ризиків. Розвинена коренева система отримує доступ до вологи, а також використовує поживні речовини, які можуть зберігатися у глибших шарах ґрунту.

Провівши дане дослідження, можна зрозуміти, що:

- виробництво насіння соняшника - один із напрямів, що стійко розвивається в рослинницькій галузі України;
- виробництво соняшника є одним із найбільш високорентабельних виробництв у сільському господарстві;
- соняшник є невибагливим, що дає можливість для насаджування культури в різних куточках України.

Література

1. Лебедев К. А. Ефективність виробництва і реалізації продукції зернопродуктового під комплексу / К. А. Лебедев // Економіка АПК. - 2009. - № 5. - С. 33-37
2. Соняшник 2020. Які гібриди показали себе найкраще у складному

сезоні? URL: <https://superagronom.com/articles/442-sonyashnik-2020-yaki-gibridi-pokazali-sebe-naykrasche-u-skladnomu-sezoni>

УДК 330.43:502.4

Пучка Ю. І.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Суспільне життя неможливе без передбачення майбутнього, без прогнозування перспектив розвитку. Економічні прогнози необхідні для визначення шляхів розвитку суспільства й раціонального використання економічних ресурсів, що забезпечують його досягнення, для виявлення найімовірніших і економічно ефективних варіантів довготермінових, середньотермінових і поточних планів, обґрунтування основних напрямків економічної й технічної політики, передбачення наслідків прийнятих рішень і здійснюваних у даний момент заходів. В умовах науково-технічного прогресу й удосконалення економічної системи держави, прогнозування стає одним з вирішальних наукових факторів формування стратегії й тактики суспільного розвитку.

Таким чином, сучасні умови вимагають максимального розширення фронту прогнозування, подальшого удосконалення методології й методики розроблення прогнозів. Чим вищий рівень прогнозування процесів суспільного розвитку, тим ефективнішим є планування й керування цими процесами в суспільстві.

Процес пізнання економічної реальності вимагає побудови економетричних моделей, причому кожна економетрична модель виходить з певної економічної закономірності, яку необхідно економічно сформулювати й кількісно визначити

на основі статистичних даних.

Використання комплексної моделі для моделювання й прогнозування може також вимагати перетворення моделі до зведеної форми з обчисленням матриць мультиплікаторів, екстраполяції екзогенних змінних і одночасного розрахунку прогнозівендогенних змінних.

При конструюванні моделей кожне рівняння має бути кількісно визначене у варіантах, які перевіряються за допомогою методів математичної статистики. Найкращі альтернативи мають економічне тлумачення, їх кількісне значення уточнюється через використання методів оцінювання одночасних систем рівнянь. Потім перевіряється функціонування моделі в цілому [1].

Для прикладу, розглянемо просту економетричну модель з двома змінними в загальному вигляді

$$Y = f(X) + u, \quad (1)$$

де Y – залежна змінна; X – пояснювальна змінна;

u – випадкова складова.

Це означає, що ми ідентифікували змінну X , яка впливає на змінну Y . Назвемо таку економетричну модель простою моделлю. На базі простої економетричної моделі розглянемо принципову структуру економетричної моделі та основні методи оцінювання її параметрів. Теоретичні знання про взаємозв'язок між економічними показниками мають підказати його конкретну аналітичну форму. Але оскільки одні й ті самі економічні процеси можуть бути описані різними функціями, то потрібно звернутися до статистичного аналізу й за його допомогою зробити вибір серед можливих альтернативних варіантів.

Найпростішою є лінійна форма зв'язку між двома змінними

$$Y = a_0 + a_1 X, \quad (2)$$

де a_0 , a_1 – невідомі параметри, перший з яких визначає довжину відрізка, утвореного перетином прямої з віссю ординат, а другий – тангенс кута нахилу цієї прямої до осі абсцис [3].

Навіть швидке знайомство з економічними показниками, взаємозв'язок між

якими вимірюється, показує, що окремі експериментальні значення залежної змінної неможуть міститися на прямій лінії, за якою вимірюється зв'язок. Певна частина фактичних спостережень залежної змінної лежатиме вище або нижче від значень, обчислених згідно з вибраною функцією. Якщо фактичні значення залежної змінної містяться на значній відстані від обчислених за допомогою функції, то можна припустити, що формалізація залежності між економічними показниками неадекватна реальному процесу взаємозв'язків у економіці. Проте поняття «значна відстань» не є конкретним, а тому не може бути критерієм для оцінювання адекватності моделі.

Щоб розв'язати задачу наближення розрахованих значень змінної до фактичних, розглянемо стохастичну (випадкову) складову, яка акумулює всі відхилення фактичних спостережень змінної Y від обчислених за моделлю.

Математичний аналіз цієї складової дасть змогу зробити висновок щодо того, чи можна вважати її стохастичною і чи містить вона систематичну частину відхилень, що може зумовлюватися наявністю тих чи інших помилок у моделюванні.

Нехай вектор змінної Y описує витрати на споживання, а вектор X – дохід сім'ї. Очевидно, що для окремих груп сімей існує певна залежність між споживчими витратами і доходом сім'ї. Проте на розмір споживчих витрат крім доходу можуть впливати інші фактори, частина яких є випадковими. Ці фактори й зумовлюють відхилення фактичних витрат на споживання від обчислених, наприклад, на основі регресійної функції

$$\hat{Y} = \hat{a}_0 + \hat{a}_1 X, \quad (3)$$

де \hat{a}_0, \hat{a}_1 – оцінки параметрів моделі.

Наблизити обчислені значення до фактичних формально можна зведенням до моделі стохастичної складової

$$Y = a_0 + a_1 X + u, \quad (4)$$

де a_0, a_1 – оцінка параметрів моделі; u – змінна, яка може набувати додатних та від'ємних значень, оскільки вона вимірює відхилення витрат на споживання

кожної окремої сім'ї від обчисленого значення [2].

Економічні прогнози необхідні для визначення шляхів розвитку суспільства й економічних ресурсів, що забезпечують його досягнення, для виявлення найбільш ймовірних і економічно ефективних варіантів довготермінових, середньотермінових і поточних планів, обґрунтування основних напрямків економічної й технічної політики, передбачення наслідків прийнятих рішень і здійснюваних у даний момент заходів. Саме застосування економетричних моделей в економіці дає змогу виокремити та формально описати найважливіші, найсуттєвіші зв'язки економічних змінних і об'єктів, а також індуктивним шляхом отримати нові знання про об'єкт. У такій моделі, в спрощеній формі, за багатьох припущень встановлюють основні залежності між економічними показниками.

Література

1. Лугінін, О.Є. Економетрія: навч. посібник / О.Є. Лугінін; 2-е вид., перероб. і доп. Київ: ЦНЛ, 2008. 278 с.
2. Наконечний, С.І. Економетрія: Підручник / С.І. Наконечний, Т.О. Терещенко, Т.П. Романюк Київ: КНЕУ, 2006. 520 с.
3. Правдюк, Н.Л. Економетрія: навч. посіб. для вузів / Н.Л. Правдюк, Н.А. Потапова, Л.О. Волонтир. Вінниця, 2009. 276 с.

УДК 338.439: 633.1

Репнікова А. В.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УКРАЇНІ

Сучасні тенденції економічного розвитку нашої країни свідчать про всезростаючу роль аграрного сектору економіки як у формуванні валового

продукту, так і у формуванні валютних надходжень від зовнішньоекономічної діяльності. На сьогоднішній день виробництво зерна сільськогосподарськими підприємствами України має стійку тенденцію до зростання, що, на мою думку, зумовлюється поєднанням як розширенням площ посівів даних видів культур, так і одночасним підвищенням рівня ефективності техніки та технологій, що використовуються.

Напрямки вирощування кукурудзи: корм для тварин (свині, велика рогата худоба, птахи) харчовий продукт (мука, крупа) як основа для виробництва крохмалю, спирту, олії як сировина для біопалива і біогазу.

Спектр використання кукурудзи досить широкий. Вона стає джерелом не тільки харчування, але важливим елементом екологічної енергетичної сфери життя людини.

Згідно з Реєстром сертифікатів на сортові якості насіння, виданих в 2018 і 2019 роках, посівні площі в Україні під насіння кукурудзи в збільшилися до 28,354 тис. га проти 25 тис. га в минулому.

До показників, які дозволяють оцінити стан ринку кукурудзи та спрогнозувати можливі тенденції розвитку кількісних та якісних параметрів, слід віднести:

- валовий збір зерна в масштабі країни та в розрізі окремих регіонів;
- урожайність зернових культур;
- посівні площі зернових культур;
- витрати підприємств на виробництво;
- частка ріллі у загальному обсязі посівних площ;
- обсяги реалізації зерна в розрізі окремих каналів;
- переробний потенціал окремих регіонів;

При використанні показників економічної ефективності, зокрема показника рентабельності, важливим питанням є вибір показника, який характеризує результат.

Досліджуючи рентабельність розраховували такі фактори як урожайність, ц. за 1 га зібраної площі та витрати на підприємство за 2019 рік.

Розрахувавши множинний коефіцієнт кореляції, який характеризує тісноту зв'язку між залежною змінною і предиктором, ми отримали значення 0,37 - що показує слабкий тісний зв'язок.

Області	урожайність, ц. з 1 га зібраної площі (X)	Витрати підприємств на виробництво (X)
Вінницька	54,8	268,5
Волинська	101,4	278,5
Дніпропетровська	30,3	275,3
Донецька	26,8	318,5
Житомирська	67,9	274,2
Закарпатська	106,1	263,6
Запорізька	65,5	280,6
Івано-Франківська	103,1	328,8
Київська	51,5	270,8
Кіровоградська	26,7	262,3
Луганська	29,9	262,1
Львівська	91,5	246,3
Миколаївська	30,2	299,8
Одеська	30,2	347,9
Полтавська	56,5	286,6
Рівненська	95,0	249,3
Сумська	88,7	264,3
Тернопільська	98,9	254,2
Харківська	55,8	285,2
Херсонська	100,0	266,8
Хмельницька	100,9	252,0
Черкаська	37,3	276,8
Чернівецька	73,0	295,1
Чернігівська	84,8	261,0
Україна	62,4	272,2

Підсумки :

<i>Регресійна статистика</i>	
Множинний R	0,378133308
R-квадрат	0,142984798
Нормований R-квадрат	0,104029562
Стандартна помилка	27,67485041
Спостереження	24

<i>Дисперсійний аналіз</i>					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>
Регресія	1	2811,218	2811,218	3,670	0,068
Залишок	22	16849,742	765,897		
Разом	23	19660,960			

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-Значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
Y-перетин	189,075	63,994	2,955	0,007	56,359	321,791	56,359	321,791
Змінна X 1	-0,440	0,229	-1,916	0,068	-0,915	0,036	-0,915	0,036

Висновок залишку

Спостереження	Передбачене Y	Залишки	Стандартизовані залишки
1	281,81	-13,31	-0,57
2	266,65	11,85	0,51
3	289,78	-14,48	-0,62
4	290,92	27,58	1,18
5	277,55	-3,35	-0,14
6	265,12	-1,52	-0,07
7	278,33	2,27	0,10
8	266,09	62,71	2,69
9	282,88	-12,08	-0,52
10	290,95	-28,65	-1,23
11	289,91	-27,81	-1,19
12	269,87	-23,57	-1,01
13	289,81	9,99	0,43
14	289,81	58,09	2,49
15	281,25	5,35	0,23
16	268,73	-19,43	-0,83
17	270,78	-6,48	-0,28
18	267,46	-13,26	-0,57
19	281,48	3,72	0,16
20	267,10	-0,30	-0,01
21	266,81	-14,81	-0,64
22	287,50	-10,70	-0,46
23	275,89	19,21	0,83
24	272,05	-11,05	-0,47

Зробивши аналіз даних ми знайшли множинний коефіцієнт кореляції; коефіцієнт детермінації моделі $R^2=0,14$ свідчить, що мінливість рівня споживання продукції на 14,29% обумовлена саме варіацією обсягів її виробництва; коефіцієнт Фішера $F=3,670$, що свідчить про адекватність моделі до статистичних даних. Отже всі коефіцієнти регресійної моделі є статистично значущими.

Література

1. Дані взяті із головного сайту Державної служби статистики України:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/sg/ovuzpsg/Arh_ovuzpsg_2020_u.html
2. Ціни на зернові — зростання попиту на українську кукурудзу та перспектива дефіциту на внутрішньому ринку
<https://agropolit.com/spetsproekty/847-tsini-na-zernovi---zrostannya-popitu-na-ukrayinsku-kukurudzu-ta-perspektiva-defitsitu-na-vnutrishnomu-rinku>
3. Площі посіву кукурудзи в Україні зросли майже на 10%
<https://superagronom.com/news/7953-ploschi-posivu-kukurudzi-v-ukrayini-zrosli-mayje-na-10--analitiki>

УДК 330.43:338.432:635.07

Сорокіна К. В.

здобувачка вищої освіти

Симоненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент

кафедри статистики та економічного аналізу,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР

Економетричні методи та моделі є ефективним інструментом аналізу тенденцій та прогнозування перспектив розвитку сільськогосподарської галузі України. Економетрична модель – це функція чи система функцій, що описує кореляційно-регресійний зв'язок між економічними показниками на основі аналізу закономірності причинно-наслідкових зв'язків, де один чи кілька із цих показників розглядаються як залежні змінні, а інші – як незалежні [2].

В моделюванні та прогнозуванні розвитку зерновиробництва одним з найчастіше досліджуваним елементом є валовий збір зернових та зернобобових культур. Виробництво зернових та зернобобових культур є стратегічним напрямом розвитку сільського господарства України, тому прогнозування цього показника є важливим для проведення оцінки експортних можливостей та забезпечення продукцією внутрішнього попиту країни для продовольчої безпеки у сучасних реаліях.

Для моделювання показників виробництва зернових та зернобобових культур необхідно вибрати фактори, які істотно впливають на цей показник. При виборі факторів зважаємо на те, що процес виробництва вимагає використання багатьох видів обмежених ресурсів для дослідження такого економічного показника, як ціна. Тому, до множини факторів було включено середні ціни на

зернові та зернобобові культури сільського господарства, реалізованої підприємствами (y), грн за т (x_1) та наявність зернозбиральних комбайнів у сільськогосподарських підприємствах на кінець року, штук (x_2).

Побудуємо та виконаємо аналітичне дослідження економетричної моделі, що характеризує залежність обсягу виробництва зернових та зернобобових культур України від зазначених вище факторів за даними Державної служби статистики за 2004-2019 рр. [1]. Економетрична модель була побудована з використанням сучасної прикладної програми IBM SPSS Statistics (рис. 1).

Лінійна багатофакторна економетрична модель буде мати вигляд:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + u$$

y – залежна змінна, обсяг виробництва (валовий збір) зернових та зернобобових культур, млн. т;

a_0, a_1, a_2 – невідомі детерміновані параметри;

x_1 – середні ціни на зернові та зернобобові культури сільського господарства, реалізованої підприємствами, грн за т;

x_2 – наявність зернозбиральних комбайнів у сільськогосподарських підприємствах на кінець року, штук;

u – значення випадкової змінної.

За результатами розрахунків було побудовано лінійну багатофакторну економетричну модель, для сукупності $n = 16$, яка матиме вигляд:

$$\hat{Y} = 70,736 + 0,005x_1 - 0,001x_2$$

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,856 ^a	,733	,692	7,65514

a. Predictors: (Constant), VAR00003, VAR00002

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	70,736	18,431		3,838	,002
	VAR00002	,005	,002	,454	1,857	,086
	VAR00003	-,001	,000	-,446	-1,822	,091

a. Dependent Variable: VAR00001

Рис. 1. Аналіз результатів економетричного моделювання

На основі даної моделі можна зробити висновок, що при зростанні середніх ціни на зернові та зернобобові культури сільського господарства, реалізованої підприємствами на грн/т, тоді обсяг виробництва зростає на 0,005 млн. тонн; при скороченні наявності зернозбиральних комбайнів у сільськогосподарських підприємствах на 1 штуку, то обсяг виробництва зменшується на 0,001 млн. тонн.

Необхідно зауважити на специфічну тенденцію у сільському господарстві України. Одержаний результат підтверджує той факт, що впродовж багатьох років поспіль наявність техніки у сільськогосподарських підприємствах постійно скорочувалась при одночасному зростанні обсягів виробництва. Це пояснюється тим, що більшість підприємств у разі дефіциту власної техніки для збирання зернових та зернобобових культур, коли вони не в змозі забезпечити ефективно формування машинно-тракторного парку через ряд економічних та фінансових чинників, залучають сторонні спеціалізовані організації. Це дає можливість товаровиробникам оптимізувати час використання техніки і частково вирішувати проблему пошуку необхідних коштів на придбання нової техніки.

Значення коефіцієнта кореляції побудованої економетричної моделі ($r = 0,85$), показує, що між обсягом виробництва зернових та зернобобових культур та середніми цінами, а також наявністю зернозбиральних комбайнів існує тісний зв'язок.

Для перевірки на суттєвість параметрів моделі побудовано t -статистику для параметрів \hat{a}_0 , \hat{a}_1 , \hat{a}_2 . Табличне значення t -критерія Стюдента для рівня значущості $\alpha = 0,05$ і $n - k = 13$ ступенів свободи дорівнює 2,16. Оцінюючи

отримані показники можемо зробити висновок, що $\hat{a}_0 = 3,83$ є суттєвими, оскільки $t_{a_2} > t_{\text{табл}}$. Показники \hat{a}_1 та \hat{a}_2 можуть бути суттєвими при рівні значущості $\alpha = 0,10$.

Адекватність моделі перевірена за допомогою критерія Фішера. Табличне значення F-критерія для ступенів свободи (2;13) і $\alpha = 0,05$ буде становити 3,8. Отриманий результат становить $F_{\text{факт}} = 17,85$. Оскільки $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, тоді побудована модель за критерієм Фішера адекватно описує економічну систему і може бути використана для побудови прогнозних значень обсягу виробництва зернових та зернобобових культур.

На основі побудованої економетричної моделі сформовано точковий прогноз на 2021 рік. Точковий прогноз будується з урахуванням з урахуванням розрахованих прогнозних значень незалежних змінних за 2020 рік:

$$\hat{Y} = 70,736 + 0,005 \times 4096,05 - 0,001 \times 20621 = 73,808 \text{ млн. тонн.}$$

Тобто, прогнозний рівень обсягу виробництва зернових та зернобобових культур при заданих значеннях середньої ціни реалізації – 4096,05 грн./т та наявності зернозбиральних комбайнів – 20621 шт. буде становити 73,81 млн. тонн.

Література

1. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 06.04.2021).
2. Руська Р. В. Економетрика : навчальний посібник / Р. В. Руська. Тернопіль: Тайп, 2012. 224с.

Яковенко С. С.
здобувачка вищої освіти
Іванова С. М.
викладач,

*Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України», м. Ірпінь*

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Для ефективного функціонування агропромислового комплексу України актуальним є розвиток економічного потенціалу виробництва сільськогосподарської продукції та гарантування продовольчої безпеки держави, а також її економічної незалежності. Це можливо лише за рахунок технічного оновлення сільськогосподарських підприємств та зміцнення виробничого потенціалу всього аграрного сектору. Основною проблемою ефективного функціонування більшості сільськогосподарських підприємств є відсутність достатніх фінансових ресурсів, що не дозволяє їм купувати сучасну сільськогосподарську техніку. Відносно нові лізингові відносини і обмежений практичний досвід лізингу в Україні потребує опрацювання економічних аспектів його використання в сільському господарстві.

При розробці ефективних заходів та напрямів розвитку лізингової діяльності в сільськогосподарських підприємствах держави необхідним є здійснення детального аналізу діяльності лізингових компаній на фінансовому ринку України. Зменшення оборотних коштів, невеликі прибутки сільськогосподарських підприємств, а також обмежені можливості виділення грошових коштів на одержання засобів виробництва є передумовами для розвитку та використання лізингу в аграрному секторі.

Впродовж останніх років в аграрній сфері України використання лізингу мало позитивну тенденцію. Станом на 31.12.2019 рік право на надання послуг фінансового лізингу, на підставі ліцензії, виданої Національною комісією

фінансових послуг, мають 113 юридичних осіб – лізингодавців та 439 фінансові компанії (рис.1.)

Рис. 1. Кількість юридичних осіб-лізингодавців та фінансових компаній, що надають послуги фінансового лізингу в Україні в 2010–2019 рр, шт. [1]

Динаміка вартості договорів, укладених протягом 2017 –2019 років, та договорів, чинних на кінець кожного звітного періоду, наведена на рис.2.:

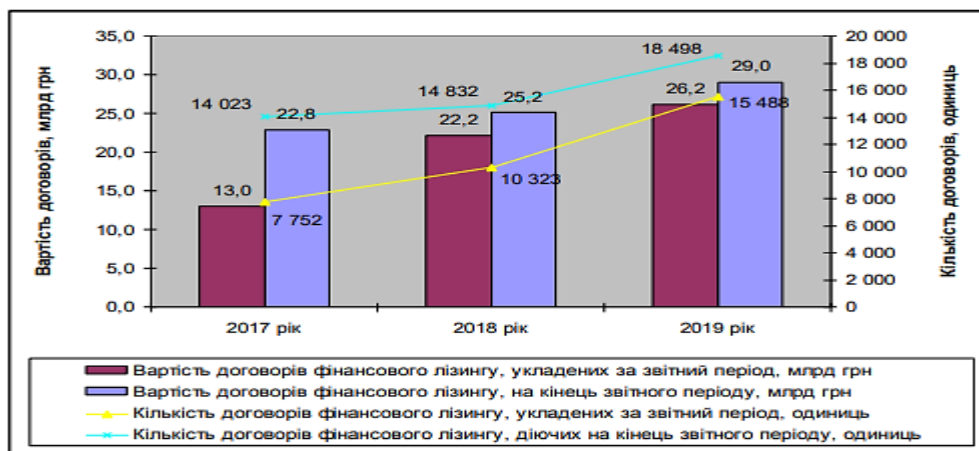

Рис.2. Динаміка надання послуг фінансового лізингу [1]

Аналізуючи рис.2. можна зробити висновок, що в 2019 році спостерігається збільшення кількості договорів фінансового лізингу на 66,6% (5165 одиниць) порівняно з 2018 роком. При цьому, темпи приросту вартості договорів фінансового лізингу збільшилась на 15% (або на 3780,9 млн. грн.).

Слід зазначити, що переважна кількість договорів фінансового лізингу укладається з юридичними особами і протягом аналізуючого періоду їх кількість

збільшилась з 7558 шт. в 2017р. до 13657 шт. в 2019 року, або на 55,3% (див. табл.1.):

Таблиця 1

Аналіз загальної вартості активів, щодо яких були укладені договори фінансового лізингу*

Період	Загальна кількість активів, щодо яких були укладені договори за період, млн.грн.			Кількість договорів фінансового лізингу (од.)		
	Юридичні особи	Фіз.особи підприємці	Фіз.особи	Юридичні особи	Фіз.особи підприємці	Фіз.особи
2017	9307,0	253,8	692,7	4337	232	3166
2018	16298,8	309,9	871,9	5172	287	3433
2019	18956,1	500,3	21076,6	7558	579	5520

*Джерело: сформовано автором на основі [1]

Отже, можна зробити висновок, що обсяг угод українських лізингових компаній за результатами 2019 року збільшився майже троє. Лізинговий ринок не тільки повністю відновився, але й набирає значних обертів. Портфель лізингових компаній зараз зростає швидше, ніж ВВП країни, а отже цей сегмент розвивається темпами, набагато більшими ніж банківське кредитування. Збільшення обсягів фінансування предметів лізингу відбувається як за рахунок активізації роботи з клієнтами, які раніше мали досвід роботи з лізинговими компаніями, так і за рахунок налагодження співпраці з представниками малого і середнього бізнесу, реалізації різних роз'яснювальних програм, підвищення обізнаності щодо тих можливостей і переваг, які надає фінансовий лізинг.

Література

1. Підсумки діяльності фінансових компаній та юридичних осіб (лізингодавців) за 2019 рік. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_IV_kv_2019.pdf – Назва з екрану.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО - ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Байкулова С.Р., Богданюк О.В.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ 3

Безсонова А.О., Маренич Т.Г.

УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПРИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ 6

Ведрук Д.Г., Чухліб А.В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ 9

Дубовик М.Ф., Федорченко О.Є.

ВПЛИВ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА НА ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЗА ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК.... 12

Жмурко Н.І., Гаврилюк О.О.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 15

Клімук С.В., Гаврилюк О.О.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ 17

Кобзар Ю.О., Богданюк О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ 20

Корощенко М.Г., Голуб Н.О.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – ОСНОВНА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 23

Костюк А.О., Рябенко Л.М.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ І МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ 25

Кравчук А.В., Ілляшенко К.В.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 28

Кучер Ю.В., Павелко О.В.

КРЕДИТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЇХ ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 31

Мошкун К.В., Чухліб А.В.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ 34

Наконечна В.М., Рудник В.І.

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ 37

Охріменко Ю.О., Чухліб А.В. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ.....	39
Павлюк В.В., Дорошенко О.О. МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАДАННІ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПОСЛУГ.....	42
Паламарчук Л.О., Богданюк О.В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ....	48
Ракітіна В.В., Воляк Л.Р. УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	54
Романець О.В., Павелко О.В. АВТОМАТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ОБЛІКОВІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ.....	51
Сидорук В.Ю., Гаврилюк О.О. ПЕРСПЕКТИВИ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	54
Хиноцький С.І., Воляк Л.Р. ОБЛІК І АНАЛІЗ ДОХОДІВ ВІД ОСНОВНОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	56
Хома А.Р., Голуб Н.О. МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	58
Цаплій В. І., Воляк Л. М. ОБЛІК АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ.....	61
Цинцовська Т.О., Голуб Н.О. КРЕАТИВНИЙ ОБЛІК: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ВИДИ.....	63
Червонна В.А., Слюсаренко С.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ПОЛЬЩІ.....	66
 СЕКЦІЯ 2. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
Банкерт Н.Е., Слюсаренко С.В. ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....	69
Бобко М.В., Панькова Л.О. ДО ПИТАННЯ ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ.....	70
Гавриленко Д.С., Слюсаренко С.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....	75
Деяк В.М., Слюсаренко С.В. LEGAL REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE UKRAINIAN ECONOMY.....	78

Євтушенко О.О., Слюсаренко С.В. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	81
Журило А.С., Богданюк О.В. ОБЛІКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	86
Зуйкова М.С., Слюсаренко С.В. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЧЛЕНІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	88
Краснопортко О.Є., Слюсаренко С.В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ НА СЕЛІ.....	91
Мальчев Б.Р. РОЛЬ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ.....	95
Мартиненко К. Е., Слюсаренко С.В. АГРАРНІ СУБСИДІЇ ТА ДОТАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ.....	97
Мікуляк К.А. ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	100
Могелюк А.О., Слюсаренко С.В. ЕКОНОМІЧНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ ЗЕМЛІ ЯК ОБ'ЄКТА НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА УКРАЇНИ.....	103
Пешков Д. Ю., Слюсаренко С.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....	106
Сергієнко А.О., Грабовецький О. І. ПРАВОВА БАЗА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	108
Скляр Я.В., Улютіна О.А. ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ЕКОЛОГІЧНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	111
Стець Д.О., Грабовецький О.І. ІСТОРІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ЧАСТКИ (ПАЮ) ЯК ПРАВОВОГО ІНСТРУМЕНТУ ОСУЧАСНЕННЯ АГРАРНИХ ВІДНОСИН.....	113
Черкесенко К.І., Слюсаренко С.В. ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ..	116
Шейко О.В., Слюсаренко С.В. ОПОДАТКУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	119

СЕКЦІЯ 3. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Бабкова Є.Д., Симоненко О.І. ОЦІНЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ВИБІРКОВОГО ОБСТЕЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ.....	123
Балюк О.К., Чухліб А.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСНОГО МЕТОДУ В ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	127
Безручко В.О., Дворник І.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЙОГО РОЗВИТКУ.....	131
Безсмертна Д.В., Смігунова О.В. СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	134
Белозерських М.В., Воляк Л.Р. ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ.....	137
Блашко М.В., Петренко О.П. ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ СВК «БОРИСІВСЬКИЙ».....	140
Вершута Ю.С., Богданюк О.В. СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДНІХ РЕАЛІЗАЦІЙНИХ ЦІН КУЛЬТУР ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ В УКРАЇНІ.....	143
Власова Н.Л., Собченко Т.С. АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	145
Гладюк Н.В., Рябенко Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ.....	148
Гончарук Ю.М., Гурська Л.Л. ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	151
Грицюк Б.В., Куць Т.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	155
Делейчук З.М., Рябенко Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЗБУТ.....	157
Десятник Н.О., Макарчук О.Г. ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ.....	160
Дерень О.Р., Куць Т.В. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ТА РУХОМ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	163

Зволинська О.В., Рябенко Л.М. АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКОРІВ ЇХ ФОРМУВАННЯ.....	166
Зелінська В.В., Макарчук О.Г. СТАТИСТИКА ПРИРОДНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ.....	168
Красноштан А.О., Чухліб А.В. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РИНКУ МЕДУ.....	171
Кривошея А. Ю., Чухліб А.В. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....	174
Кулібаба М.Р., Собченко Т.С. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ.....	177
Лебедько А.В., Куць Т.В. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	180
Лисенко К.С., Богданюк О.В. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	182
Мазурова І.В., Захарова Н.Ю. ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО РЕЄСТРУ.....	186
Макарова О.О., Воляк Л.Р. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ.....	189
Макарова О.О., Музиченко А.О. АМОРТИЗАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	191
Мезерна А.О., Куць Т.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	196
Мельник Т.І., Макарчук О.Г. ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	198
Мусій А.Л., Куць Т.В. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ.....	201
Нагурний В.М., Рябенко Л.М. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ.....	204
Олексійчук М.Л., Богданюк О.В. ОЦІНКА СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ВАЛОВОГО ЗБОРУ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ.....	206
Роєва Є.Л., Собченко Т.С. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ В АГРОФОРМУВАННЯХ.....	209

Рябенко П.В., Рябенко Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	212
Самохвалова А.Ю., Кучеркова С.О. ОСОБЛИВОСТІ ОБРАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	215
Семенкова А.Є., Куць Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ОДЕРЖАНИХ АВАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	218
Семикопна В.М., Чухліб А.В. СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ЯК ОСНОВА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І УПРАВЛІННЯ РИНКОВИХ ПРОЦЕСІВ.....	221
Сергієнко А.О., Дворник І.В. СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ БАЗИ ТА ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	223
Собченко О.М., Собченко Т.С. ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ: МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	226
Тоюнда А.І., Чухліб А.В. СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЦУКРУ.....	229
Хомицька Д.С., Нагасв В.М. ПЛАНУВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ.....	232
Цюк П.О., Куць Т.В. АНАЛІЗ ВИТРАТ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ОЗМОЇ ПШЕНИЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	235
Чорновол В.Р., Куць Т.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	238
Чукіна К.Ю., Трусова Н.В. ГАЛУЗЕВІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	241
Шохіна Ю.С., Симоненко О.І. ВИБІРКЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	244
Щебликіна В.М., Трусова Н.В. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	246
Щегельська Д.Р., Симоненко О.І. СТАТИСТИКА ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	249

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Бендик О.В., Симоненко О.І. ПОБУДОВА ДИНАМІЧНОЇ МОДЕЛІ ВАЛОВИХ ЗБОРІВ ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР ЗА ДАНИМИ ЧАСОВИХ РЯДІВ.....	254
Іванова І.В., Слюсаренко С.В. ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ, А САМЕ НАСІННИЦТВА ТА РОЗСАДНИЦТВА, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	256
Колошнюк Д.В., Симоненко О.І. МОДЕЛЮВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНА В УКРАЇНІ....	258
Коцупера С.О., Симоненко О.І. ДИНАМІЧНА ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР.....	261
Красько Д.А., Богданюк О.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ПЛОДОВИХ ТА ЯГІДНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....	265
Могила Ю.С., Симоненко О.І. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОДУКЦІЇ НАСІННЯ СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ	268
Пучка Ю.І., Симоненко О.І. ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	270
Репнікова А.В., Симоненко О.І. ПОБУДОВА МОДЕЛІ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УКРАЇНІ.....	273
Сорокіна К.В., Симоненко О.І. ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР.....	277
Яковенко С.С., Іванова С.М. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ.....	281